4 Sa

MONTERREY
Librería Bibliófila de Galicia
FILATELIA
G. Aranda, 18 - Tel. 1970
VIGO

T. 145314
C. 1207156

AUGUSTINUS
BARBOSA
J. U. D. LUSITANUS,
EPISCOPUS UGENTINUS,
DE OFFICIO ET POTESTATE
EPISCOPI.

1220

AUGUSTINI
BARBOSÆ,
J. U. D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS,
& inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarii Majoris;
NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Conſiliis D. PHILIPPI IV. *Hiſpaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITUDINIS,
SIVE
DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI,
TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc ultimùm ab ipſo Auctore recognita, variis reſolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, aliiſque acceſſionibus illuſtrata.

Quæ toto hoc opere contineantur, ſequens pagina indicabit.

SEMINA
FORTVNÆ
GEMINAT
CVM TEMPORE
VIRTVS
BXXA

R. 5498

LUGDUNI,
Sumptibus PETRI BORDE, JOANNIS & PETRI ARNAUD.

M. DC. XCVIII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTUDIOS JURIDICOS
BIBLIOTECA

PARTE PRIMA CONTINENTUR

INDICULI NONNULLI.

Epiſcoporum inſtitutio, electio, conſecratio, munus, Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiſcopalis præſtantia.

PARTE SECUNDA.

Omnia quæ ad Epiſcopi poteſtatem, tam qùoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad diſpenſationes elargiendas pertinent.

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

PARTE TERTIA.

Quidquid ad caſuum reſervationem, reſidentiam Epiſcopalem, beneficiorum collationem, Eccleſiarum viſitationem, Vicarii conſtitutionem, Monitoriorum conceſſionem, denique ad totius juriſdictionis exercitium, etiam in Regulares, & Exemptos, eorumque Conſervatores pertinet.

FORMULARIUM EPISCOPALE.

BULLÆ, CONSTITUTIOES, ET DECRETA SUMMORUM PONTIFICUM.

MARIÆ

VITÆ EXORDIO, CVRSV,
DECESSU, UNICO PRIMÆVÆ
SANCTITATIS EXEMPLO;
OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ;
ANTE PARTUM, IN PARTU,
POST PARTVM PVRISSIMÆ;
IPSIVS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIUM,
ADOPTIVÆ MORTALIVM;
TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,
VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SVA AB OLIVA, QUAM MIRIFICE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA VIMARANENSIS,
& ejuſdem Eccleſiæ Theſaurarius Major, D. D.

PROSPHONETICON AUCTORIS
DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI,
Quæ vulgò dicitur AB OLIVA.

LÆTA mihi ſignanda dies adamante perenni,
Inſolito jubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorũ,
Vt minimus, VIMARANE tua AUGUSTINUS in Vrbe
Altus, & ipſe tuæ ſub tegmine adultus Olivæ.
Hinc ubi Mavortem ſuperans, patrioque recingens
Robore pacipotens toto caput extulit orbe
Relligio, teſter Dominam, agnoſcamque puſillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primævos Vimarane ſuos extollat honores,
Jactet Hyperboreis creviſſe ab origine Gothis
Mœnia, Lyſiadumque olim ditionis habenas
Belligera tractaſſe manu, primũque parentis
Ex utero cœpiſſe, ſinu qui lucida prima
Sceptra tulit Lyſis, ſeroſque ſubinde nepotes,
Imperiumque patens latè dedit, hoſte repulſo:
Qui quoque poſt uno victos certamine Reges
Quinque ſimul, monſtrante polo, vexilla ſalutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli ſophiâ & pietate ſecundum
Decantet Damaſum, & tanto ſe jactet alũno
Qui quondam ſummo Petri in temone reſedit
Et ſecurè piam tumido egit in æquore cymbã.
Torquatus ſit in ore frequens, Jacobe, tibi ingens
Aſſecla, qui tecum terras penetravit Iberas:
Et vicina tenax ſacri monimenta ſepulchri,
Commemoret pietas Gualteri, nobile buſtum
Gualteri, qui ſigniferi cœleſtis amicum
Franciſci texit latus, & veſtigia preſſit,
Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia jure ſuo celebret, miretur, honoret
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Olivam
Pacis, humo quàm ſit, VIRGO, tibi VIMARANE ſacra res,
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere juſſiſti? Teſtis domus aurea quã Rex
Luſitanorum hoc Joannes nomine primus
Condidit, ac multos qui ſanctum altare Miniſtros
Excolerent, moduliſque alternis ſacra referrent
Carmina, conſtituit, cenſuq; & honore beavit.
Teſtis OLIVA, ſacrâ quæ omnes complectitur umbrâ.
Vnde vetus famam peperit, nomenque per orbem
Servat adhuc Templum: Pacis quod dicere Templum
Jure queas: veniam unde ſuis, pacemque vocata
Æthéream divina Parens largitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe virenti,
Cùm quatiens terrã frondeſcere fecit Oliva.
Luce nigrans nox evaneſcat: inania cedant
Hiſtoriæ figmenta, & OLIVÆ cedat Olivas
Palladis illa, MARIÆ hæc; hæc ſacra, illa profana:
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago.
O felix una ante alias Vimaranis OLIVA!
O umbras una ante alias ſpatioſior umbra!
Quâ procul à patria, Auſoniiſque moratus in oris
Attingor, foveorque. Almæ novus incola Romæ
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & ultrò
Qui magnas ſacræ ædis opes tuearque, tegamque
Eligor. Agnoſco munus, memorique rependo
Munere, non quia me veterique, novoque levari
Mancipio, nexuque putem: ſed ut inde fateri
Me vinctũ incipiam. Ergo tui Regina cliẽtis
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

AD

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune deſiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effuſi ubique terrarum rivuli in fontem, caputque noſtrum confluendi ferimur; nihilominus mei Olyſſipone diſceſſus, Romamque appulſus, ejus Curiæ formam, praximque addiſcendi, librorum notitiam comparandi, meoſque in lucem edendi ſingulare ſtudium in cauſa fuit. Subinde igitur quandam Pontificii Juris univerſi brevem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diviſam, typis mandare decrevi. Itaque illuſtriſſimi D. Cardinalis MILLINI gratiâ adjutus, qui quem omnes litterarum ſtudioſi patronum ſemper & auctorem experti ſunt, in me ſolita benignitate uſus, hanc editionem ita protegere, & promovere cœpit, ut omnia quàm breviſſimè volumina diſcuti, recognoſci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impreſſionem proſequendam mihi deeſſet, idem Dominus meus à felicis memoriæ PAULO V. Theſaurarii Majoris inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim menſem peregeram) in Urbe eſſem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio reſidendi, amore patriæ, propinquorum, & amicorum litteris, & potiſſimùm controverſiâ, quæ mihi iſthic coorta eſt, vehementer abducerer: tamen quoad mei hujuſmodi labores publicarentur, remanere conſtitui, veritus ne ſi infecta re proficiſcerer, potiùs meo inſerviendi commodo, quàm libros excudendi cauſâ veniſſe Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, dieque ad prælum aſſiduus fui. Quanvis autem illa Pontificii Juris exire in lucem priùs debuiſſet; tamen quòd hoc *de Officio & Poteſtate Epiſcopi* Opus eſſet exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Eccleſiaſtico trita & agitabilis foret, flagitatum, brevì illud abſolvi; totum quidem, ut ex lectione manifeſtum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita ſint, ſi quid fortè defecerit, id certè & ætati meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excuſum eſt, ignoſcendum; omninò quidem in Jure, quod promiſi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, ſtudiorum acceſſione, & hujus Curiæ praxi provectior edidero, compenſandum. Quæ de Collectaneis ſuper Jure Canonico edendis promiſi, opere jam complevi. Ad Collectanea in Jus Civile univerſum animum applicans, duos priores Tomos in Codicem Juſtiniani in lucem edidi, ſed modò in hac Matritenſi Curia negotiorum mole præpeditus, ſtudiis vacare non potui, nec ut in reliquos Juris Civilis Tomos ultimam manum imponerem, tempus aderat; ſi quod verò inter negotiandum ſupererat, in hoc Tractatu reviſendo conſumpſi, eumque variis Reſolutionibus, & Doctorum citationibus illuſtravi: quibus, bone Lector, fruere, & me tui amantem redama. Vale.

Imprimatur, ſi videbitur R. P. M. Sacri Palatii Apoſtolici.

A. EPISC. HIERACENSIS, Viceſg.

EGo Marcus Antonius Petilius U. J. D ad Reverendiſſimi P. F. Nicolai Ridolfii Ordinis Prædicatorum Sacri Apoſtolici Palatii Magiſtri mandatum, præſens Opus, cui titulus, *Paſtoralis ſollicitudinis*, ſive *de Officio & poteſtate Epiſcopi tripartita deſcriptio, Auctore Auguſtino Barboſa J. U. D. Luſitano*, *&c.* relegi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus adverſans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo Viro elaborata, ipſius Domini Auguſtini nominis celebritatem, & doctrinam inſignem magis commendant ad publicam omnium utilitatem.

MARCUS ANTONIUS PETILIUS, qui ſuprà.

Imprimatur.

F. VINCENTIUS MARTINELLUS,
Soc R. P. F. Nicolai Ridolfii, Ord. Prædic.
S. Apoſt. Palatii Magiſtri.

* * *

Imprimatur, ſi videbitur R. P. Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

A. EPISC. BELLICASTRENSIS, Viceſg.

EGo Melchior Lotterius J. U. D de mandato R. P. F. Nicolai Ridolfii, Sacri Apoſtolici Palatii Magiſtri perlegi haſce Additiones ad Tractatum *de Officio Epiſcopi*, compoſitas per D. Auguſtinum Barboſam, J. U. D. Luſitanum, ejuſdem Tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ adverſetur: unde & typis publicis excudi poſſe cenſeo. In quorum fidem me própria manu ſubſcripſi. Romæ pridie kal. Maii 1628.

MELCHIOR LOTTERIUS.

Imprimatur.

Fr. NICOLAUS RIDOLFIUS,
Ord. Prædic. S. Apoſt. Palatii Mag.

Approbatio Doctorum Sacræ Facultatis Pariſienſis.

AUGUSTINI BARBOSÆ *de Officio & Poteſtate Epiſcopi Tractatus*, jam antea impreſſus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia ſana ſint, & nihil quod à Fide diſcrepet contineat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita ſentimus. Lugduni 27. Martii 1641.

Fr. CL. COCHET, Magiſter & Prior Prædic. Lugd.
Fr. JOAN. TESTEFORT, S. Theologiæ Doctor.

Summa Privilegii Regis Chriſtianiſſimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari Privilegio ſanxit, ne quis per univerſos Regnorum ſuorum fines, intra decem annos à die finitæ impreſſionis computandos imprimat, ſeu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quàm edendos, *D. D. Auguſtini Barboſæ Luſitani, J. U. D. Epiſcopi Ugentini*, *&c.* præter PHILIPPUM BORDE Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos quibus ipſemet conceſſerit. Prohibuit inſuper eadem auctoritate regia omnibus ſuis ſubditis eoſdem libros extra Regni ſui limites imprimendos curare, vel quempiam ubicumque fuerit, ad id agendum impellere ac inſtigare, ſine conſenſu dicti PHILIPPI BORDE. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis contra delinquentes expreſſis, uti latiùs patet in litteris datis Pariſiis, die 17. Septembris 1685.

De mandato Regis Signatum LEPETIT.

Hæc ultima editio deſiit excudi die 27. *Septembris.*

INDICULUS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & poteſtatem Epiſcopi, tractârunt.

APHORISMATA Epiſcopalia ſcripſit *Scipio de Rubeis.*
De ſacra Auctoritate Epiſcoporum *Ioan. Fileſacus.*
De Cauſis Epiſcoporum majoribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lelius Iordanus.*
De Conſecratione Epiſcopi *Staniſlaus Socolvius.*
De Dignitate Epiſcoporum *Troylus Malvetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Epiſcoporum edidit *Bartholomaus Gavantus.*
De Epiſcopis, & Miniſtris Eccleſiaſticis egit *Alphonſus Madrigal.*
De Erectioine Epiſcopatuum in Belgio *Arnoldus Alalvenſis.*
De Examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Leyva.*
De Fuga Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum ſpeculum, *Rutilius Benzonius.*
De Inſtitutione Epiſcopi, ſeu Canone Epiſcopali, *Petr. Bleſenſis.*
De Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
De Iuriſdictione Epiſcopalis *Franciſcus Vargas.*
De Iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione *Antonius de Pratis.*
De Officio Epiſcopi *Guibertus de Tornaco.*
De Officio, & poteſtate Epiſcopi *Ioannes Bertachinus, & Bartholomeus Vgolinus.*
De Officio, & poteſtate Vicarii Epiſcopi *Iacobus Sbrozzius.*
De Optimo Epiſcopo per Dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
De Ordine, juriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum, *Antonius Paganus.*
De Penſionibus Epiſcoporum, *Camillus Cautius.*
De Poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regularium, necnon Abbatiſſarum, *Fr. Steph. Dalvin.*
De poteſtate Epiſcoporum Circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſibus commiſſa, *Ioſeph. Vela*
De Præcellentia Epiſcopalis Dignitatis, *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Epiſcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
De Reſidentia Epiſcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
De Statu, & munere Epiſcopali, *Lælius Zecchius.*
De Statutis Epiſcoporum, *Henric. Botthaus.*
De Epiſcopis Titularibus. *Hieronymus Vielmius.*

CATALOGUS AUCTORUM

Qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Actius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*,Luſit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alegona* Societ.Ieſu.
Alordus *Alarvenſis.*
Ioannes Hieronymus *Albanus.*
Albornoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloyſius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Alciatus.*
Franciſcus *Alcozer.*
Petrus de *Alcozer.*
Sylveſter *Aldobrandinus*,
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete*, Societ. Ieſu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionyſios *Alexandrinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guilelmus *Alotus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthaſar *Altamiranus.*
Marius *Alterius.*
Iacobus *Alvaretus.*
Alphonſus *Alvarez Guerrero.*
Blaſius *Alvarez Mirabel.*
Didacus *Alvarez.*
Emmanuel *Alvarez*, Luſitan. Societ. Ieſu.
Stephanus d'*Alvin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis*
Franciſcus de *Amaya.*
Alexander *Ambroſius.*
Ovidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Joannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab. *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludovicus ab *Angelis*, Luſit.
Antonius *Angelus*, Gratus,
Ioſephus *Angles.*
Chriſtophorus *Anguianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Ahinon.*
Abbas *Antiquus.*
S. Antoninus Archiep. Florẽt.
Donat. *Antonius de Marinis.*
Marius *Antonius* Macerat.
Ioannes Baptiſta *Antonuccius.*
Mattheus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciſcus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononienſis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aretinus.*
Franciſcus *Aretinus.*
Cæſar *Angelus.*
Gonzalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Auguſtinus *Ariminenſis.*
Nicolaus *Ariminenſis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptiſta *Aſinius.*
S. *Aſterius.*
S. *Athanaſius.*
Petrus Nuñez de *Avendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Proſper de *Auguſtino.*
S. Auguſtinus.
Antonius *Auguſtinus.*
Stephanus de *Avila* Soc.Ieſu
Philippus *Aureolus.*
Balthaſar *Ayala*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonſus *Azevedo.*
Petrus *Aznarius.*
Ioannes Azorius Societ. Ieſu.
Martin. *Azpilcueta* Navarrus.

B

Gaſpar. *Baeza.*
Ioannes *Balboa.*
Franciſcus *Balduinus.*
Octavianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptiſta* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioan. *Baptiſta* Aſinius
Arias *Barboſa*, Luſitan.
Emmanuel. *Barboſa* Luſitan.
Simon Vaz *Barboſa*, Luſitan.
Petrus *Barboſa* Luſitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæſar. *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Baranzanus.*
Ioannes de *Barros*, Luſitan.
Aloyſ. *Barzius.*
Cæſar *Barſilius.*
S. Baſilius.
Albertus *Baſſanus.*
Ludovicus de *Bavia.*
Martinus *Becanus.*
Franciſcus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludovicus de *Beia*, Luſit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus.* Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliverius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Beluiſo.*
Iac. *Benechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneventanus.*
Cornelius *Benincaſius.*
Petrus *Benintendis.*
Iacobus *Bennius.*
Rutilius *Benzonius.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Joann. Baptiſta *Bernardinus.*
S. Bernardus.
Oliver. *Bernart.*
Auguſtinus *Berous.*
Joannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucenſis.
Petrus *Bellonus.*

Stephanus

Catalogus Auctorum.

Stephanus *Bertrandus.*
Bernardinus de *Beſſa.*
Petrus Antonius *Beuter.*
Antonius *Biagg.us.*
Petrus de *Biaxio.*
Gabriel *Biel.*
Camillus *Bilotta.*
Petrus *Bimius.*
Laurentius *Bimius.*
Laurentius *de Bianis.*
Petrus *Binſfeld.*
Fructuoſus *Bisbe.*
Franciſcus *Blancus.*
Marcus Antonius *Blancus.*
Baptiſta de *S. Blaſio.*
Petrus *Bleſenſis.*
Andreas *Bobadilla.*
Caſtillus *Bobadilla*
Hieronymus *Boccrus.*
Virgilius *Boccacius.*
Nicolaus *Boërius.*
Hieronymus *Borkelius.*
Petrus *Bolius.*
Albertus *Bolognetus.*
Ludovicus *Bologninus.*
Bened. *Bommathaius.*
Martinus *Bonacina.*
Hippolytus *Bonaceſa.*
Homobonus de *Bonis.*
Sigiſmundus à *Bononia.*
Marcellus *Bonus.*
Ioannes *Barcholt.*
Camillus *Borrellus.*
Ignatius *Borace.*
Ægidius *Boſſius.*
Iacobus *Boſſius.*
Ioannes Angelus *Boſſius.*
Henricus *Botteus.*
Joannes *Botterus.*
Cæſar. *Botton.*
Boverius.
Thomas *Bozius.*
Ioannes *Brachaus.*
Sebaſtianus *Brantius.*
Henricus *Breulaus.*
Barnabas *Briſſonius.*
Bernardinus de *Britto*, Luſit.
Didacus de *Britto*, Luſit.
Ioannes *Briz Martinez.*
Ioannes *Branellus.*
Conradus *Brunus.*
Matthæus *Brunus.*
Vincentius *Brunus.*
Hieronymus *Buccaronius.*
Guillelmus. *Budæus.*
Matthæus *Burattus.*
Antonius *Burgos.*
Franciſcus *Burſatus.*
Ioannes *Burſatus.*
Bernardus *Buſto.*
Barboſa de Epiſcop.

Antonius *Butrius.*
Jacobus de *Butrigariis.*
Abrahamus *Bzovius.*

C

Ioannes Baptiſta. *Caballinus*'
Gaſpar. *Caballinus.*
Petrus *Caballus.*
Georgius de *Cabedo*, Luſitan.
Petrus *Cabrera.*
Ioannes Baptiſta *Caccialupus.*
Octavianus *Cacheranus.*
Boſchius *Cadecha.*
Bartholomæus *Cepola.*
Sebaſtianus *Caſar*, Luſitan.
Hieronymus *Cagnolus.*
Franciſcus de *Caldas Pereira.*
Eduardus *Caldeira.*
Gaſpar *Calderius.*
Joannes *Calderinus.*
Ambroſius *Calepinus.*
Iac. *Calidonius.*
Michaël *Calidonius.*
Marcellus *Callaca.*
Vitalis de *Cambanis.*
Ioannes Hieronymus *Campanille.*
Thomas *Campanella.*
Joannes *Campegius.*
Thomas. *Cananus.*
Antonius de *Canario.*
Henricus *Caniſius.*
Petrus *Caniſius.*
Melchior *Cano.*
Benedictus *Canophilus.*
Didacus *Cantera.*
Claudius *Cantiuncula.*
Marcus Antonius *Capella.*
Joannes Franciſcus *Capiblancus.*
Ioannes de *Capiſtrano.*
Benedictus *Capra.*
Julius Cæſar. *Capuccius.*
Antonius *Capycius.*
Hieronymus *Carrancia.*
Ludovicus *Carbo.*
Hieronymus *Cardanus.*
Horatius *Carpanus.*
Alphonſus *Carranza.*
Ludovicus *Carrerius.*
Gaſpar. *Carrillo* de Villerpando.
Ioannes de *Carthagena.*
Proſper *Caravita.*
Thom *Carlevalius.*
Vincentius *Carocius.*
Bartholomæus *Carranza.*
Franc. *Carpeus.*
Camill. *Caroſius.*
Alexander *Carrerius.*

Martinus *Carrillo.*
Bartholomæus *Carthagena.*
Martinus de *Cavarlho*, Luſit.
Joann. Baptiſta *Caſalis.*
Cuſarub.
Iacobus *Caſtellanus.*
Franciſcus del *Caſtillo.*
Gaſpar. *Caſalius*, Luſit.
Guillelmus *Caſſadorus.*
Bartholomæus *Chaſſaneus.*
Alexander *Chaſſaneus.*
Ludovicus de *Ceſanate.*
Reſtaurus *Caſanate.*
Didacus de *Caſtejon.*
Lucas *Caſtellinus.*
Didacus de *Caſtillo*
Ferdinandus de *Caſtillo.*
Ioannes del *Caſtillo.*
Alphonſus de *Caſtro.*
Mendoza à *Caſtro.*
Paulus de *Caſtro.*
Ferdinandus de *Caſtro Palao* Societ. Ieſu.
Ambroſius *Catharinus.*
Catechiſmus Pii V.
Borgninus *Cavalcanus.*
Horatius *Cavalcanus.*
Iacobus *Cavalerius.* Card.
Camillus *Cautius.*
Camillus *Celſus.*
Cornelius *Cencius.*
Ludovicus *Cencius.*
Hieronymus *Cenedo.*
Petrus *Cenedo.*
Ioannes *Cephalus.*
Ioannes Ludovicus de la *Cerda.*
Hieronymus *Cevallos.*
Matthæus *Charianus.*
Domitius *Chamrota.*
Flaminius *Chartarius.*
Balthaſar *Chavatius.*
Flavius *Cherubinus.*
Laërtius *Cherubinus.*
Laurentius *Chircovius.*
Renatus *Chopinus.*
Petrus *Chryſologus.*
Ioannes *Chryſoſtomus.*
Paulus *Chriſtinaus.*
Ioan Bapt. *Ciarlinius.*
Paulus *Ciera*
Michaël *Cifuentes.*
Paulus de *Citadinis.*
Iulius *Clarus.*
Angelus *Claviſius.*
Chriſtophorus *Clavius*, Soc. Ieſu.
Aſcanius *Clemens.*
Iodoc. *Clicthoveus.*
S. Ioannes *Climacus.*

Catalogus Auctorum.

Ioannes Baptiſta *Coccinus.*
Iodocus *Coccius.*
Eraſmus à *Cochier.*
Ioannes *Cochier.*
Antonius *Coëlho* Luſitanus.
Mathias *Colerius.*
Bernardus *Comenſis.*
Felicianus *Comenſis.*
Paulus *Comitolus.*
Bernardus *Compoſtellanus.*
Franciſcus *Connanus.*
Iacobus *Concinatius.*
Ioannes Baptiſta *Confettius.*
Ægidius *Coninck*, Societ. Ieſu.
Franciſcus *Conceius.*
Cæſar *Contardus.*
Felix *Contelorius.*
Antonius *Contius.*
Ioannes *Copus.*
Franciſcus *Coquetius.*
Antonius Maria *Coratius.*
Petrus Michaël *Corbonel.*
Aurelius *Corbulus.*
Antonius *Corduba de Lara.*
Barnabas *Cornaζanus.*
Petrus Philippus *Corneus.*
Ioannes *Corraſius.*
Antonius *Correa*, Luſitanus.
Ludovicus *Correa* Luſitanus.
Antonius *Corſetus.*
Emmanuel de *Coſta*, Luſitan.
Ioannes Baptiſta de *Coſta.*
Ioannes Martinus à *Coſta*,Luſitanus.
Ioſephus à *Coſta.*
Sebaſtianus *Coſta*,Luſit.
Stephanus *Coſta.*
Catellianus *Cotta*
Didacus *Covarruvias, y Leyva.*
Didacus de *Couto*,Luſitanus.
Michaël *Craſſus.*
Aymon *Cravetta.*
Creſcentius.
Petrus *Creſpetius.*
Ioannes *Crotus.*
Hieron. à *Cruce.*
Ludovicus à *Cruce*, Luſit.
Ioannes de la *Cruz.*
Marcus Antonius *Cucchus.*
Iacobus *Cujacius.*
Raphaël *Cumanus.*
Ioſephus *Cumia.*
Rodericus à *Cunha*,Luſit. Primas Hiſpaniarum.
Laurentius *Cupers.*
Rodulphus *Cuperi.*
Alphonſus *Curiel.*
Rochus de *Curte.*
Franciſcus *Curtius.*
Quintus *Curtius.*
Marius *Cutellus.*
S. Cyprianus.

D.

Stephanus *Dalvin.*
Andreas *Dalerius.*
S.Ioannes *Damaſcenus.*
Iodocus *Damhouderus.*
Petrus *Damianus.*
Auguſtinus *Davila.*
Tiberius *Decianus.*
Deciſiones Rotæ.
Philippus *Decius.*
Antonius *Delre.*
Claud. *Deodatus.*
Paulus *Diaconus.*
Bernardus *Diaz.*
Blaſius Flores *Diaζ* de Mena
Petr. *Diez* Noguerol.
Ioannes *Dilectus.*
Marcellus *Donatus.*
Hugo *Donellus.*
Directorium Inquiſitorum.
Iuniperus à *Drepano.*
Ioannes *Driedonius.*
Leonardus *Duardus.*
Franciſcus *Duarenus*
Petrus *Dueñas.*
Guillelmus *Durandus.*
Ioannes Stephanus *Durantes.*
Andreas *Duvallius.*

E

Paulus *Eleazarius.*
Epiſc.de *Elna.*
Henricus *Enriqueζ.* Luſ. Soc. Ieſu.
Petrus *Enriqueζ.*
Boëtius *Epo.*
Petr.da la *Eſclara*, Guevara.
Ioan.de *Eſcobar à Corro.*
Petrus Muñez *de Eſcobar.*
Gaſpar *Eſtacius*, Luſit.
Nicolaus *Everardus.*
Auguſtinus *Eugubinus.*
Andreas ab *Exea*,
Nicolaus *Emericus.*

F

Antonius *Faber.*
Iacobus *Faber.*
Ioannes *Faber.*
Philippus *Faber.*
Anton. *Fabricius.*
Andreas *Fachineus.*
Stephanus *Fagundez*,Luſitan. Societ. Ieſu.
Ioannes *Fajardus.*
Æneas de *Falcombus.*
Ludovicus *Falconius.*
Martinus de *Fano.*
Emman.*Faria y Soſa*,Luſit,
Proſper *Farinacius.*
Franciſcus *Felicianus.*
Hector *Felicius.*
Ioan.Franc. *Ferentilius.*
Antonius *Fernandeζ*,Luſit.
Benedictus *Fernandeζ*, Luſit.Societ.Ieſu.
Hieronymus *Fernandez* de Ottero.
Baptiſta *Ferrarienſis.*
Ioannes Petrus de *Ferrariis*
Ioannes *Ferrarius.*
Franc. *Ferrer.*
Maurus *Ferrer.*
Æmilius *Ferretus.*
Ioannes Baptiſta *Ferretus*
Iulius Camillus *Ferretus.*
Ioannes *Ferus.*
Michaël *Ferrus.*
Nicolaus *Feſtaſius.*
Marſilius *Ficinius.*
Seraphin.de *Freitas.* Luſit.
Emmanuel. *Figejura.* Luſit
Ioannes *Fileſacus.*
Vincentius *Filliucius.*
Ioann. Donatus à *Fina.*
Lactantius *Finellus.*
Ioannes Baptiſta *Finus.*
Lactantius *Firmianus.*
Lucas *Floronus.*
Lucius *Florus.*
Lazarus *Fœnutius.*
Ioannes Petrus *Fontanella.*
Stephanus *Forcatulus.*
Franciſcus *Foreiro*, Luſit.
Martinus *Fornarius.*
Valentius *Forſter.*
Auguſtinus *Fortunius.*
Baptiſta *Fragoſo*, Luſit.
Lauretus de *Franchis.*
Vincentius de *Franchis.*
Marcellus *Francolinus.*
Philippus *Francus.*
Valentinus *Francus.*
Paulus *Fraxinellus.*
Martinus *Freccia.*
Anton de *Fuertes.*
Raphaël *Fulgoſius.*
Bartholomæus *Fumus*, Armilla
Vincentius *Foſatius.*
Paulus *Fuſcus.*

G

Antonius *Gabriel.*
Hieronymus *Gabriel.*
Stephanus de *Gaeta.*
Ioannes *Gagnæus.*

Andreas

Catalogus Auctorum.

Andreas *Geil.*
Franciſcus *Gal tus.*
Leander *Galganetus.*
Petrus *Galleracius.*
Camillus *Gallinus.*
Æmil. *Gallus.*
Antonius *Gama*, Luſit.
Horatius *Gambacurta.*
Petrus Andreas *Gambara.*
Barthol. *Gavantus.*
Gammacheus.
Henricus *Gandavenſis.*
Didacus *Garcia* de Traſmiera.
Fortunius *Garcia.*
Franciſc. *Garcia.*
Gregorius *Garcia.*
Ioannes *Garcia.*
Martinus *Garcia.*
Nicolaus *Garcia.*
Stephanus *Garibai.*
Aulus *Gellius.*
Ioannes *Geminianus.*
Dominicus de *S. Geminiano.*
Nellus de *S. Geminiano.*
Cornel. *Gemma.*
Genebrardus.
Nicolaus *Genea.*
Marcus Antonius *Genuenſis.*
Franciſcus *Georgius.*
Anaſtaſius *Germonius.*
Franciſc. *Ghiſlerius.*
Hieronymus *Giacb.*
Hieronymus *Gigas.*
Giovagnonus, Luſit.
Bartholomæus *Gipſius.*
Garcia *Gironda.*
Marius *Giurba.*
Octavius *Gloritius.*
Damianus *Goës.*
Antonius *Gomez.*
Balthaſar *Gomeſius.* de Ameſcua.
Emmanuel *Gomez Cadoſo*, Luſitan.
Ludovicus *Gomez*, Epiſcopus Sarn.
Michaël *Gomez* de Arellano.
Sebaſtianus *Gomea de Figueiredo*, Luſit.
Remigius de *Gonni.*
Franciſcus *Gonzaga.*
Hieronymus *Gonzales.*
Ioſephus *Gonzales.*
Antonius de *Gouvea*, Luſit.
Antonius *Goveanus*, Luſit.
Ludovicus de *Graſſius.*
Donatus *Grammaticus.*
Thomas *Grammaticus.*
Barboſ. de Epiſcop.

Luodvicus *Granada.*
Jacobus *Granado.*
Paulus *Granutius.*
Achilles *Graſſis.*
Carolus de *Graſſis.*
Iacobus de *Graſſis.*
Ioannes de *Graſſis.*
Michaël *Graſſus.*
Stephanus *Gratianus.*
Hieronym. *Gratus.*
Nicolaus Antonius *Gravatius.*
Gregorius X V.
Petrus de *Gregorio.*
Petrus *Gregorius Tholoſanus.*
Iacobus *Gretſerus.*
Bernardus *Grevaus.*
Paulus *Grilandus.*
Grilenzonius.
Paulus *Gryſaldus.*
Iacobus *Gualterus*
Sebaſtianus *Guazzinus.*
Antonius *Guevara.*
Guido *Papa.*
Coſmas *Guimier.*
Ioann. *Gutierres.*
Guzman.

H

Dionyſius *Halicarnaſſeus.*
Franciſcus *Hallier.*
Ioannes *Harprecht.*
Henricus *Henriquez.* Luſit.
Franciſc. *Herculanus.*
Anton. *Heringius.*
Ioann. de *Herrera.*
Ioannes Hieronymus de *Hencavolano.*
S. Hieronymus.
Alphonſ. *Hojeda.*
Signorolus de *Homodeis*
Anton. *Honcala.*
Vincent *Hondedaus.*
Ioannes *Honorius.*
Stanislaus *Hoſius.*
Hoſtienſis Cardin.
Bartholomæus *Humada.*
Gaſpar *Hurtado.*

I

Dominicus *Iacobatius*
Petrus *Iacobus* à Montepeſſulano.
Cornelius *Ianſenius*,
Peregrinus *Ianninus.*
Thomas de *Ieſu Maria.*
Iulius Cæſar *Imbrianus.*

Alexander de *Imola.*
Ioannes de *Imola.*
Ioannes de *Indagine.*
Nicolaus *Intrigliol.*
Lælius *Iordanus.*
Andreas *Iſernia.*
S. Iſidorus, Hiſpal.
Aurelius de *Iſtria.*
Marius *Italia.*

K

Melchior *Kling.*

L

Imola *Laderchius.*
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus *Lancellotus.*
Robertus *Lanchus.*
Hieronymus *Lanchus.*
Bernardus de *Landriano.*
Iulius *Landrinus.*
Iafredus *Lanfrancus.*
Lapus Abbas.
Cornelius à *Lapide.*
Camill. de *Laratha.*
Ioan. Bapt. de *Larrea.*
Ignatius *Laſſarte.*
Martinus *Laudenſis.*
Paulus *Laudenſis.*
Iulius *Laverius.*
Hieron. *Laurentius.*
Valentinus *Laurentius.*
Paulus *Layman.*
Ioannes Baptiſta *Luzuanus.*
Petrus Antonius *Lazarius.*
Bartholomæus à *Ledeſma.*
Martinus de *Ledeſma.*
Petrus *Ledeſma.*
Leo Imp.
Benedictus *Leo.*
Hieronymus *Leo.*
Ioannes Franciſcus *Leo.*
Alphonſus de *Leone.*
Baſilius Pontius de *Leon.*
Ioannes Baptiſta *Leonellus.*
Paulus *Leon.*
Leonardus *Leſſius.*
Petrus *Lenarder.*
Ioannes *Leuriel.*
Ioannes Baptiſta *Lezana.*
Andreas *Libanius.*
Ioannes de *Lignano.*
Iacobus *Linius.*
Iuſtus *Lipſius.*
Hieronymus *Llamas.*
Garcia de *Loayſa.*

Athanaſius de *Lobera.*
Eudoxius *Locatellus.*
Umbertus *Locatus.*
Petrus *Lombardus*, Magiſter ſentent.
Ioannes de *Londris.*
Franciſcus *Longus à Coriolano.*
Auguſtinus *Lopez.*
Didacus *Lopez de Stunica.*
Gregorius *Lopez Madera.*
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Toñar.*
Ignatius *Lopez de Salzedo.*
Ludovicus *Lopez.*
Petrus de *Lorca*, Societ. Ieſu.
Iodochus *Lorichius.*
Ioannes *Lorinus*, Societ. Ieſu.
Melchior. *Letterius.*
Franciſcus *Lucanus* de Parma
Ioan. de *Lucena*. Soc. Ieſu.
Ioſephus *Ludovicus.*
Ioannes de *Lugo*. Societ. Ieſu.
Ioannes Baptiſta *Lupus.*
Ambroſius *Lutius.*
Horatius *Lutius.*
Stephanus de *Lycio.*

M

Maccabrum.
Iacobus *Machado.*
Carolus *Macignus.*
Iulius Cæſar *Madius.*
Alphonſus *Madrigal.*
Coſmus *Magallanicus*, Luſitan. Societ. Ieſu.
Petr. Dominicus *Magdalenus.*
Hieronymus *Magius.*
Hieronymus *Magonius.*
Simon *Maiolus.*
Ioannes *Maior.*
Ioannes *Madderus.*
Ioannes *Maldonatus* Luſitan.
Societ. Ieſu.
Petrus *Malferitus.*
Thomas à *Malvenda.*
Thomas *Malvetius.*
Troilus *Malvetius.*
Celſus *Mancinus.*
Vincentius *Mancinus.*
Hieronymus *Manfredus.*
Guillelmus de *Mandagetto.*
Iacobus *Mandelus.*
Quintilianus *Mandoſius.*
Victorinus *Manſus.*
Franciſcus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua.*
Paulus *Manutius.*
Ioannes Petrus *Maphæus*, Societ. Ieſu.
Robertus *Maranta.*
Carolus *Maranta.*
Chriſtophorus *Marcellus.*
Ioannes Baptiſta *Marcheſanus.*
Philip. *Marchinus.*
Franciſcus *Marcus.*
Hercules *Mareſcottus.*
Ioannes *Maria Belletus.*
Ioannes *Maria Monticellus.*
Ioannes *Maria Novarius.*
Ioannes *Maria Politianus.*
Ioannes de *Mariena.*
Thomas de *Marino.*
Ludovicus *Marinus.*
Petrus *Mariſius*, Luſit.
Ioannes *Marquez.*
Antonius de *Marinis.*
Hippolytus de *Marſiliis.*
Marcus Antonius *Marſilius Columna.*
Marta.
Gregorius *Martinez.*
Petrus Ludovicus *Martinez.*
Martinus Martini.
Alderanus *Maſcardus.*
Ioſephus *Maſcardus.*
Antonius *Maſſa* Galeſius.
Ioan. Antonius *Maſſobrius.*
Garcia *Maſtrillo.*
Angelus *Matheacius.*
Matthæus *Matheſilanus.*
Ioannes *Matienzo.*
Iac. Ant. de *Mauro.*
Pyrrhus *Maurus.*
Joannes *Mauritius.*
Marcellus de *Mauro.*
Rabanus *Maurus.*
Philippus *Maynardus.*
Iaſon de *Mayno.*
Franciſcus *Medices.*
Sebaſtianus *Medices.*
Bartholomæus *Medina.*
Joannes de *Medina.*
Michaël *Medina.*
Marcellus *Megala.*
Pomponius *Mela.*
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca.*
Emmanuel *Mendez de Caſtro*, Luſit.
Gonzalus *Mendez de Vaſconcellos y Cabedo*, Luſit.
Alphonſus de *Mendoza.*
Ferdinandus de *Mendoza.*
Franciſcus de *Mendoza*, Luſitanus Societ. Ieſu.
Franciſcus *Meneſius.*
Iacobus *Menochius.*
Thomas de *Mercato.*
Didacus *Merlanes.*
Mercurialis *Merlinus.*
Marinus *Merſennus.*
Gaudentius *Merula.*
Georgius *Merulus.*
Martinus *Meſnartius.*
Ludovicus *Meſſia.*
Ioannes *Metina.*
Petrus *Mexia.*
Ioannes *Moreno.*
Thomas *Mieres.*
Franciſcus *Milanenſis.*
Nicolaus *Miles.*
Ludovicus *Miranda.*
Balthaſar. *Mogollon.*
Ioannes *Mohedanus.*
Vincentius *Moles.*
Andreas *Molfeſius.*
Ioannes Petrus *Molfeſius.*
Franciſcus *Molinus.*
Ludovicus *Molina* Theolog.
Ludovicus *Molina.* Iuriſconſ.
Antonius *Monachus.*
Ioannes *Monachus.*
Petrus *Moncada.*
Ioannes Petrus *Moneta.*
Henricus *Monroy.*
Domincus *Montagnolus.*
Fabianus de *Monte.*
Hieronymus de *Monte.*
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celſo.*
Paulus *de Montepico.*
Martinus *Monter à Cueva.*
Gabriel *Monterozo Alvarado.*
Ludovicus *Monteſinus.*
Sebaſtianus *Monticulus.*
Ioannes *Montolinus.*
Hieronymus *Montinus.*
Ambroſius *Morales.*
Petrus Auguſtinus *Morla.*
Auguſtinus *Morlanes.*
Iſidorus *Moſconius.*
Didacus de la *Motta.*
Emmanuel. de *Moura.*
Petrus *Mozzius.*
Aloyſius *Mondella.*
Didacus *Murillo.*
Franciſcus *Munus de Eſcobar.*
Bernardinus *Muſcatellus.*
Marius *Muta.*
Dynus Muxellanus.

N

Sebaſtianus *Nevius.*
Antonius *Naldus.*

Alphon

Catalogus Auctorum.

Alphonſus *Narbona.*
Joannes *Narbona.*
Didacus *Narbona.*
Gregorius *Natta.*
Marcus Antonius *Natta.*
Petrus *Navarra.*
Petrus Fernandez *Naviarrette*
Jacobus *Nauclanus.*
Joann. *Nauclerus.*
S.Gregorius. *Nazianz.*
Alphonſus à *Neapoli.*
Ælius Antonius *Nebriſſa.*
Antonius *Negoſantius.*
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Nevizanus.*
Alexander de *Nevo.*
S.Gregorius *Nicanus.*
Ioannes *Nicolaus.*
Nicolaus Notarius S.Bernardi.
Joannes *Nider.*
Niger Cyriacus.
Petrus Diez *Noguerol.*
Joannes Antonius *Novarius.*
Ioannes Maria *Novar.*
Baldus *Novellus.*
Jacobus *Novellus.*
Didacus *Nuñez.*
Duardus *Nuñez.*

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano.*
Antonius *Olibanus.*
Hieronymus *Onuphrius,*
Ambroſius de *Opizionibus.*
Lanfrancus de *Oriano.*
Nicolaus *Orlandinus.*
Sebaſtianus *Orozco.*
Ioannes *Orozco.*
Abrahamus *Ortelius.*
Joannes Gaſpar *Ortigas.*
Franciſcus *Ortiz,* Luſit.
Hieronymus *Oſorius*, Luſit.
Ioannes *Otalora.*
Franciſcus *Othomanus.*
Hernandus de *Oxea,*

P

Chriſtophorus de *Pace.*
Gondiſalvus Soares de *Pace.*
Marcus Salon de *Pace.*
Fulvius *Pacianus.*
Statilius *Pacificus.*
Anton. Meneſes de *Padilla.*
Balthaſa *Paez.* Luſit.
Antonius *Paganus.*
Laurentius de *Palacio.*
Michaël de *Palacio.*
Gabriel *Paleothus,* Card.
Alphonſ. *Paleothus.*
Petrus *Pludanus.*
Ioſephus *Pamphilus.*
S.Raymundus de *Peñafort.*
Guido *Pancirola.*
Abbas *Panormitanus.*
Onuphrius *Panninus.*
Ioannes *Pavonius.*
Flaminius *Pariſius.*
Petrus Paulus *Pariſius.*
Philippus *Paſcalius.*
Franciſcus *Patritius,* Senenſ.
Ioannes Franciſcus *Pavinus.*
Ioan. Bapt. *Paulitan.*
Hieronymus *Paulus.*
Dionyſius *Paulus Lopys.*
Ferdinandus *Paez,* Luſit.
Petrus *Pechius.*
Achillas *Pedrocha.*
Gaſpar. *Pedago,* Luſitan.
Ludovicus *Peguera.*
Laurentius de *Peirinis.*
Melchior *Pelaez.*
Alvarus *Pelagius*, Luſitan.
Theodorus *Peltan.*
Iſidorus *Peluſiota.*
Franciſcus *Penia.*
Lucas de *Peña.*
Guillelmus *Penaldus.*
Gabriel *Pennotus.*
Petrus *Peralta.*
Marc. Ant. *Peregrinus.*
Benedictus *Pereira,* Luſitan. Societ. Ieſu.
Gabriel *Pereira de Caſtro,* Luſitan.
Antonius *Perez.*
Didacus *Perez.*
Ildephonſus *Perez de Lara.*
Achilles *Perſonalis.*
Franciſc. *Perſonalis.*
Gaſpar. *Peruſinus.*
Baldus de *Peruſio.*
Petrus de *Peruſio.*
Alexander *Peſantius.*
Antõnius de *Petra.*
Petrus de *Petra.*
Petrus Antonius *à Petra.*
Petrus Geraldus de *Petra ſancta.*
Franciſ. *Petrarcha.*
Melchior *Phebus.* Luſit.
Phanucius de *Phanutiis.*
Hieron. *Pharaonius.*
Coſmas *Philiarchus.*
Bartholomæus *Philippus,* Luſ.
Anton. *Piaggius.*
Paulus *Piaſecius.*
Antonius *Pichardus.*
Gregorius *Pictor.*
Ioan. *Picus Mirandula.*
Albertus *Pighius.*
Ioan. *Pineda,* Societ. Ieſu.
Arias *Pinellus,* Luſit
Benedictus *Pinellus,* Luſit.
Hector *Pinto,* Luſit.
Franciſcus de *Piſa.*
Andreas *Piſcatus,* Caſtaldus.
Ferdinandus *Pizarro.*
Franciſc. de *Pitigianis.*
Thaddæus *Piſo.*
Petrus *Plaza.*
Franciſcus *Planeta.*
Ioan. *Platea.*
Baptiſta *Platina.*
Hieronymus *Palato.*
Ioannes Baptiſta *Plotus.*
Nicol. *Plovans.*
Plutarchus.
Gregor. *Polachus.*
Reginaldus *Polo.*
Lancelotus *Polytus.*
Ludovicus *Pons.*
Arnaldus *Pontanus.*
Baptiſta *Pontanus.*
Iacobus *Pontanus.*
Amadæus à *Ponte.*
Ioan. Franciſcus à *Ponte.*
Ioannes à *Ponte.*
Ludovicus de la *Puente.*
Oldradus de *Ponte.*
Laurent. à *Portel.*
Chriſtophorus *Portius.*
Iacobus *Portio.*
Iacobus *Portius Imola.*
Philippus *Portio.*
Hieronymus *Porteles.*
Ioann. Bapt. *Poſſevinus.*
Ludovicus *Poſtius.*
Anton. de *Pratis.*
Simon de *Pratis.*
Gabriel *Prateolus.*
Franciſc. de *Prato.*
Philippus *Probus.*
Dominicus de *Pueronibus.*
Adrianus *Pulvans.*
Ioan Franciſc. *Purpuratus.*
Paris de *Puteo.*
Iacobus *Puteus.*

Q

Didacus *Quantera.*
Stephanus *Quaranta.*
Antonius de *Quebedo y Hoſos*
Georgius *de Quebedo.*

Antonius *Queſada.*
Antonius *Quintadueñas.*
Marcus Felius *Quintilianus.*
Ioannes *Quintius.*
Gaſpar *Quiroga.*

R

Ioannes de *Rada.*
Iacobus *Ravardus.*
Antonius *Ragucius.*
Iulius Cæſar *Rainerius.*
Theophilus *Raynaudus.* Societ. Ieſu.
Calixtus *Ramirez.*
Manuel *Ramierez de Carrion.*
Ioannes *Ramierez.*
Stephanus *Ranchinus.*
Alexander *Raudenſis.*
Iacobus *Ravennas.*
Petrus de *Ravenna.*
Ferdinandus *Rebellus*, Luſitan. Soc. Ieſu.
Ioannes *Rebell.*Soc.Ieſu.
Petrus *Rebuffus.*
Guillelmus *Redoanus.*
Valerius *Reginaldus.*
Melch. *Reinoſo*, Luſit.
Scipio *Rendina.*
Repertorium Inquiſitorum.
Garcia de *Reſende*, Luſit.
Caſtaldus *Reſtaurus.*
Nicolaus *Reuſnerus.*
Fauſtinus *Rhegienſis.*
Petrus *Ribadineira.*
Antonius *Ricciulus.*
Ioannes Aloyſius *Riccius;*
Hipolytus *Riminaldus.*
Ioannes *Riolanus.*
Ioannes Franciſcus *Ripa.*
Polydorus *Ripa.*
Antonius *Ripoll.*
Æneas *Robertus.*
Blaſius *Robles* de Salzedo.
Angelus *Rocha.*
Antonius *Rochus.*
Rodericus, Archiepiſcop. Toletanus.
Rodericus, Epiſcopus Zamorenſis.
Amator *Rodericus.*
Hieronymus *Rodericus*, Luſit.
Ludovicus *Rodolphinus.*
Didacus *Rodriguez*, Alvarado.
Emmanuel *Rodriguez*,Luſit.
Franciſcus *Rogerius.*
Ioannes *Rotas.*
Franciſcus *Roizius.*
Ægidius *Romanus.*
Hieronymus, *Romanus.*
Ludovicus *Romanus.*
Rota Romana.
Guillelmus *Roſeus.*
Albericus de *Roſatis.*
Antonius *Roſcius.*
Antonius de *Roſellis.*
Emericus à *Roſenthal.*
Bernardinus *Roſignolius.*
Hieronymus de *Rua.*
Scipio de *Rubeis.*
Ioan. Anton. *Rubeus.*
Palatius *Rubeus.*
Theodoſius *Rubeus.*
Chriſtophorus *Ruſinacius.*
Conſtantinus *Rugerius.*
Iulius Cæſar *Ruginellus.*
Ioſephus de *Ruſticis.*
Petrus *Ruyſius*, Maurenſis.
Sylvanus. *Ruyzius*,

S

Emmanuel *Sà*, Luſ. Soc. Ieſu:
Iacobus *Sà*, Luſit.
Didacus *Sahagun.*
Bartholomæus *Salonius.*
Ioannes de *Salas*,Societ.Ieſu.
Ferdinandus Quintinus de *Salazar*, Societ.Ieſu.
Franciſcus *Salazar.*
Petrus *Salazar.*
Franciſcus *Salgado.*
Ioan.*Salgado*,de Araujo Luſit
Bartholomæus *Salicetus.*
Paulus *Salodius.*
Michaël *Salon.*
Robles de *Salzedo.*
Petrus *Sanchez.*
Thomas Sanchez, Soc.Ieſu.
Ioannes *Sancius.*
Gaſpar *Sanctius.*Soc. Ieſu.
Ioan. à *Sande.*
Felinus *Sandeus.*
Prudentius de *Sandoval.*
Ludovicus de *San Iuan.*
Antonius de *San Roman.*
Paulus *Sanctorius.*
Petrus *Sanz Marquechus.*
Sebaſtianus *Sapia.*
Ludovicus de *Sardis.*
Franciſcus *Sarmiento.*
Bartolus de *Saxo Ferrato.*
Gregorius *Sayro.*
Iacobus *Sbrozius.*
Sigiſmundus *Scaccia.*
Franciſcus *Scaccius.*
Ioſephus *Scaliger.*
Antonius *Scapus.*
Ioannes Baptiſta *Scortia.* Soc. Ieſu.
Fridericus *Scotus.*
Carolus *Scribanius.*
Didacus *Segura.*
Ioannes *Segura Davalos.*
Ioannes *Selva.*
Franciſcus de *Senis.*
Oliv. *Seraphinus*,Cardin.
Seraphinus de *Seraphinis.*
Claudius *Seyſſelius.*
Diodorus *Siculus.*
Lucius Marinæus *Siculus.*
Ioannes Bapt. *Signius.*
Carolus *Sigonius.*
Iacobus *Simanchas.*
Octavianus *Simoncelus.*
Iacobus *Simoneta.*
Emmanuel *Soarez* ,Luſit.
Franciſcus *Soarez*, Soc. Ieſu.
Gonzalus *Soarez de* Paz.
Ioann. *Soarez*, Luſit.
Bartholomæus *Socinus.*
Marianus *Socinus.*
Staniſlaus *Socolovius.*
Octavius *Spartharius.*
Alexander *Sperellus.*
Petrus Antonius *Spinellus.*
Antonius de *Sola.*
Brunorus à *Sole.*
Claudius *Soler.*
Felicianus de *Solis.*
Ioannes Federicus *Solis.*
Ioannes *Solorzanus*
Franciſcus *Sousbechius.*
Hieronymus *Sorbo.*
Alphonſus *Soto.*
Dominicus *Soto.*
Petrus *Soto.*
Ludovicus *Sotomaior*, Luſitanus
Antonius de *Souſa* , Luſitanus.
Franciſcus *Souſa*, Luſit.
Paulus *Squillante.*
Ioannes *Staphilaus.*
Achilles *Statius*,Luſit.
Gaſpar *Statius*, Luſit.
Didacus *Stella.*
Ioſephus *Stephanus.*
Uvalfridus *Strabo.*
Benvenutus *Stracha.*
Theodor. *Studita.*
Ioannes *Suarez*, Luſit.
Ioannes *Suarez*, Hiſpan.
Gonzal. *Suar.* de Paz.
Ioannes Petrus *Surdus.*
Hieronymus *Surita.*

Laurentius

Catalogus Auctorum.

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sutor.*
Æneas *Sylvius.*
Franciſcus *Sylvius.*

T

Aſcanius *Tamburinus.*
Adamus *Timoerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciſcus *Tarapha.*
Theodulphus.
Antonius *Theſaurus.*
Gaſpar Antonius *Theſaurus.*
Capella *Toloſana.*
Thomas de *Thomaſſetis.*
Ioan. Bapt. *Tooro.*
Michaël *Timothæus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciſcus *Titelmanus.*
Franciſcus *Toletus*, Soc. Ieſu.
Guilbertus de *Tornaco.*
Auguſtinus *Torniel.*
Gabriel del *Torro.*
Franciſcus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludovicus de *Torres.*
Raphaël de la *Torre.*
Alexander *Trentacinquius.*
Thomas *Triviſanus.*
Auguſtinus *Triumphus*, dictus de Acona.
Albertus *Trotius.*
Ioan Ægidius *Trotius*
Alexander. *Turamini.*
Ioan de *Turrecremata.*
Horatius *Turſelinus.*
Aloyſius *Turrianus*, Soc. Ieſu.
Franciſcus *Turrianus.*
Vincentius *Turturettus.*
Franciſcus *Turzanus.*
Dominicus *Tuſchus.* Cardin.

V.

Alvarus *Valaſcus*, Luſit.
Gaſpar *Valaſcus*, Luſit.
Thomas *Valaſcus*, Luſit.
Rodericus *Velaſquez de Avendaño.*
Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdeſius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Ieſu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valentinus.*
Ioannes Bapt. *Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciſcus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Valle*, Luſit.
Rolandus à *Valle.*
Franciſcus *Valleſius.*
Sebaſtianus *Vantius.*
Franciſcus *Vargas.*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vaſconſellos*, Luſitanus, Societ. Ieſu.
Petrus Alphonſus de *Vaſconſellos*, Luſit.
Ioannes *Vaſæus.*
Gabriel *Vaſquez*, Societ. Ieſu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomæus de *Vecchis.*
Alphonſus à *Vega.*
Franciſcus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioſeph *Vela.*
Ludovic. *Velaſquez* de Avendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Leyva.*
Alphonſus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronenſis.*
Octavius *Veſtrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanchinus *Vgolinus.*
Mathias *Vgonius.*
Hugo de *S. Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciſcus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blaſius *Viegas*, Luſit.
Auguſtinus *Vigianus.*
Ambroſius *Vignate.*
Henricus *Villalobos.*
Alphonſus *Villadiego.*
Gonzalus *Villadiego.*
Alphonſus *Villagut.*
Ioannes Bapt. *Villalobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonſus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Viſchis.*
Martinus Alphonſus *Vivaldus.*
Ioan. Bapt. *Vivianus.*
Iulianus *Vivianus.*
Franciſcus *Vivius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vranius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octavianus *Vulpellius.*

VV.

Thomas *VValdenſis.*
Stephanus *VVeyms.*
Hieronymus *VVellerus.*
Matthæus *VVeſembecius*,
VViggers.

X.

Sebaſtianus. *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciſcus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Sylveſter *Zachias.*
Paulus *Zacbias.*
Melchior *Zambranus.*
Michaël *Zanardus.*
Baſilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zechius.*
Hieronymus de *Zenetinis*
Zenzilinus.
Thomas *Zerola.*
Franciſcus *Zypæus.*

SERIES
TITULORUM, CAPITUM, ET GLOSSARUM,
Quæ in prima Parte continentur.

TITULUS PRIMUS.

De Inſtitutione Epiſcopalis officii, Epiſcoporum nominis ſignificatione, & etymologia, Electione, Confirmatione, & Conſecratione, Epiſcopalium graduum, ac omnium, Epiſcopatuum diviſione. pag. 1
CAP. I. *DE Epiſcopalis officii inſtitutione.* ibid.
II. *De Epiſcopi nomine, etymologia, & ſignificatione.* 6
III. *De Epiſcoporum electione.* 10
IV. *De Confirmatione qua Epiſcopus electus confirmatur.* 18
V. *De Conſecratione Epiſcopi.* 22
VI. *De Epiſcopalium graduum diviſione.* 32
VII. *De Epiſcopatuum Diviſione.* 37
Epiſcopatuum omnium totius Orbis nova, & exacta notitia. 39

TITULUS II.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requiſitis ſuper Apoſtolum 1. *ad Tim.* 3. 51
Gloſſ. 1. *SI quis Epiſcopatum deſiderat.* ibid.
ij. *Bonum opus deſiderat.* 55
iij. *Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.* 60
iv. *Vnius uxoris virum.* 67
v *Sobrium* 68
vj. *Prudentem.* 71
vij. *Ornatum.* 74
viij. *Pudicum:* 78
ix. *Hoſpitalem.* 82
x *Doctorem.* 87
xj *Non vinolentum.* 91
xij. *Non percuſſorem.* 94
xiij. *Sed modeſtum.* 98
xiv. *Non litigioſum.* 99
xv. *Non cupidum.* ibid.
xvj *Suæ domui bene præpoſitum.* 100
xvij. *Non neophytum.* 103

TITULUS. III.

De vera Patriarchalium Sedium erectione. 11
CAP. I. *DE Patriarchis in communi, & eorum præcedentiis, ac privilegiis.* ibid.
II. *De Primatu S. Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes, & de Suprema Summi Pont. Poteſtate in univerſum Orbem.* 117
III. *De Conſtantinopolit. Patriarcha.* 134
IV. *De Alexandrino Patriarcha.* 137
V. *De Antiocheno Patriarcha.* 138
VI. *De Hieroſolymitano Patriarcha.* 140
VII. *De Patriarchis minoribus.* 141
VIII. *De mirabili S. Eccleſiæ Bracharenſis erectione, & de ejus Primatu in univerſa Hiſpania.* 144

TITULUS IV.

De Archiepiſcopali præſtantia ejuſque auctoritate in Suffraganeos, & eorum ſubditos, ac in tota provincia. 157

SYLLABUS

Omnium Allegationum, quæ in ſecunda, & tertia Parte continentur,

Juxta ordinem Primarum litterarum cujuſque vocabuli digeſtus.

Prior numerus Partem, poſterior ejuſdem Partis Paginam deſignat.

A

ABSOLVENDI facultas conceſſa Epiſcopis per Concil. Tr. *ſeſſ.24. de reform. c. 6.* an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? 2. 414 à n.21.
Abſolvere excommunicatos pro violenta manuum injectione in Clericos, quibus caſibus poſſit Epiſcopus? 2.420.
Abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis qui poſſint? 3.70
Abſolvere occultos hæreticos virtute Concilii Trid. an poſſit Epiſcopus? 2.410
Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueverint reſervare Epiſcopi? 3.45
Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſſit Epiſcopus? 3-375
Alienationem factam à prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit, an teneatur Epiſcopus ratam habere? 3.508

B

BEnedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ. 2-373. à n.179
Benedictionem ſecundis nuptiis Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium conjungens ſine Parochi licentia, quas pœnas incurrat? 2.374. à n.186
Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an ullus poſsit ultra eum hanc benedictionem impertiri? 2.316
Beneficia quæ poſsit Epiſcopus conferre? 3.135.
Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus providere. 3.170
Beneficia ſimplicia ut quis plura habere poſſit, an Epiſcopus diſpenſet? 3.199
Beneficia parentum ut filii aliquo modo obtinere valeant, an Epiſcopus poſſit diſpenſare? 4. 208
Beneficia unire an poſſit Epiſcopus. 3.212
Beneficiarios quales cogere poſſit Epiſcopus ad fidei profeſſionem in ſuis manibus faciendam? 3.195
Beneficii ſub vocabulo, ad cujus titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2. 264 à n.23
Beneficiorum reſignationes quando poſſit Epiſcopus recipere? 3.222
Beneficii vacatio quibus modis poſſit evenire? 3 243.à n.13.

C

CAnonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.340
Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur? 3.93.à n.107
Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro aliis ex juſtitia celebrãdas 2.288.à n.28
Caſtitatis votum qualiter ſacris Ordinibus annexum ſit? 2.247.
Cathedraticum jus quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.346 à n.40
Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Romano Pontifice, Sedéque Apoſtol. ſunt cognoſcendæ? 3.494
Cauſas criminales Clericorum an poſſit Epiſcopus laïco delegare? 3.479
Cauſarum matrimonialium cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus? 3.331
Celebrandi in Capella domus privatæ quãdo poſſit Epiſcopus facultatẽ cõcedere? 2. 280
Cenſum novum imponere, vel antiquum augere in Eccleſiis an poſſit Epiſcopus? 3.337
Clerici in minoribus quando fori privilegio gaudeant? 2.231
Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis? 2.240
Coadjutor cum futura ſucceſſione, an & quando Epiſcopis dandus ſit de coadjuti auctoritate? 3.516
Coadjutores quando illiteratis, ſenio confectis, aut morbo impeditis Epiſopus dare poſſit? 3.104
Commendatitiis ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere? 2.277.
Commendare ad quod tempus, & quas Eccleſias poſſit Epiſcopus? 3-173
Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates? 3.327.

Syllabus Allegationum.

Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ quomodo ab Epiſcopo accipiendus? 3.175.
Confeſſiones an ullus Sacerdos audire poſſit ſine Epiſcopi Approbatione. 2.293
Confeſſio Epiſcopi an & quando Eccleſiæ præjudicet? 3.536
Confirmationis ſacramenti Miniſter an proprius ſit Epiſcopus? 2.388
Conſervatores Regularium an in aliquo ſubſint Epiſcopo? 3.461
Criminales Clericorum cauſas an poſſit Epiſcopus delegare? 3.479

D

Decimas laicis concedere, & earum compoſitiones inter Eccleſiaſticos & ſæculares, an & quando facere poſſit Epiſcopus? 3.521
Defunctorum pias voluntates quando poſſit Epiſcopus commutare? 3.317
Degradare Clericos quomodo, & quando poſſit Epiſcopus? 3.483
Delegati, an verò Ordinarii judices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus, in quibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedunt? 3. 365
Denuntiationes matrimoniales quomodo faciendæ, & quando in eis diſpenſare poſſit Epiſcopus? 2.348
Dignitas, & qualitas Præſulum eligendorum qualis eſſe debeat? 1.17. à n.44
Dimiſſorias litteras quando, & quibus concedere poſſit Epiſcopus? 2.104
Diſpenſare in Pontificia, vel Concilii lege quando poſſit Epiſcopus? 2.377
Diſpenſare in ſuis Conſtit. an validè poſſit Epiſcopus ſine cauſa? 2.381
Diſpenſare quando poſſit Fpiſcopus in impedimentis matrimonii? 2.382
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in juramentis, & votis? 2.386
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in votis ſolemnibus? 2.329
Diſpenſare in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie poſſit Epiſcopus? 2.398
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum infamibus? 2.431
Diſpenſare cum ſibi ſubditis an poſſit Epiſcopus in irregularitatibus provenientibus ex vitio, ſeu defectu corporis? 2.425
Diſpenſare ad Ordines an poſſit Epiſcopus cum Sodomitis de nefario crimine convictis? 2.434
Diſpenſare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando poſſit Epiſcopus? 3.438.
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiteratis ad Oordines? 2.443
Diſpenſare cum promoto per ſaltum an poſſit Epiſcopus? 2.445
Diſpenſare quando poſſit proprius Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiavit dignitati? 2.447
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum bigamis? 2.449
Dipenſare an poſſit Epiſcopus, ut quis habeat plura beneficia ſimplicia? 3.199.
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, ut filii beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint? 3.208
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum Monialibus ſibi ſubjectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſſitatibus? 3.441

E

Eccleſias, & Altaria quando & quomodo conſecrare debeat Epiſcopus? 2.316
Eccleſiæ pollutæ quando reconciliari debeant per Epiſcopum? 2.325
Eccleſias reparare an teneatur Epiſcopus, & quas perſonas ad id cogere poſſit? 3. 205
Eccleſiæ an ſine Epiſcopi conſenſu ædificari poſſint? 2.309
Eleemoſynarum pravos quæſtores an poſſit Epiſcopus punire? 3. 481
Epiſcopatus an ſit dignitas & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur, & quot privilegia habeant Epiſcopi? 2.73
Epiſcoporum & ſubditorum nomine qui côtineantur in diſpenſationibus elargiendis irregularitatum, & ſuſpenſionum? 2.398.
Epiſcopus proprius an neceſſariò ſit adeundus, ſi clericus adverſus clericum negotium habeat? 3.525
Euchariſtiæ Sacramentum ut ſervetur in Eccleſia non Parochiali, an poſſit Epiſcopus licentiam concedere? 2. 278
Examini quarum rerum Ordinandos ſubjicere debeat Epiſcopus? 2.217
Exemptos ſi extra locum exemptum delinquant, aut contrahant, an poſſit Epiſcopus ratione delicti, vel contractus coram ſe conveniri facere? 3.526
Eximere à ſua poteſtate an poſſit Epiſcopus? 3.359

F

Familiam armatam an habere poſſit Epiſcopus? 3.472
Familiarem ſuum triennalem quando poſſit ordinare Epiſcopus? 2.198
Fines Epiſcopatuum, ſeu diœceſum, an & quando præſcribi poſſint? 3.562
Fiſcum, & carcerem an habere poſſit Epiſcopus? 3.475. à n.16

H

Hæretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarii approbati abſolvere? 2.410
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, ut in irregularitatibus ex eo provenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem

tem non habeat? 2.406 à n.46

I

INdulgentias quales poſſit Epiſcopus concedere? 3 355
Inimicitias extinguere, & ad concordiam compellere quando debet Epiſcopus? 3.303
Inſtantia prima an ſemper cognoſcat Epiſcopus de cauſis ſuorum ſubditorum. 3.311
Inſtituere præſentatos à patronis quando teneatur Epiſcopus? 3.239.
Inſtitutio in beneficiis quando, & à quibus facienda? 2.259.à n.172
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an poſſit Epiſcopus ſuſpendere? 2 394.
Interſtitiis temporum ſervatis Ordines conferre debet Epiſcopus, & quando in eis diſpenſare poſſit? 2.257.
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares, & exemptos? 3 448
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares prætendentes ſe per vim ingreſſos Religionem? 3.443
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis? 3.319
Iuriſdictio competens Epiſcopo, ſi inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio judicanda ſit quæſita cumulativè, vel potiùs privativè? 3.534
Iuſpatronatus an acquiri poſſit ſine Epiſcopi conſenſu? 3.250
Iuſpatronatus an ſine Epiſcopi conſenſu in in aliquem poſſit transferri? 3.235
Iuriſpatronatus exiſtentia quando probanda? 3.239
Iura Epiſcopalia & juriſdictio, an & quando ab inferioribus præſcribi poſſit. 3.552

L

LEgatum relictum Epiſcopo, an & quãdo intuitu Eccleſiæ ſuæ, vel perſonę propriæ relictum cenſeatur? 3.509
Libros prohibitos legendi facultatem an poſſit Epiſcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare? 3.361
Licentia Epiſcopi, ſeu ejus Vicarii quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à novitiis faciendis. 3.405.
Licentia ad aſſiſtendum matrimonio cui, & à quo concedi debeat? 2.364.à n.107
Licentia ordinandi Suffraganeo conceſſa an exſpiret morte Epiſcopi concedentis? 2.210.à n.34
Locationi prædeceſſoris an teneatur ſtare Epiſcopus? 3.373

M

MAtrimonium abſque Parocho, & teſtibus an ſemper ſit irritum? 2.368. à n.140.
Matrimonialium cauſarum cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus? 3.331
Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Epiſcopus juriſdictionem? 3.363
Miracula nova approbare an poſſit Epiſcopus? 3.397
Miſſam quotidie an debeat celebrare Epiſcopus, vel eam audire? 2.282
Miſſæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter ſe habere debeat? 2.287.à n.16
Miſſarum numerum quando poſſit ad minorem reducere Epiſcopus? 2.335
Monialium circa clauſuram Epiſcopus quam habeat cognitionem? 3.421
Monitoria pro rebus deperditis ſub pœna excommunicationis quando concedere poſſit Epiſcopus? 3.385

N

NEgligentia Epiſcopi an, & quando per alios ſuppleatur? 3.537

O

OBedientia debita Epiſcopis an & quãdo poſſit à ſubditis præſcribi? 3.557
Olea Sancta qualiter conſecrare debeat Epiſcopus? 2.344
Ordinans ſine titulo aliquem, & ab eo promotus, quas pœnas incurrat? 2.272
Ordinans alterius ſubditos ſine licentia, & dimiſſoriis litteris, quam pœnam incurrat? 2.211.
Ordines, vel Pontificalia exercens in alia Diœceſi ſine proprii Epiſcopi licentia, quam pœnam incurrat? 2.201
Ordinare ſub quo beneficii, vel patrimonii titulo poſſit Epiſcopus? 2.260
Ordinis Sacramenti materia in communi? 2 182.
Ordinis Sacramẽti Miniſter quis ſit? 2.186
Ordines conferre poſſit, quis proprius dicatur Epiſcopus? 2.190
Ordines ſacros in qua ætatę conſtitutus conferre valeat Epiſcopus? 250
Ordines ſacros quibus temporibus dare poſſit Epiſcopus? 2.254
Ordines ſacros quibus, & qualiter conferat Epiſcopus? 2.243

P

PArochiales Eccleſiæ quæ abſque concurſu poſſint conferri 3.180. à n.18
Parochias multiplicare quando poſſit Epiſcopus? 3.230
Parochus ad reſidentiam an ſemper teneatur? 3.89 à n.65
Parochus, qui matrimonio clandeſtino interfuerit quam pœnam incurrat? 2.371 à n.160
Parochus matrimonio aſſiſtens ad quid teneatur. 2.372.à n.168

Syllabus Allegationum.

Parochus proprius contrahentium qualis? 2.357. à n.56
Parochus in ſua Parochia ad quid teneatur? 2.287. à n.16
Parochi præſentia in matrimoniis contrahendis qualis habenda? 2.362. à n.78.
Patrimonii ſub vocabulo ad cujus titulum quis ordinari valet quid comprehendatur? 2.268. à n.52
Penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, an & quando teneatur Epiſcopus ſolvere? 3.519
Præbendas ſupprimere, & beneficia diſmembrare, quando poſſit Epiſcopus? 3.218
Pœnitentiarium in Cathedralibus quomodo inſtituere teneatur Epiſcopus? 3.126
Prædicandi munus quando Epiſcopo incumbat? 3.287
Præſentati habilitas qualis requiratur? 3.248 à n.72.
Præſentatio facta in tempore quando dicatur? 3.254 à n.126.
Præſcriptio an currat contra Eccleſiam Epiſcopali Sede vacante. 3.564
Primam Tonſuram, & minores Ordines quando & quibus conferat Epiſcopus? 2.225
Proceſſiones publicas quando indicere valeat Epiſcopus, & quas perſonas ad illas compellere poſſit? 3.297
Procuratio Epiſoopis debita ratione viſitationis, an & quando præſcribi poſſit? 3.560.
Profeſſionem Fidei quales beneficiarii coram Epiſcopo facere teneantur? 3.195
Profeſſionis Regularium cognitio an aliqua cadat ſub Iuriſdictione Epiſcopi? 3.415

Q

Quarta decimæ quando, & à quibus debeatur Epiſcopo? 3.344. à n. 33.

R

Religionum, vel Monialium numerum an poſſit Epiſcopus in quolibet monaſterio conſtituere. 3.403
Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Epiſcopus exponere poſſit? 3.399. à n.10.
à reſervatis caſibus à Iure, vel à ſummo Pontifice an aliquam habeat Epiſcopus abſolvendi Iuriſdictionem? 3.1
Reſidere an ſemper teneatur Epiſcopus? 3.75
Reſignationes beneficiorum quando poſſit Epiſcopus recipere? 3.222
Reſignationes Epiſcopatuum ex quibus cauſis poſſint facere Epiſcopi? 3.499
Reſignanti Epiſcopatum, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori, an & quando debeantur fructus naturales, induſtriales, ſeu civiles, & quid in aliis beneficiis? 3.513

S

Sedere pro tribunali in quovis loco ſuæ Diœceſis, quamvis exempto, an poſſit Epiſcopus? 3.307
Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Epiſcopus? 3.293
Subſidium charitativum quando, & à quibus exigere poſſit Epiſcopus? 3.346
Suſpenſionem quando incurrat Epiſcopus ob illicitam ordinationem, & ob pravum Paſtoralis officii uſum? 3.487
Synodum diœceſanam qualiter, & quando teneatur congregare Epiſcopus? 3.3. 68

T

Tempora adducuntur, quibus matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt faciendæ? 2.374 à n.193
Teſtamenti executor ad implendam defuncti voluntatem, quando poſſit per Epiſcopum cogi? 3.319
Teſtari an poſſit Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis? 3.499
Teſtes ad matrimonium adhibendi quales? 2. 367. à n.137
Theologalis Præbenda, & Lectio ſacræ Scripturæ, ut habeatur, quibus in Eccleſiis curare debet Epiſcopus? 3.1.130
Tranſlatus Epiſcopus ad aliam Eccleſiam, quando primæ Eccleſiæ deſinat eſſe Epiſcopus? 3.517

V

Veſtium clericalium honeſtatem qualé conſtituere debet Epiſcopus, & de pœnis contra non deferentes? 2.214
Vicarium generalem qualem conſtituere debeat Epiſcopus? 3.103
Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Epiſcopus teneatur explorare? 3.412
Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat? 3.264
Viſitandi exemptos quando jus habeat Epiſcopus. 3.274
Viſitandi Hoſpitalia, Collegia, ac Confraternitates laïcorum quando jus habeat Epiſcopus? 3.277
Viſitatio Epiſcopi an præſcribi poſſit? 3.559
Viſitatorem Epiſcopali Sede vacante quis poſſit deputare? 3.558
Unire beneficia quando poſſit Epiſcopus? 3.212

RECENSIO
Locorum, quæ ex Jure Pontificio & Cæſareo, Conciliis Aurelianenſi, & Tridentino, Bullis item & Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon Ordinationibus Regiis Luſitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, poſterior paginam notat, tertius eſt marginalis.

EX JURE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

CAP.22.*diſt.* *part.*1.*pag.*124. *num.*29.
1.99.*diſt.* 1.37.4
Clericus, 81.*diſt.* 3.439.83
cùm ad verùm, 69. *diſt.*1. 1.124.30
ecce, in princ. 99. *diſt.* 1.33.5
in illis, 80. *diſt.* 1.37.4
in novo, *diſt.*21. 1.3.7.
mos antiquus, 65. *diſt.* 1.137.5
obitum, 61. *diſt.* 3.570.12
ordinationes, il 1. §. *tempus*, 75. *diſt.* 2.181.41
Presbyter, 28. *diſt.* 1.149.10
primæ ſedis, in fin. 99. *diſt.*1. 1.33.5
quod die, 75. *diſt.* 2.181.43
quæ in omnibus, 32. *diſt.* 3.52.38
renovantes, 22. *diſt.* 1.135.6
ſacratas, 23. *diſt.* 2.221.27
unic. diſt. 85. 3.83.30.33.
ult. 61. *diſt.* 3.570.12
1.28.*q.*1. 1.20.13.
Adjicimus, 16. *quæſt.*1. 2.301.43
caſellas, 10. *q.*2. 3.383.57
charitatem, 12. *q.*2. 3.570.16
Clericos, 1. *q.* 2. 3.570.37
cùm ſimus, 9. *q.* 3. 3.73.13
cùm ſimus, verſ. ſimiliter, 9. *q.* 3. 3.543.29
Diaconiſſa, 27. *q.*1. 2.221.27
illi autem, 12. *q.*2. 3.507.38
placuit, il 2. 16. *q.* 3. 3.564.18
quàm ſit neceſſarium, 18 *q.*2. 3.451.12
qui Epiſcopatum, 8. *q.*1. 2.176.14
ſine exceptione, 12 *q.*2. 3.303.57

Ex Decretalibus.

1. §. *verùm quia, de hæret.* 2.412.8
1. *de præſcript.* 3.564.15.16.17
1. *qui filii ſint legit.* 3.335.28
1. *de reliq. & vener. Sanct.* 3.398.4
1. *de ſuppl. neglig. Prælat.* 3.542.21
1. *de voto.* 2.387.4
2. *de donat.* 3.571.27
2. *de tranſact.* 3.543.30
ad audientiam 34. *de appellat.* 3.532.28
ad hæc, verſ. viventes, de teſtam. 3.507.34
antiqua, de privileg. 1.115.29
auditis, in fin. de præſcript. 3.555.21
auditis, de præſcript. 3.535.6
Capellanus, de feriis. 2.376.202
cauſam, qui filii ſint legit. 3.335.26
cùm acceſſiſſet, de conſtitutionib. 2.310.16
cùm Apoſtolus, §. *prohibemus, de cenſib.* 3.350 41
cùm ex officii, de præſcr. 3.560.13
cùm non ab homine, de judic. 3.485.17
cùm non liceat, de præſcript. 3.360.8
cùm olim, de præſcript. 3.554.13
cùm olim, il 2. *de privileg.* 3.558.13
cùm ſatis, de jurepatr. 3.260.186
cùm ſatis, de offic. Archid. 3.554.13
cùm venerabilis, de cenſib. 3.361.9
cùm venerabilem, verſ. quod autem, qui filii ſint legitimi. 2.378.15
cùm vobis 19. *de elect.* 3.571.27
dilecti, de temp. ordin. 2.379.19
dilectis, verſ. quia verò, de appell. 2.396.7
ea noſcitur, de jurepatr. 3.252.115
at ſi clerici, §. *de adulteriis, de judic.* 3.53.39
ex frequentibus 3. *de inſtitut.* 3.554.10
ex litteris, de in integr. reſtit. 3.334.14
ex parte, de decimis. 2.378.12
innotuit, de elect. 2.180.35
juvenis, de ſponſalib. 3.69.179
nobis 25. *de jurepatr.* 1.15.34

novit, verſ. Non enim de judic. 1. 127. 50. & 1. 132 97
nullus de jurepatr. 3.234.28 & 3.543 27
nuper verſ. in ſecundo, de ſent. excom. 2. 379. 20
per tuas, de ſimon. 2.276.29
per tuas 10. de voto. 3.83.26
perlatum, qui filii ſint legit. 3.33.28. *& ſeq.*
prohibemus, de cenſib. 3.340.14
quantò, de conſuetud. 3.554.8
quia circa, de bigamis. 2.249.9.
recipimus, privil. 3.531. 23. *& ibid.* 28.
Romana, §. caveant, de ſentent. excomm. in 6. 3.467.34.
ſi de terra, & cap. accedentibus, de privilegiis, concordantur. 2.314.12.
ſignificavit. gloſſ. verb. noſtram, de corp. vit. 2.431. 58
ſignificavit, de Offic. Ordin. 3.543.26
ſi quis Presbyterorum, in fin. de reb. Eccleſ. non alien. declaratur. 3.137.11
ſi verò, verſ. verùm de jurejur. 2.387.5.
tua nos, de clerico ægrot. 3.205.12
tuam, de ord. cognit. 3.335.27
verùm 15. de jurejur. 2.387.5
pen. de ſimon. 2.276.29
ult. §. caterùm, de offic. deleg. 2.385.17
ult. de offic. Ordinar. *ibid.*
ult. de præſcript. ibi, quas abſque peccato mortali, &c. 1.132.100
unic. de Cleric. per ſaltum promot. 2.152.6

Ex VI. Decretalium.

1. de uſuris. 3.307.27
cùm perſonæ de privileg. 3.533.35
is cui 42. de elect. 4.569. *& ſeq.* 11.15
licèt canon, de elect. 3.188.84 & 3.548.58.
ſi Papa, verſ. idem dicimus, de privil. 3.531. 25
ult. de ſuppl. negl. Prælat. in 6. 3.569. *& ſeq.* 10.15.
generi, de reg. juri 3.534.4.5.

Ex Clementinis.

Clem. 1. & 2. de cenſib. 3.350.46
3. § verùm, de ſepult. 3.342.13.
dudum, de ſepultur. 3.302.47
unic. de ſuppl. negl. Prælat. 3.549.66

Ex Extravagantibus.

Extrav. ad evitanda ſcandala, Martini V. 2.305. 61
ambitioſæ, ibi, Nullius momenti. de reb. Eccleſ. non alien. 3.378.16.
execrabilis, verſ. quantum, de præben. 1.109. 42
unam ſanctam, de major & obed. 1.124.29
unic. verſ. ſanè, ne Sede vacante, Ioan. XXII. *ibid.*

EX JURE CÆSAREO.

Ex Digeſtis.

LEX *de bonis, de Carbon. edicto, & l. legatis, de alim. & cibar. leg. componuntur.* 2.274.7
& quia, de juriſd. omn. jud. 3.366.7
filii liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manumiſſus, §. 1. ff. ad municip. componuntur. 3.283.35.
inter ſtipulantem, §. ſacram, de V. S. 2. 318. 16
qui res, § aliam, de ſolut. *ibid.*
ſi ſervus, § furnarius, ad leg. Aquiliam. 2. 317.14
ut vim vi, de juſt. & jure. 3.50.11
ult. de jur. immun. 3.364.6
Tit. de offic. delegati, & tit. de offic. ejus cui mand. eſt iuriſd. &c. eod. lib. differunt. 3.111. 43

Ex Codice.

L. 1. & 2. de iis qui ſponte mun. ſub. 2.315. 17
ult. de fund. limitroph. 3.563.8
vulgare illud, Quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuvant. 3.531.24

Ex Concilio Aurelian.

Can. 3. c. omnes fideles, de conſecr. diſt. 5. 2. 340.7

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

In decreto de editione, & uſu ſacrorum librorum. 3.363.12. *& ſeqq.*

SESSIO V.

De reformat. *cap. 1.* 3.130.1. *& ſeqq.*
c. 5. 3.288.1. *& ſeqq*

SESSIO VI.

De reform. *cap. 1. in princ.* 1.61.3
c. 2. 3.35. 240
c. 4. 3.265.5
c. 5. 2.201.10
Ibi in perſonas eidem Ordinario ſubjectas. 2.197.64.

SESSIO VII.

De Sacramento Confirmationis, *cap. 1.* 2. 345.2.
Can. 3 2 339.1
De reformat. *cap. 3. ibi, omninò irritetur.* 3. 204.4
Idem cap. 3. & ſeſſ. 22. de reform. cap. 4. in fin. conciliantur. *ibid.*
c. 4. 3.266.5
c. 8. 3.279. *& ſeqq.*
c. 10. 2.106. *à n.* 10.
& quod comprehendat primam Tonſuram. 2.183.17
c. 11. 2.204.1. *& ſeq.*
c. 16. 3.278.1. *& ſeqq.*
c. 14. 3.454. 22.
Diſputatur, an deroget textus in cap. 2. de privil. lib. 6. *ibid.* 23

SESSIO XIII.

De ſacramento Euchariſtiæ, *cap.6. & can.7.* 2.278.1. *& ſeq.*
De reformat. *cap.4.* 3.486.13
c.5. 2.218.1. *& ſeqq.*

SESSIO XIV.

De Sacramento Pœnitentiæ, *c.7. ibi, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis.* 2.307 78
De extrema Vnctione, *cap.1.* 2.296.13
De reformat. *cap.2.* 2.201.1. *& ſeqq.*
Ibi, etiam prætextu familiaritatis.
c.7. verſ. ſi verò homicidium, &c. 2.408 54
c.9. ibi, beneficia unius diœceſis, &c. 3.213.9
De caſuum reſervatione, *cap.7.* 3.460.78

SESSIO XV.

De Regularibus, *cap.3.* 3.403.2

SESSIO XXI.

De reformat. *cap.2.* 2.262.4. *& ſeqq.*
c.3. 3.96.154
c.3. verſ. in iis. 3.223.1
c.7. 3.208. *& ſeqq.*
c.9. 3.488. *& ſeqq.*

SESSIO XXII.

De obſervandis in celebratione Miſſæ, *ibi, néve patiantur privatis in domibus, &c.* 2.280.1. *cum ſeqq.*
Ibi, Deinde ut irreverentia vitetur, &c. 2.279.1. *cum ſeqq.*
Ibi, ab Eccleſiis verò muſicas, &c. 2.288.24
De reformat. *cap.2. ibi, verùm etiam in ſacro Ordine, &c.* 2.183.1. *& ſeqq.*
c.3. 3.98.154
c.4. in fine. 3.206.4
c.8 3.281.24 *& ſeqq. &* 3.320.13. *& ſeq.*

SESSIO XXIII.

De Sacramento Ordinis, *cap.3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo poteſt.* 2.183.3
c.4. ibi, character imprimitur. *ibid.* 4
De reformat. *cap.1.* 3.99.160. *& à principio allegationis.*
c.5. ibi, qui ſacramentum Confirmationis, &c. 2.184.14.
Ibi, & Fidei rudimenta. 2.226.4
c.6. ibi, is etiam privilegio fori, &c. 2.332.2. *& ſeqq.*
Ibi, ante decimum quartum annum beneficium, &c. 3.186.72. *& ſeqq.*
c.7 2.220.20
c.8. ibi, in Cathedrali Eccleſia. 2.246.12
Ibi, à proprio Epiſcopo ordinetur. 2.192.2. *& ſeqq.*
Ibi ſtatutis à jure temporibus. 2.255.1. *& ſeqq.*
c.9. 2.199.1. *& ſeqq.*
c.10. 2.188.8. *& ſeqq.*
c.11. 2.251.1. *& ſeqq.*
c.14. ibi, ad minus annum integrum. 2.258.4. *& ſeqq.*
c.15. 2.247.1. *& ſeqq.*
c.16. 2.278.1
c.18. 3.293.1. *& ſeqq.*

SESSIO XXIV.

Can.1 2.375.199
De reformat. matrimonii, *cap.1.* 2.351.1. *& ſeqq.*
c.3. 3.570.18
c.4. 3.68.164
c.9. 3.35.242
c.10. *ibid.*
De reformat. *cap.6.* 2.414.9
Ibi, idem & in hæreſis crimine. 2.413.1. *& ſeqq.*
Ibi, verſ. univerſitates autem. 3.469.42.43
c.8. 3.126.1. *& ſeqq.*
c.12. ibi, Alioquin primo anno privetur. 3.97.146.
Ibi proviſi etiam de beneficiis, &c. 3.196.1. *& ſeqq.*
Ibi, Hortatur etiam ſancta Synodus, &c. 3.184.58. *& ſeqq.*
Ibi, Archidiaconi etiam, &c. *ibid.* 60
Ibi ultra tres menſes, &c. 3.93.107. *& ſeqq.*
c.13. 3.212. *& ſeqq.*
c.15. 3.218.1. *& ſeqq.*
Ibi, vel aliquot ſimplicia beneficia, &c. 3.219.14
c.17. 3.100.1. *& ſeqq.*
c.18. ibi debeat Epiſcopus ſtatim, &c. 3.357 24
Ibi, per reſignationem in Curia. 3.181 26
Ibi nec illis poſſeſſio ſuffragetur. 3.198 26
Ibi, Porrò Epiſcopus, &c. 3.177.1. *cum ſeqq. ubi latè de examine per concurſum.*
c.20. in princ. 3.312.1. *& ſeqq.*
Ibi, in verſ. ad hæc. 3.332.1. *& ſeqq.*

SESSIO XXV.

De reformat. *c.1.* 1.78.23
De invocatione, & veneratione Sanctorum, *verſ. Hæc ut fidelibus, &c.* 3.398.3.
De regularibus *cap.3.* 3.403.1. *& ſeqq.*
Ibi in prædictis autem Monaſteriis, &c. *ibid.*
c.11. 3.267.18
c.1. An deroget privilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos eodem tempore ad divina. 3.456.44
c.13. verſ. Exempti. 3.299.8. *& ſeqq. &* 306.26. *& ſeqq.*
c.14. 3.267.19

Recenſio locorum Iuris Canon. &c.

c.15. 3.416.1.*& ſeqq.*
c.16. 3.403.1. *& ſeqq.*
c.17. 3.412.1.*& ſeqq.*
c.18 3.36.247. *& ſeqq.&* 3.462.1
c.19 3.445.9. *& ſeqq.*
De reformat. *c.6.* 3.265.5
c.3. 3.342.18
c.4. 2.332.1.*& ſeqq.*
c.6. 3.265.5
c.7. 3.516.1. *& ſeqq.*
c.9. 3.165.1. *& ſeqq.*
c.11. 3.208.1
c.13. 3.243.18
c.15. 3.208.1.*& ſeqq.*

Ex Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis

MARTINI V. *incip. Ad reprimendas.* 3.22. 115.
PII II. *incip. Pius.* 2.256.11. *& ſeqq.*.
PII IV. *incip. Ea quæ.* 3.22.119
Ejuſdem incip. Rom. Pont. 3.25.138
IULII III. *incip. In multis.* 3.59.99
LEONIS X. *incip. Inter ſollicitudines,* 3.362.9
PII V. *incip. Horrendum.* 2.432. *à n.21. uſque ad fin.*
Ejuſd. incip. Licet omnibus. 3.25.141
E*juſd. incip. Cùm primum.* 3.59.100
Ejuſd. incip. Cum ex Apoſtolatus. 3.158. 136. *& ſeqq.*
Ejuſd. incip. In conſerendis. 3.179.12.*& ſeqq.*
Ejuſd. incip. Quanta Eccleſia. 3.225.21. *& ſeqq.*
Ejuſd. incip. Super gregem. 3.364.1.*& ſeqq*
Ejuſd. incip. Sanctiſſimus. 3.587.3. *& ſeqq.*
Ejuſd. incip. Pius V. 3.240.33
GREGORII XIII. *incip. Ex incumbenti.* 3.26. 152.
Ejuſd. incip. Non ſine gravi. *ibid.* 153
Ejuſd. incip. In tanta. 3.288.1.*&* 3.420.33.34
Ejuſd. incip. Circumſpecta. 3.416.4. *& ſeqq.*
Ejuſd. incip. Ubi gratia. 3.430.33. *& ſeq.*
Ejuſd. incip. Dubiis. 3.425.13.*& ſeq.*
Ejuſd. incip. Quæ Sanctimonialium. 3.430.34
Ejuſd. incip. Expoſcit. 3.301.32. *& ſeqq.*
SIXTI V. *incip. Sanctum, & ſalutare* 2.192.2. *& ſeqq.*
Ejuſd. incip. Cum Sacroſanctum. 2.216.12
Ejuſd. incip. Paſtoralis. *ibid.* 13
Ejuſd. incip. Cæli, & terræ. 3.63.134
Ejuſd. incip. Sixtus Epiſcopus. 3.421.37
Ejuſd. incip. Effrænatam. 3.52.26
CLEMENTIS VIII. *incip. illius vices.* 3.23.120
Ejuſd. incip. In his. 3.421.42
Ejuſd. incip. Eccleſiaſtici Ordinis. 3.118.10
VRBANI VIII. *incip. Decet Rom. Pontificem* 3. *ibid.*
PAULI V. *incip. Eccleſiæ. univerſæ.* *ibid.*
GREGORII XV. *incip. ſupremæ Eccleſiæ univerſæ.* *ibid.*
Ejuſd. incip. Supremæ diſpoſitionis. 3.129. 36

Bullas & Conſtitutiones Pontificum in fine Operis invenies.

Ex Ordinationibus Regiis Luſitaniæ.

Lib.1.tit.62.§.39. in fine. 3.280.*& ſeqq.*14.15
Ibi Proœm. *ibid.* 13
Ibi, eſta de determinaçaon, &c. *ibid.* 16
Lib.2.tit.1.§.25. 2.233.6
Ead.tit.1.§.27. 2.232.2.*&* 2.236.26
& tit.2.§.1. 2.237. 34
& tit.11.in princ. 2.256.4.*& ſeq.*
& tit.11.§.ult. 2.24.13
Lib.3.tit.56.§.7.verſ.E Declaramos, 2.42.2.9.
& tit.64.in princ. 1.132.96
Lib.5.tit.2.in princ. 3.60.302
& tit.103 3.48.2.13

SYLLOGE
Deciſionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex deciſionibus Sacræ Rotæ Romanæ.

ABULEN. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589.	3.127.2	*Mantica.*
Adjacen. Beneficii, 15. Aprilis 1622.	3.296.24	*Coccino.*
Alexandrina Beneficii 15. Aprilis 1625.	3.279.5	*Merlino.*
Aliphana Iuriſpatr. 4. Iulii 1629.	3.244.30	*Ghiſerio.*
Andrian. Archidiaconatus, 5. Decembr. 1625.	3.146.62	*Merlino.*
Aquilana Capellaniæ, 26 Martii 1629.	2.92.44.	*Merlino.*
Arboren. Spolii, 27. Iunii 1614.	3.507.35	*Manzanedo.*
Aſculana Plebaniæ, 17. Ianuarii 1604.	3.221.9	*Merlino.*
Aſſiſien. Beneficii, 11. Maii 1607.	3.296.30	*Marquemontio.*
Aſten. Fructuum, 15. Martii 1613.	3.100.172	*Manzanedo.*
Aſtoricen. Prioratus, 18. Decembr. 1598.	3.153.105	*Seraphino.*
Archidiaconatus, 6. Novembr. 1602.	3.156.116	*Lancellotto.*
Reſidentiæ, 6. Iunii 1616.	3.98.153 & 154	*Coccino.*
Averſana Parochialis, 12. Martii 1562.	3.164.187	*Oradino.*
Barbaſtren. Canonicatus, 26. Ianuarii 1616.	3.98.134	*Durano.*
Barcinon. Parochialis, 29. Novembr. 1613. & 26. Ianuarii 1615.	3.190.95	*Buratto.*
Vicariæ, 9. Febr. 1624.	3.218.51	*Merlino.*
Fructuum, 4 Iulii 1607.	3.513.5	*Iuſto.*
Beneventana Paroch. 13. Iunii 1590.	3.194.103	*Oradino.*
Eeneficii, 15. Novembr. 1597.	3.153.101	*Seraphino.*
Bergomen. Capellaniæ, 18. Maii 1629.	3.247.64	*Merlino.*
Bononien. Paroch. 24. Novembr. 1595.	3.256.158	*Litta.*
Canonicatus, 28. Iunii 1610.	3.253.119	*Coccino.*
Beneven. 13. Novembr. 1617.	3.201.10	
Bracaren. Beneficii, 3. Martii 1603.	3.255.140	*Ludoviſio.*
noviſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin. deciſ. 94.		
Fructuum. 18 Aprilis 1625.	3.514.9.	*Buratto.*
Brixien. locationis, 5. Decembr. 1594.	3.382.49	*Penia*
Brunduſina Gabellæ.	3.2.236.7	*Penia.*
Burgen. Abbatiæ, 19. Novembr. 1588.	3.156.116	*Penia.*
Beneficii, 22. Maii 1603.	3.157.120	*Litta.*
Reductionis beneficiorum, 15. Novembr. 1610.	3.217.	*Ludoviſio.*
noviſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin. deciſ. 483.		
Abbatiæ de Salas, 14. Maii 1614.	3.277.32	*Vbaldo.*
Calagaritana reductionis Motus proprii, 29. Martii 1595.	3.158.136	*Seraphino.*
Portionis de Narbaia, 2. Iunii 1589	3.219.8	*Penia.*
Beneficii de Ollavariis, 15. Decembr. 1604.	3.141.10.	*Penia*
Fructuum, 26. Maii 1614.	3.98.153	*Vbaldo.*
Calciatenſis beneficii, 25. Febr. 1611,	3.266.10	*Attrebaten.*
Iuriſdictionis, 10. Maii 1624	3.323.25	*Remboldo.*
Camarinenſis, 21. Febr. 1617.	3.439.76.	
Carthaginenſis fructuum, 2. April. 1612.	3.98.153	*Pirovano.*
Caurienſis beneficii, 9. Decembr. 1598.	3.245.40	*Corduba.*
Colimbrienſis penſionis, 27. Ianuar. 1605	3.101.177	*Merlino.*

Canonicatus, 13.Iunii 1616.	1. 108. 19	*Sacrato.*
Præſtimoniorum, 10. Decembr. 1631. & 18. Iunii 1632.	3.165.2	*Dunozetto.*
Colonienſis præcedentiæ, 9. Iunii 1627.	2. 301. 27	*Vbaldo.*
Comenſis Capellaniæ, 17. Iunii 1616.	3. 248. 70	*Penia.*
Capelllæ, 9. Febr. 1610.	3. 153. 106. & 3. 277. 33	*Remboldo.*
Cnmpoſtellan. Canon. 10. Maii 1600.	3. 149. 78	*Lancelloto.*
Parochialis 20. Febr. 1630.	3. 257. 161	*Merlino.*
Conch. decimarum de l'infantado, 19. Decemb. 1617.	3 349. 34. 36	*Andrea.*
& 7. Febr. 1618		
Cordubenſis Beneficiorum, 24. Febr. 1620.	3. 514. 8	*Cavalerio.*
Capellaniæ, 5. Decembr. 1629.	3. 248. 72.	*Coccino.*
Dimidiæ portionis, 11. Febr. 1628.		*Durano.*
Dertuſen. Archipreſb. 16. Novembr. 1594.	3. 205. 10	*Penia.*
Feltrina Canonicatus, 5. Decembr. 1603.	3. 261 193	*Ortembergo.*
Ferrarienſis penſionis, 14. Iunii 1624.		*Rembolda.*
& 21. Martii 1627.	2. 441. 27	*Virili.*
Bonorum, 19. Ianvarii 1615.	3. 528. 4.	*DunoZetto.*
Archipreſbyteratus, 16. Iunii 1628.	3. 248. 66	*Coccino.*
Firmana Altaris, 15. Decembr. 1594.	3. 255. 136. & 3. 241. 105	*Dunozetto.*
& 9. Iunii 1608.	3. 216. 32	*Marquemontio.*
Forolivien. Capellæ, 3. Iunii 1586.	3. 164. 186	*Grancucio.*
Gerunden. perſonatus & cauſæ piæ, 17. Maii 1630.	3. 159. 141	*Veroſpio.*
Fructuum, 24. Maii 1599.	3. 513. 5	*Iuſto.*
Diſtribution. 16. Febr. 1604	3. 97. 152	*Ludoviſio.*
noviſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin., deciſ. 154.		
Granaten. Capellaniæ, 12. Ianuarii 1607.	3. 187. 77.	*Marquemontio*
Hiſpalen. beneficii de Villanueva, 15. Ianvarii 1604.	3. 141. 11.	*Iuſto.*
Diſtributionum, 2. Maii 1603.	3. 99. 167	*Coccino.*
Legitimitatis, 4. Febr. 1613.		*Vbaldo Sen.*
Archidiaconatus, 10 Febr. & 26. Iunii 1616.	3. 245. 42	*Iuſto.*
Imolen. Iuriſpatr. 19. Novembr. 1594.	3. 249. 77	*Orano.*
Bonorum, 21. Maii. 1593.	3. 380. 32	*Pamphilio.*
Lecien. fructuum, 21. April. 1603.	3. 98. 153	*Pamphilio.*
Beneficiorum, 4. Febr. 1608.	3. 156. 117	*Cavalerio.*
Quartæ funeralium, 15. Ianvar. 1618.	3. 250. 85	*Coccino.*
Legionen. puritatis ſanguinis, 26. Martii 1671.		*Queipo.*
Parochialis, 18. Decembr. 1623.	3. 254. 128	*Merlino.*
Canonicatus S. Dioniſii, 23. Martii, & Iulii 1623.	3. 174. 15	*Coccino.*
Leodien. Canonicatus, 28. Iunii 1621.	2. 166. 34.	*Rembolda.*
Lucana Beneficii, 4. Novembr. 1579.	3. 201. 18	*Seraphino.*
Optionis domus 23. Ianvarii 1607.	3. 131 12	*ManZanedo.*
Diſmembrationis, 18. Novembr. 1600.	3. 220. 1	*Iuſto.*
Iuriſpatr. de Podiis, 15. Martii 1621.	3. 248. 65	*Coccino.*
& 18. Maii 1628.	3. 237. 30	*Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis, 4. Iunii 1590.	3. 296. 26	*Pamphilio.*
Majoricenſis Canonicatus, 15. Novembr. 1593.	3. 127. 2	*Millino.*
Mediolanenſis Iuriſpatr. 13. Ianvarii 1596.	3. 257. 162	*Mantica.*
Præpoſituræ, 16 Martii 1590.	3. 243. 19	*Bubalo.*
Diſmembrationis, 28. Ianvarii 1595.	3. 220. 19	*Seraphino.*
Fructuum, 9. Martii 1592.	3. 513. 5	*Orano.*
Melfitenſis legati pii, 24. Ianvarii 1629.	3. 159. 141	*Dunozetto.*
Metenſis profeſſionis, 2. Iunii 1636.	3 445. 9.	*Carrillo.*
Monopolitana hebdomadæ, 1. Iulii 1613.	3. 159. 41	*ManZanedo.*
Neapolitana Rectoriæ, 19. Decembr. 1609.	3. 246. 49	*Ortembergo.*
Nepeſina Canonicatus, 25 Februarii 1615.	3. 190. 92	*Merlino.*
Novarienſis decimarum, 15. April. 1611.	3. 337. 34.	*Ludoviſio.*
noviſſimè refertur in collectione deciſionum apud Beltramin. deciſ. 519.		
Nullius, ſeu Squillacenſis Iuriſdictionis, 4. Maii 1616.		*Andrea*

Oriolen. præcedentiæ, 10. Martii 1600.	3.302.36	*Litta.*
Canonicatus, 11. Ianvarii 1619.	3.482.12	*Remboldo.*
Ovetenſis mercedis, 12 Decembr. 1605.	2.189.13	*Coccino.*
Pacen. decimatum, 12. Febr. 1608.	3.337.34	*Sacrato.*
Palatina fructuum, 16. Febr. 1580.	3.513.5.	*Lancelloto.*
Pampilonenſis celebrationis Miſſæ, Februarii 1594.	3.281.21	*Mantica.*
Iuris viſitandi, 15. Decembr. 1623.	3.267.20	*Merlino.*
Papienſis Reſidentiæ, 10. Martii 1603.	3.96.138	*Ortembergo.*
Fructuum, 21. Febr. 1622.	3.513.5.	*Remboldo.*
Beneficii, 10. Aprilis 1617.	3.86.45	*Andrea.*
Parmenſis Tranſactionis, 20 Decembr. 1657.	3.409.17.	*Durano.*
Perusina beneficii, 4. Iulii 1608.	3.213.3	*Penia.*
Piſtorienſis Parochialis, ... Febr. 1623.	3.189.91	*Merlino.*
Placentina Paroch. de Malpartita, 28. Iunii 1585.	3.171.5.18	*Seraphino.*
Salarii, 7. Maii 1608.	3.191.97	*Penia.*
Theſaurariæ, 25. Maii, & 16. Novembr. 1609.	3.156.116.	*Ortembergo.*
Decimarum perſon. de Trugillo, 18 Martii 1616.	3.345.36	*Buratto.*
Archipresbyteratus, 4. Iulii 1614.	3.194.104	*Pamphilio jun.*
Præpoſituræ, 26. April. 1627. & 4. Decemb. 1628.	3.220.1	*Pirouano.*
Reatina, 9. Maii 1609.	2.320.26	
Reginenſis Paroch. 7. Octobr. 1589.	3.255.140	*Blanchetto.*
Romana Iuriſpatr. 8. Iulii 1584.	3.237.63	*Seraphino.*
Capellaniæ, 23. Ianuarii 1589.	2.284.43	*Pamphilio.*
& 29. Novembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.277.33	*Pirouano.*
Computorum, 10. April. 1630.	3.325.36	*Merlino.*
Præcedentiæ, 24. Maii 1600.	3.302.35	*Lancellotto.*
Clericatus S. Petri, 27. Novembr. 1602.	3.157.126	*Pamphilio.*
Beneficiatus, 22. Maii 1623.	3.281.22	*Coccino.*
Donationis de Mongellis, 14. Ianvarii 1636.	4.409.31	*Carrillo.*
Rhotomagenſis, 13. Iulii 1601.	2.334.56	
Salamantina del Pedroſo, 25. Decemgr. 1567.	3.92.105	*Seraphino.*
Beneficii, 4. Febr. 1630.	3.255.143	*Ghiſlerio.*
Parochialis de Geraris 1. Decembr. 1578.	3.141.10	*Bravo.*
Beneficiorum Salmant. & Abulen. 9. Iunii 1599.	3.245.35.	*Penia*
Segobienſis Canon. 24. Novembr. 1588.	3.148.73.	*Plato.*
Seguntina Archid. 19. Martii 1601.	3.154.107	*Lancellotto.*
Spoletana beneficii, 28. Maii 1590.	3.255.137	*Blanchetto.*
Salmonenſis, 4. Maii 1612.	3.84.36	*Cantucio.*
& 14. Maii 1610.	ibid.	*Lamellotto.*
Theatin. Iuriſd. 4. Maii 1612.	1.37.7	*Coccino.*
Abbatiæ S. Ioannnis in Venere, 11. Septembr. 1621	3.556.29	
Tiburtin. Parochialis, 27. Iunii 1629	3.199.27	*Pirouano.*
Tiraſſonenſis Capellaniæ, 9. Iunii 1603.	2.289.30	*Sacrato.*
Toletana beneficii, 12. Octobr. 1579.	3.219.13	*Seraphino.*
Canonicatus, 10 Decembr. 1608	2.107.19	*Marquemontio.*
Matrimonii, 10. Decembr. 1625.	2.359.72	*Merlino.*
Tuden. Parochialis, 7. Novembr. 1611.	3.245.35	*Vbaldo.*
Tudertina Parochialis, 21. April. 1595.	ibid. 40	*Penia.*
Valentina de Sativa, 3. Ianvarii 1590	2.180.11	*Bubalo.*
Valliſoletana Decanatus 10. Decembr. 1600.	2.172.98	*Millino.*
Venetiarum nullitatis contractus. 13. Novembr. 1602.	3.381.43	*Pamphilio.*
Verdunenſis Decanatus, 9. Martii. 1580.	3.135.102	*Lancellotto.*
Vicenſis Parochialis Caſtri Tertiolæ, 14. Ianvarii 1611.	3.171.6	*Manzanedo.*
Matrimonii, 11 Martii 1624.	2.366.123. & 127	*Dunozetto.*
& 23. Iunii 1636.	2.238.41.	*Merlino.*
Viſenſis hæreditatis, 24. Maii 1629.	3.504.22	*Pirouano.*
Viterbienſis & Tuſcanenſis Vicarii, 3. Martii 1617.	3.118.125	*Cavalerio.*
Ulyſbonenſis Iuris conferendi, 13. Iunii 1607.	3.181.31	*Lancellotto.*
Concurſus, 1. Iunii 1611.	ibid. 32	*Coccino.*
& 1. Iunii 1615.	ibid.	*Remboldo.*

Sylloge Deciſionum S. Rotæ Rom.

Quartenarii, 15.Ianvarii 1624.		*Coccino.*
Urgellenſis Canon.7 Maii 1583.	3.156.116	*Blanchetto.*
Zamoren. Capellaniæ, 12 Iunii 1589.	3.97.149	*Mantica.*
Beneficii de Morales, 30.Maii. 1586.	2.257.162	*Orano.*

Ex ſacra Congregatione Cardinalium.

AGrigentina terræ novæ, 4.April. 1615.	3.211.28
Amelienſis, 4.Ianuarii 1608.	2.436.63
Cameracenſis, 9. Febr. 1608.	2.334.57
Converſana, 27 Iunii 1626.	1.221.9
Cuſentina, 1. Martii 1614.	3.301.37
Feretrana, 13.April. 1630.	2.451.25
17 Auguſt. 1617.	3.68.164
Ferrarienſis, 17.Iulii 1609.	3.298.2
Fogliaenſis, 22.Novembr. 1619.	3.444.30
Hydruntin.15.Decembr. 1632.	2.334.57
Ianuen. 10. Maii 1631.	3.432.42
Maceraten.18 Novembr. 1628	3.210.17
Monopolitan. 23.Martii 1619.	3.217.37
Neapol.12. Martii 1619.	3.344.30
Nullius, ſive Converſan. 10.Auguſti 1627.	3.556.29
2.Auguſti 1631. & 24.Auguſti 1632.	2.433.15
1.Febr. 1631.	3.418.23
11. Ianvar. 1620.	3.420.34
Nucerina 24 Ianvarii, & 19.Maii 1617.	
Oritan. terræ Trallæ, 29. Septembr. 1619.	
Piſana 5.Febr. 1628.	3.180.17
4. Septembr.	3.304.2
Regien.17.Iunii 1631.	2.235.25
Romana 22.Maii 1629.	2.243.11
Roſſanen. terræ novæ, 14.Febr. 1615.	3.211.28.
Spoletana 16 Auguſti 1618.	
Tarentin.12.April. 1619.	3.344.30
Tudertina terræ Alazza 16. Ianuarii 1610.	
Verulen. 29.Ianvarii 1633.	2.454.1
Viterbien. 9. Septembr. 1628.	3.194.104
12.Febr. 1598.	3.209.12
16.Maii 1623.	3.414.12
Ugentin.23. Maii 1603	3.303.38

Auctoris

Auctoris Opera quæ adhuc luci commiſſa.

Dictionarium Luſitanico-Latinum, impreſſum Bracharæ Auguſtæ, apud Fructuoſum Laurentium de Baſto, 1611.

Remiſſiones Doctorum in varia loca Concilij Trident. Ulyſſipone, apud Petrum Craſbeck, 1618. & deinde alibi.

Caſtigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Luſitanorum, Ulyſſipone, apud Petrum Craſbeck, 1620.

Remiſſiones Doctorum de Dictionibus, & Clauſulis, Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zannetti, 1621.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſive de Officio, & Poteſtate Epiſcopi tripartita deſcriptio, Romæ, apud Impreſſores R. Cameræ Apoſtol. 1623. deinde Pariſiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand, 1641. & nunc poſtremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Laurentium Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656. Et hæc ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1698.

Collectanea Doctorum, tam veterum, quàm recentiorum, in Jus Pontificium univerſum, in quatuor Tomos diviſa, apud Impreſſores R. Cameræ Apoſt. 1616. & 1629. Poſteà accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de novo excuſa cum ſexto Tomo Lugd. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1656. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, ann. 1688.

Selectæ Juris Canonici interpretationes, addenda Collectaneis Doctorum ſuper quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciſcum Corbelletum, 1626. & deinde Lugduni, apud Hæred. Proſt, Borde, & Arnaud, 1648. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1688.

Variæ Juris tractationes, in quibus continentur quinque Tractatus Legales, juxta ſeriem Alphabeticam brevi methodo diſpoſiti: videlicet,

I. *De Axiomatibus Juris uſufrequentibus.*

II. *De appellativa verborum utriuſque Juris ſignificatione.*

III. *De locis communibus argumentorum Juris.*

IV. *De clauſulis uſufrequentibus.*

V. *De dictionibus uſufrequentibus*, Lugduni apud Laurentium Durand, 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1651. Et ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1679.

Allegatio Juris in propria cauſa Bracharenſi regreſſus, ſive ingreſſus ad Theſaurarium, Romæ apud Franciſcum Caballum, 1631.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſive de officio, & poteſtate Parochi, tripartita deſcriptio. Romæ apud Guillelmum Facciotum, 1632. Poſteà auctiùs & accuratiùs Lugduni apud Laurent. Durand, 1634. nunc denuò defæcatiùs & auctiùs apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excuſum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud, 1655. Et ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1688.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, eorúmque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Franciſc. Corbelletum, 1632. Poſtea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & tandem pariter defæcatum & auctum, apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Proſt, Borde, Arnaud, 1648. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1679.

Tractatus de Jure Eccleſiaſtico univerſo, in quo de Perſonis, Locis, & Rebus Eccleſiaſticis pleniſſimè agitur. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & denuò noviter excuſus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud, & Rigaud, 1650. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1678.

Collectanea Doctorum qui in ſuis operibus varia loca Concil. Trident. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1640. & accuratiùs apud eundem 1646. & adhuc apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1651. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1686.

Collectanea Bullarij, aliarúmve Summorum Pontificum Conſtitutionum, necnon præcipuarum Deciſionum, quæ ab Apoſtolica Sede, & Sacris Congregationibus S. R. E. Cardinalium Romæ celebratis uſque ad annum 1633. emanarunt. Lugduni apud Laurent. Durand, 1634. & deinde ſub titulo Summæ Apoſtolicarum deciſionum in fol. Lugd. apud Hæred. P. Proſt, Borde & Arnaud, 1645.

Praxis exigendi penſiones, contra calumniantes & differentes illas ſolvere, cui acceſſerunt vota aliquot deciſiva Canonica, primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. poſtea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratiùs apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1653.

Votorum deciſivorum Tom. II. Lugd. apud Hæredes P. Proſt, Philippum Borde & Laurent. Arnaud, 1647. & accuratiùs apud dict. Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1653. & ultima editio apud eoſdem Borde, & Arnaud, 1680.

Collectanea Doct. in Jus Civile univerſum, in duos Tomos diviſa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi noviſſ. apud Hæredes Proſt, Philip. Borde, & Laurent. Arnaud, 1648.

II. Tom. Collectanea in quartum & quintum ejuſdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boiſſat, 1637. & 1648. & accuratiùs Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud, 1650. Et ultima editio apud eoſdem Borde & Arnaud, 1679.

Ejuſdem Auguſtini Barboſæ Repertorium, Opus poſthumum, à D. Simone Vaz Barboſa J. V. D. Authoris fratre collectum, Lug. apud eoſdem Borde & Arnaud, 1689.

AUGUSTINI

AUGUSTINI BARBOSÆ, U. J. D. LUSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA,

In qua de Epiſcoporum inſtitutione, electione, conſecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiſcopali præſtantia.

TITULUS PRIMUS.

De inſtitutione Epiſcopalis officii, Epiſcoporum nominis ſignificatione, & etymologia, electione, confirmatione, & conſecratione, Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diviſione.

CAPUT PRIMUM.

De Epiſcopalis officii inſtitutione.

SUMMARIUM.

1 *Medicus cœleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia.*

2 *Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum, ſanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*

3 *Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum unus civilibus officiis, alius verò divino cultui inſerviret.*

4 *Officia ubi ſunt peculiaria, & certæ adminiſtrationes ad tuendam pacem, & concordiam, poteſtas aliqua univerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.*

5 *Univerſalis Eccleſiæ poteſtatem, ſummámque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum principe collocavit.*

6 *Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit.*

7 *Petro ejus Vicario dedit Chriſtus Dominus jus, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos.*

Cap. in novo, diſt. 21. *declaratur, ibid.*

8 *Epiſcopos eſſe de Jure divino inſtitutos, qui teneant, oſtenditur.*

9 *Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram juriſdictionis.*

10 *Ordinis poteſtas in Epiſcopis, quæ ſit, oſtenditur.*

11 *Juriſdictionis poteſtas in Epiſcopis quæ dicatur? oſtenditur.*

12 *Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem, de aliis verò, quæ ad ſimplicem juriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus & confirmatus, licèt nondum conſecratus.*

13 *Excommunicare poteſt ſubditos de Jure communi Epiſcopus electus, & confirmatus.*

14 *Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus.*

15 *Lex diœceſana, & lex juriſdictionis quæ dicantur, oſtenditur.*

16 *Diſpenſatio eſt de lege juriſdictionis.*

17 *Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſana.*

18 *Juriſdictionis poteſtas quamvis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen ut in illa ſubmiſſi eſſent Petro.*

19 *Apoſtolos omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen reſpectu juriſdictionis æquales conſtituit.*

20 *Papæ juriſdictio in tota Eccleſia eſt jure divino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè ac-*

cepta, cæterorum verò omnium Epiſcoporum juriſdictio eſt ab ipſo etiam inſtituta, ſed à Romano Pont. tanquam ejus Vicario, in eos derivata.

21 *Papa cùm eligitur, ſuppoſita legitima electionis conditione, accipit à Chriſto Domino immediatè juriſdictionem.*

22 *Epiſcopus cùm eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius, electio, & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus juriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei juriſdictionem in ea provincia, cui præficit.*

23 *Juriſdictio non eſt neceſſariò conjuncta ut naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali.*

24 *Epiſcopalis dignitas, ejuſque juriſdictio ut ordinaria, & ex officio, conſiderata ſaltem in generali, eſt inſtituta à Chriſto Domino.*

25 *Epiſcopali Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, ut eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare.*

26 *Epiſcopalis juriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſi ſumatur in particulari, non eſt de Iure divino, nec ab eo habet certos juriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu creat, & transfert Epiſcopos, diœceſes dividit, erigit, minuit, ſublimat, ac deprimit.*

28 *Papa poteſt extendere, vel limitare ipſam juriſdictionem Epiſcopali muneri Iure divino cohærentem intrinſecè, vel ordinariam, & quaſi ex natura rei.*

29 *Epiſcopi ubi probetur quod ſucceſſerint Apoſtolis, oſtenditur.*

30 *Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ ſancti Apoſtoli condiderunt.*

31 *Apoſtoli, ut tenet probabilior ſententia, immediatè habuerunt à Chriſto Domino poteſtatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quos etiam ipſe Petrus agere poterat, quamvis ejus diſpoſitioni, ut capitis, & Ordinarii eorum, ſubordinata.*

32 *Epiſcopi impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem, & proportionem, dicuntur Apoſtolis ſuccedere.*

33 *Apoſtolorum dignitas, & juriſdictio perſonalis erat, utpote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali privilegio à Chriſto Domino commiſſa.*

34 *Epiſcopi Apoſtolis ſuccedere dicuntur reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis.*

35 *Inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apoſtolis, diſcrimen conſtituitur.*

36 *Epiſcoporum juriſdictio in particulari immediatè eſt à Summo Pontifice.*

1 QUEMADMODUM amans ac peritus medicus non ſatis habet ſingulari induſtria, & labore medicamenta temperaſſe, quæ valetudini ægroti operam ferant; ſed etiam illi vult aſſiſtere, ut eum inſtruat quo pacto pharmacum ei ſit ſumendum, quæ victus ratio ei ſit obſervanda, quod genus ciborum ſectandum, quod fugiendum, quæ ſuſcipiendæ corporis exercitationes, cæteraque hujuſmodi, quibus medicinæ vis adjuvetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœleſtis noſter Medicus, cùm proſpiceret medicinæ utilitatem, ſi ipſe in terras non veniſſet, eamque vulneribus, plagiſque noſtris homo factus non applicaſſet, magna ex parte inutilem evaſuram, propter ingenium hominis durum, moroſum, & contumax, voluit pro eximia pietate ſua exemplum ſanctiſſimæ vitæ ſuæ cum medicina conjungere, ut ab utroque mundus perfectam ſalutem adipiſceretur, ſicut dicit S. Leo ſerm. 1. de Nativit. *niſi eſſet verus Deus, non afferret remedium; niſi eſſet verus homo, non præberet exemplum.* Et S. Auguſt. ſerm. de tempore, *ut non ſolum doctrinæ auxilio & gratia, ſed etiam exemplo ſuo ad ſtudium ſanctitatis aſcenderet, ut nos non ſolum præcipientem Dominum, ſed etiam exemplo ſuo ad virtutis faſtigia provocantem majori alacritate ſequeremur.* Quod ipſum per Oſeam *cap.* 11. eſt expreſſum, cùm ait: *Et ego quaſi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & neſcierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis: & ero eis quaſi exaltans jugum ſuper maxillas eorum, & declinavi ad eum ut veſceretur.*

Voluit igitur Dominus JESUS, ac Redemptor noſter in hunc mundum veniens ſe Auctorem, Doctorem, ac Medicum ſalutis noſtræ præbere, ac Sanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo nos docere modò patientiam, modò ſobrietatem, modò conſtantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, ſinceritatem, juſtitiam, zelum Dei, & deſpicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, ut in Eccleſia Catholica ab eodem inſtituta exemplar perfectiſſimum haberet, quod cæteri tam Præſules, quàm ſubditi imitarentur. Hincque ſæpè ipſemet ſancto ore ſuo in ſacro Evangelio Joan. 10. id monet dicens: *Ego ſum paſtor bonus. Ego cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meæ. Ego animam meam pono pro ovibus meis.* Et Joan. 13. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego facio, ſic & vos faciatis.* Eum denique ſenſum ſæpè inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini noſtri actionem, noſtram eſſe inſtructionem, eumque nobis reliquiſſe exemplum, ut ſequamur veſtigia ejus. Et S. Greg. *homil.* 17. *in Evang.* ait: *Ipſa acta Domini præcepta eſſe, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeam, innoteſcit.* Omnis enim illius actio, noſtra debet eſſe inſtructio, *cap. Deus omnipotens, §. cujus exemplo monemur,* 2. *q.* 1. *cap. ſignificaſti*, ubi Abb. *num.* 1. *ad fin. verſicul. nota* 4. *de elect.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 33. *n.* 43. 2

Quemadmodum etiam Lege veteri ſapienter Populus in duos ordines diſtributus fuit, quorum alter civilibus officiis, rebúſque familiaribus, ſeu publicis adminiſtrandis inſerviret, alter eſſet divino cultui, Sacrificiis, cæteriſque actibus religioſis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo CHRISTUS JESUS tempore gratiæ eandem rationem conſervavit, quamvis ſublimioribus myſteriis ſociatam, ac mediis longè præſtantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque hos, qui divino cultui dicandi erant, per Epiſcopum ſacro, & ſpirituali quaſi connubio devinctum, ſolemnibus cæremoniis, legitimáque manuum impoſitione initiari, ac veluti prolem Eccleſiaſticam propagari, quæ in ſanctæ ipſius Eccleſiæ ſucceſſione perpetuò ſerviret. 3

Sed quia neceſſe eſt ubi peculiaria officia ſunt, & certæ adminiſtrationes ad communem utilitatem inſtitutæ, poteſtatem aliquam univerſalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & unitatem, ut aſſerunt D. Thom. *contra Gentes lib.* 4. *c.* 76. *in fine*, Aug. de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ*, *q.* 71. *artic.* 4. Igitur †cùm univerſalis Eccleſiæ corpus unum ſit, hanc univerſalem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter JESUS CHRISTUS in S. Petro Apoſtolorum Principe collocavit, hunc Vicarium ſuum in terris reliquit, ac poſt eum ſucceſſores ejus in Pontificatu, & gubernatione Eccleſiæ ſuæ, ita ut in eo plenitudo omnis poteſtatis in Eccleſiâ vigeret, & perpetuò conſtans permaneret, quam ipſe aliis Eccleſiaſticis gradibus communicaret, ac diſtribueret, prout judicaret populorum utilitati, fideliumque ædificationi conducere. S. Leo *epiſt.* 54. *ad Anaſtaſ. In novo Teſtamento* (inquit Anaclet. Papa *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Italiæ*, relatus *c. in novo*, 21. *diſt.*) *poſt* CHRISTUM *Dominum à Petro Sa-* 4 *cerdotalis cœpit Ordo, quia ipſi primò Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac ſolvendi poteſtatem primus ſuſcepit à Domino, primuſque ad Fidem populum virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt, qui etiam jubente Domino in toto Orbe diſperſi Evangelium prædicaverunt. Ipſiſque quoque decedentibus in locum eorum ſucceſſerunt Epiſcopi.* Hæc Anaclet. *in dict. cap. in novo*; & ideò Chriſtus creando plures Apoſtolos, inſtituit formam creandi plures Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores. Henriq. *in ſum. lib. 6. c. 5. §. 3. in com. lit. B.*

6 Quam quidem Epiſcoporum inſtitutionem, & ſucceſſionem perpetuam in Eccleſia à Chriſto Domino inſtitutam fuiſſe, ſolent ſacri Doctores deducere tum ex verbis ejuſdem dicentis Matth. cap. 28. in fine, *Ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*; tum ex Apoſtol. Paulo *ad Epheſ. 4.* dum ait: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & cognitionis Filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Unde manifeſtum eſt, ſic Chriſtum Eccleſiam inſtituiſſe, ut eſſet uſque in ſæculum duratura, ſecundùm illud Iſai. 9. *Super ſolium David, & ſuper regnum ejus ſedebit, ut confirmet illud, & corroboret in judicio, & juſtitia, amodo, & uſque in ſempiternum.* Patet ergo quod ita illos, qui tunc erant in miniſterio, conſtituit, ut etiam eorum poteſtas derivaretur ad poſteros, utilitati Eccleſiæ, uſque ad ſæculi finem, facit text. *in cap. quodcunque, 24. q. 1.* ubi dicitur, quod *quando Petrus Claves accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificavit, quia ſcilicet non tantum pro ſe, ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus uſque ad finem ſæculi duratura eſt Eccleſia.*

7 Sapienter igitur ne unquam in Eccleſia Miniſtri deeſſent, dignitas & auctoritas, quæ Epiſcopalis dicitur, ab ipſa ſapientia Chriſto Ieſu inſtituta eſt, & eo ipſo quod Petrum ſibi Vicarium ſubſtituit, ipſi dedit jus, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos, quibus tum inferiores Miniſtri, tum ipſi etiam Sacerdotes parerent: ſicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux unus præficitur, ita Sacerdotum unus Princeps conſecratur, cæteris Sacerdotibus poteſtate ſuperior, iſque appellatur Epiſcopus, qui hanc ob cauſam non ſolùm veſte utitur cum aliis Eccleſiaſticis miniſtris communi, ſed aliis etiam ornamentis, quæ majorem ejus auctoritatem oſtendunt aliis in functionibus, ad quas ſimplex Sacerdotum poteſtas minimè extenditur. Unde ſumitur intellectus *in c. in novo, diſt. 21.* ibi, *à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo*; illud enim non loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id eſt Presbyterorum; conſtat enim Apoſtolos in ultima cœna ſimul omnes ordinatos Sacerdotes; ſed loquitur de Ordine majorum Sacerdotum, id eſt, Epiſcoporum, qui à Petro dicitur incœpiſſe; nam ſolus Petrus à Chriſto fuit Epiſcopus ordinatus, cæteri autem Apoſtoli à Petro Epiſcopalem conſecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in ſum. de Eccleſia, lib. 2. cap. 32.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. c. 23. verſ. quid ergo.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 4. §. 2. & ſeqq.* Cùm ergo pateat, ut ex modò dictis apparet, non Eccleſiam, ſed ipſum Criſtum Epiſcopos inſtituiſſe, & jus ac poteſtatem inſtituendi, & creandi eos Petro ejus Vicario, & ſucceſſoribus in poſterum dediſſe, non poteſt dubitari, quin † illi
8 ſint Iure divino inſtituti, ut per text. *in d. c. in novo, & in c. videntes, 12. quæſt. 1.* probant Maj. *in 4. diſt. 17. quæſt. 7. concl. 1. & diſt. 24. quæſt. 3. concl. 2.* Duen. *reg. 71. verſ. fallit in dignitate.* Greg. Lopez *l. 1. gloſſ. 3. & l. 17. gloſſ. 2. tit. 5. p. 1.* Barbat. *in tract. de præſtantia Cardin. quæſt. 1.* Gig. *de penſionib. quæſt. 1. n. 3.* Covarr. *in reg. poſſeſſor, 2. p. art. §. 9. à n. 6.* Suar. *tom. 4. de Pœnis part. 2. diſp. 25. ſect. 1. à num. 7.* Card. Bellarm. *de controverſiis Chriſtianæ Fidei, tom. 1. controverſ. 3. generali, lib. 4. de Romano Pontif. n. 25.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 10. puncto 2. pag. 1.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 6. à n. 1.* Henriq. *in ſumma, lib. 9. c. 5. §. 5.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæſt. 15.* Guillelm. Redoan. *de ſimon. c. 18. n. 4.* Didac. de Araujo *de Sacrament. tit. de Epiſcopatu, num. 1. & 51.* me citato *in hoc loco,* Mart. de Alzedo *de præcellentia Epiſcopalis dignit. p. 1. c. 1. à princip. & c. 8. num. 3.* qui ſub diſtinctione hanc quæſtionem diriment, ut infrà oſtendetur.

Verùm ut Epiſcopalis auctoritatis origo, & ſucceſſio faciliùs percipiatur, ſciendum eſt in Epiſcopis aliam eſſe poteſtatem ordinis, aliam juriſdictionis. 9

10 † Ordinis ea eſt poteſtas, ut ſciat, & poſſit omnia Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Euchariſtiam ſumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò unus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo univerſi Presbyteri pares ſunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ, & offerendæ finem non ità proximè ordinatur, ac Sacerdotium, ſed remotiùs, quatenus hoc perficit, & poteſtatem conſecrandi per Sacerdotum inſtitutionem confert: unde ad poteſtatem Epiſcopalis Ordinis tria propriè, & inſolidum pertinere, ſcilicet ordinare, conſecrare, & confirmare, tradit gloſſ. *verb. de talibus, in c. tranſmiſſam, de elect.* refertur in Pontif. Romano *in rub. de conſecrat. Epiſcopi.* Verùm conſecrare Eccleſias, & Calices, quamvis annexum ſit Ordini Epiſcopali, cùm tamen ſit Sacramentale, poteſt à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *dict. cap. 5. §. 6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex ſola poteſtate Ordinis conferuntur, non poſſunt miniſtrari ab ullo, qui Ordinem ad illa requiſitum non habeat: nec Summus Pontif. poteſt Epiſcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus, vel Papa ordinans, habent ſe ut inſtrumentum liberum, ſed ab alio motum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum; quam Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt: nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinavit, ita ut nullatenus quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliove jure ſpeciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. poſt num. 2.* ubi Add. Alex. de Nevo clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit tex. *in c. quanto, de conſuet. & in cap. aqua, de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris.*

Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alii majorem, alii minorem juriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut utilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc juriſdictionis dividi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cujus meminit text. *in d. c. accedentibus,* ſcilicet *cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas injungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam quæ dicitur ſimplicis juriſdictionis, nempe *judicare, excommunicare, corrigere, juramenta recipere à vaſſallis, confirmare, inveſtire, beneficia conferre, inſtituere,* cæteraque his ſimilia, quæ ſuo 11

12 quæque loco explicabo. † Inter unam, & alteram juriſdictionis
diviſionem illa eſt differentia, quod de
illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem ſolus
ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis Indulgentiis,
quas electus Epiſcopus ante conſecrationem
concedere poteſt, ut dixit D.Thom. *in 4.ſent.diſt.15.*
art.2.& diſt.20.q.1.art.4. verſic. ad ſecundum quæſtionem,
ſequuntur Sot. *ibi diſt.21.q.1.art.4. verſic. hinc*
ſit. Auguſt. de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ q.21.* Sylveſt.
verb. Indulgentia, num. 13. Ugolin. *de poteſt.*
Epiſcopi, cap.41.in princ. num.1. De illis verò, quæ
ad ſimplicem juriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus,
& confirmatus, licèt nondum ſit in Epiſcopum
conſecratus, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ.num.143.* quia
exercitium juriſdictionis actu acquiritur per confirmationem,
Coſm. *in pragm. ſanct. titul. de collation.*
13 *verb. nominationes, pag.186.* & ideò † poterit ſubditos
de Iure communi excommunicare. Navar. *in man.*
14 *cap.17.num.5.* † & beneficia conferre, Coſm. *d. tit.*
de collation. verb. juriſdictio, pag. 181. Rebuff. *d. tit.*
de pacificis poſſeſſ. num. 254. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.*
§. 4. proœm. num.27. Ubi verò apud Sedem Apoſtolicam
promovetur, litteras dictæ Sedis promotionem,
conſecrationemque continentes habere debet;
alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum
Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut juriſdictionem
aliquam exercere non poteſt, à nemineque
abſque hujuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiave
ei præſtari, atque audiri debet. Ugolin. *de*
poteſtate Epiſcopi, cap.2.§.1.

15 Bimembris etiam (ut ad rem redeamus) ponitur
diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, putà legis Diœceſanæ,
& legis juriſdictionis, *à gloſſ.2. in cap. dilectus,*
de officio Ordin. aſſerente in illis conſiſtere totum jus
& poteſtatem Epiſcoporum. De definitione utriuſque
legis Diœceſanæ, & juriſdictionis, variè olim fuit à
Doctoribus elaboratum, aliis aſſerentibus quod illa
conſiſtat in recipiendo, hæc verò in dando, ſeu conferendo:
aliis aliter opinantibus, ut videre eſt apud
Bertachin. *tract. de Epiſcopo, lib.4 p.2.n.80.cum ſeqq.*
Boter. *tract. de ſynodo, p.1. num. 61. cum ſeq. & p.2.*
à num.4. Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib.1. tit.12. verſ.*
hæc jura. Dan.Venator *in analyſi juris Pontificij, lib.1.*
tit.31.num.2. Fr.Emman. *qq. Regular.tom.2.q.63.art.2.*
Azor. *inſtit.mor. part.2.lib.3.cap.32.quæſt.1.* Zerola *in*
praxi Epiſcop.p.2.verb. Iura Epiſcopalia. Ex quorum
dictis illa eſt verior definitio, quod lex diœceſana ſit
ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum,
charitativum ſubſidium, ac denique cætera omnia
à quibus monaſteria Iure communi ſunt exempta:
lex verò juriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubjectionem,
reverentiam, inſtitutionem, correctionem,
reformationem, juriſdictionem, pœnitentiæ indictionem,
cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem,
eaque omnia complectitur, in quibus † monaſteria
16 diœceſana Iure communi ſubjiciuntur; unde diſpenſationem
eſſe de lege juriſdictionis, per *c. ex tranſmiſſa,*
de tranſlat. Præl. & gloſſ. *in Clem.1. de reſcript.*
reſolvit Paul. Borgaſ. *de irregular. p.2. rub. an diſpenſatio*
17 *ſit de lege diœceſana, num.4.* † Idem eſt dicendum
de Canonica Epiſcopali, Petr. Ubald. *de Canon.*
Epiſcop. cap. 1.n.4. & c.4.q.5. Lap.de Caſtell. *de Canon.*
port.num.5.

18 Poteſtas hæc juriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcunque
ſit, quamvis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit
tamen, ut in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti,
& ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit
ſingulariter, & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus
eſt conjunctim, & generaliter; unde ad Petrum, ut in
Evangelio habetur *Matth.16.* ſic loquutus eſt: *Tu es*
Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam
meam, & Ioan.21. *Paſce oves meas,* non ſemel, ſed ter.
Pro ſua fide ſpecialiter oravit etiam: hinc etiam Chriſtus
Dominus in ſingulari dixit, Ioan.10. *Fiet unum*
ovile, & unus Paſtor; & ſic voluit unum eſſe Paſtorem,
non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit
Petro, dum dixit, *Paſce oves meas*: & ſic fecit
eum Paſtorem, & non plures loco ſui; ipſe enim erat,
& eſt verus Paſtor, & Pontifex, ut de ipſo dicit Ioan.
Ego ſum Paſtor bonus; alii namque Apoſtoli fuerunt
coadjuvantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quod
Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alii in
partem ſollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & uſu*
pallii. Unde licèt omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu
conſecrationis, & Ordinis, non tamen eos æquales
fecit reſpectu juriſdictionis: in illa enim Petrus præfuit
omnibus, ut notat gloſ. *in d.c. in novo, & in c. loquitur*
24.1. † Et quidem, quamvis ſpiritualis, ſacra & divina
poteſtas ſit, hoc eſt, à Chriſto Domino inſtituta, 19
non à Repub. ut temporalis gubernandi poteſtas, ſed
à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore
Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet, ita ut
inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quod
juriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt
Iure divino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè
accepta, ex reſolutis per Henriq. *in ſum.lib.3.*
de Pœnit. cap.5.§.5. & Card. Bellarm. *lib.4.de ſummo*
Pont, cap.25. ac Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,*
p.2. lib.7. cap.1.n.22. † Cæterorum verò omnium 20
Epiſcoporum juriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta,
ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario,
& ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta,
& ab eo veluti è fonte, Chriſti præcepto in illos
derivata; & hinc eſt, ut ſummi Pontificis juriſdictionem
nulla humana poteſtas aut ex toto abrogare, aut
ex parte minuere, reſtringere, mutare, variareve poſſit:
at Epiſcoporum juriſdictionem Romanus Pontifex
Iure poteſt tollere, minuere, mutare, reſtringere,
aut variare, prout majorem, minoremve illis facultatem
concedit, ut docent S. Thom. 2.2.q.184. *art.6.*
ad 1.& quæſt.39. art.3. Iordan. *de majoribus Epiſcopi*
cauſis ad Papam deferendis, cap.7.num.8.& 9. Bannez
2.2.*quæſt.3. art.10. puncto 2. dub.3. concluſ.5.* Fagundez
d.c.1.n.25.

Ratio autem cur juriſdictio cujuſlibet Romani 21
Pontificis dicatur accepta proximè à Chriſto, & non
juriſdictio alicujus alterius Epiſcopi, illa eſt, quia cùm
Romanus Pont. eligitur, ei juriſdictionem electores
non dant, quia nemo dat quod non habet: ſed dat ei
immediatè Chriſtus Dominus, ſuppoſita ea conditione
electionis legitimæ, cùm electio tantum ſit veluti conditio,
ſine qua Romanus Pontifex à Deo juriſdictionem
non acciperet; ſed † cùm aliquis Epiſcopus eligitur, 22
& confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio
auctoritate ipſius; electio, & confirmatio non eſt veluti
conditio, ſine qua Epiſcopus juriſdictionem à Deo
non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex
dat ei juriſdictionem in ea provincia, cui præficitur.
Henriq. *d.c.5.§.6.* Hæc verò juriſdictio non eſt neceſſariò
conjuncta ut naturalis proprietas cum conſecratione 23
Epiſcopali, ut videre licet † in Epiſcopo titulari,
qui nullius diœceſis eſt Ordinarius Paſtor; & in
Epiſcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati,
aut ob crimen privati ſunt Epiſcopatu; quia ut
ſuprà dicebamus, poteſt Romanus Pontifex Epiſcopalis
juriſdictionis plenitudinem ex ordinatione divina
apud ſe radicatam habens, & à ſe tanquam à capite
in aliquem pro aliquo loco derivatam coarctare, vel
illi nullam demandare.

Quamvis igitur Epiſcopalis dignitas, ejuſque juriſdictio, 24
ut Ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in
generali ſit inſtituta à Chriſto Domino ad effectum,
ut Petrus, & Succeſſores Eccleſiam ejus per Epiſcopos
gubernarent, ut conſtat ex verbis Pauli *ad Epheſ.4.&*
1. ad Corinth. cap.12. dicentis poſuiſſe Chriſtum in
Eccleſia Paſtores, id eſt Epiſcopos, & poſt Hieron. &

alios exponit Suar. *tom.4.de Pœnit.p.2.diſp.25.ſect.1.à*
n.7.& ex loco *Actorum* 20.ibi, *poſuit vos Spiritus Sanctus*
Epiſcopos regere Eccleſiam ; quem locum in idem
adducit Concil.Trid.*ſeſſ.23.cap.4.* Cardin. Bellarm.*d.*
*lib.4.de Romano Pontifice,c.25.*Suar.*d.loco,*ubi id etiam
probat ex auctoritate plurimorum Patrum,& ex ratione
perfectæ Monarchiæ in Eccleſia per Chriſtum dominum
inſtitutæ, inde meritò ex omnium conſenſu
25 reſolvens † non poſſe totam etiam Eccleſiam hunc
modum regiminis mutare, quod etiam poſt alios obſervaverat
Covar. *in reg. peccatum, part 2.§.9. num.6.*
26 * Tamen ſi Epiſcopalis juriſdictio,ſicut etiam munus
ipſum Epiſcopale, ſumatur in particulari, provt ſcilicet
in hoc,vel illo ſubjecto, reſpectu horum, vel illorum
ſubditorum collocatur , non eſt de Iure divino,
nec ab eo habet certos juriſdictionis gradus,qui augeri,
vel minui nequeant ; ſed totum pendet à Summo
Põtifice,per quem idem munus immediatè habetur in
particulari, & à quo ipſius juriſdictio immediatè conceditur,
& derivatur, ut poſt.D.Thom.pluribus in locis,
& alios plures Theologos reſolvunt Cov. *ubi proximè,*
Suar.*d.ſect.1.n.16.cum ſeqq.* Card.Bellar.*d.lib.4.*
c.24. Valent.*tom.4.diſp.7.q.10.punct.1.pag.2.col.1.*

Hæc quidem veriſſima reſolutio *primò* probatur *in*
cap.ita Dominus, 19.diſt.& in cap.quoties 24.q.1. & ex
aliis pluribus adductis per Doctores ſuprà citatos. *Secundò*
probatur ex eo,quia ipſe Romanus Pontifex ſolus
eſt qui per ſe,vel per alios ſua auctoritate & conſenſu
creat, & transfert Epiſcopos, ut conſtat ex uſu
Eccleſiæ Romanæ, & ex *tit.de tranſlat. Epiſcopi* ; ipſe
27 eſt, qui diœceſes dividit, erigit, auget, minuit, ſublimat,
& deprimit,ſive in totum,ſive in parte, coarctando
ſcilicet territorium,ut ultra eũndem Eccleſiæ uſum
conſtat ex D. Bernardo *epiſt. 141. ad Mediolanenſes,*
dum inquit , *poteſt Romana Eccleſia novos ordinare*
Epiſcopatus , ubi hactenus non fuerunt ; poteſt eos qui
ſunt deprimere,alios ſublimare,provt ratio ſibi dictaverit,
ita vt de Epiſcopis Archiepiſcopos creare liceat,&
è converſo , ſi neceſſe viſum fuerit : ſubſcribunt Card.
Bel. *d.cap.24.col.2.prope finem.* Suar. *d.num.10.col.2.*
is tantus vir inſignis ſacræ Theologiæ in Conimbricenſi
Academia Magiſter, die 25.Sept. anno D. 1617.
Vlyſſipone in domo profeſſa ſancti Rochi Societ.Ieſu,
in qua ille erat, vitam cum morte feliciter commutavit,
ut refert Benedict.Ægid.*in tract.de privileg. honeſt.*
art.11.num.14.

28 Deinde poteſt ipſe Summus Pontifex extendere,vel
limitare ipſam etiam juriſdictionem Epiſcopali muneri
Iure divino cohærentem intrinſecè,ut ordinariam
& quaſi ex natura rei,dum ſcilicet poſtulat intrinſecè
officium Paſtoris animarum, & gubernatoris in ſpiritualibus,
ad quod Epiſcopus aſſumitur,reſpectu eorum,
quorum fit Epiſcopus,provt ſatis conſtat ab experientia
; tum in his,quæ pertinent ad forum externum,videlicet
in diſpenſationibus circa vota,& impedimenta
ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines ſuſcipiendos,
& ſimilia, vel in abſolutionibus à cenſuris,
aut in conceſſionibus Indulgentiarum : tum etiam in
his, quæ ſpectant ad forum internum, videlicet in reſervatione
caſuum conſcientiæ ; quæ quidem omnia,
cùm non fiant niſi per extenſionem , vel limitationem
Epiſcopalis juriſdictionis,ut patet;& nihilominus fiãt
per Summum Pontificem,ſignum præbent manifeſtum
eam ab eo immediatè in particulari pendere , & derivari,
& non à Iure divino ; aliter enim ſi ab hoc immediatè
procederet,neutrum prædictorum ex propria
diſpenſatione poſſet Summus Pontifex,juxta regulam
cap. ſunt quidam 25. q. 1. provt benè argumentantur
Card. Bellarm.& Suar. *ubi proximè,*& conſtat ex his,
quæ circa eandem regulam proſequuntur D. Thom.
1.2.q.97.art.4.ad 3. Sylveſt. *verb.Papa,q.16.* Almain.
de poteſtate Eccleſiæ,cap.13.& alij plures,ut per Covar.
de ſponſal.p.2.c.6.§.9.n.4. Azor. *inſtit.mor. p.2.lib.6.*
c.17.quæſ.7.& lib.4.c.18.q.2.& lib.5.c.3.à princip.

Sed inſurget aliquis objiciendo,quod Epiſcopi ſucceſſerunt 29
in locum Apoſtolorum,juxta text.*in d.cap.in*
novo, verſ.ipſi, & Concil. Trid.*ſeſſ.23.cap.4.in med.*
Can. *lib.6.de locis Theolog. cap.8.ad decim.* Bellar. *d.*
lib.4.cap.25. Suar. *in d.ſect.1.num.12.* & ante eos docuerat
Auguſtin. *in Pſ. 44.* dum exponens illud , *pro*
*patribus tuis nati ſunt tibi filij,*inquit, *Patres miſſi ſunt*
Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi, conſtituti ſunt
*Epiſcopi,*habetur *in cap.quorum vices,68.diſt.*At juriſdictio
Apoſtolorum,ut infrà oſtendetur,eſt immediatè
à Iure divino poſitivo : igitur ab eodem immediatè,&
abſque ulla limitatione conceſſa debet cenſeri poteſtas
Epiſcoporum, & per conſequens independens à Summo
Pontifice , provt aliàs juriſdictio cæterorum , qui
poſt eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum,
independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè
à Chriſto accepta : probatur ex illa maximè
ratione, quia ſuccedunt Petro, qui immediatè à Chriſto
Domino eandem juriſdictionem habuit. Confirmatur
difficultas,quia † non poteſt Summus Pontifex
ex toto, vel ex aliqua parte,aliquid eorum mutare,abrogare, 30
& tollere,quæ ſancti Apoſtoli condiderunt, ut
probat text.*in c.ſunt quidam,25.q.1.*ibi,*Vbi verò aperti*
Apoſtoli Domini,& eos ſecuti ſancti Patres ſententialiter
aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus
Pontifex , ſed potius quod prædicatum eſt,uſque ad animam
, & ſanguinem confirmare debet : & *in cap. contra*
ſtatuta, & in c. onus quod, ead.cauſ.,& quæſt.& in cap.
ſuper eo,de bigamis , ubi ait Lucius III. *cum bigamis*
contra Apoſtolum diſpenſare non licet : idem dicit Innoc.
III.*in cap.nuper, & in cap.à nobis,eod.tit.*At juriſdictio
Epiſcopis competens eſt illa, quam Apoſtoli à
Chriſto Domino receperunt,& habuerunt,cùm eis ſucceſſerint;
ergo Iure divino,& independenter à Summo
Pontifice illis eſſe tributam videbatur dicendam.

Pro reſponſione tamen ſupradictæ objectionis fatendum 31
eſt cum probabiliori, & receptiori ſententia,omnes
Apoſtolos immediatè habuiſſe à Chriſto Domino
poteſtatem , quæ quidem licèt ex ipſa Chriſti inſtitutione
eſſet Petri, ut capitis, & Ordinarij eorum,etiam
Principis,& Paſtoris diſpoſitioni ſubordinata,ad hoc,ut
Concilium convocaret,& alia obiret Præſidentis officia,
ut poſt alios reſolvunt Sot. *in 4. diſt.20.q.1.art.2.col.*
5.poſt med. Cov.*in d.reg.peccatum,part.2.§.9.n.5.verſ.*
*quartò,*ſic intelligentes illud Ioan.21. *Paſce oves meas,*
provt etiam procedunt text. *in cap.in illis, in fine , 80.*
diſt.& in d.c.ita Dominus ,& in c. ſacroſancta, verſ.inter,
22. diſt. Tamen hujuſmodi poteſtas ſic ad Petrum
ſubordinata Apoſtolis à Chriſto Domino conceſſa in
nihilo ſecundùm ſe erat poteſtati ejuſdem Petri inæqualis
, ſed potiùs abſque ulla limitatione æqualis in
totum Orbem , & ad omnes actus, quos Petrus agere
poterat,idque non ſolùm quoad Ordinem, & dignitatem
conſecrationis , ut ſuprà dicebamus, & exiſtimarunt
gloſſ.*verb.pari,in d.c.in novo,*& gloſſ.*verb.Petrus,*
in c.loquitur,24.q.1.& gloſſ.*ult.in c.in illis* ; ſed etiam
quoad juriſdictionem , & poteſtatem adminiſtrandi,
cùm ejus etiam functiones ſint de eſſentia muneris
Apoſtolici,& propterea non ſit dubium eaſdem contineri
in ea ſumma poteſtate , cum qua Chriſtus miſſus
eſt à Patre, ac eam omnem, quoad erat poſſibile, communicaſſe,
& conceſſiſſe omnibus Apoſtolis,ut conſtat
Ioan.20.*Sicut miſit me Pater,& ego mitto vos,*provt ex
his & aliis fundamentis reſolvunt plures, ut per Sot.
*d.art.2.maximè col.4.in fine,cum ſeqq.*Cov.*d.verſ.quartò,*
Bellar.*d.lib.4.c.22.in fine, & c.23.* & conſtat etiam
ex Iuribus ſic abſolutè, & abſque ulla utriuſque poteſtatis
diſtinctione loquentibus, & proinde ſic diſtinctè
intelligendis *in d.c.in novo : ibi,Pari conſortio,& in d.*
*c.loquitur,*ibi, *parem poteſtatem* : & ibi,*pari conſortio.*

Hæc itaque omnia circa Ordinis , & juriſdictionis 32
poteſtatem parem Petro, & abſque ulla limitatione in

Apoſtolis fatemur, ſed non inde ſequitur idem fore dicendum in aliis Epiſcopis, quamvis dicantur Apoſtolis ſuccedere. Nam in primis hæc ſucceſſio non eſt propria eo modo, quo unus, v.g. Rex ſuccedit in omnibus ad anteceſſorem pertinentibus: neque enim eis ſucceſſerunt in dignitate Apoſtolatus, nec in facultate utendi juriſdictione ſua, prædicandi, & fundandi Eccleſias in toto orbe, quam ipſi Apoſtoli immediatè habebant à Chriſto Domino, ut habetur *Marci ult. & Matth.ult.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in poteſtate ſcribendi libros canonicos. Deinde ſi Apoſtolis propriè ſuccederent, planè hæc ſucceſſio in omnibus Epiſcopis reperiretur: conſequens autem hoc non eſt verum, ut patet de Tito, & Timotheo, & aliis qui, utpote jam creati Epiſcopi quo tempore adhuc vivebant Apoſtoli, non poſſunt dici illis ſucceſſiſſe, quia ſcilicet propriè non ſucceditur, niſi præcedenti, & non exiſtenti.

33 Licèt tamen ſupponeremus hanc ſucceſſionem propriè dari ex parte Epiſcoporum, tamen quod attinet ad juriſdictionem, de qua ſermo noſter eſt, non aderat ex parte decedentium Apoſtolorum aliquid, in quo ab Epiſcopis ſuccedi poſſet. Apoſtolorum enim dignitas & juriſdictio perſonalis erat, utpote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali privilegio à Chriſto Domino commiſſa, non ut perpetuò in Eccleſia, quà talis, duraret, ſed ut cum Apoſtolorum perſonis extingueretur, prout ſolent privilegia perſonalia juxta vulgares regulas extingui, niſi quatenus per auctoritatem, & conceſſionem Summi Pontificis in vim humanæ juriſdictionis poſtmodùm concederetur, prout ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam objectionem de ſucceſſione Epiſcoporum ſolvunt eleganter Sot. *d. col. 5. in fine*, Suar. *d.n.12.* Card.Bellarm. *d.cap.25.* & ante eos cenſuerant plures, ut per Covar. eoſdem ſequutum *d.§.9. num.6.*

34 Ex quibus clariùs colliges, Jura ſuprà allegata ad probandam Epiſcoporum ſucceſſionem, cum Suar. & Bellarm. *ubi prox.* intelligenda, & referenda eſſe ad aliam ſucceſſionem, quæ ſcilicet fit reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis, vel ad aliam quæ fit ſolùm impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem & proportionem, quia nimirum Epiſcopi poſt Summum Pontificem ſunt Ordinarii Principes Eccleſiæ, ſicut Apoſtoli ex privilegio fuerunt ſub Chriſto, & poſtmodùm ſub Petro: prout etiam ob ſimilem proportionem dicuntur Presbyteri ſuccedere ſeptuaginta duobus diſcipulis, ex Anacleto *epiſt.2.* & ex Beda *in cap.20. Lucæ*, cùm tamen conſtet, Presbyteros non potuiſſe propriè ſuccedere illis Diſcipulis reſpectu Presbyteratus, ſiquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec ullum Ordinem, aut juriſdictionem à Chriſto ſuſceperunt, immò poſteà eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alii ab Apoſtolis Diaconi ordinati fuerant, *Actor.6.*

35 Neque obſtat comparatio ſuprà adducta de ſucceſſione per quam Summi Pontifices Petro ſuccedunt: ex cujus fundamento & ratione probatur, eos ſuam certam & illimitatam juriſdictionem accipere immediatè à Jure divino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem; quia reſpondetur ex mente Soti *d.col.5. ante fin.* & ex verbis Card.Bellarmini *d.cap.25. col.2.poſt princip.* magnum eſſe diſcrimen inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apoſtolis, propter quod de illa ad hanc argui non poteſt: cùm enim Paſtoralis Petri dignitas fuerit ei non ſolùm tanquam Apoſtolo, ſed tanquam Chriſti Vicario tradita, & inſtituta ab eodem Chriſto Domino tanquam ordinaria, & perpetuò manſura in Eccleſia, juxta illud, *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni cælorum,* juncta explicatione Soti *d.col.5. ante fin.* & aliorum quos refert Covar. *d. num. 6.* conſequitur, quod dum Romanus Pontifex ſuccedit Petro, ſuccedit eidem ut Chriſti Vicario, & Paſtori Ordinario totius Eccleſiæ, & per conſequens quod ab illo immediatè habet juriſdictionem, à quo eam habuit Petrus; contrà verò in Epiſcopis reſpectu Apoſtolorum dicendum eſt, juxta ſupradicta, quia nec ex parte Epiſcoporum datur propria, ſed tantùm ſimilitudinaria ſucceſſio, nec ex parte Apoſtolorum ſuperfuit aliqua juriſdictio ordinaria, in qua poſſent Epiſcopi ſuccedere, cùm tota fuerit delegata, & à Chriſto Apoſtolis data ex perſonali privilegio in Eccleſia perpetuò non duraturo, juxta ſuprà reſoluta, & reſolvit Azor. *d.p.2.lib.3.c.30. q.13.verſ.dices.* Ex quibus patet reſponſio ſicut ad confirmationem prædictæ objectionis ſuprà relatam.

Conſtat igitur ex hucuſque dictis, Epiſcopos habere ſuam juriſdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum poteſtatem judiciariam extendi vel limitari ad plures, vel pauciores effectus. 36

CAPVT II.

Epiſcopus quid ſignificet, & quibus appelletur nominibus? & de ejus dignitate, vita, & moribus.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cujus erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Epiſcopus Græcè dictus eſt, qui Latinè dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quòd illius præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi, ad differentiam ſimplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò ſummi Pontifices nominantur Epiſcopi, cùm ipſi Eccleſiaſticos Ordines diſtribuant & diſponant, & præordinatores ſint in cunctis.*

5 *Præſules dicuntur Epiſcopi, quia in Concilio præſident.*

6 *Antiſtites appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes præeminent populo.*

7 *Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Chriſti nonnunquam appellantur Epiſcopi.*

9 *Paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oves appellantur.*

10 *Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Epiſcopatu ipſo nulla major dignitas eſt in Eccleſia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cùm aliquando vel Urbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum appellet.*

12 *Illuſtres, & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi.*

13 *Præco Epiſcopus dicitur, ut annuntiet populo ſcelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Epiſcopus, ut condiat aliorum mores.*

15 *Lucerna ſuper candelabrum poſita ideò appellatur Epiſcopus, ut omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Epiſcopi, quia mittuntur ut nuntii prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Epiſcopus, ut rectum iter ſubditis oſtendat.*

18 *Medici appellantur Epiſcopi, ut ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Epiſcopum quem eſſe oporteat, à Chriſto Domino oſtenditur in Evangelio.*

20 *Item ab Apoſtolo multis in locis.*

21 *Epiſco*

21 *Epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei & hominum eſſe dicit beatus Clemens Petri ſucceſſor.*

22 *Epiſcopum virum divinum, ac divino numine afflatum dicit Dionyſius Areopagita.*

23 *Epiſcopum eſſe dicit Ignatius, qui omni principatui & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator eſt Chriſti veri Dei, Princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens.*

24 *Epiſcopus quot nominibus ſignificetur, Nazianzenus, & ſacer Baſilius oſtendunt.*

25 *Epiſcopi dignitas, poteſtas, & juriſdictio ex inſtitutione divina Presbyteratui ſupereminet.*

1 EPiſcopi nomen Græcum eſt, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus cujus erat panis, & cæterarum rerum ad cibum & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Jureconſultus recenſens munera perſonalia *in l. munerum* 2. *§. Irenarcha, ff. de munerib. & honoribus*, ſic ait: *Epiſcopi, qui præſunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ civitatum populis ad quotidianum victum uſui ſunt, perſonalibus muneribus funguntur.* Et Cicero *lib. 7. ad Atticum, epiſt. 20.* ſcribit: *Vult me Pompeius eſſe, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat ἐπισκοπεῖν, ad quem delectus, & ſumma negotii referatur.*

2 Hodie verò vocabulum iſtud factum eſt quodam modo proprium Chriſtianæ Religionis, & veteri penè ſenſu obſervato, tranſlatum à profano civili Magiſtratu ad ſacros Eccleſiæ Præſules & Antiſtites, eo quòd illorum præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores & vitam explorare, & inſpicere; & ideò Epiſcopus Græcè dictus eſt, qui Latinè dicitur Speculator, *cap. Cleros, §. Epiſcopus*, 21. *diſt.* vel ſuperintendens, *cap. qui Epiſcopatum* 8. *q.* 1. Ita hanc Epiſcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de reſident. Epiſcop. cap.* 1. *à num.* 1. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 8. Durantus *in ration. div. offic. lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 1. Alphonſus Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontif. lib.* 1. *cap.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 17. *q.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 42. *num.* 18. Duardus *in Bullam Cœnæ Domini, lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 2. *num.* 1. Franc. de Mendoſa *in lib.* 1. *Reg. cap.* 7. *ſect.* 2. Magalaes *in epiſt. ad Timoth. cap.* 3. *ſect.* 1. *num.* 2. Sebaſt. Cæſar *in relect. de Eccleſiaſt. Hierarchia, p.* 1. *diſp.* 6. *§.* 1. *ex n.* 1. Lotter. *de re beneſic. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 106. Acuña *in comment. ad cap. Clericos, n.* 7. *diſt.* 21. me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præſtantia Epiſc. dignit. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 2. Unde D. Ambroſ. *de dignit. Sacerdot. cap.* 6. Epiſcopum dici putat, quaſi ſuperinſpectorem, ideoque & in ſolio eum in Eccleſia editiori reſidere: & ut ipſe cunctos reſpicit, ita & cunctorum oculi ipſum reſpiciant. Speculator item dictus, teſte Auguſtino *lib.* 1. *de Civit. Dei, cap.* 9. quaſi populorum quibus præpoſitus eſt, obſervator, cuſtos & præfectus, qui ſpeculetur & proſpiciat populorum ſubditorum mores, & vitam. Hinc & Urbanus Papa *in epiſt.* ait, *Sedes Epiſcopis in Eccleſiis erectæ indicant ſpeculatorem, & poteſtatem judicandi & ſolvendi, atque ligandi à Domino eis conceſſam.*

3 *Summi Sacerdotes* vocantur Epiſcopi ratione Ordinis *in cap.* 1. *§. per fontis, de ſacra unct. in cap. ult.* 3. *q.* 1. & *in cap. videntes*, 12. *q.* 1. & aliis relatis per Azor. *d. cap.* 27. *q.* 1. *verſ. quæres*, Joſeph. Ludoviſ. *Peruſina deciſ.* 74. *num.* 11. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 28. *n.* 8. Redoan. *de ſimon. tomo* 2. *p.* 1. *cap.* 24. *num.* 3. Zerol. *p.* 1. *verbo Epiſcopus, num.* 13. Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 7. ad differentiam ſimplicium Sacerdotum, quia licèt ſex ſint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet catechizare, baptizare, prædicare, conficere, ſolvere ac ligare; tamen ad Epiſcopum ſpecialiter ſpectant, ſcilicet clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere, Baſilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes & vaſa ſacrare, in fronte chriſmare, & benedictionem ſolemnem ante pacem dare, *cap. perlectis, verſ. ad Epiſcopum*, 25. *diſt. c. quamvis*, 68. *diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia ultra eos nullus eſt Ordo, *c. de his, c. manus, de conſec. diſt.* 5. Nam Epiſcopatus eſt major Ordo, qui ſit in Eccleſia Dei, gloſſa *verb. Epiſcopus, in proœm. lib.* 6. gl. *verſ. de Epiſcopis, in c. quia periculoſum, de ſent. excom. eod. lib.* Chaſſan. *in catal. glor. mundi, p.* 3. *conſid.* 25. Hojeda *de incompat. benef. p.* 1. *num.* 5. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 8. *num.* 13.

4 *Pontifices* etiam appellantur *in c. Pontifices*, 7. *q.* 1. & *in cap. Meſſana, de elect.* & *in d. c. quia periculoſum*, ibi: *Pontificalis officii, de ſent. excom. in* 6. & Iſidor. *in d. c. cleros, verſ. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt, maximos Sacerdotes. Fileſac. *de ſacra Epiſt. auctor. c.* 9. *§.* 5. *in fine*, Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 8. ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Levitas: ipſi officia, & Eccleſiaſticos Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis; ipſi quod unuſquiſque facere debet oſtendunt. Durant. *d. c.* 11. *n.* 3. Azor. *ubi proxime*.

5 *Præſules* dicuntur, quoniam in Concilio præſident, *c. quod tranſlationem, de temp. ordin.* Durant. *d. c.* 11. *n.* 4. Sebaſt. Cæſar *d. diſp.* 6. *§.* 1. *n.* 4. vel quaſi præ aliis ſalientes. Ignat. Borace *in tract. de etymolog. nominis Papa, & Pontifex, c.* 7. *pag.* 85. & Prælati, cùm præſint univerſo populo ſibi commiſſo ratione divinorum, & peccati. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 88. *cum ſeqq.*

6 *Antiſtites* etiam nominantur, quia ante alios ſtantes præeminent populo, vel ab ἀντὶ, quod eſt *contrà*, quoniam hæreticis contradicunt, ut paſtores lupis, Durant. *d. cap.* 11. *num.* 5. Vivian. *in praxi juriſpat. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10.

7 *Sanctiſſimi* vocantur *in authent. de ſanctiſſ. Epiſc. collat.* 9. & *in Clem.* 1. *§. nec ſuper, de pœnis.* Pacian. *d. c.* 28. *n.* 12. Nam qui alios ſanctos efficere debet, neceſſe eſt ut ſit ſanctiſſimus: & maxima ſanctitate præfulgere debet is, qui velut Sol quidam ſanctitatis, in omnes alios, tanquam ſidera quædam, ſanctitatis ſuæ radios emittere tenetur. Hinc rectè *Eccleſ.* 2. dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui ſimile eſt illud Greg. *Mor. lib.* 7. *Manus ſordida aliam non lavat, & oculus plenus pulvere maculam non conſiderat: ita munda debet eſſe, qui vult aliena corrigere.* Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 11. *n.* 7.

8 *Legati Chriſti* nonnunquam appellantur, prout in *cap. accuſatio quoque, in fin.* 2. *q.* 7. & *in d. Clem.* 1. Specul. *in tit. de legat. §.* 1. Alphonſus Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontif. lib.* 1. *c.* 28 *paulò poſt princ.* Pacian. *d. c.* 18. *n.* 12. Sebaſt. Cæſar *d. diſp.* 6. *§.* 1. *n.* 4. Agia *de exhib. auxil. fundam.* 3. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 9. *num.* 10.

9 *Paſtores* Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oves appellantur ab ipſo Chriſto Domino, *Joan.* 11. & 12. & ibi omnes ſacri Interpretes: neque verò ſecundùm illam abuſivam ſignificationem, qua dominus gregis paſtor dicitur, ut Jacob filii ad Pharaonem dixerunt, *Paſtores ſumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanaque fruebantur: ſed potiùs officio, & cura, quam bonus paſtor per ſeipſum, non ut mercenarius debet exhibere, vigiliaſque perferre, ut Epiſcopi nomen ſonat, id eſt, Speculator, ut ſuprà diximus: & ut *paſcere* ſonat, id eſt, per prata Scripturæ gregem deducere, ejuſque fontibus potare, atque oleo ſcabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, ut Paſtoris officii eſſe proprium docet, & monet, & ſæpiùs inculcat Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de refor. cap.* 1. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. proſequitur Sotus *de juſtit. lib.* 10. *q.* 3. *art.* 1. *ad med.* Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 4. *à num.* 23. & *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 20. Faciunt multa quæ de *paſcendi* verbo in prædicta Chriſti Domini

auctoritate explicat Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de Roman. Pont. lib. 3. cap.* 15. In cujus officij Paſtoralis ſignum Baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt, & explicat text. *in cap. unico, in fine, de ſacra Vnct.* Durant. *in rationali divin. lib. 3. c. 15.* Guido de Pancirola *in theſauro variarum lect. lib. 1. c. 19.* melius Durantus *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à n. 36.* Apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtoriæ, cujus meminit text. *in c. unico.* Quare ſcilicet Romanus Pontifex Baculo non utatur, cùm tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor univerſalis Eccleſiæ, ut eruditè comprobat Bonif. VIII. *in Extravag. unam ſanctam, de majorit. & obed. inter communes.*

10 *Fratres* vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios, *cap. quam gravis 6. de crimine falſi,* Felin. *in proœm. Decretal. n. 1.* Deci. *in cap. venerabilis, n. 2. de except.* Coſm. *in pragmat. titul. non, Cardinal. gloſſ. Cardinales,* Sot. *in 4. ſent. diſt. 11. q. 1. art. 4. col. 2. in fine,* Lancel. *in templo omn. iud. lib. 2. c. 5. n. 6.* Alzed. *part. 1. c. 8. n. 27.* Nam
11 † cùm nulla major dignitas ſit in Eccleſia ipſo Epiſcopatu, *cap. 1. de privileg. cap. pen. de præbend.* cum citatis *ſup. n. 3. in fine,* Summus ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur; aliquando enim vel Urbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum apellat, *c. ſi Epiſcopus 2. q. 9. cap. tranſmarinos, cap. Aphros, 98. diſt.* Gambarupt. *de caſibus reſervatis cap. 1. n. 7. & 8.*

12 *Illuſtres* dicuntur, Bart. *in l. omnes populi, ff. de juſt. & jure,* Angel. *conſ. 276. Punctus talis,* Card. Tuſc. *tom. 3. lit. E, concl. 237. n. 8.* Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſc. verb. dignitas, num. 3.* Quamvis Bald. *in l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quos ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, ut in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, gloſſ. *in l. ad egregias, ff. de jurejur.* Azor. *d. c. 17. quæſt. 1. propè finem.* Dicuntur etiam (ut ait Clemens V. *in Clement. 1. §. pen. de pœnit.,*) *Sanctiſſimi,* ſpirituales patres, fratres, & Coëpiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, *c. 1. 3. quæ. 8. c. accuſatio 2. quæſt. 7.* Unde à ſacris Canonibus *Reverendiſſimi* appellantur *in c. perlatum, 88. diſt. & in c. 1. 7. quæſt. 1. & in cap. generaliter, 16. quæſt. 1.* Alzed. *d. part. 1. c. 10. num. 24.* perfectiores namque cenſentur Fratribus religioſis propter regendi officium, ait idem Clemens V. *in Clem. exivi, de verb. ſignific.* Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine aliis in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cæteris actibus loco cedere, ut ſtatuit Greg. Papa *in c. fin. 17. diſtinct.* ſe quoque invicem eligere, invicem adjuvare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adjutorio ſubtrahere debere, ſacri Canones admonent, ut *in epiſt. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelat. c. 13. & in epiſt. Alex. Papæ.* Dicuntur quoque *perſonæ magnæ.* Cephal. *conſ. 1. n. 57. lib. 1. tom. 1.* *Excelſa, conſ. 2. num. 8. eod. lib. 1.* *Eminentiſſimi,* Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. cap. 9. pag. 191.* Unde quamvis ſint titulares, vocantur de jure Hiſpaniæ *Señoria, l. 18. tit. 1. lib. 4. novæ Recop.* ubi Narbona *gloſſ. 11.* Garc. *de nobilit. gloſ. 58. §. 4. n. 55.* Valenzuel. *conſ. 12. n. 95. tom. 1.* & ſunt Regij Conſiliarij, *l. 4. tit. 4. lib. 2. novæ Recop.* Parlad. *differ. 10. n. 17.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 17. n. 10.*

13 *Præco* etiam Epiſcopus dicitur, ut annunciet populo ſcelera eorum, prout Iſai. dixit *cap. 58.* relatus *in cap. ſi rector, 43. diſt.*

14 *Sal terræ,* Matth. ut condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis, Alzed. *d. p. 1. c. 9. n. 31.*

15 *Lucerna* ſuper candelabrum poſita, Matth. *eod. c. 5.* ut omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 *Angeli* dicuntur, *Lucæ 9.* qui mittuntur ut nuncij prædicaturi verbum Dei, Alzed. *d. part. 1. c. 9. n. 23.*

17 Habet officium ducis, ut rectum iter ſubditis oſtendat, ne (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foveam cadant, *c. poſt tranſlationem, verſ. item ſi quis, de renunt. c. cum ſit, de ætate, & qualit.* Alzed. *d. p. 1. c. 9. n. 55.*

18 *Medici*, ut norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *c. diſcipl. diſt. 45.* Alzed. *d. c. 9. n. 54.*

Milites, Cuſtodes, Leones, Angeli, & aliorum, quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos, ut ſua inſuperabili poteſtate dæmonum impetus infringat.

19 Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Eccleſiæ, oculus & miniſter Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. *d. gloſ. 48. §. 3. num. 55.* Fileſac. *d. tract. cap. 1. §. 2. pag. 5.* Aggia *de exhibendis auxil. fundam. 3.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 5. cap. 1. diſt. 17. col. 1. lit. E.* Unde Epiſcopos eſt perſona excelſa, Cephal. *conſ. 1. n. 7. lib. 1. tom. 1.* & egregia, *l. ad perſonas, ff. de jurejur.* Menoch. *de arbitr. caſu 70. n. 5.* Gambar. *de officio legati, lib. 1. num. 3.* & ſpectabilis, Greg. Lop. *l. 5. tit. 14. part. 4. & l. 11. tit. 5. part. 3.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 48. §. 3. numer. 55.* à Ponte *tom. 1. conſ. 14. numer. 26.* & Clariſſimus, *l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & Cler.* Valenz. *conſ. 82. n. 63. tom. 1.* ac proinde Magnates & proceres Regni ſunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. *l. 6. titul. 9. part. 2.* Mar. Alter. *de cenſur. lib. 5. tom. 1. cap. 1. diſp. 12. col. 1. lit. E.* qui cùm antiquitus reſidentiam facerent circa perſonam Regiam cum Magnatibus Regni, conſulendi gratiâ, ut colligitur ex *l. 19. tit. 3. lib. 1. Ordin. verſ. y entonces,* ideo in Hiſpania, Regis conſiliarij dicuntur, apud nos *del Conſejo de ſu Mageſtad, l. 51. tit. 3. lib. 2. ordin.* ibi, *Pero ſe fuere Obiſpo, l. 4. tit. 4. lib. 2. novæ Recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 9. num. 49.* Parlador. *de different. differ. 10. n. 27.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 17. num. 10. & 15. c. 18. num. 61.* quod idem obſervatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *conſ. 122. num. 50.* Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selv. *de benefic. p. 3. quæſ. 3. n. 12.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. & uxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. num. 50.* Avil. *ad c. 1. prætorum, gloſſ. mandamientos, numer. 9. & 10.* Azeved. *l. 3. tit. 3. lib. 4. novæ Recop.* Lancel. *in templo omn. judic. lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 5. de magnitudine Regali,* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 9. num. 48.* Bobadil. *d. lib. 2. cap. 18. num. 61.* Et in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot ferè nomina attributa ſunt Epiſcopis ex eadem ſimilitudine, ut noverint ſe totidem officia obtinere, quæ ne ſingula proſequamur, cùm ſe in omnes ferè cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundant, infra commodioribus locis tractabimus.

20 Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus Dominus *Ioan. 10.* eum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ovium, qui intret per oſtium, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, cui oſtiarius Spiritus ſanctus aperiat, qui cognoſcat oves ſuas, & cognoſcant eum oves ejus; nominatim vocet eas, & vocem ejus audiant, dux earum ſit, vadat ante eas, & oves eum ſequantur, quia vocem ejus ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honoremque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oves non deſerat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam (ſi ita opus ſit) libenter, & promptè pro ovibus ſuis donet, atque profundat. *Matth. 5.* Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſervando omni Chriſtiano populo comparatum, *Ioan. 8.* Qui ſit lux mundi. Lucerna ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui ſit illa civitas inexpugnabilis in monte poſita, undequaque illuſtris,

&

& quæ obſcurari nullo modo poſſit, *Matth.* 5. Oculus univerſi, quo ſano, & ſimplici, totum corpus ſit lucidum, quo depravato, & lippiente, futurum ſit tenebroſum. *Matth.* 6. Qui claves Regni cœleſtis habeat, ut cui aperiat apertum ſit, cui claudat perpetuò ſit obſeratum; qui poteſtate ligandi, & ſolvendi ſit præditus, ut quodcunque ligaverit ſuper terram, ſit ligatum in cœlis, & quodcunque ſolverit in terris, ſit ſolutum & in cœlis: quorum detinuerit peccata, detenta ſint; quorum dimiſerit, dimiſſa ſint *Joan.* 20. quem qui audit, Chriſtum audit, quem qui ſpernit, Chriſtum & qui miſit eum, Deum Patrem ſpernit, & conculcat, *Lucæ* 10. Qui fidelis ſit ſervus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam, ut det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui ſit operarius meſſis ejus, ut fructum afferat, & fructus ejus maneat, *Joan.* 15. Qui de mundo non ſit, ſicut & Chriſtus de mundo non eſt, *Joan.* 17.

20 Hunc eundem Paulus hominem dicit eſſe ex hominibus aſſumptum, pro hominibus conſtitutum in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, qui condolere poſſit iis, qui ignorant, & errant, ut qui & ipſe circundatus eſt infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo pro peccatis: qui non ſumat ſibi eum honorem, ſed vocetur tanquam Aaron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Pſalm. 2. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, Pſalm. 109. Qui ſit miniſter, & adjutor Dei, ac diſpenſator miniſteriorum ejus, Apoſt. 1. *ad Corinth.* 4. Sapientibus, & inſipientibus debitor, idem *ad Roman.* 1. cui datum eſt miniſterium reconciliationis, & poſuit Deus verbum reconciliationis in ore ejus: qui legatione fungatur pro Chriſto, tanquam Deo exhortante per os ejus, 2. *Corinth.* 5.

21 Illum etiam Clemens Petri ſucceſſor *Conſt. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 30. omnis ſacræ ſcientiæ cuſtodem eſſe dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo quod ad eum facit miniſterio doctorem pietatis, ſecundùm Deum parentem noſtrum, qui per aquam, & ſpiritum regeneret nos in jus adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynaſtam, Θεὸν ἐπίγειον, hoc eſt, *terreſtrem Deum*, poſt Deum, cui à nobis primus debeatur honos; de eo enim, & illis ſimilibus ſcriptum eſſe docet, Pſal. 18. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii Altiſſimi omnes vos.* Et illud Exod. 20. *Diis non maledices.* Qui primus in omnibus locum teneat, divini honoris, quantum homini fas eſt, particeps; univerſi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionyſius Areopagita *de cœleſti hierarchia, c.* 1. Epiſcopum dicit eſſe virum divinum, divino numine afflatum, qui omni ſacra diſciplina ſit præditus, perficiens ea quæ perficiuntur, omnémque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item ſacra pro cujuſque eorum dignitate, qui ſcienter, & integrè præditi ſunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia purè abſolvitur, & cognoſcitur.

23 Divus verò Ignatius Ioannis diſcipulus *in epiſt. ad Smirnenſes*, definiens Epiſcopum, eſſe dicit qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum imaginem Dei referens, Dei quidem propter principatum, Chriſti verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam ſimilis ei in rebus creatis; nec Epiſcopo quicquam majus in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque conjugij unitatem faciendam, ut conjugium ſit ſecundùm Deum, non ſecundùm carnem. Qui ubi comparet, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo, quemadmodum ubi Chriſtus, ibi omnis aſtat exercitus cœleſtis veluti Imperatori poteſtatis divinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori, diſpenſatorique, quem vereri oportet ut Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt divini Apoſtoli. Cui qui non obtemperat, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, ejúſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio; abſque cujus auctoritate qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infidelis deterior: qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cum illis excidentur; nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotium enim eſt omnium bonorum, quæ in homine ſunt, ſupremus apex; qui adversùs illum facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum JESUM primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, ut ipſe Patri ſubjicitur.

Pulcherrimè Nazianz. *in Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanaſij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Epiſcopos*, atque ſacer Baſilius *in epiſt.* 61. eundem Epiſcopum depingentes, illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtrem animarum cuſtodem, magni Dei figmentum in manibus ſuis portantem; Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem, magnam vocem, & tubam ſermonum Regalium, vivificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, ſcopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & perſequutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, cuſtodem patriarum legum, omnis novitatis hoſtem, ſecurim petram ſcindentem, linguam flumini irriganti ſimilem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, ſacri conſilii apicem, ſermonum myſticorum interpretem, ignem malæ, & vitioſæ materiæ purgantem, ventilabrum quo à gravibus dogmatibus levia diſcernuntur, gladium vitii radices exſcindentem, percutientibus adamantem, diſſidentibus omnia jungentem, magnetem veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes neceſſitatum ſuarum nominibus confugientes, eum conjugis moderatorem, monachi legiſlatorem, ſimplicis itineris ducem, ſpeculationi deditum Theologum, hilaris frenum, calamitoſi conſolatorem, canitiei baculum, juventutis magiſtrum, pauperis ſuppeditatorem, divitis diſpenſatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hoſpitem, fratris fratrum amatorem, ægrotantis medicum, ſanæ valetudinis cuſtodem appellant. Nam, ut ipſe Salvator ait *Matth.* 5. Epiſcopus eſt velut civitas quædam ſupra montem poſita, ad quam omnes in anguſtiis, tum corporis, tum animæ conſtituti confugere, & velut fons quidam publicus, unde omnes ſitientes bibere, & ut communis quædam medicamentorum omnium apotheca, unde ægri omnes membrorum ſuorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, parvuli doctrinam, dubii conſilium, inopes ſubſidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium quærere debent. 24

Ex quibus colliges, quàm magna ſit Epiſcoporum dignitas, poteſtas, & juriſdictio, quos Presbyteris ſuperiores eſſe ex inſtitutione divina definivit Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 4. & *can.* 6. & 7. & contra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. *controv. Catholicor.* 1. *libro de Clericis, cap.* 25

cap.14.& ante eum Petr. Sot. *de ſacram. Ordinis, diſt.1. ſect.2.* Caſtr. *adverſus hæreſes, verb. Epiſcopus,* & alii, de quibus Henriq. *in ſumm. lib.10.c.7.§.2.litt. M.* Suar. *tom 4. de pœnit. diſp.25.ſect.1.à n.4.* Magalaes *epiſt.1. ad Timoth. c.3. ſect.1.* ubi Sotomajor *ſuper verb. fidelis ſervus, pag.508.* Sebaſt. Cæſar *in relect. de Eccleſ. Hierarch. part.1. diſp.6.§.1.n.12.* Non obſtat text. *in cap. olim, 95. diſt.* D. Hieronymi, in hæc verba, *olim idem erat Presbyter, qui & Epiſcopus*; quia reſpondetur ſecundùm D. Thom. tantummodò D. Hieron. dicere nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum, Apoſtolorum tempore incœpiſſe, non verò rem, ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem: vel quod primo tempore omnes Presbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Presbyteratum ſolum, alii in Epiſcopos cœperint ordinari: ſequitur Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ lib.1. cap.78. cum ſeqq.* Vel reſpondetur, quod magis placet Bellarmino *ubi proximè, object. 6.* nunquam D. Hieron. negaſſe Epiſcopos Presbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, ut *Aërius* negabat, & alij negant hæretici, ſed ſolùm egiſſe de poteſtate juriſdictionis, & regiminis, ut deducitur ex verbis *dict. c. olim*, ibi, *unus de Presbyteris ſupponeretur omnibus*: & quia conſtat ex *c. legimus, 95. diſtinct.* intentum Hieronymi eſſe refellere audaciam Diaconorum, qui ſe Presbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & in alia illud adducit argumentum, quod in Eccleſia primitiva nomen Epiſcoporum, & Presbyterorum non erat diſtinctum, & ad Presbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiarum regimen ſecundùm diverſas functiones, de quibus *c. ſeq.* Diaconorum verò munus ſolum erat menſis miniſtrare, non profanis quidem, & conviviis, ut impiè Lutherus, & inconſideratè Cajetan. tradunt: ſed Altari aſſiſtendo Sacerdoti celebranti, & ſacram Euchariſtiam fidelibus diſtribuendo, ut meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c.4. verſ. neque eſt,* Bellarm. *ubi proximè, cap. 13.* Quod verò realiter diſtinctus eſſet ex Chriſti inſtitutione uterque gradus, nunquam negavit D. Hieronymus, quod ſi in aliquo minùs tribuit juriſdictioni Epiſcoporum, quam poſtea declaravit Eccleſia in re illis temporibus non admodum perſpicua, non ideò dicendum eſt cum Aërio, vel hæreticis ſenſiſſe, ut contra Mich. de Medina benè advertit Bellarmin. *ubi proximè,* & ante eum latè Pigh. *d. lib.2.c.9.* vide dicta *infrà alleg. 1. n. 9.*

CAPUT III.

De Epiſcoporum electione.

SUMMARIUM.

1 *Apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino, in ſuî locum Epiſcopos elegerunt & crearunt.*

2 *Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis, totum jus eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri.*

3 *Papa ſecundùm varia tempora ac varias temporum occurrentes circumſtantias diverſis perſonis jus eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit.*

4 *Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, ut tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarent, & eligerent; aliquando verò ut Clerus eligeret, populus verò conſentiret.*

6 *Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando verò ipſa Romana Eccleſia poteſtatem iis eligendi, & nominandi Epiſcopos concedebat.*

7 *Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice privilegiũ fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos.*

8 *Principibus aliquando conceſſum fuit, ut electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus.*

9 *Eligendi Epiſcopos poteſtas Laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos & ſæculares Principes abrogata noſcitur optimis rationibus.*

10 *Eligendi Epiſcopos abrogata laicis poteſtate, illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, ut in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati.*

11 *Eligendi demum Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licèt olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papam ſoli Cardinales eligunt, non Concilium generale, ſi tempore quo fuerit Congregatum, Apoſtolica Sedes vacaverit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent juris auctoritatem.*

15 *Auctor* cap.1. de electione, *non conſtat quis fuerit.*
Canonici eligunt Eccleſia viduata Paſtore, Sede vacante, ſepulto mortuo Epiſcopo, non priùs, ibid.

16 *Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolùm earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt.*

17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo ſunt.*

18 *Dignitates, quæ de communi menſa præbendam non habent, licèt habeant ſtallum in choro, vocem non habent nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione.*

19 *Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtunt, vocandi non ſunt.*

20 *Pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare, oſtenditur.*

21 *Furioſi eligere non poſſunt.*

22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt, cum declarationibus ibi poſitis.*

23 *Canonici ſupernumerarii, item ſuſpenſi, vel excommunicati, an poſſint eligere? remiſſivè.*

24 *Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum an poſſint admittere, ſub diſtinctione reſolvitur.*

25 *Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, ut Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coëligendum admittantur.*

26 *Laici jus eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt.*

27 *Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans duravit uſque ad tempora Bonifacii VIII. & Clement. V.*

28 *Electionis canonicæ conſuetudo ſolùm in Germania ſervatur.*

29 *Reges Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod jus habeant, oſtenditur.*
Regibus Franciæ jus nominandi Epiſcopos indulto Pontificis eſt conceſſum. ibid.

30 *Hiſpaniæ Reges à Carodo Magno privilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi, ſeu nominandi jus ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, in generalibus derogationibus non cõtinetur.*

2 *Juſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſervationibus, quæ per Regulas Cancellariæ facta ſunt.*

33 *Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos juſpatronatus, & privilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus auxerunt.*

34 Cap. nobis 25. de jurepatron. *declaratur.*
Rex Hiſpaniarum ſub mortali tenetur nominare ad Epiſcopatus non dignum, ſed digniorem. ibid.
35 *Electionem Epiſcoporum ad populum jure divino pertinere, falſo contendunt hujus tempeſtatis hæretici, & n.38.*
36 *Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum, & n.39.*
37 *Epiſcopi ſibi eligere, vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, & n.40.*
41 *Succeſſores Divus Auguſtinus, ac Beatus Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, ut aliqui putarunt: vel meliùs ſecundùm alios ſibi ſucceſſores non elegerunt, ſed potiùs perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit.*
42 *Poteſtas aſſumendi Epiſcopus ad ſolum Pontificem lege divina immediatè pertinet, vel ad eos quibus conceſſerit.*
43 *Clemens an Divi Petri ſucceſſor extitiſſet, oſtenditur.*
44 *Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, referuntur.*
45 *Laïcus non poteſt in Epiſcopum eligi.*
46 *Diſpenſatio propter merita perſonarum cum laïcis, & neophytis, ut poſſent Epiſcopi fieri.*
47 *Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt.*
48 *Epiſcopus nullus invitis dari debet ſubditis.*

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt: nam ſinguli coram idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, qui in *cap. quorum vices, 68. diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere, Petr. Gregor. *ſyntagm. juris p.2. lib.15. c.12. n.7.* dum ait jus eligendi Epiſcopos primùm penes Apoſtolos fuiſſe. 2 † Deinde verò primis illis Epiſcopis, quos creaverunt Apoſtoli, vita functis, totum jus eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam, prout dicitur *in cap. omnes, 21. diſt.* Semper enim, & omni tempore proviſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedrales, Metropolitanæ, aut Primatiales ſint, ad Summum Pontificem pertinuit, & uſque in hanc diem pertinet: tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, ut in eodem propoſito expendit Pontifex *in c.1. 22. diſt.* tum quia licèt fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Divina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à Presbyteris inferioribus, ut definit Concil. Tridentin. *ſeſſ.23. c.4. & can.6. & 7.* ut dixi ſuprà *c.2. n.15.* diviſio tamen plebium, & diœceſum, ac erectio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, atque ita ab Eccleſia, & jure Eccleſiaſtico facta noſcitur, ut probant text. *in d.c.1. 22. diſt. & in c.1. cum ſeq. 80. diſt.* & oſtendam infrà *c.7.*

3 Poſteà verò ſecundùm varia tempora diverſi modi in electionibus Epiſcoporum ab ipſis Summis Pontificibus fuerunt præſcripti, & juxta varias temporum occurrentes circumſtantias variis perſonis jus eligendi Epiſcopos ab eiſdem Pontificibus conceſſum, ſive permiſſum reperitur: tangit Petr. Greg. *d.lib.1. c.12. à num.7. cum ſeqq.*

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant, ut conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum: nam Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit, ut refertur *in c. ult. 79. diſt.* dum ait, *erectionem* (ſic enim legendum eſt, non *electionem*, cum Petr. Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap.5. n.2.*) *Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſervavit, licèt electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet,* conſonant ſequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. noſce,* ibi, *convocato Clero, & populo.* Cœleſtinus I. *in cap. cleri,* Leo I. *in cap. vota, cum ſeqq. 63. diſt.* & eſt optimum Concilii Tolet. decretum *in c. ult. §. ſed nec, 51. diſt.* qui mos, & conſuetudo ex D. Pauli juvatur auctoritate *1. ad Timoth. 3.* dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, ut habeant bonum teſtimonium, etiam ab eis, qui foris ſunt. Item D. Hieron. relatus *in cap. licet 8. q.1.* ibi, *& populi præſentia,* juncto ibi, *ne qua poſtmodùm retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret,* & Gratian. *in cap. qui longè, in fine,* ibi, *tunc enim in Eccleſia Dei ritè præficietur Antiſtes, cùm populus pariter in eum acclamaverit, quem clerus communi voto elegit, 63. diſt.* explicat benè Petr. Gregor. *d. cap.5. n.10. & 16,* ubi rei hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt Franciſc. Barſat. *conſ.126. à n.8. tom.2.* Azor. *inſtitut. moral. part.2. lib.3. cap.17. q.3.* Vivian, *in praxi juriſpatron. part.1. lib.3. c.1. n.25.* Jul. Lavor. *variar. lucub. tom.1. tit.4. c.15. n.1.* Salgado *de protect. Regia, tom.2. part.3. cap.10. n.230.* me citato *in hoc loco,* Maurit. de Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. part.1. c.3. num.1.* rectè advertentes 5 † non pariformiter, ſed diverſimodè electionem Clero, & populo datam eſſe; aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuiſſe, ita ut tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarint, deſignarint, & elegerint, *c. Epiſcopo,* ibi, *poſt electionem Cleri, & populi, c. lectis,* ibi, *Clerum, & plebem ejuſdem Eccleſiæ elegiſſe, 63. diſt. c. factus,* ibi, *de plebis, quæ tunc adſuit, ſuffragio, 7. q.1.* Deinde verò in melius hoc more reformato, conſtitutum eſt, ut Clerus eligat, populus verò conſentiat, & optima ratione, ut docuit Stephanus Papa *in d.c. noſce, 63. diſt.* ibi, *Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus;* optimus text. *in d.c. vota, eadem diſt.* ubi vota civium teſtimonio populorum expenduntur, & Clero electio datur, & refert Cyprian. *lib.5. epiſt.1.* Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis, adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can.1. Apoſtolor.* legitur, *Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum,* quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcoporum interpretandum eſt, & in eo canone verbum *χειροτονεῖν*, non electionem, ſed *conſecrationem* ſignificat. Ita Vincent. Capot. *variarum publici, & privati juris diſputationum lib.. cap.3. in princip.*

6 Circa præſumptam auctoritatem Principum ſæcularium in electionibus Epiſcoporum ſimilem reperies varietatem: nam aliquádo vel ipſi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, ut de Conſtantio Conſtantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Nicephor. Euſeb. Socrat. & Theodor. explicat Petr. Greg. *d.c.5. n.5.* Aliquando verò ipſa Romana Eccleſia aliquibus fecit poteſtatem eligendi, & nominandi Epiſcopos, atque etiam Romanum Pontificem, ut de Adriano Pontifice conſtat, qui Carolo Magno 7 † hoc privilegium indulſit remunerationis ergò, ob inſignia beneficia ab eo in ipſam Sedem Apoſtolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus, 2. 63. diſt. & in c. hinc eſt, 16. q.1.* primum Pipinum illud jus ex conceſſione Zachariæ Summi Pontif. habuiſſe, referunt Lup. Ferrar. Abbas à conſiliis Calvi Imper. Vincent. Capot. *d. tract. c.3.* quod poſtea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum eſt: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciſcum Primum Francorum Regem initis, electiones ſublatæ ſunt, & jus nominationis in Epiſcopatibus, monaſteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibuſdam, Regibus Galliæ attributum eſt. 8 † Hiſpaniarum etiam Regibus *in d.c. cùm longè,* id conceſſum reperitur, ibi, *quoſcumque regalis poteſtas elegerit*: unde Duar. *de ſacris Eccleſiæ miniſteriis, lib.3. c.11.* conatur deducere jus regaliæ, quo fruuntur Galliarum Reges in proviſionibus

beneficio

beneficiorum; in ipſo jure communi habere fundamentum; ſed omnino falſum eſt tum ex *cap. nobis 15. de jurepatronat.* ibi, *non electioni facienda, ſed jam facta honeſtius præbeatur aſſenſus*: tum quia ſecundùm poſteriora tempora, in quibus hæc poteſtas laicis omnino ademta eſt, multò magis falſum apparet, ut ſtatim dicemus. Aliquando verò Principibus conceſſum eſt, ut electio à Clericis facta valida non ſit, niſi Principis accederet conſenſus, *c. quia agitur*, ibi, *totius Concilii initio conſenſu, & Sereniſſimi Principis voluntate*, conſonant *d. c. nobis, d. c. electis, c. Abbatem 18. q. 2.* text. optimus *in c. quod ſicut 28 in princip.* ibi, *debet principi præſentari*, &c. *de elect. c. cum terra 14.* ibi, *auribus Patriarchæ, vel principis exprimendas, eodem tit.* Ejuſque eſt ratio primò ad diſſenſiones intra ipſos Clericos avertendas, aliquando in partes dividi, & hos unum, illos alium eligere ſolitos, mox & quamque partem ſuum electum defendentem; ſed & poteſt eſſe, quia multæ poſſunt occurrere cauſæ, ob quas non expediat, ſed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti ſi electus ſit ex adverſariis, vel Regni hoſtibus, ut latè explicat Petr. Greg. *d. c. 5. n. 21.*

9 Verùm hujuſmodi poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſeculares Principes abrogata neſcitur: quoad populos ex *cap. non eſt permittendum, 63. diſt.* & ex antiquiſſimo Sardicenſi Concilio habito ſub Julio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Oſius 2. de elect.* ubi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifeſtum eſt, potuiſſe plures eorum, qui ſynceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, junctis multis, quæ de vulgi levitate, & inconſtantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per text. *in l. Decurionum, C. de pœnis, & in l. ad beſtias, in princip. ff. eod. tit.* cum ſimilibus, latè proſequuntur Petr. Greg. *d. c. 5. à n. 18.* & ex Platone, & aliis Philoſophis Marc. Mant. *ſing. 194.* Facit etiam ratio, quia præſentatio & acclamatio populi libertatem tollit, ut probat *l. ſi privatus, ff. qui & à quibus*, ceſſante verò libertate, ceſſat & eſt irrita electio, *cap. ubi periculum, §. cæterùm, de elect. lib. 6.* Et ex eadem ratione jam apparet juſtiſſimè ſacris Canonibus revocatum eſſe privilegium illud Principibus ſecularibus conceſſum eligendi Epiſcopos, aut ne valeat electio ſine eorum conſenſu, quia ſcilicet per importunitatem, & metum facta cenſetur, ut probat text. elegans *in cap. 1. & 2. c. ſi quis per ordinationem, 63. diſt.* contrariaque damnatur conſuetudo *in cap. cum terra 14. in cap. quiſquis 45. & in cap. Maſſana 56. de elect.* Ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia jus hoc eligendi Epiſcopos ſpirituale eſt, quod ſubinde non cadit in laicum, cui nulla diſpenſandi de rebus Eccleſiaſticis competit poteſtas, *cap. bene quidem, 96. diſtinct. cap. Eccleſia, de conſtitut. cap. ult. de rebus Eccleſiæ*, cum vulgatibus. Duplici præterea ex capite privilegium hoc Principibus ſecularibus ademptum eſſe notat idem Petr. Greg. *d. cap. 5. num. 16.* vel quia iidem Principes ſponte ſua ei renunciarunt, ut de Valentiniano probatur text. *in c. Valentinianus, 63. diſt.* vel quia conceſſa ſibi poteſtate abutentes pro arbitrii temeritate indignos promovere, dignos vexare & ejicere cœperunt, eoque facto privilegium amittere voluerunt, juxta regulam text. *in cap. privilegium 11. q. 3. & in cap. tuarum 11. de privilegiis, & in cap. contingit 2. de ſentent. excommunicat. & in l. qui ſine 40.* ibi, *videntur abuti*, juncta gloſſ. *ff. de negotiis geſtis*, cum aliis citatis per Cardin. Tuſch. *practicar. concluſ. tom. 6. lit. P, concl. 754.* & per P. Soar. *de legibus lib. 8. cap. 36. principio.* Unde conſtat non benedixiſſe Hiſpanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem ſcilicet poſſe Epiſcopum ſeditioſum de regno expellere; id enim expreſsè contradicit Romanorum Pontificum decretis *in cap. olim, de injur. & in Clem. 1. de pœnis, & in cap. noverit, de ſent. excom.* & latè probat Marta *de juriſd. part. 2. cap. 54. num. 14. cum ſeqq.* ubi *num. 48. in fine*, concludit quod caveant Principes ſeculares expellere, vel parum honorare Epiſcopos, ſi volunt eorum Regna, & ſtatus longo tempore poſſidere. Et licèt aliqui ex præcitatis Doctoribus hoc temperare velint, ut ſcilicet Rex non cum poteſtate juriſdictionali, ſed œconomica & politica poſſit expellere à confinibus ſuorum Regnorum Epiſcopos, & Eccleſiaſticas perſonas perturbatores, & ſeditiones ac conſpirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis ſtatus regni, & Regis, ex quorum numero videntur eſſe Corſet. *de poteſt. Reg. q. 81.* Greg. *l. 57. gloſ. 2. tit. 6. part. 1.* Guillelm. *in c. Raiſutius, verb. & uxorem, deciſ. 9. n. 136. 246. & 269.* Oliban. *in deciſ. fiſcal. c. 12. n. 2.* Avend. *de exq. mand. lib. 6. c. 6. n. 11.* Caſtald. *de Imper. n. 110. privil. 36.* Joan. Garc. *de nobilit. gloſ. 9. n. 35.* Cevall. *in diſcurſu ad Regem, n. 56.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 19. n. 32. & cap. 18. n. 61.* Joſeph Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. n. 98.* Giurba *conſ. 49. n. 16.* plures per me *in collect. ad l. quicumque, C. de Epiſcop. & cleric.* nihilominus ſemper in his negotiis magna conſilii maturitate, & non ex levi cauſa procedendum.

10 Abrogata ſic laicis prædicta poteſtate eligendi Epiſcopos, primùm eam penes omnes Clericos, & Religioſos diœceſis remanſiſſe, per text. *in d. c. obeuntibus, 63. diſt.* ſcribunt Burſat. *d. conſ. 124. num. 6. ad finem*, Petr. Gregor. *d. tract. de elect. c. 6. num. 1. & 2.* Azor. *d. quæſt. 5. verſ. qua quidem.* Deinde verò Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, ut prædicti Doctores aſſerunt, & conſtitutum eſt ut Religioſos ſuorum Abbatum, Priorum, ſeu Præpoſitorum, Canonici verò ſuorum Epiſcoporum faciant electionem, ut conſtat ex *d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.*

11 Novè autem hæc eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, *cap. congregatio, ult. 16. q. 7. & cap. cum Eccleſia 3. de cauſa poſſeſſ. & propr. cap. cum terra 14. verſ. ſtatuentes, cap. cum inter, verſ. quia vero, cap. auditis, cap. quia propter, c. in Geneſi, cap. congregato, & per totum de elect.* gloſſ. *verbo devolvetur in cap. quamquam 18. eod. tit. in 6.* Bertachin. *de Epiſcopo, lib. 1. p. 3. à princ.* Petr. Gregor. *de elect. c. 6. num. 9.* Duar. *de ſacris Eccleſiæ miniſt. lib. 5. c. 1.* Guillelm. Mandagotius *de elect. novorum Prælat. cap. 1.* Corraſ. *de Sacerdotio part. 4. cap. 1. à n. 25.* Petr. de Biaxio *in director. elect. part. 1. cap. 2. cum ſeqq.* Læl. Zech. *de Repub. Eccleſiaſt. cap. 24.* quod de Canonicis inſcribit, *verſ. ſeptimo.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 4. à n. 6.* & optimo ſimili confirmat Gratian. *in c. ſacrorum, 63. diſt.*

12 Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato *in cap. in nomine Domini, 23. diſt.* electio Romani Pont. fieri non poſſet à Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum: deinde tamen tota Pontificis electio ad ſolum Collegium Cardinalium redacta eſt, *cap. licet 9. de elect. cap. ubi periculum, eod. tit. in 6. Clem. ne Romani, eod. tit.* Cardin. Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ, lib. 1. c. 43.* Card. Bellar. *tom. 1. de Clericis lib. 1. c. 9. cum ſeqq.* Card. Paleot. *de conſultationibus Sacri Palatii, part. 3. quæſt. 4. §. & eo magis*, latè Burſat. *d. conſ. 126. num. 6. & 7. à princip. & conſ. 108. à princip.* & omninò *à num. 18.* notabiliter amplians poſt Jocobat. Selvam, &
13 alios etiam † ad caſum, in quo Apoſtolica Sedes vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum: adhuc enim non ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales, eorumque Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & de facto ſervatum fuiſſe in electione Maximi Pontif. Leonis X. tempore ultimi Lateranenſis Concilii, atteſtatur. Hæ igitur conſtitutiones ſtatuentes ut ſoli Canonici Cathedralium ſuos eligant Epiſcopos, omnium ſunt noviſſimæ, & ideò ſuper hoc nihil ſtatutum reperiri poteſt Nicæno Concilio

cùm ſit antiquiſſimum , quod aliàs *ſeptima Synodus*
ſolet appellari , celebratum circa annum ſalutis Chri-
ſtianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in c. ſacrorum,*
63. diſt. in verſ. ex conſtitutionibus , uſque ad finem,
non ſunt alicujus Pont. aut Concilii , ſed Gratiani,
14 † quæ ſubinde nullam habent juris auctoritatem, Ce-
nod. *ad Decretum collect. 15. num.8. & collect.48. n.1.*
15 Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.1. quæſt.6. art.2.* † Nec
etiam ex *cap.1. de elect.* ullum firmum capi poteſt ar-
gumentum quoad temporum computationem : minimè
enim conſtat , quiſnam Pontifex illius fuerit auctor :
vulgò Lucio Papæ tribuitur , ſed ab aliis Pio, vel Gre-
gorio , vel Alexandro , ut conſtat ex Antonio Augu-
ſtino *in notis ad Collect. 1. Decretalium* , *ſub eod. tit.*
ubi ſimiliter teſtatur in libris Conciliorum verba illa
non inveniſſe.

Eligunt Canonici Eccleſia viduata Paſtore , Sede
vacante , ſepulto mortuo Epiſcopo , non priùs, *c. bo-
næ 2. de elect.* infra tres menſes à die vacationis , *c. ne
pro defectu, c. cum in cunctis, de elect. c. poſtquam, 50. diſt.*
Congregatis illis in Eccleſia , vel alibi in civitate , lo-
co idoneo, *c. cùm terra , c. quod ſicut , de elect.* abſenti-
bus Canonicis , veluti in actu alio capitulari vocatis,
cum tempore & dilatione ad veniendum ſufficiente
ſecundùm loci intercapedinem , *cap.21. de dilat.* cau-
tione adhibita , ne nimium prorogetur electio , cùm
periculum eſt in mora , *c. cùm inter, c. ne pro defect. , de
elect.* dummodò fiat in provincia , vel extra , & com-
modè vocari , & venire facilè poſſint, non aliter, gloſſ.
in c. cùm in Eccleſiis , de præbend. in 6. gloſſ. *in c. quod
ſicut , §. ſi autem , de elect.* In civitate citantur, vel vo-
cantur Canonici per campanæ pulſationem ; extra ci-
vitatem per litteras, vel per nuncium, gloſſ. & Docto-
res *in c. cauſam , & in c. Cumana , de elect.* Duplexque
fit citatio, prima ut adſint certo loco ad electionem fa-
ciendam , altera ut ad electionem veniant , & quam-
vis abſentes commodè venire non poſſint , tamen vo-
cari debent , *c. quod ſicut, §. ſi autem, & c. cùm inter uni-
verſos , de elect.* quia abſens juſto impedimento , vel
non legitimo , conſentientibus aliis Canonicis , poteſt
vocis ſuffragium aliis committere per litteras , *c. ſcrip-
tum , cum gloſſ. c. quia propter, de elect.* ſi committat uni
de Capitulo, *d. c. quia propter* ; non enim alteri poteſt
invitis præſentibus Canonicis , *c. conſtitutus , de appel-
lat.* nec etiam per litteras ipſe vocem , ut dicunt , ſeu
ſuffragium fert abſens , *c. ſi quis juſto , de elect. in 6.*
Colligitur ex Petro Gregor. *ſyntagm. juris p.2. lib.15.
c.12. num.19.*

16 Poteſtas hæc eligendi Epiſcopum non omnibus
Clericis Cathedralium , ſed ſolùm earum Canonicis,
ſeu Capitulo facta eſt ; & ideo ſoli Canonici qui vo-
cem habent in Capitulo , non autem Capellani , vel
perpetui beneficiarii, qui de Capitulo non ſunt, ſemo-
ta ſpeciali conſuetudine , ad Epiſcoporum electiones
admittendi ſunt, notavit gloſſ. *verb. conſuetudinem,* per
text. *ibi in c. Cumana , 50. de elect.* quam ibi ſequuntur
omnes , & comprobatur ex text. *in c. cùm Eccleſiis, de
præb. in 6.* Petr. de Biaxio *d. part.1. cap.2. à num.1.* Fir-
mian. *de Epiſcopo , part.3. à num.1.* & poſt Abb. *in
c. ſcriptum, num.4. de elect.* Zech. *d. cap.24. de Canonicis,*
17 *num.4. verſ. ſeptimò* , nam conſtat † plures Clericos in
Eccleſiis Cathedralibus reperiri , qui de Capitulo non
ſunt , nec vocem in eo habent , & à Canonicis tam
nomine , quàm ad effectus Juris diſtinguuntur ; qui
enim de Capitulo ſunt , Canonici propriè dicuntur,
cæteri communi nomine beneficiarii , vel Capellani,
& aſſiſii , & manſionarii , quaſi aſſidui , & perpetuò
manentes in choro, ut per text. *ibi* notavit gloſſ. *verb.
aſſiſios, in c. pen. de clericis non reſid.* explicat benè Al-
beric. *in Diction. eodem verb.* Mant. *obſerv.67.* Selva
de beneſic. part.2. quæſt.2. num.47. Zech. *d. c. de Cano-*
18 *nicis , num.1.* quod etiam apparet † in Dignitatibus,
quæ de communi menſa præbendam non habent , &
ideò licèt ſtallum habeant in choro , vocem non ha-
bent in Capitulo , nec conſequenter in hujuſmodi Epi-
ſcoporum electionibus , ut poſt Abb. *in c.1. num 11.
de elect. & in d. c. ſcriptum, num.4.* notat idem Zech. *ubi
proximè.*

Unde ſequitur ad hanc Epiſcoporum electionem 19
non omnes Canonicos eſſe vocandos, ſed illos tantùm,
qui vocem habent in Capitulo, & ad Communes con-
gregationes ſolent, & debent vocari, in eiſque intereſ-
ſe , ut cautè loquitur Pontifex *in d. c. quia propter*, ibi,
qui debent , &c. ut ſcilicet ſignificaret aliquos eſſe Ca-
nonicos de eadem Eccleſia, qui vocandi non ſunt, velu-
ti ſi in pupillari ætate exiſtant (ſcilicet ex Summi Pon-
tificis diſpenſatione promoti, ut explicant ex aliis Selv.
de beneſic. part.3. quæſt.12. num.26.) non enim debent
ideo admitti ad electionem propter judicii , & diſcre-
tionis defectum , ut decidit text. *in c. ex eo , 32. de
elect. in 6.* notant omnes *ibi* , & latè Biax. *d. part.1.
cap.16.* Petr. Gregor. *cap.8.* Mandagot. *cap.7.* Corraſ.
num.14. citatis locis. Ex generali autem ratione text.
in eod. c. ex eo , non ſine difficultate tranſit reſolutio,
quam praxi receptam teſtatur noſter Gam. *Luſit. de-
ciſ.14.* & de rigore veram comprobat Cald. Pereira
*de nomin. emphyt. quæſt.4. à num.7. & in l. ſi curatorem,
verb. cùm non abſimilis , num.34.* ſequitur Bened. &
Ægid. *in repet. l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ. part.1 §.2. n.19.
cum ſeqq.* quod † pupillus ad emphyteuſim nominare 20
poteſt : obſtare enim videbatur idem defectus judicii,
niſi dicas nominationem emphyteuſis eſſe quid facti,
quod non tantam expoſcit judicii maturitatem , ſi-
cut Epiſcoporum electio. Similiter etiam ex eadem
ratione † furioſos eligere non poſſe reſolvunt omnes 21
in eod. c. ex eo, poſt gloſſ. *ibi* , *verb. diſcretionem,* Petr.
Gregor. *num.2.* Biax. *cap.15.* Mandagot *proximè cit.
locis.* Eſt etiam aliud optimum ejuſdem doctrinæ exem-
plum † de Canonico , qui major , & mentis com- 22
pos , in Sacris tamen , ſaltem Subdiaconatus Ordine
conſtitutus non eſt : quod enim vocem non habeat
in Capitulo , nec eligere poſſit, decidit text. *in Clem. 2.
de ætate , & qualit.* conſonat Concil. Trident. *ſeſſ.22.
de reformat. cap.4.* notant ultra Ordinarios Biax. *d.
part.1. cap.17.* Firmian. *d. part.3. num.17.* Corraſ. *d. c.3.
num.15.* Rebuff. *de nomin. quæſt.8. num.3.* Azor. *inſtit.
moral. part.1. lib.3. cap.11. quæſt.10.* Fr. Emman. *quæſt.
Regular. tom.2. q.51. art.5.* Nicol. Garc. *de beneſic. part.3.
cap.4. à num.14.* optimè Moneta *de diſtribut. quotid.
part.2. quæſt.10. num.2. cum ſeqq.* ubi *num.5. cum gloſſ.
verb. concedatur , & verb. nullo modo, in d. Clem.2.* re-
ſolvit Clericum non Subdiaconum non eſſe expectan-
dum , quamvis velit primis temporibus promoveri , ſi
immineat tempus electionis , & *num.6. cum gloſſ. verb.
conſtitutus , verſ. fortius quæro, in ead. Clem. 2.* tenet Or-
dinem Subdiaconatus requiri in clerico , non tempore
vacationis , ſed tempore electionis , & *num.6.* ex text.
in d. Clem. 2. §. illi verò , juncta interpretatione gloſſæ
ibi communiter receptæ *in verb. ex tunc* , & *in verb.
nullo modo* , tenet Subdiaconum Canonicum, qui non
promovetur intra annum ad Ordinem ſuperiorem re-
quiſitum , amittere vocem in Capitulo , donec ad il-
lum requiſitum fuerit promotus. † De Canonicis ſu- 23
pernumerariis diſputant gloſſa *verb. ultra numerum, in
c. cùm M. de conſtitut.* ubi Felin. *num.13.* Firmian. *à
num.21.* Biax. *c.17.* cum quo reſolve diſtinguendo, ut
ibi per eum. De ſuſpenſis etiam , & excommunicatis
dubium non eſt per text. *in d. c. cùm dilectus , de con-
ſuetud.* reſolvunt gloſſ. *verb. majores, in c. unic. ne Sede
vacante , lib.6.* Doctor. *in c. illa quotidiana , de elect.*
Monet. *d. q.10. num.10. & 11.*

Utrùm autem poſſint Canonici Clericos Eccleſia- 24
rum inferiorum , vel alios extraneos ad coëligendum
admittere, ita ut electio facta cum eis valida ſit ? Quæ-
ſtio eſt non diſſimulanda , in qua reſolvendum eſt
cum communi ſic diſtinguendo , an ſcilicet Canonici

velint extraneis tribuere jus coëligendi in perpetuum? vel utrùm vacante Eccleſia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum cenſent illicitum per text. *in c. conſtitutis 47. de elect.* ubi expreſsè decidit text. frivolam eſſe rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de jure non habent in electionibus, ſibi conceſſam fuiſſe ab eis, ad quos jus eligendi de jure ſpectabat: deinde, quia talis conceſſio in perpetuum continet ſpeciem alienationis, & mutat Eccleſiæ ſtatum, quod fieri non poteſt à Capitulo ſine Superioris auctoritate, & ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum, de quibus *in c. ſine exceptione, 12. quæſt. 1. & in c. nulli, de rebus Eccleſiæ non alienandis, & in cap. 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò caſu, ut ſcilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum eſſe probant per text. *in c. cum Vvinton. 25. verſ. nos igitur*, ubi notavit Abb. *num. 5. de elect. & in c. ſcriptum 40. verſ. etſi partes*, ubi etiam notavit Abb. *num. 3. eod. tit.* ſequuntur Firmian. *d. part. 3. quæſt. 5. num. 4.* Lambertin. *de jurepatronat. part. 1. lib. 2. quæſt. 5. princ. art. 17. à num. 5.* Villagut. *in tract. de rebus Eccleſiæ malè alienatis recuperandis, cap. 48. num. 10. cum ſeqq.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Juris part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 22. in princ.* Quod tamen intelliges de extraneis, quibus jus commune non reſiſtit, ſed habiles ſunt, & capaces, quamvis jus commune hoc jus eis non tribuat, notat Abbas *in d. c. cum Vvinton. num. 3.* & exemplum patet in laicis per text. *in c. Maſſana, de elect.* proſequitur plenè Villagut. *d. c. 48. à princ.* ac etiam in ſuſpenſis, & excommunicatis, juxta *d. c. cum dilectus*, & tandem hoc expreſsè decidit in Clericis ſacrum Ordinem non habentibus text. *in d. Clem. 2. in princ.*

25 Utrùm etiam conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poſſit, ut Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coëligendum admittantur? In quo dubio vera eſt ſententia affirmativa, quam approbat text. *in d. c. cum dilectus, verſ. mandamus, de conſuetudine, & in c. cum Eccleſia*, ibi, *niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali, de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis.* Ratio eſt, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege divina omnium Eccleſiarum proviſio pertinebat, ita fuit ſtatutum, & ſatis probat *d. c. cum Eccleſia*, ibi, *ſecundum ſtatuta Canonica*, conſtat autem ea, quæ legibus Canonicis ſunt ſtatuta, contraria conſuetudine limitari, vel in totum poſſe abrogari, juxta text. *in c. ult. de conſuetudine*, cum ſimilibus. Adverte tamen cum Abb. *num. 45. ad finem*, & Rip. *n. 112.* poſt gloſſ. *verb. conſuetudine, in d. c. cum Eccleſia*, & eodem Abb. *in d. c. cum dilectus, num. 21. verſ. in gloſſ. fin.* conſuetudinem hanc propriam non eſſe conſuetudinem, ſed veriùs præſcriptionem, ad quam præſcriptionem, ſeu conſuetudinem impropriam quadraginta annos eſſe neceſſarios, juxta generalem regulam in hac materia, de qua *in c. illud, & in c. ad aures, de præſcript. & in c. 1. & 2. eodem tit. lib. 6.* notavit poſt Abb. Firmian. *de Epiſcopo part. 3. q. 6.* licèt inadvertenter agens de text. *in d. c. cum dilectus*, aſſerat decem annos ſufficere, Molin. *de primog. lib. 1. c. 6. n. 58.* eo fundamento, quia de ſola agitur conſuetudine interpretativa, quod falſum eſt, cùm appareat conſuetudinem hanc eſſe juri communi contrariam, & conſequenter quadraginta annos eſſe neceſſarios.

26 Intellige non procedere in laicis, quia jus eligendi Epiſcopum in laicum non cadit, ut decidit text. *in c. ſacroſancta, 51. verſ. attendentes, de elect.* & ideo rationabilis non poteſt cenſeri conſuetudo hæc, cum ſit contra Eccleſiaſticam libertatem, & in gravem Eccleſiarum perniciem cederet, juxta text. *in cap. 1. de conſuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, conſuetudinem improbant Pontifices *in c. cum terra 14. & in c. quiſquis 44. & in c. Maſſana, 50. de elect.* & ultra ordinarios explicant Firmian. *d. lib. 1. de Epiſcop. part. 3. q. 60. lib. 2. p. 1. q. 31.* Biax. *d. p. 2. q. 12.* Balboa *de præſcript. 1. p. quinta, q. 7. & q. 10. n. 4.* Selv. *de beneſic. part. 2. q. 23. num. 12. & 21.*

27 Conſuetudo hæc eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans duravit uſque ad tempora Bonifacii VIII. & Clementis V. ut conſtat ex titulis *de electione, in 6. & in Clementinis*, & me citato Vivian. *d. cap. 1. num. 34.* Lavor. *d. cap. 15. num. 22.* Verùm ut tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, ut notat Lancellot. *in ſuis Inſtitut. Canon. tit. qui eligere, eligive poſſunt, in princ.* Ideò poſtea cœpit Romanus Pontifex ſibi reſervare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales, *Extravag. Ad regimen, de prabend.* addita clauſula ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas*, quæ reſervatio poſtea facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales, tam apud Sedem Apoſtolicam, quàm extra Curiam, *in regula 2. Cancellariæ*, quæ nunc eſt 5. in noviſſimis regulis S. D. N. Gregorii XV. exceptis Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Luſitaniæ, in quibus Summorum Pontificum conceſſione vel conſuetudo tolerata eſt, vel poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt, ut infrà oſtendemus: omnes enim ea potiri facultate, ſolumque † 28
in Germania veterem conſuetudinem canonicæ electionis ſervari teſtatur Azor. *d. quæſt. 3.* & me citato *in hoc loco*, Lavor. *d. c. 15. num. 23.* Paul. Laiman. *de Prælat. Eccleſ. elect. cap. 15. q. 161.* D. Roder. à Cunha *ad cap. 2. num. 8. diſt. 22. & in hiſtoria Eccleſiaſt. Epiſcoporum Portugalenſis civitatis, c. 15. fol. 147.* qua in re Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 1.* nihil pro præſenti temporum ratione duxit innovandum, ſed omnes tantùm, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque jus obtinent, hortatur & monet, ut bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant, quoſque digniores, & Eccleſiæ magis utiles judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

29 Optimis quidem rationibus defendi poteſt jus illud, quo Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur in Eccleſiis Cathedralibus nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes. Probatur, quia, ut ſuprà dictum eſt, jus providendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat, vel ad eos, quibus ipſe Pontifex permiſerit: conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regibus hoc jus nominandi ad Eccleſias Cathedrales eſſe permiſſum: ergo de jure iſto nemini videtur dubitandum. Major ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primò ex *cap. cum longè, 63. diſt.* & ex *gloſſ. 1.* per text. *ibi, in cap. principali, eadem diſtinct.* deinde, quia ſimile privilegium conceſſum reperitur Carolo Magno, & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus, *in cap. Adrianus, 2. 63. diſt.* ubi rationes hujus conceſſionis narrat Pontifex, alias etiam ponit text. *in cap. vera, §. principalibus, eadem diſt.* ut ſcilicet Eccleſia muniatur adversùs hæreticos, ejuſque hoſtes, à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maximè convenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus, quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe, ut meminit *gloſſ. penult. in d. c. Adrianus, in fine*, & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, ut latiſſimè proſequuntur Thom. Boz. *de ſignis Eccleſiæ lib. 20. ſigno 87. cap. 6.* Valdes *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap. 21.* Unde non ſolùm ex ſingulari privilegio Romani Pontificis Adriani VI. cujus meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzalez de Avila *en la hiſtoria de Salmanca lib. 3. cap. 18.*

Nicol.Garcia *de beneſic.part.5.cap.1.num.218.* D.Acuña *ad d. c. cùm longè, num.1.* Alzed. *d. cap.3. num.8.* ſed etiam ex generali Juris communis conceſſione, qua conſtruentibus, aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem, videtur hoc jus Principibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ competere, ut voluit Archidiacon. *in c. electio, 12. diſt.* & poſt Bald. & alios Palat. *in introduct. rubr. de donat. inter virum, & uxorem, num.14.* Covar. *in reg. poſſeſſor, 2. part. §.10. à num.5.* & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect.64. num.1.* quibus adde Camill. Borell. *de præſtantia Regis Catholici, cap.50. à num.4.* Azeved. *ad leg.1. tit.6. lib.1. novæ recopilat.* Quintanad. *Eccleſ. lib.1. cap.5. num.4.* Bobadil. *in ſua politica, lib.2. cap.18. num.215.* Anton. de Fuentes *Canonic. lect. lib.2. c.18. cum ſeqq.* Lotter. *de re beneſ. lib.2. q.15. num.32.* & de Eccleſiis Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap.37. num.2. & per totum*, quibus jus præſentandi competere cœpit à tempore Regis Alphonſi V. ex Gabr. Pereira *de manu Regia, tom.1. pag.234. num.76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. c. cùm longè, num.1. & ad c.2. num.8. diſt.23. & in hiſtoria Eccleſ. Epiſcoporum Portugalenſ. cap.15. fol.147.* Facit tandem ratio, quia maximè intereſt univerſæ Reipublicæ, ut qui eligantur ad Epiſcopatus Regni, aut Principis inimici, aut ſuſpecti non ſint, propter periculum ſeditionis, & ne Regni pandantur conſilia, ut poſt alios advertit Borell. *ubi proximè,* Cabed. *d. c.37. num.5.* Regibus Franciæ idem jus nominandi Epiſcopos Summi Pont. indultu conceſſum eſſe tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de teſtam. verb. & uxorem nomine Adelaſiam, deciſ.2. ex num.88.* Rebuff. *in concord. tit. de nomin. Reg. ad Prælat. in gloſſ. vacantibus, pag.94.* Petr. Greg. *in tit. de elect. c.5. num.13.* Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib.2. titul.10. & de ſacra polit. lib.1. titul.7. ex num.22.* Boër. Eppo *de Jure ſacro, lib.1. tit. de Regularib. ex n.26.* Lotter. *ubi ſuprà.*

30 Non obſtat ſi dixeris illi privilegio conceſſo Carolo Magno renunciaſſe Ludovicum, ut refertur *in c. ego Ludovicus, ead. diſt.63.* & latè explicat Petr. Greg. *d. tit. de elect. c.6. à num.9.* & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo jus hoc derivare contendunt ſcriptores varii, Ferrant. Graſſal. & alii, quos refert Borell. *d. c.50. n.34.* Quia reſpondetur verum non eſſe Hiſpaniæ Reges à Carolo jus hoc accepiſſe, ut diligenter comprobat Covar. *d. §.10. n.6.* & Borell. *d. c.50. num.35.* atque etiam Cened. *ad Decretum collect.51. n.3.* Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic privilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod Cened. *d. collect.64.* aſtruere nititur, videlicet quod Ludovicus ſolùm renunciavit privilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, & *ibi* latè proſequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obſtat reſolutio, quam ſuprà probavimus, quod juſtiſſimè Eccleſia, & ex juſtis rationibus privilegium conceſſum laïcis, & Principibus ſecularibus abrogavit *in d. cap.2. incip. Adrianus, 63. diſt.* Quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri, ſed potius exceptum cenſeri jus nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eiſdem rationibus inviolabiliter eis eſſe ſervandum, ut jubet Conc. Trid. *ſeſſ.25. de reformat. c.9. verſ. exceptis patronatibus*, notat in ſpecie Azeved. *d. tit.6. l.1. num.4.* 32 † Sicut etiam receptum eſt non comprehendi idem jus in reſervationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, ejuſque diſpoſitione; nam exceptum eſſe juſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans, reſolvunt Rebuff. *in praxi beneſic. part.3. ſignatura, n.61. cum ſeqq.* Lambertin. *de jurepatron. lib.2. part.3. q.9. art.11.* Covar. *pract. c.36. n.2.* & alii, de quibus Cened. *ad Decretal. collect.79. num.2.* quibus adde Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.24. à n.153.* Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c.10. n.3. & cap.35. n.7.* & plures alios, quos refert Nicol. Garc. *de beneſic. part.5. cap.1. n.219.*

33 Nec denique obſtant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſiis Cathedralibus, ſicut nec in collegiatis admittendum eſſe juſpatronatus, auctoritate text. *in cap. nobis 25. de jurepatronat.* Vivian. *in praxi juriſpatronat. part.1. lib.3. cap.1.* & quia juſpatronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non conſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque juriſpatronatus reſervatione erectas, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis temporibus. Facilis enim eſt ſolutio, conſtare potiùs ipſis Regibus Alphonſo I. & ſucceſſoribus, qui eas è Maurorum poteſtate eripuerunt, de novo erectas, & locupletiſſimis redditibus fuiſſe exornatas, & exinde jus nominandi, ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde juſpatronatus non ſola fundatione; & dotatione acquiri, ſed aliis etiam modis à jure approbatis, præcipuè Romani Pontificis privilegio, & Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collata non eſt dubium, ex *d. c. cùm longè*, & aliis, de quibus ſuprà, atque etiam ex præſcriptione, & conſuetudine, juxta text. *in c. cura paſtoralis 11. de jurepatr. & in d. c. cùm Eccleſia*, ibi, *niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali*: præcipuè ſi præſcriptio, vel conſuetudo fuerit immemorabilis, quia vim tituli, & privilegii Romani Pontificis habere noſcitur, ex reg. text. *in c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignificat.* Ex dictis autem conſtat, Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges omnibus his rationibus eſſe munitos, quia vel Eccleſias dotarunt, & fundarunt, vel ab hoſtium poteſtate ereptas reædificarunt, vel propriis redditibus auxerunt, vel Eccleſiaſticos redditus propriis expenſis à Sede Apoſtolica impetrarunt: quapropter juſtiſſimè meruerunt hoc Sedis Apoſtolicæ privilegium, ut ad eaſdem Prælatos nominare, aut præſentare valeant; conſtat etiam ex tempore antiquiſſimo, quod omnium memoriam excedit, ita uſu, & conſuetudine ſemper obſervatum fuiſſe. Text. verò *in d. c. nobis*, contrarium non probat; non enim negat 34 † in Eccleſiis Collegiatis ex fundatione juſpatronatus acquiri, ſed ſolùm ait honeſtius electioni factæ conſentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præſcribit honeſtiorem in patronatu Eccleſiæ Collegiatæ, ſicut & non excludit legitimam præſcriptionem, aut conſuetudinem, vel Romani Pontificis privilegium.

Et ſic Rex noſter ſub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Epiſcopatus non dignum, ſed digniorem ex propoſitis à Conſiliariis ſuis, vel ſaltem perquirere tenetur à ſuo Confeſſario, & ab aliis piis, & eruditis viris, quis ſit dignior, ut feciſſe Philippum II. compertum eſt. Ita Fr. Enrman. *in ſum. tom.4. c.67. de los Obiſpos, num.26.* Maurit. Alzed. *de præcellent. Epiſc. dignit. c.3. n.15. & 14. p.1.*

35 Ex quibus omnibus conſequens eſt, falſam omnino eſſe hæreticorum hujus tempeſtatis ſententiam, qui contendunt electionem Epiſcoporum ad populum Jure divino pertinere: nam, ut ſuprà oſtendimus, ex lege divina, & Chriſti Domini inſtitutione proviſio omnium Eccleſiarum ad Summum Pontificem, velut Eccleſiæ caput pertinet, ex teſtimonio, & auctoritate text. *in d. c.1. 22. diſt.* deinde oſtenditur ratione, quia ex eadem lege divina conſtat Epiſcopos paſtores eſſe, populum verò oves, *Joan. ultim.* & ſæpe alibi; ovibus autem minimè convenit paſcere, regere, ſeu docere, ſed regi, & paſci, quod in hoc propoſito bene docuit

Cœleſtinus *in c. docendus,62.diſt. c.noſce,in fine,63.diſt.* ibi : *docendus eſt populus , non ſequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apoſt. *ad Hebr.5.* dum ſcribit neminem debere ſibi aſſumere honorem , niſi vocetur à Deo tanquam Aaron : conſtat autem à Moyſe juſſu Dei electum fuiſſe Aaron abſque populi multitudine, *cap.5. cum ſeqq.* ſicut etiam idem Moyſes alios miniſtros ſolus legitur elegiſſe *Exod. cap.18.* qui ut præcedens Chriſti Domini Vicarius , Pontificis ſucceſſoris Vicarii ejuſdem formam quandam præſignificavit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc poteſtatem juſtiſſimè populo , & laicis interdixit Eccleſia, quas ſuprà retulimus, & conſtat ex *d. c.2.de elect. c.1.c.non eſt permittendum,63.diſt.* cum aliis quæ repetere non oportet : ex quibus ita contra Lutherum, Calvinum , & alios eorum ſectatores , latè comprobat Card. Bellar. *d lib.1.de clericis,c.7.per totum,* & eſſe conſtantem , & veram omnium Catholicorum ſententiam teſtatur Azor. *d.p.2,lib.3,c.28,q.4.*

36 Leviſſima ſunt fundamenta , quibus prædicti hæretici moventur, & ea ad tria principalia reducam , pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellar. qui omnia, & ſingula latiſſimè proſequitur *citato loco.*

Primum eſt ex Apoſtolorum exemplo , qui *Act.1.* non ſoli , ſed cum tota Eccleſia elegerunt Mathiam,& Barnabam , ut ex illis unum Dominus aſſumeret, ſuper quem caderet ſors. Et *Act.6.* ubi de multitudine credentium dicitur , *elegerunt Stephanum.* Reſpondetur enim cum Chryſoſt, *ad idem c.1.* utrumque illud ex Divi Petri conceſſione,non ex neceſſitate factum fuiſſe. Deinde quod minimè probatur de lege Divina eſſe, quod aliquando ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus factum legimus, ut circa præceptum excommunicationis in materia *c. ſicut Apoſtoli , 11. quæſt.3.* jam alibi diximus : licèt per contrarium rectè ſequatur , de lege Divina non eſſe , ut populus eligat , vel quid ſimile faciat,quando probatur contrarium aliquando factum ab ipſis Apoſtolis ; hoc enim poſterius directè offenderet legem Divinam,ſi ipſa talem præſcriberet formam, & ea omiſſa actus corrueret, illud prius non ita , quia ex conceſſione ipſius Pontificis ad quem pertinet, fieri potuit , ut illis caſibus factum fuiſſe advertimus, & deducitur ex ipſo Beato Luca *ad cap.6.* ibi , *convocantes autem duodecim multitudinem diſcipulorum dixerunt* , &c. quæ verba probant non ex neceſſitate, ſed ex conceſſione , & permiſſu Apoſtolorum plebem interfuiſſe , advertit Card. Bellar. *d. c.7. verſ.quartum argumentum.*

37 *Secundum* argumentum deducunt ex Conciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille , ut Epiſcopus à populo , & Clero ſimul eligatur , ut conſtat ex *c. nullus, 23. diſt. c.quarto, c.plebs, cum ſeqq. 63. diſt.* & aliis de quibus ſuprà. Sed omiſſa illa ſolutione , quod in illis Juribus non electio datur populo, ſed ejus teſtimonium, & votum, ſeu poſtulatio exigitur , ut ex *c. vota* , & aliis , *eadem diſt.* ſuprà notavimus : facilè reſpondetur concedendo totum , quod ſcilicet ex Summi Pontificis , & Eccleſiæ conceſſione à principio Clerus , & populus eligebant Epiſcopos , ſicut & hodie ex permiſſu ejuſdem Pontificis idem faciunt Hiſpaniarum , & Galliæ Reges , ut dictum eſt, minimè verò inde ſequitur ad eoſdem laicos , vel ſæculares Principes id pertinere ex lege Divina , quod eſt intentum , neque conſequenter ſequitur , non potuiſſe eundem Summum Pontificem eandem poteſtatem laicis abrogare , ex rationibus quas ſuprà notavimus.

38 *Tertium* argumentum deſumunt ex auctoritate Cypriani,quam integram ex *lib.1. epiſt.4.* refert Bellarm. *argum.7.& ex epiſt.68.* Azor.*quæſt.4. dicto loco* , ubi diſertis verbis videtur docere , ex ipſa Divina lege deſcendere , ut plebs habeat poteſtatem vel eligendi dignos Sacerdotes , vel indignos recuſandi. Nam reſpondetur dupliciter , primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem deſcendere ex jure , & præcepto divinæ legis,ſed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Evangelica reperitur : quod verò aliquando ſic factum ſit , non infert neceſſarium eſſe quod ſic ſemper fiat , ut diximus. Deinde verba , quæ ex Cypriano refert Azor, clarè ſignificant ſolùm exigi in Epiſcoporum electionibus præſentiam , & teſtimonium plebis ; ſed non inde ſequitur electionem tribui eidem plebi ad ferendum ſuffragium per modum judicii , & auctoritatis , ut ei tribuunt hæretici. Et omnia ſupradicta confirmabis ex Trident. *ſeſſ.23. can.7. & 8.* ubi damnat eorum errorem , qui docebant Ordinos collatos ſine populi, aut poteſtatis ſæcularis conſenſu, aut vocatione, irritos eſſe, & alterum eorum qui dicebant Epiſcopos,qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur,non eſſe legitimos, & veros Epiſcopos : atque ita apertè oſtendunt damnari ibi hæreſim,quam impugnamus , dicentium ad populum Epiſcoporum electionem pertinere , & Epiſcopos ſine populi auctoritate à Romano Pontif. aſſumptos veros Epiſcopos non eſſe, ut ultra citatos ex eodem decreto poſt alios notavit Henriq *in ſum.lib.6.cap.5.§.5.juncto commento lit. D.*

39 Unde etiam conſequens fit,longè à veritate alienam videri ſolutionem eorum , qui dicunt non pugnare cum lege divina , ut ſinguli Epiſcopi ſibi eligant , ſeu nominent ſucceſſorem , & conſequenter eum eligere potuiſſe , niſi à Sede Petri, ſeu lege Eccleſiaſtica aliter eſſet proviſum, quod tenuerunt Ledeſm. *in 2. 4. q.20. art.4. pag.513. concluſ.2. 3. & 4.* Azor. *dict. cap.28. quæſt.5.* idque probat , quia nulla lex divina reperitur, quæ prohibeat Epiſcopum eligere ſucceſſorem. Deinde confirmat exemplo Beati Petri , qui Clementem ſibi ſucceſſorem deſignavit , ut refertur *in c. ſi Petrus 9. quæſt.1.* & Valerii , qui Beatum Auguſtinum coadjutorem, & ſucceſſorem ſibi elegit, ut refert Beatus Paulinus relatus *in c. nunc autem 7. quæſt. 1.* & pleniùs idem Auguſtinus *epiſt.120.* ubi etiam narrat de Severo Milevitano Epiſcopo , quod ſimiliter ſucceſſorem ſibi deſignavit , exultatque gaudio ipſe Auguſtinus, quòd operâ ſuâ populus cum pace illum acceperit, & de ſeipſo commemorat modum , quo ſibi poſt mortem nominavit ſucceſſorem Heradium , ſeu Heraclium , ut monet Luſitanus noſter Frater Ludovicus ab Angelis ex eadem familia Auguſtiniana , *in vita ejuſdem Auguſtini, lib 4. cap.16.* poſt mortem autem dixit Auguſtinus ne de illo fieret, quod de ſe factum dolet,quòd vivo Valerio in Epiſcopatu factus fuerat coadjutor, ſeu Coëpiſcopus , neſciens eſſe prohibitum in Nicæna Synodo, quod benè advertit Poſſidonius *in vita Auguſtini,cap.8.*& clarè fatetur ipſe Auguſtinus *d.epiſt.110.* quod diligenter adverte pro intellectu *d. c. nunc autem* , & concordat cum text. *in c. quoniam , de officio Ordinarii.* Quod tamen inferunt non eſſe facturos tot ſanctos Patres , ſi legi divinæ repugnaret , ſed potiùs pro ea uſque ad vitam & ſanguinem pugnarent, juxta text. *in c.ſunt quidam,25.quæſt.1.*

40 Sed convincitur iſtorum reſolutio ex omnibus ſupradictis : reſolvimus enim ſecundùm legem divinam poteſtatem eligendi Epiſcopos,& providendi in Eccleſiis Cathedralibus , ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm , quibus ipſe Pontifex permiſerit : unde non eſt regula affirmativa ſtatuenda , quod Epiſcopi ſucceſſorem ſibi nominare poſſent , ſi lex Canonica non prohiberet , ut illi conſtituunt, ſed contraria negativa , quod ſucceſſorem nominare non poſſunt, niſi quatenus conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum , ut de Zacharia Pontifice dicitur *in princ.8. quæſt.8.* ubi ex verbis Zachariæ Papæ conjicitur , quibus Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo permiſit adjutorem ſibi ſtatuere , qui defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet , & integra Zachariæ epiſtola refertur *in c. petiſti 7. quæſt.1.* Et ex hac

tatione dici poteſt antiquiſſimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. ſtrictiſſimè prohiberi ne quis Epiſcopus, etiamſi in extremis ſit conſtitutus, nominet, vel deſignet ſucceſſorem, ſed ſervetur jus Eccleſiaſticum, ut eligatur dignus cum Synodo, judicio Epiſcoporum, & electione clericorum: quibus verbis oſtendit non contineri ibi novam prohibitionem, ſed jam antea ab Eccleſia, Summoque ejus Capite Romano Pontifice hanc poteſtatem eligendi datam eſſe Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Divo Auguſtino, atque aliis, qui ſibi ſucceſſores elegerunt, reſpondent multi ſimiliter ex conceſſione Romani Pontificis factum fuiſſe, quod innuit Frat. Lud. ab Angel. *d. loco*, ibi: *Beatus Valerius facultatem obtinuit, ut eum ſibi coadjutorem haberet*; ſed divinatio eſt, cùm ex dictis planum ſit ſine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Auguſtinum doluiſſe. Meliùs igitur reſpondebis conſtare ex *d. epiſt.* 110. Divum Auguſt. neque ipſum, neque Valerium, neque Severum ſibi ſolos ſucceſſores elegiſſe, ſed potiùs Clero, & populo propoſuiſſe perſonas, quas tanto munere dignas judicabant, populumque & clerum per acclamationem conſenſiſſe, eoque modo elegiſſe juxta formam, & modum illis temporibus ab ipſo Summo Pontifice permiſſum, de quo ſuprà. Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipſorum verbis, quæ referuntur *in cap. Epiſcopo* 1. *&* 28. *q.* 1. ibi enim poſtquam conſtituunt non licere Epiſcopo in vita ſibi ſucceſſorem conſtituere, addunt limitationem, niſi cum conſilio, & judicio Epiſcoporum, & clericorum, qui poſt obitum poteſtatem haberent eligendi: conſonat *c. plerique, eadem cauſa, & quaſt.* ibi, *ſed populi gratificatio pro populi habeatur aſſenſu*, quibus ſignificatur improbari morem, ut ſolus Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligeret, non verò ſi populi accederet conſenſus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Auguſtinus *in d. epiſt.* ſæpè ac ſæpiùs repetit deſignationi Heraclii, quem ſibi ſucceſſorem nominavit, poſt obitum populum multis repetitis vicibus acclamaſſe: quare exultat, populum Milevitanum cum pace accepiſſe ſucceſſorem, quem ſibi Severus deſignavit.

42 Ad illud verò, quo præcipuè moventur, quod nulla lex Divina reperitur, quæ Epiſcopis prohibeat ſucceſſorem deſignare: reſpondetur, conſtare lege Divina hanc poteſtatem aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos quibus conceſſerit, ut jam comprobavimus, ac ſubinde ne hoc poſſint Epiſcopi, non oportet dare legem, quæ prohibeat, ſed ut poſſint, oporteat dare legem, quæ id concedat, juxta naturam edicti permiſſorii, de quo Doctores per text. ibi, *in l. cum Prætor, verſ. judicem, ff. de judiciis, & in l. necnon* 28. *in princ. verſ. quod eis, ff. ex quibus cauſis majores*.

43 Ex facto autem, & exemplo Divi Petri inefficax eſt argumentum; quia Beatus Petrus à Chriſto Domino, & ante, & poſt mortem familiariſſimè inſtructus ita erat, & Spiritu ſancto plenus, ut in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri ſucceſſores tales futuros, unde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipſa hiſtoria, quam refert text. *in d. cap. ſi Petrus, cum ſeqq. quaſt.* 1. conſtat Petrum non ſolùm elegiſſe Clementem, ſed in præſentia totius Eccleſiæ, & ita de conſenſu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipſe cernens exemplum hoc pernicioſum fore, ut oſtenderet Pontificem non debere ſibi ſucceſſorem eligere, Papatui renuntiavit, Petroque immediatè ſucceſſit Linus, & deinde Cletus, & poſt ipſos Clemens, ut notavit gloſſ. *in d. c. ſi Petrus*, & Cardin. Turrecremat. ibi, *& de poteſtate Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 51. *verſ. nec oberit*, proſequitur latiſſimè Card. Jacobat. *de Conciliis lib.* 10. *art.* 7. *in ſolut.* 11. *argumenti, pag.* 734. Joan. Driedonius *de libertate lib.* 1. *cap.* 3. *ad finem*. Quamvis poſt alios contradicant Mendoza *quaſt. quarta ſcholaſtica*, §. 9. *verſ. quartò*, Onufr. Panvin. *de Primatu Petri*, *p.* 5. *c.* 2. *diſſuaſione* 1. *pag.* 211.

De qualitatibus autem, qui in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, & qui eligi poſſint Epiſcopi, & qui minimè, reſtat pertractare. Primùm igitur de multis, quæ in Epiſcopo deſiderantur, loquitur Apoſt. *ad Timoth. & ad Tit.* prout in antecedenti cap. juxta Canonicas ſanctiones expoſuimus, & infr. *tit.* 2. per 17. gloſſas pleniùs explicabimus; & interim hac de re vide Guillelm. Roſſæ. *de Rege excommunicando*, *c.* 8. Bernardin. Roſſignol. *de diſciplina Chriſtiana perfectionis lib.* 5. *cap.* 2. §. *etſi Epiſcopi*, Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap.* 1. §. 1. Joan. Marian. *lib.* 3. *de Rege, cap.* 1. *ad finem, & c.* 2. *per tot.* Sotomaior. *in comment. epiſt.* 1. *ad Timoth. c.* 3. *per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel ſaltem animadvertenda ſunt in ipſa electione Epiſcopi facienda. 44

Requiritur ergo *primò* in Epiſcopo eligendo, ut iis qualitatibus præditus ſit, quæ in Presbytero quoque ſimplici neceſſariò exiguntur, quas quidem videbimus *alleg.* 10. *n.* 24. *& ſeqq.* Sed ſupra illos, & cæteros clericos requiritur in Epiſcopo ætas triginta annorum completorum, ut *alleg.* 1. *n.* 16. *cum ſeqq.* oſtendemus, in ea namque ætate Chriſtum (cujus Vicarius Epiſcopus conſtituitur) & baptizatum fuiſſe, & prædicaſſe legimus *in c. Presbyter*, 78. *diſt.* quamvis olim quinquaginta annorum eligendus eſſet, ut tradit Clemens Papa *in Conſtitutionibus Apoſt. Secundò* attendendum, ut ſit legitimo matrimonio natus, ut infrà explicabimus *d. alleg.* 1. *num.* 32. *cum ſeqq.* & quod non ſit bigamus, nec neophytus, ut dicemus *tit.* 2. *gloſſ.* 4. *&* 17. quæ etſi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Epiſcopis attenduntur. *Tertiò*, quod in ſacro Presbyteratus Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio fuerit conſtitutus, ut ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 2. ut dictum extat *d. alleg.* 1. *n.* 36. *Quartò* Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Jure Canonico eſſe debet. Conc. Trid. *d. cap.* 2. juxta ea, quæ exponemus *d. alleg.* 1. *n.* 24. *cum ſeqq.* & cujus vita prior ac omnis ætas à puerilibus exordiis Eccleſiaſticè, ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *c. miramur, verſ. meritò*, 61. *diſt.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de reformat. c.* 1. & denique cavendum eſt, ne ex iis ſit, qui aliqua ex cauſa ab omni electione peſſima excluduntur. Quamvis enim ex quocumque loco, & natione ſint Epiſcopi eligendi, ubi aliàs idonei reperiantur, Sot. *de juſtit. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 2. Petr. Navar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 165. *cum ſeqq.* nihilominus tamen bonum commodius, ac utilius erit, ſi Epiſcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, ſi idonei adſint, arg. *c. bonæ*, *el* 2. §. *intelleximus*, *de poſtul. Prælat.* Camil. Borel. *de præſt. Regis Cathol. cap.* 51. *& in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 6. *num.* 2. multis probat D. Marius Cutell. *in codice legum Sicularum, ad leg. Martini*, *cap.* 66. *& ultim. nota* 70. *à num.* 1. *pag.* 615. ubi plures refert. 45

Ex his colligitur, laïcum non poſſe in Epiſcopum eligi, ut habetur *in c. hoc ad nos*, 59. *diſt. & in c. miramur, & in c. ſtatuimus*, §. *iis tamen*, 6. *diſt. & in c. exiguus* 12. *quaſt.* 7. *Miſerum eſt enim*, inquit Innoc. Papa, *in c. miſerum*, 61. *diſt. eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eumque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu unquam obſequutus fuerit Sacerdoti.* Et Cœleſt. *Quid*, inquit, *proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi ii, qui futuri ſunt Sacerdotes ex laïcis requirantur, qui vacantes ſæculo omnem Eccleſiaſticum Ordinem neſciunt*, &c. *in cap. quid proderit*, 61. *diſt.* qui iterum ait, *Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, ut quod difficiliùs impletur, faciliùs imbuatur.* Verùm cùm S. Nicolaus laïcus fuerit in Epiſcopum electus, & S. Severus ex lanificio fuerit 46 in Archiepiſcopum aſſumptus, & S. Ambroſius etiam ex neophyto fuerit Mediolanenſis Archiepiſcopus factus, & plures alii ſanctiſſimi viri, dicit Gratianus *in d. §. his omnibus*, quod cùm quilibet laicus ex merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, ut prædictis Sanctis contigit, ejus poteſt rata haberi electio, *c. Oſius, cum ſeqq. 61. diſt.* Unde Ambroſius de ſua electione dicebat: *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam; ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotis, ubi cauſa non hæret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidentales Epiſcopi judicio, Orientales etiam exemplo probarunt*, ut *in c. Neophytus, eadem 6. diſt.* Martinus namque Turon. Epiſcopus, & Auguſtinus Hippon. & alii ex neophytis fuerunt Epiſcopi conſtituti. Vide quæ dicemus infrà *dict. gloſſ. 17.* Concilium verò Aurelian. *cap. 9.* de laicis ad Epiſcopatum aſſumendis ſic ſtatuit, dicens: *Nullus ex laicis abſque annua converſatione præmiſſa Epiſcopus ordinetur, ita ut intra anni ipſius ſpatium à doctis, & probatis viris, diſciplinis, & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur, aut cum ſupplenda eſt clericalis penuria, præmiſſa ſex menſium converſatione.* Concordat *auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis, §. damus autem licentiam.* Qui verò meretur aſſumi Epiſcopus, non eſt ordinandus, niſi primò fuerit Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde Acolytus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, poſtea Presbyter, ut Caius Pont. conſtituit, teſte Damaſo: in neophytis verò eſt conſtitutum, ut qui in infirmitate poſitus ſuſcipere Baptiſmum diſtulerit, Presbyter non ordinetur, *in c. 1. 57. diſt.* unde nec facilè erit Epiſcopus eligendus, ſicut *d. gloſſ. 7.* innuimus.

46 Diſpenſatur ergo cum laicis, & neophytis, ut poſſint Epiſcopi fieri, propter merita perſonarum, & Eccleſiarum utilitatem, vel neceſſitatem, *c. cum nobis, in fine, de elect.* quibus de cauſis etiam cum illegitimè nato diſpenſatur, *c. tali conjugio, 1. q. 7. c. innotuit, verſ. quamvis, de elect.* & cum eo qui ſit minoris ætatis, nec adeò eminentis ſcientiæ, arg. *d. c. cum à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non caſtè vixit, ſi tamen longam poſtea continentiam ſervaſſe probetur, *c. priuſquam, 28. diſt.* & diſpenſatus ſimpliciter ad dignitates, non intelligitur etiam ad Epiſcopatum diſpenſatus, ſecundum Hoſt. & Panorm. *in c. cum Vuinton. de electione*, & ea quæ dicentur *alleg. 1. num. 8.* ſed habens filios non eſt Epiſcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia, ut ait Pelag. *in c. Syracuſanis, 28. diſt.* & nos latiùs dicemus *tit. 2. gloſſ. 9. num. 30.*

47 Poteſt etiam Religioſus in Epiſcopum eligi, *c. pen. in fine, de vita, & honeſt. clericor.* Camill. Borell. *in ſum. deciſ. tom. 1. tit. 6. num. 1.* declarando juxta ea, quæ dicemus *cap. ſeq. num. 11. cum ſeqq.* Verùm ſi aliquis voverit Religionem, non poterit Epiſcopatum acceptare antequam ſit Religionem ingreſſus, niſi diſpenſetur in voto, *c. per tuas, de voto*; & dicemus infrà *allegat. 55. num. 25.* Qui verò ob crimen commiſſum Epiſcopatui renuncians Religionem intravit, non poterit ampliùs in Epiſcopum eligi, *c. hæc nequaquam 7. c. poſt tranſlationem, de renunciat.* Secus ſi non propter crimen id fecerit. Poteſt autem eligi in Epiſcopum Religioſus etiam in novitiatu exiſtens, & nondum profeſſus, quamvis Abbas eligi non niſi profeſſus valeat, *c. nullus Religioſus, de elect. lib. 6.*

48 Illud quoque eſt in electione Epiſcopi obſervandum, ut nullus invitis detur Epiſcopus ſubditis, ut dicitur *in c. nullus, 61. diſt. & in c. fin. 63. diſt.* nec emeritis civibus, qui concivium ſuorum benemerentes teſtimonium, in his Eccleſiis extranei, & ignoti non proponendi, ut Cœleſtinus Papa conſtituit *in c. nec emeritis, 61. diſt.* Nec tamen ex loco ipſo, vel præſtantioris gradus eſt eligendus, qui vitæ meritis non præcellat: *Quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegantior, ſed vita melioris actio comprobatur.* Nec eſt eligendus in Epiſcopum qui Principi ſæculari nimis favorabilis dignoſcatur, ex Nicolai Papæ decreto *in c. petrò*, ubi gloſſ. *63. diſt.* nec ille qui ſuſpectus Principi fuerit, Xuar. *alleg. 8. num. 14.* Cabed. *de patronat. Regiæ coronæ, cap. 57. num. 5.* Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem perſonarum, ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latiſſimè infrà *tit. 2. de munere Epiſcopali*, explicabimus. Quomodo autem fabricandus ſit proceſſus, & inquiſitiones ſuper promovendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium? Vide *cap. 4. num. 4.*

CAPUT IV.

De confirmatione, qua Epiſcopus electus confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electionis de ſe celebratæ præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet.*

2 *Menſes quando ſunt numerandi à die alicujus actus, computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, jus quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato, electum à pœna excuſet, oſtenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui ſubjicitur, confirmationem, aut ſecundum alios à Sede Apoſtol. de jure antiquo petere debet.*

6 *Electionis Epiſcoporum confirmatio juxta formam juris jam ab aula receſſit.*

7 *Epiſcopus confirmatus, quamvis nondum conſecratus, quæ agere poſſit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem, habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*

9 *Epiſcopus ſi velit ea quæ ſunt juriſdictionis exercere, debet obtinere litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt.*

10 *Capitulum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quòd litteræ proviſionis intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ, remiſſivè.*

11 *Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus.*

12 *Monachus factus Epiſcopus, à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus.*

13 Cap. 1. 18. quæſt. 1. *declaratur.*

14 *Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à jejuniis Religionis, oſtenditur.*

15 *Monachus factus Epiſcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpti, tenentur ante conſecrationem libros, & bona Ordini relinquere.*

17 *Habitum Monaſticum non amittit Monachus factus Epiſcopus.*

Generalis, Provincialis, ſeu alius Prælatus inferior, ſi ad Epiſcopatum præſentatur, & acceptat, ſtatim vacat Prælatura. ibid.

18 *Monachus Epiſcopus factus renuntians Epiſcopatui, an teneatur ad Monaſterium reverti, oſtenditur.*

QUtcumque ab alio, quàm à Superiore in Epiſcopum electus fuerit, debet poſtquam præſentaverit electionis de ſe factæ conſenſum, à Superiore ſuo confirmari, *cap. poſtquam, c. nihil eſt,* 1 *eſt, de elect.* Petr. Greg. *ſyntagm. Juris part. 2. lib. 17. cap. 15. à num.* 1. Conſenſus autem intra menſem à præſentatione electoris præſtandus eſt, aliàs elapſo menſe redditur electio nulla, ne ſcilicet diu differatur Eccleſiarum proviſio, ut dicitur *in c. quàm ſit, eod. tit. in 6.* Menoch. *de arbitr. c.* 477. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *n.* 50. Maſſob. *in praxi habendi concurſum, requiſ.* 1. *dub.* 2. *num.* 11. *ſecundùm Rom. impreſſ.* Maur. Alzed. *de praecellent. Epiſcop. dignit. part.* 1. *c.* 5. *num.* 55. Quare etiam ſtatutum eſt in eodem *cap. quàm ſit*, ut infra tres menſes à conſenſu præſtito petatur confirmatio, & obſervant Menoch. *de arbitr. caſu* 477. Azor. *inſtit. moral.* [illegible]*rt.* 2. *lib.* 3. *c.* 19. *q.* 16. & citat infrà *alleg.* 1. *n.* 39. *cum ſequentib.* 2 † Qui quidem tres menſes computari debent prout in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel ſtatutum concedens menſem diſponit à quo tempore menſis incipit, ut à die electionis, vel à die per judicem aſſignanda, tunc accipitur menſis ſecundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex uno menſe deficit, accipitur de ſequenti, gloſſ. *verb. menſem, in d. cap. quàm ſit*, Menoch. *de arbitr. caſu* 50. *num.* 11. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 24. *n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 11. *n.* 7. Nicol. Garcia *de benef. p.* 10. *c.* 2. *n.* 41. *& ſeqq.*

3 Si intra prædictos tres menſes electus Epiſcopus confirmationem non petat, jus, ſi quod ex electione acquiſierat, amittit, & electio penitus eſt inanis, etiamſi poſtea conſenſum præſtet electus, ut notat gloſſ. per tex. *ibi in d. cap. quàm ſit.* 4 † Satis tamen erit ſi electi amicus ejus nomine confirmationem petat ſine mandato, modò electus ratum habeat infra illos tres menſes, gloſſ. *verb. petere*, ibi, *ſed pone quod amicus, in dict. cap. quàm ſit.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 22. *num.* 57. Azor. *d. c.* 26. *q.* 11. quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Cov. *variar. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 5.

5 Confirmare autem electos non ſolum Romanus Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de Jure communi poteſt, *cap. quoniam* 100. *diſt. cap. cùm dilectus* 32. *de elect. c. cupientes, in princip.* per locum ab ſpeciali, *eod. tit. lib.* 6. Biax. *in direct. elect. par.* 3. *cap.* 43. *num.* 6. Corral. *de Sacerdot. part.* 2. *cap.* 4. *à num.* 5 Sclv. *de benefic. part.* 2. *quæſt.* 32. *n.* 1. Mandagot. *de electione novi Prælati, cap.* 65. Petr. Gregor. *ad tit. de electione, cap.* 19. *à num.* 10. Paul. Layman. *de Eccleſiaſt. Pral. elect. cap.* 162. & ideo olim in partibus Hiſpaniæ confirmationem hujuſmodi per Archiepiſcopum Toletanum fieri ſolere atteſtatur Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctorit. cap.* 7. §. 6. *fol.* 77. Mariana *en la hiſtoria general de España, lib.* 6. *cap.* 17. *verſ. la ſegunda coſa*, Joan. Moreno *de Patriarch. origine, exercit.* 32. *fol.* 276. Sed eodem Jure attento hujuſmodi confirmationem à Sede Apoſtolica eſſe petendam, probat tex. *in c. cùm Eccleſia Sutrina*, ibi, *petentes ipſam electionem à Sede Apoſtolica confirmari, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & reſolvunt Franc. Leo *dict. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. Maurit. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 56. Nihilominus tamen primum verius; & pro reſponſione Card. Imol. & R p. *n.* 6. ac Rebuf. *n.* 12. *in eod. cap. cùm Eccleſia Sutrina*, advertunt ibi duplici ratione potuiſſe confirmationem peti à Sede Apoſtolica, vel quia Eccleſia Sutrina, quæ propè Romam eſſe noſcitur, immediatè ſubjecta eſt eidem Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedi, vel quia generaliter licitum eſt etiam in Eccleſiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omiſſo medio ad Sedem Apoſtolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, juxta text. *in cap. per principalem* 9. *quæſt.* 3. juncta pleniſſima poteſtate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex, ex tex. *in c.* 2. *de præb. in* 6. & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit. Marta *de juriſd. p.* 3. *cap.* 21. *à n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *à num.* 32. *&* §. 2. *per totum.*

Si quis autem divina fuiſſet inſpiratione manifeſtè electus Epiſcopus, non egeret confirmatione, quia quæ Spiritu ſancto aguntur, non ſunt ſub lege, *cap. niſi cùm pridem, de renunciat.* Bertachin. *de Epiſcop.* ubi *de ejus confirmatione.* Sed ſi quis ſimpliciter ad clamorem populi eligeretur, & de divina inſpiratione nihil appareat, nullo modo eſt confirmandus, nec habendus Epiſcopus, quia potuit populum precio, vel mercede corrumpere, ut dicitur *in cap. Oſius, de elect.* Nec quiſquam per ambitum ad Epiſcopalem honorem eſt permittendus accedere, *cap. nullus itaque* 1. *q.* 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requiſitis diligenter inquirere, ut habetur *in c. de Petro*, 46. *diſt. & in cap.* 1. *& in cap. cùm à nobis, de elect.* Quod ſi aliqua ei antequam confirmetur, crimina objiciantur, purgare ſe debet cum requiſito numero Epiſcoporum, ut traditum eſt in Concil. Carthag. IV. relato *in c. illud*, 23. *diſt.* quando verò electus poſtulat confirmari cum alio, quomodo ſit procedendum, declaratur in Conſtit. Bonifacii VIII. relata *in c. fin. de elect. lib.* 6.

6 Hæc pauca de confirmatione advertiſſe ſufficiat, electio enim Epiſcoporum, & confirmatio juxta formam Juris Pontificii jam ab aula receſſit, tum ex *reg.* 2. aliàs 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apoſtolicæ reſervat proviſionem omnium Cathedralium, tum ex privilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Epiſcopos conceſſis, & ideo ubicunque Reges hujuſmodi (quales eſſe conſtat Hiſpaniæ, Galliæ, Luſitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Epiſcopos, & deſignant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos inſtituit, Azor. *dict. c.* 29. *quæſ.* 1. *in fine.* Et ſi qui Epiſcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor. *d. c.* 29. *quæſ.* 2.

7 Sic etiam quamvis Jure communi Epiſcopus poſtquam fuerit canonica inſtitutione confirmatus, habeat ea quæ ſunt juriſdictionis (veluti excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, punire, Synodum convocare, beneficia conferre, Eccleſias minores conjungere, annectere, dividere, voti, & juriſjurandi vincula ſolvere, quorundam peccatorum abſolutiones ſibi reſervare,) ut probant *cap. ex tranſmiſſa, cap. noſti, & cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi*, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 136. Petr. Gregor. *ſyntagm. Juris part.* 2. *lib.* 17. *capit.* 7. *numer.* 7. Ugolin. *dict. part.* 1. *cap.* 1. §. 3. *num.* 2. Franciſc. Leo *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. Maurit. Alzed. *d. part.* 1. *c.* 5. *c. n.* 59. Azor. *d. c.* 29. *quæſ.* 5. ubi *quæſt.* 6. reſolvit 8 † collationem factam à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, deſignationis, præſentationis, inſtitutionis, & confirmationis. 9 † Tamen de Jure novo, quod habetur *in Extravag. injunctæ, de elect. inter communes*, opus eſt ut Epiſcopus, ſi velit ea, quæ ſunt juriſdictionis exercere, obtineat litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt. D. Barboſ. *in l. divortio, in princ. part.* 2. *num.* 50. *ff. ſolut. matrim.* Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 5. *num.* 13. Azor. *d. c.* 29. *quæſ.* 9. *verſ. cæterùm*, latè Azeved. *conſil.* 14. *per. tot.* & præcipuè *à n.* 13. ubi reſolvit collationes ante litterarum receptionem nullas eſſe, & in proviſione Epiſcopatuum Hiſpaniæ refert quod Rex nominationem à ſe factam mittit Papæ, & ipſe Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipſi Regi, & ejus Conſilio mittitur, & ibidem proviſus ſe præſentat, fidelitatemque præſtat Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quas cum mandato Regio præſentat in Capitulo ſuæ Eccleſiæ, & poſſeſſionem capit per ſe, vel per alium ſuo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad adminiſtrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extravag. diſpoſitio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obſtante, poterunt conferre, & juriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum,

ut reſolvit Bellencin. *de charitativo ſubſidio q.66.n.16.* & fuiſſe deciſum *in una Burgenſi Canonicatus 3. Junii* 1584. coram *Illuſtriſſ. Lancellotto*, refert Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.24.n.7.*

10 Quæſtio eſt admodum controverſa, an Capitulum jure debeat, vel ſaltem poſſit Epiſcopo contradicente, adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quòd litteræ proviſoriæ non oſtendantur, juxta clauſulam in eis inſertam, intra ſex menſes à die datæ Brevis Apoſtol, de more concedi ſoliti ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopis apud Sedem Apoſtol. proviſis? Ad utramque partem latiſſimè diſputat Nav. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit.2.n.12.* quem vide. Illud hic advertendum duxi, electum ſcilicet, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum, repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis, ut tenent Joan. Andr. Anton. Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & ſequitur Navarr. *in c. ſi quando, except.10.n.13. de reſcript.* Unde idem *in Man. c.27.n.67. verſ. octavò*, reſolvit percutientem Epiſcopum electum, & confirmatum, ſed nondum conſecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamſi jam adeptus ſit Epiſcopatus poſſeſſionem.

11 Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus, & verus Religioſus. Hoſt. *in cap. clerici, il 2. de vita, & honeſt. cleric.* Covar. *in cap.1. n.18. de teſtam.* Sard. *de alim. tit.8. privil.79.n.10.* Suar. *tom.4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 16.* Lezana *in ſum.*
12 *quæſt. Regular. cap.17. à princip.* † Sed permanet Religioſus, & inde incapax dominii, & paupertatis adſtrictus voto, ut tenent gloſ. *in cap. ſtatutum 18.q.1. & verb. Mendicantium, in cap. quorundam, de elect. in 6.* Cov. *in cap.1. n.18. de teſtam.* Pelag. *de planctu Eccleſ. lib.2. c.24.* Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit. de Regularib. c.3.n.14.* Petr. Rebuff. *conſ.14 per tot.* Stephan. Durant. *quæſt. Iur. q.10.* Nicol. Garc. *de beneſ. part.7.c.10.n.89.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.596. in 1. edit.* aliàs *reſolut.523. num.2. in 2. edit. tom.3. ſuæ praxis, reſol.18. n.1. & 2.* Marta *tom.1. de ſucceſſ. legali, p.4.q.1. art.4. n.13.* Lauret. de Franchis *in controverſ. inter. Epiſcop. & Relig. q.112.* Cened. *de paup. Relig. dub. 44. n. 5. & ex n.31.* Laurent. de Peirinis *de Relig. ſubdito, tom.1. q.1. c.10. § unic.* Lezana *d.c.17.n.5.* Hieron. Roder. *in compend. qq. Regul. reſol.60.n.9.* Campan. *in diverſ. juris Canon. rub.12.c.14.* Gregor. XV. *deciſ.109. n.5.* Rota *deciſ.87.n.2. tom.2. recentior.* Molin. *de primog. lib.2. c.10. n.28.* Capic. *deciſion.200.* Fulv. Pacian. *conſ.152.n.24. cum ſeqq.* Sard. *d. privil.79.n.9.* Carol. Tapia *in auth. ingreſſi, verb. ſua, c. 6. num. 85. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Fab. de Anna *conſ. 45. ex n.84.* Gabr. Pereira *Luſitan. deciſ.75. n.1.* Thad. Piſo *lib.1. var. c.8. num.58.* Joan. Harprechtus ad Jul. Clar. *in §. teſtamentum, q.38.* Mar. Cutell. *in tract. de donat. tom.1. tractat.1. diſc.1. part.3. n.145. & 150.* Ex Theologis D. Thom. *2.2.q.185. art.8.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.13. c.7. quæſtion.2.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom.2. quæſt.58. art.3.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.6. cap.6. à princip.* ubi plures refert DD. Lopez de Texeda *tom.1. lib.2. tractat.1. controv.2. n.3.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.6. q.188. cum ſeqq.* Molin. *de Iuſtit. tom.1. diſput.140.* Joan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.1. c.2. dub.4.* Ægid. de Coninch *diſp.27. dub.1. n.200.* Ferdin. de Caſtro *in opere*
13 *morali, tract.6. diſp.2. puncto 8. ex num.3.* Cujus ſententiæ ea communiter cum S. Thoma *dict. art.8.* redditur ratio, quia cùm ſtatus Religioſus tribus illis paupertatis, & caſtitatis, & obedientiæ conſtans votis, *cap. inter Monaſterium, de ſtatu Monach.* ad perfectionem pertineat, quaſi quædam via in perfectionem tendendi, & Epiſcopalis ſtatus ſit perfectior, ut ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magiſterium; hinc eſt, quod illius perfectio non ſupprimitur, aut ſupplantatur per iſtius adeptionem, ſed potiùs conſervatur, cuſtoditur, & validatur. Et ideo ſi carnis peccato contaminetur, aut altero inobedientiæ (eo quòd obedientia, quam antea præſtare cogebatur Superiori Regulari, commutata eſt in ſupremum Pontificem) peccabit non tantùm ut cæteri, ſed inſuper tanquam voti tranſgreſſor, Barthol. à S. Fauſto *d. lib.7.q.21.* Sanch. *d. lib.6. n.1. & ſeqq.* Ego ipſe in *collect. ad cap. ſtatutum 18. quæſt.1. num. 9. cum ſeqq.* Lezana *d. cap.17.n.3. & 4.* atque ita ſi poſtremum de paupertate tranſgrediatur; non tamen ita, & taliter cùm Monachus erat, ſed longè aliter; cùm factus Epiſcopus oporteat pro ſuo, & familiæ victu expendere, ut infrà *part.3. alleg. 114. n.19. cum ſeqq.* Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium locum habere à die confirmationis, docent Leſſ. *de juſtit. lib.2. cap.40. dub.14. num.113.* Sanch. *d. cap.6. n.32.* advertentes text. *in cap. unic. 18. quæſt.1.* habentem, eum per electionem Canonicam liberari à jugo regulæ, debere intelligi de confirmata à Papa, & ſic Epiſcopum Religioſum teneri tria eſſentialia vota ſub lethalis culpæ reatu obſervare, reſolvunt Fulv. Pacian. *conſ.132. à num.124.* Fab. de Anna *conſ.45. à n.82. vol.1.* Quamvis eum ab obedientiæ, & paupertatis votis eſſe ſolutum exiſtimaverint Charond. *lib.7. reſponſ. cap.127.* Ænæ. Robert. *lib.4. rerum judic. cap.3.* Stephan. Durant. *dict. quæſt.10. in fine.*

14 Non obſtat tex. *in cap.1.18. quæſt.1.* ubi ita habetur: *Statutum eſt, ut Monachus, quem electio canonica à jugo regulæ monaſtica abſolvit, & ſacra Ordinatio è Monacho Epiſcopum fecit*, &c. quia reſpondetur cum D. Thom. *d. quæſt.185. art.8. & quæſt.88. art.11. ad 4.*
15 † procedere in clauſura, ſilentio, vigilia, jejuniis, abſtinentiis, & aliis ſimilibus vitæ aſperitatibus, non verò in illis Religionis obſervantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, ſed magis juvant vitam perfectam, qualia ſunt ſupradicta tria ſubſtantialia vota, ſequuntur Azor. *d. quæſt.4.* Capic. *deciſ.20.n.5.* Lezana *d.c.17.n.8.* Cened. *de paupert. Relig. dub.44.* Sanch. *dict. c.6. n.8.* & ſic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, profeſſione, ſeu obligatione ſervandi tria eſſentialia vota, cùm tendant ad muneris novè injuncti exactiorem perfectionem, ſed de Religionis obſervantiis, quæ munus Pontificale, ejuſque exercitium impediunt: nam ſi non impedirent, obſervari deberent, Vaſquez *in opuſc. de reddit. cap.3. dub.1.* Azorius *dict. lib.12. cap.7. quæſt.4.* Cened. *dict. dub.44. ex n.15.* Sanchez. *dict. lib.6. c.6. ex n.16.* Barthol. à S. Fauſto *dict. lib.6. q.194.* Diana *moral. reſolut. part.3. tit.2. reſolut.50. verſ. ſed quæret aliquis*, Franc. de Souſa *in libello de la obligacion conque quedan los Religioſos Obiſpos, n.49. cum ſequentib.* Lauret. de Franchis *ubi ſuprà, q.114.* quod extenditur ad Epiſcopum titularem, & ad illum qui Epiſcopatui renuntiavit. Ratio eſt, quia iſti omnes legitimè diſpenſati ſunt, & exempti ratione dignitatis Epiſcopalis ab hujuſmodi obſervantiis; dum ergo perſeveravit iſta dignitas, perſeverat diſpenſatio. Ita Sanchez *dict. lib.6. cap.6. à n.16.* Lezana *in ſum. qq. Regular. cap.17. num.8. propè fin.* Ideóque reſpectu obligationis legalis exemptum judicari ab omnibus, quibus antea adſtringebatur ex vi regulæ, & ſtatutorum, reſolvunt Sot. *de juſtit. lib.10. quæſt.5. art.8. verſ. de tertio verò*, Covarruv. *poſt dict. n.18.* Gregor. de Valent. ſuper D. Thom. *diſp.10. q.3. puncto 8. verſ. fin.* Fr. Emman. *d. art.3.* Sanchez *d. cap.6. n.17.* ob quod in ſpecie defluxerunt ad eam ſtatuendam concluſionem, ut attenta vi coactiva, non autem directiva, cenſeatur deobligatus à jejuniis, & prohibitione eſus carnium in quibuſdam Religionibus conſtitutis, quod inſuper ſcripſit Gloſ. *in cap. de Monachis, 16. quæſt.1.* & fatetur Alphonſ. Alvarez Guer. *in c.12. in ſpec. jur. Pont.* Nav. *conſ. 6. ſub tit. de donat. in novis.* Et conſequenter facultatem univerſis Chriſti fidelibus conceſſam *in cap. ult. de obſervat. jejun.*

edendi carnes in die Natalis Domini occurrente ſub die Veneris, vel Sabbati (exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obſervantia carnes comedere nequeunt, ut ex eo deducunt Fr. Emman. *quæſ. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 45. *artic.* 3. & 4. Beja *reſponſorum caſuum conſcientiæ p.* 2. *caſu* 6. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 4. *c.* 11. *n.* 59. & *lib.* 6. *num.* 10. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 81.) extendunt ad hujuſmodi Epiſcopos, qui obſtricti ſunt jejunare ex regulæ obſervantia, nempe ex regularis obſervantiæ legalis debito, ut explicat Sot. *loco proximè citato*. Si verò ratione regulæ, Conſtitutioniſve abſtinere à carnibus ſemper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc paſtoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege ſolutum eſſe credit Azor. *d. q.* 4. *prope finem*, ubi cum Archid. *in c.* 2. *de Monachis*, 16. *q.* 1. & Abb. *in cap. Clerici officia, num.* 18. *de vita & honeſt. cleric.* ſentit, quod quando citra aliorum offenſionem ab eſu carnium ſe continere nequeat, eas edere debet: quod ſi omnis aliorum offenſio procul abſit, veſci eis non tenetur. Unde poſt Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 16. advertit Lezana *d. ſumm. quæſt. Regul. cap.* 17. *numer.* 10. vota alia ſolemnia, præter tria generalia, quæ ſolent in aliquibus Religionibus emitti, quale eſt Minimorum de vita quadrageſimali, & Patrum Societatis de obediendo ſpecialiter ſummo Pontif. circa Miſſiones, non obligare Religioſos aſſumptos ad Epiſcopatum, quia illa vota emittuntur ut annexa, & acceſſoria Regulæ, quam profitentur Religioſi, & ad perfectionem illius: cùm ergo tales aſſumpti maneant liberi ab obligatione regulæ (niſi ſolùm ſecundùm decentiam, ut dictum eſt) imò etiam manebunt liberi ab hujuſmodi votis, præſertim quia credendum eſt ſolùm ea emiſiſſe Religioſum pro tempore, quo eſt ſub jugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur, cùm regere Eccleſiam debeat juxta morem, & uſum Clericorum, quibus præeſt: ſic Abb. *in dict. cap. clerici officia*, Laur. de Franchis *quæſt.* 115. Sanch. *dict. cap.* 6. *num.* 15. Azor. *dict. quæſt.* 4. *in fine*, Ugolin. *d. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 1. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 4. *cap.* 68. *num.* 9. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 117. Anton. Diana *moral. reſolut. p.* 1. *tr.* 2. *de dub. Regular.* Gavant. *in comment. in rub. Breviarii, tom.* 2. *ſect.* 5. *c.* 5. *tit.* 2. *n.* 1. Lezana *in d. ſum. quæſt. Regul. c.* 17. *n.* 11. Turrecrem. *in ſum.* 91. *diſt. c.* 21. ubi dicit fuiſſe ſecum diſpenſatum ab Eugenio Papa, ut poſt Cardinalatum liceret ſibi in poſterum continuare recitationem Officii ſuæ Religionis Prædicatorum, refert Faſc. *de Viſit. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 81.

16 An Epiſcopus poſſit tunc novam formam recitandi Horas Canonicas in ſuo Epiſcopatu inducere? Reſpondet negativè Navar. *de oratione, & horis can. c.* 11. *n.* 26. *cum ſeqq.* Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiſcopatus, & alias Prælaturas Eccleſiaſticas aſſumptis mandat Clemens IV. ne conſecrationis manus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conventibus, de quibus aſſumpti fuerunt, integrè reſignaverint, niſi fortè iidem Priores de conſenſu ipſorum Convẽtuum uſum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipſo ab executione Pontificalis miniſterii noverint ſe ſuſpenſos, referunt Confect. *in collect. privil. Mendic. fol.* 15. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 88. *art.* 6. Alzed. *de præcellent. Epiſc. dignit. q.* 1. *c.* 3. *n.* 38.

17 Monaſticum habitum non amittit, immò illum geſtare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non eſt ex ſolo mandato regulæ, ſed ex jure *in d. c. clerici officia, in fine*, Boër. *deciſion.* 158. *n.* 5. Alphonſ. Alvarez Guerrero *citato loco*, Cov. *in comm. de Regular. com.* 4. *num.* 17. Azor. *d. quæſ.* 4. *verſ. verum*, Henriq. *lib.* 10. *c.* 32. *n.* 5. & *c.* 33. *in fin.* Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *q.* 40. *dub.* 14. *num.* 113. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 22. Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 58. *artic.* 3. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro relig. lib.* 6. *q.* 199. Joan. de la Cruz *d. lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *verſ. ſecundò ſequitur*, Ferdinand. de Caſtro Palao *in opere morali, tr.* 6. *diſput.* 2. *punct.* 8. *num.* 3. *verſ. probo*, Franc. de Souſa *in lib. de la obligacion conque quedan los Religioſos Obiſpos, num.* 39. *cum ſeqq.* Lezana *d. cap.* 17. *num.* 9. Uſus verò Italiæ, & totius Orbis admittit hujuſmodi Epiſcopum, etiam titularem poſſe incedere non in habitu, & veſtitu, ut antea dum monachus erat, incedebat; ſed eo modo, quo alius quivis Epiſcopus, retento tantùm colore veſtium Religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantelleto ejuſdem coloris Religionis; Rochetum verò portare minimè poteſt, ſed cottam, nempe ſuperpelliceum ſuperimponit in actibus explendis Eccleſiaſticis: Cæremon. Clementis VIII. *lib.* 1. *cap.* 1. *part.* 3. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 4. *c.* 68. *n.* 6. Ugolin. *de officio Epiſcopi part.* 1. *cap.* 3. *n.* 6. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 80. Lezana *d. c.* 17. *n.* 9. Quod ſi præfatus Antiſtes aliis quàm Religionis veſtibus indui audeat, aſſumendo illam albam & candidã veſtem, quæ ab Epiſcopis exteriùs defertur, excommunicationis vinculo ſubjaceret, de qua *in c.* 1. *ne clerici, vel mon. lib.* 6. ut reſolvunt Card. *in Clem.* 2. §. *ſed & tales, de vita & honeſt. cleric.* Jaſ. *in authent. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Selv. *verb. religio* 7. *quæſt.* 11. Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 79. *n.* 10. Majol. *de irreg. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 13. Sed probabilius eſt eam non incurrere, ut tenent Covar. *dict. n.* 18. Azor. *ubi proximè*, Tap. *in auth. ingreſſi, verb. ſua, cap.* 6. *n.* 61. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 58. *art.* 5. Sanctarel. *de apoſtaſ. cap.* 1. *num.* 15. Bonacin. *de cenſur. extra Bull. Cœnæ, diſp.* 1. *q.* 8. *puncto* 6. *n.* 17. Sanch. *d. c.* 6. *n.* 23. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 200. Diana *part.* 3. *tit.* 2. *reſol.* 50. *ante fin.* Franc. de Souſa *ubi ſuprà*, *n.* 44. *cum ſeqq.* peccabit tamen graviter, ut opinatur Faſc. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 15. *poſt n.* 11. me citato Alzed *d. part.* 1. *c.* 5. *n.* 74. Generalis, Provincialis, ſeu alius Prælatus inferior, ſi ad Epiſcopatum præſentetur, & acceptet, ſtatim vacat Prælatura, ſecundùm Fr. Emm. *in ſumm. tom.* 4. *c.* 67. *n.* 15. Maurit. Alzed. *d. p.* 1. *c.* 3. *n.* 40. ſed vide infrà *alleg.* 57. *n.* 74. *prope finem.*

Verùm ſi alicui ex prædictis contingat renuntiare Epiſcopatui, quibuſdam viſum eſt illum debere ad monaſterium reverti, quia ut ſuprà diximus, adhuc permanent monaſticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Epiſcopi munus neque impediunt, neque dedecẽt: tum quia ſic feciſſe multos perhibetur, ut noſtris temporibus fecit eximiæ ſanctitatis vir Dominus Fr. Bartholom. à Martyribus, qui depoſito Pontificio munere, & renunciato Bracharenſi Archiepiſcopatu, ad priſtinum Dominicanæ Religionis ſtatum ſe contulit, ubi vitam cum morte feliciter commutavit, multis clarus miraculis: immò & hoc ipſum fecit Cœleſtinus Pont. Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu depoſito, ad priſtinum etiam ſuæ religionis ſtatum ſe retulit. Et ita Epiſcopum Monachum qui munus Pontificium depoſuit, teneri ad monaſterium redire, videntur tenere Abulenſ. *c.* 30. *Num. q.* 109. Maiol. *lib.* 3. *de irreg. c.* 6. *n.* 7. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Pacian. *conſ.* 131. *n.* 60. *vol.* 1. Alzed. *d. part.* 1. *c.* 5. *n.* 84. *cum ſeqq.* ubi pro hac opinione me citat, cùm contrariam veriorẽ dicam. At verius exiſtimo ad id non teneri, ſed manere in perpetuum exemptũ, ſicut prius, prout melioribus rationibus tuentur Imol. *in Clem.* 1. *n.* 2. *de elect.* Feder. de Senis *conſ.* 38. *num.* 2. & *conſ.* 19. *à n.* 3. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 207. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 31. §. 4. Fr. Emman. *tom.* 3. *q.* 51. *art.* 26. Sanch. *dict. c.* 6. *n.* 26. ubi *n.* 30. contrarium reſolvit, ſi ex propria culpa depoſitus degradaretur, Emman. Sà *in aphor. verb. Epiſcopus, n.* 11. Villalob. *in ſum. part.* 2. *tract.* 35. *diffic.* 43. *n.* 1. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 1. *de ſtatu Relig. n.* 9. Laurent. de Peirinis *in formular. Regul. lit. G. cap.* 6. *num.* 7. Ideò ſi hujuſmodi Epiſcopo, Epiſcopatu 18 renunciato, haud ſibi neceſſe eſſet redire ad clauſtrum, non propterea exiſtimandus erit apoſtata, ut conſuluit Navar. *conſ.6.num.11.ſub tit.de donation.in novis*,& reſolvit Emm. Sa *in aphoriſmis, verb. Epiſcopus*, & ſi ex Apoſtolica conceſſione redierit,inhabilis profectò eſſet ad Dignitates,& officia Religionis , juxta *Conſtit.* 45. *Pauli IV.* incipit, *In ſacra,* quæ pœnas addit adverſus eos, qui illum eligere non omitterent : refert me citato *in hoc loco*, Maurit. Alzed. *d. part.1.cap.5. num.41.* Quarant. *in ſum. Bullarii , verb. electio* , Laurent. de Peirinis *tom.1. privileg.Minimor.Conſt.* 6. *Sixti IV.* §. 12. *n.* 44. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.* 17. *num.* 21. Idem Laurent.de Peirin. *d. lit. G , num.4.* notat quod illa Conſtitutio Pauli IV. quatenus dicit, quod non poſſint Epiſcopi Regulares hujuſmodi ex Apoſtolica conceſſione ad Religionem redeuntes ad ejus Dignitates,etiamſi obtinuiſſent ad hoc facultatem à Sed.Apoſt. eligi, loquitur de his , qui dictam facultatem eo tempore jam obtinuerant,ac proinde dictas facultates præteritas caſſat : unde tenet idem P.de Peirinis *citato loco*, *n.5.*quod Epiſcopus Regularis,ſi Epiſcopatu renuntiato, aut etiam retento , ſed cum ſolo titulo, impetret à Papa privilegium,ut poſſit habere cellam,& victum in ſua Religione,& frui omnibus gratiis,& privilegiis illius,non poteſt tamen prædicta impetratione frui ſine licentia Prælatorum dictæ Religionis : Fr.Emman. *in ſum.tom.4.c.68. n.10.* Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb.Epiſcopus,n.15.*& expreſſiùs idem Laurent.de Peirinis *in Conſtit.4.Sixti IV.* §.10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere,ſunt ſoli Generales,ita ſtatuit Calixt.III. ut refert Fr.Emman.*qq.Regul.tom.1. q.34.n.5.* ubi addit quod ſi dicti Epiſcopi abſque prædicta licentia ſe immiſceant Capitulis Generalibus, aut Provincialibus Ordinis , ſunt ipſo facto excommunicati, tam ipſi admiſſi , quàm admittentes.

CAPUT V.

De conſecratione Epiſcopi.

SUMMARIUM.

1 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis , ſub pœna amiſſionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus , à cujus die currit trimeſtre ad conſecrandum , numeratur à tempore , quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur,qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant ? oſtenditur.*

4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos,quomodo formandus,oſtenditur.*

5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit.*

6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum,& honorum virorum collegio,atque omnium conſenſu creatus.*

7 *Examen Fidei, & ſalutis principia debet promovendus in Epiſcopum non ignorare.*

8 *Epiſcopi pedes quare calceantur,& interioribus quibuſdam tunicis induantur, oſtenditur.*

9 *Actiones , & ſigna ſacra quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent,oſtenditur.*

10 *Ungitur in capite is,qui in Epiſcopum conſecratur,ut declaretur eum eſſe caput,& Principem Eccleſiæ ſuæ.*

11 *Reges cur in humero , & non in capite ungantur ? oſtenditur.*

12 *Ungitur in manibus Epiſcopus,ut ſciat dignitatem non propter otium,ſed propter negotium ſuſcipere.*

13 *Baculus in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non utatur ? oſtenditur.*

15 *Annulus ſacer novo Epiſcopo traditur , ut Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat.*

16 *Evangeliorum liber quare novo Præſuli tradatur ? oſtenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione novi Præſulis quid ſignificet ? oſtenditur.*

18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam utriuſque Teſtamenti deſignat.*

19 *Papa in ſignum Imperii utitur Corona Imperiali , & in ſignum Pontificis utitur Mitra.*

20 *Chirothecis novus Prælatus manus operit, ut neſciat ſiniſtra ſua quid faciat ejus dextera.*

21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, ut ita cunctos reſpiciat,& cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

ELECTUS, & canonicè confirmatus Epiſcopus,licet aſſequatur plenam adminiſtrationem omnium , quæ ad juriſdictionem pertinent cum mero imperio, *cap.tranſmiſſam* 15. *de elect.* non tamen antè conſequitur poteſtatem activæ conſecrationis, quàm ipſe ſit perfectè , & abſolutè conſecratus, id eſt, tota ſolennitate confirmationis conſummata, *c. quod ſicut,* §. *ſuper eo,eod.tit.de elect.*Lotter.*de re benef.lib.1.q.27.n.7.* & 8. quod quidem conſecrationis munus tenetur ſuſcipere infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum , etiamſi ſit S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ; & ſi intra tres alios menſes id non impleverit , ad reſtituendos perceptos fructus tenetur , prout conſtitutum olim fuerat in Chalcedon. Concilio relato *in cap.quoniam* 100. *diſt.* 75. & noviter in Concil. Trid. *ſeſſ.*23. *de reform.cap.*2. de quo plures citavi Doctores *alleg.*1. *n.*39. quibus adde Camil. *in ſum.deciſ.tom.*1.*tit.*6.*n.*11. Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontificii, cap.* 10. *paulò poſt princ. pag.* 31. A qua reſtitutione deobligatur, ſi ex gravi infirmitate,vel ex alia rationabili cauſa conſecrationem poſt tres menſes diſtuliſſet, *d.c.quoniam,diſt.*75. Ugolin. *de officio Epiſcopi, c.*2. *in princ.n.*1.*verſ.excipitur.* Elapſis autem ſex menſibus,ſi ex propria negligentia non ſit conſecratus,Epiſcopatu ipſo jure ſpoliatus manet, Concil. Trid. *d. loco*, Petr. Greg. *ſyntagm.Juris p.*2.*lib.*17. *c.*14.*n.*6. ubi hoſtilitatem, ſeu diſcordiam circa electionem,aut confirmationem pro juſto reputat impedimento. 1

Trimeſtre prædictum , intra quod conſecrationis munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus,vel Principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus privilegium habentibus illos nominandi, currit à die , quo proponũtur Summo Pontifici,& eos, ſi idoneè ſint electi,confirmat, ut oſtendimus infrà *alleg.*1.*n.*40.& 41. Ad Epiſcopatus verò, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant , eliguntur Epiſcopi cùm in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Conſiſtorio,fabricato priùs proceſſu ſuper vita, & moribus promovendi , expeditur cedula , quam in Urbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ,ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur. 2

Fabricantur proceſſus,& inquiſitiones ſuper promovendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apoſtolica, dat.Romæ MDXC. die* 1. *Maii*, quam refert Quaranta *verb. electio , pag.* 309. *Primò* ſuper ætate, cùm debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleviſſe , *cap. cùm in cunctis* , §. *præſenti decreto* , *de elect.* & dixi *d. alleg.*1.*n.*26. ac *ibi* relatis adde Anton. Auguſtin. *in epit. juris Pontif.veteris,lib.*4.*titul.*10. *Secundò* ſuper legitimis natalibus, Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reformat.cap.* 1. dixi etiam *d. alleg.*1. *num.* 32. & an ſit ex Catholicis 3 parentibus creatos, ut *in Bulla Gregorii XIV.* Tertiò, an antea ſex menſibus fuerit in ſacro Ordine conſtitutus, Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 2. dixi eadem *alleg.* 1. *à n.* 36. *Quartò*, ſi antea in Univerſitate ſtudiorum Magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Jure Canonico, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur, Concil. *d. cap.* 2. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* dictum eſt *d. alleg.* 1. *à num.* 24. *Quintò*, an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixoſus, & non criminoſus. *Sextò*, an in rebus gerendis pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cùm ſit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 9. *de reform. c.* 1. *poſt princip.* quæ omnia invenies in dicta Bulla, ubi habetur utile eſſe ad hujuſmodi inquiſitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, ſi Prælatus qui eam facturus eſt, vel à promovẽdo, vel ab alio aliquo confici curet ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen promovendi, cognomen, parentes, ætas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel Juri Canonico operam dedit, aut longo tempore verſatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipſum, quàm parentes ejus intimè norint. Quod ſi promovendus documentum aliquod exhibere voluerit, unde ipſius gradus, dignitas, ſacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquod hujuſmodi comprobatur, admittendum, ac proceſſui inſerendum erit, modò documentum publicum, ſeu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum cenſet, ac expreſſè prohibet, ne ad teſtimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Eccleſiam quilibet homines admittantur, ſed viri tantùm graves, pii, prudentes, docti, qui de qualitatibus promovendorum rectum judicium ferre valeant, & ſincerum, ac fidele teſtimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, ubi etiam *in verſ. quod autem*, agit quomodo facienda ſit inquiſitio, & proceſſus Regularium, cùm ad Eccleſias Cathedrales promovendi fuerint; cujus typum ad majorem rei certitudinem ad longum hîc ita ſubjiciemus.

Circa perſonas, ad quas ſpectat dictos Proceſſus conficere.

SI Proceſſus Inquiſitionis conficiendus ſit extra Romanam Curiam, hoc munus ſpectat ad Legatos Sedis Apoſtolicæ, vel ad Nuncios Provinciarum in locis, in quibus commorantur: ſi non adſint Legati, neque Nuncii, ſpectat ad Ordinarios perſonarum promovendarum, & ipſis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim ſervandus eſt, nec quiſquam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per ſpeciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio Proceſſus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine ſupradicto ſpectat proceſſum conficere, conſanguinitate, vel affinitate uſque ad tertium gradum incluſivè promovendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quod eo caſu deferatur ad illum, qui proximè ſequitur, ſervato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam ſit legitimè impeditus, ut per ſeipſum Proceſſum conficere non poſſit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferiùs ſcripto, qui incipit, *Quicunque confecturus eſt*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem Prælato impedito.

Si Proceſſus ſit conficiendus in Romana Curia, videndum eſt, an Eccleſia, vel Monaſterium, cui eſt providendum, ſit ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris, vel alicujus Regis, aut Principis; quo caſu munus conficiendi Proceſſum in Curia ſpectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apoſtolicam eſt Protector illius Provinciæ, in qua ſita eſt Eccleſia, vel Monaſterium.

Quod ſi Eccleſia, vel Monaſterium non ſit ad nominationem, aut præſentationem, ut præmittitur, proceſſus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de hujuſmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel ſaltem vigore ſuæ aſſertionis aliquid narrari à Notario in principio Proceſſus.

Quando contingat Proceſſum confici debere de qualitatibus Archiepiſcopi, vel Epiſcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab una ad alteram Eccleſiam ſit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apoſtolico illius Provinciæ, vel Regni, ubi ſita eſt Eccleſia, à qua aliquis transferendus erit, ſpectat ad Metropolitanum, ſi perſona transferenda eſt Epiſcopus; ſi verò eſt Metropolitanus, ſpectat ad Epiſcopum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum diſtantiam non poſſet commodè per ipſum teſtes examinare ſuper aliquo articulo, utputa ſuper legitimis natalibus, ætate, aut aliquo ejuſmodi, licebit ei partem illam alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare, non autem univerſam inquiſitionem.

Quoad Proceſſus conficiendos pro habenda informatione ſtatus Eccleſiarum, vel Monaſteriorum, quibus providendum erit, hoc etiam conficere debent iidem Prælati, qui Proceſſum de qualitatibus promovendorum confecturi ſunt. Si verò contingat in alia Provincia, vel Regno eſſe Eccleſiam, & in alia promovendum, tunc Prælatus inquirens poterit ſubdelegare Epiſcopo, qui erit vicinior ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, munus conficiendi Proceſſum ſuper ſtatu dictæ Eccleſiæ, vel Monaſterii.

Quomodo conficiendi ſint Proceſſus, ut dici poſſint, & videantur confecti per viam Inquiſitionis?

QUicumque confecturus eſt Proceſſum Inquiſitionis in qualitates promovendi, etiamſi ſit Legatus, non per ſuos Vicarios, Auditores, vel alios Miniſtros, ſed per ſeipſum id munus exercere debet, licèt poſſit ab hujuſmodi perſonis, vel aliis viris peritis adjuvari. Hæc autem in ſpecie ſervanda ſunt.

Non recipiantur teſtes à promovendo, vel pro parte ſua inducti, neque articuli ab ipſo, vel nomine ſuo producti; ſed Prælatus inquirens interrogatoria, ſeu articulos per ſeipſum formatos habeat, & ſuper eis examinet teſtes, quos de rebus inquirendis ſincerum, & fidele teſtimonium daturos eſſe exiſtimet: ipſe ex officio ſuo ſecretò vocari mandet, & ſecretò examinet: ipſemet recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium juramentum, quod ab Epiſcopis præſtetur tacto pectore, à cæteris verò inferioribus, cujuſcunque qualitatis ſint, tactis ſacris Scripturis, & ita reſpectivè referat Notarius Proceſſum ſcripturus, qui etiam aſſerat, teſtem fuiſſe ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: inſuper Prælatus ipſe teſtes interroget ſuper unoquoque articulo, ipſorum autem teſtium dicta unà cum reliquis hoc negotium tangentibus ſcribat aliquis Notarius publicus, & qui debebit etiam tam dicta teſtium, quàm ſcripturas, & documenta producenda, ut inferiùs dicetur, in Proceſſum, & in publicum inſtrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs diſcribentur.

Circa qualitates teſtium vocandorum, & examinandorum quoad perſonam promovendi.

TEſtes ſint viri graves, pii, prudentes, docti & qui de qualitatibus promovendorum rectum judicium ferre valeant, ſincerúmque, ac fidele teſtimonium veriſimiliter ſint daturi, præſertim verò hujuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promovendi ad regendam Eccleſiam: ſcire enim debent ipſi teſtes, quæ requirantur in eo, qui recturus eſt Eccleſiam Cathedralem, ad hoc ut ſit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoveatur.

Non ſunt recipiendi in teſtes cognati, vel nimium familiares, aut inimici, ſive æmuli perſonæ promovendæ.

In inveſtigandis teſtium qualitatibus adhibenda eſt diligentia per Prælatum inquirentem, ut cognoſcere poſſit quàm ſint erga promovendum affecti, exindeque conjicere, utrùm ex affectu, an ex veritate teſtimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, teſtibus ad memoriam reducet vim juramenti, & gravitatem perjurii, admonebitque ipſos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt, qui promovebuntur, ſi vel falſa narrando, vel reticendo vera, cauſa erunt, ut homines indigni, vel minùs idonei Eccleſiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere poſſit per viam inquiſitionis, quando non habet notitiam perſonæ promovendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem non habere ſufficientem notitiam perſonæ promovendæ, ad hoc ut poſſit deligere, & vocare teſtes ex officio, abſque ſcientia ipſius promovendi, & ſecretò, poterit curare, ut ipſe promovendus, vel aliquis alius det ei ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen dicti promovendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca in quibus Theologiæ, vel Juri Canonico operam dederit, aut longo tempore verſatus fuerit, amici, & familiares, aliæve perſonæ, quæ tam ipſum, quàm parentes ejus intimè norint.

Cùm autem hujuſmodi ſchedula petenda ſit tantummodo ad habendam quandam extrajudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem ſcire oportet pro inquiſitione facienda, non debebit ipſa ſchedula inſeri proceſſui, neque de ea aliqua mentio in dicto proceſſu fieri, ſed ad partem ſervari, donec inquiſitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, ſi Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promovendis requiruntur?

PRimò, an teſtis cognoſcat promovendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odioſus?

2. An ſciat in qua civitate, vel loco, & Diœceſi promovendus ſit natus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. An ſciat ipſum natum eſſe ex legitimo matrimonio, atque honeſtis, & Catholicis parentibus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. An ſciat cujus ætatis ſit, præſertim an expleverit annum 30. & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An ſciat eum eſſe in ſacris Ordinibus conſtitutum, quibus, à quo tempore citra, præſertim an ante ſex menſes, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

6. An ſciat eum eſſe in Eccleſiaſticis functionibus, & in exercitio Ordinum ſuſceptorum diu verſatum, in ſuſceptione Sacramentorum frequentem, & devotum, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7. An ſciat eum ſemper catholicè vixiſſe, & in fidei puritate permanſiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An ſciat eum præditum eſſe innocentia vitæ, boniſque moribus, an ſit bonæ converſationis & famæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat eum eſſe virum gravem, prudentem, & uſu rerum præſtantem, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

10. An ſciat eum aliquo gradu in Jure canonico, vel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Juri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur ad hoc, ut poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. An ſciat eum aliquo munere aliquando functum eſſe, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Eccleſiæ ſe exercuiſſe, & quomodo in eis ſe geſſerit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12. An ſciat eum aliquando publicum aliquod ſcandalum dediſſe circa fidem, & mores, ſive doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus poſſit ad Eccleſiam Cathedralem promoveri, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An eum idoneum exiſtimet ad bene regendam Eccleſiam Cathedralem, & præſertim eam, ad quam ipſe eſt promovendus? an dignum, qui ad illam promoveatur, & an ipſius promotionem eidem Eccleſiæ utilem, & proficuam futuram eſſe cenſeat, & quare ita exiſtimet. Depoſitiones teſtium ſeriatim, & per extenſum ſcribantur: neque præciſæ affirmationes, ſeu negationes tantummodò admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquiſitionem, præter ea quæ ex teſtibus habebuntur?

QUoad ſacros Ordines petendæ ſunt à promovendo, & proceſſui inſerendæ originales Bullæ, vel litteræ teſtimoniales collationum ipſorum Ordinum, vel ſaltem earum exemplaria in forma authentica, præſertim ſi teſtes in ſufficienti numero non depoſuerint, ſe non modò vidiſſe eum cantantem Epiſtolam, & Evangelium, vel celebrantem, ſed etiam legiſſe dictas bullas, vel litteras teſtimoniales, vel interfuiſſe collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum ſimiliter inſerendum eſt proceſſui privilegium originale, vel ejus exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promovendo videbitur, proceſſui etiam adjungantur aliqua Brevia, Litteræ patentes, vel aliæ ſcripturæ, aut publica documenta, quibus major, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promovendi, vel aliud ejuſmodi: præſertim ſi teſtes circa ea ſufficienter, & plenè non depoſuerint, recipiantur, & adjungantur.

Si fortè promovendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in jure Canonico, neceſſe eſt, ut præter probationem aliunde habendam circa ejus doctrinam, juxta præinſertum decimum interrogatorium, pro parte promovendi exhibeatur publicum alicujus Academiæ teſtimonium, quo idoneus eſſe declaretur ad alios docendos, quæ populum Chriſtianum ſcire oportet. Perſona promovendi enuntietur hac nota, videlicet, ſi ſit Prælatus, admodum R. P. ſi verò non ſit, R. N. N. Promovendus nunquam vocetur Electus, neque ipſe ſe talem vel nominet, vel ſcribat, niſi ubi præceſſerit electio Capituli, aut Conventus.

Quid

Quid ſervandum quoad probationem doctrinæ, quando promovendi orti ſunt in provinciis, in quibus non ſunt Univerſitates ſtudiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem?

IN hujuſmodi locis, & perſonis ſufficiet, ſi teſtimonio virorum gravium, & ſacræ Theologiæ, vel Juris Canonici peritorum conſtet promovẽdos ea ſcientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, ut idonei ſint ad ea docenda, quæ populum Chriſtianum ſcire oportet, ac muneris ſibi injungendi neceſſitati valeant ſatisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc ſenſum, juxta quod ſi teſtes depoſuerint, ſe de ſcientia promovendorum certos redditos eſſe ex eo quod prædictos promovendos ſpeciem ſuæ doctrinæ publicè, vel privatim dediſſe cognoverint, hoc modo ſufficiens cauſa ſcientiæ dici poterit, aliàs non plenè probabunt doctrinam ad mentem ſupradictæ Conſtitutionis Gregorii XIV.

Quid ſervandum ſi promovendus ſit Regularis?

OMnia, quæ ſervari debent in promovendo ad Eccleſiam Cathedralem, ſi ſit ſecularis, ſervanda etiam ſunt ſi ſit Regularis,

Sed quia Regulares non ſolent utplurimum ſuſcipere inſignia Doctoratus in Univerſitatibus ſtudiorum, neceſſe eſt juxta decretum Concilii Tridentini, ut promovendus Regularis à ſuis Superioribus Regularibus teſtimonium habeat ſufficientis doctrinæ, & quod ſit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi ſunt duntaxat qui nullum ſui Ordinis Superiorem agnoſcunt, ſive ij cujuſvis Ordinis Abbates, Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti generales, vel quarumlibet Congregationum Præſidentes, ſive Definitores, aut Viſitatores Capitulum generale repræſentantes, ſive alii quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum abſentia ipſorum Vicarii, ſeu commiſſarii Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum ſuccedunt.

Animadvertendum tamen, quod præter ſupraſcripta Superiorum teſtimonia eſt etiam aliunde inquirendum in hujuſmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum eſt de ſeculari, qui habet ſuæ doctrinæ teſtimonium à publica aliqua Academia.

Quid ſervandum in tranſlatione alicujus Epiſcopi ad alteram Eccleſiam?

SErvanda eſt eadem formá inquirendi ex officio, quæ ſuperiùs dicta eſt.

Si Epiſcopus transferendus promotus fuit poſt publicationem Concilii Tridentini, & conſtat in proceſſu tunc temporis confecto plenè probata eſſe omnia requiſita, ſufficiet inquirere, & teſtes examinare ſuper infraſcriptis articulis: ſi verò non conſtet de hujuſmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit teſtes examinare ſuper omnibus articulis ſuperiùs deſcriptis, vel ſaltem ſuper illis, de quorum probatione non conſtiterit, & præterea ſuper articulis ſequentibus erunt utroque caſu omninò examinandi teſtes, & de contentis in eis facienda inquiſitio ex officio, videlicet:

1. An teſtis cognoſcat Epiſcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odioſus?
2. An ſciat ipſum conſecrationis munus ſuſcepiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
3. An ſciat per quot annos fuerit Epiſcopus illius Eccleſiæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
4. An ſciat eum in ſua Eccleſia, & diœceſi aſſiduè reſediſſe?
5. An ſciat eum diligenter, & ſæpe dictam ſuam Eccleſiam, & Diœceſim viſitaſſe, opportunè omnibus neceſſitatibus occurriſſe, & providiſſe, ejuſque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curaſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
6. An ſciat eum ſæpe ſolemniter celebraſſe, Ordinationes juxta neceſſitatum exigentiam habuiſſe, confirmationis ſacramentum miniſtraſſe, cæteraque Pontificalia exercuiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
7. An ſciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando ſpecimen dediſſe, ac verbo, & exemplo profeciſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
8. An ſciat eum prudenter ubilibet, & diligenter ſe geſſiſſe in defendendis, conſervandis, & regendis juriſdictionibus ſpirituali, & temporali, juribus, ac bonis omnibus ſuæ Eccleſiæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
9. An ſciat verè ea doctrina ipſum ad præſens pollere, quæ in Epiſcopo requiritur, adhuc ut poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
10. An dignum eum exiſtimet, qui transferatur ad Eccleſiam N. & an cenſeat ejus tranſlationem fore ipſi Eccleſiæ N. utilem, proficuam, & quare ita exiſtimet, & cenſeat?

Quid ſervandum circa inquiſitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Conſiſtorio promovendi ſunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monaſteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

EAdem omnia ſervanda ſunt, quæ dictum eſt ſervari debere in promovendis ad Eccleſias Cathedrales, præſertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa eſt monaſterio juriſdictio ſpiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò ſuper eiſdem interrogatoriis examinandi ſunt teſtes, mutatis tamen mutandis, reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & reſpectu Monaſterii, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa profeſſionem Ordinis, & tempus à quo eam emiſit: circa verò ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire, cujus ætatis ſit, non reſtringendo ſe ad trigeſimum annum expletum; poſteà enim videbitur, an in hujuſmodi promovendo adſit ætas legitima reſpectu dignitatis ad quam promoveri debet.

Quoad doctrinam, cùm promovendi ad hujuſmodi dignitates regulares non ſint per Concilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſive licentiæ, vel ad publicæ Academiæ teſtimonium, & nihilominus æquum ſit, ut ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, Prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebunt ſuper doctrina ejuſmodi perſonarum juxta modum, & formam ſuperiùs notatam, ut Romanus Pontifex habita informatione, quænam ſit promovendi doctrina, judicare poſſit, an ſit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promovendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei profeſſio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſervato ordine ſuperiùs dicto) pertinet, à quo ſi promovendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis Ordinario, cui promovendus vicinior erit.

Prælatus recipiet profeſſionem fidei à promovendo, præſente Notario publico, ac teſtibus: ipſe autem promovendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Evangelia, & ſpondendo,vovendo,& jurando,prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis,in quibus nomen,& cognomen ſuum exprimendum erit, ea duntaxat ſua propria manu ſubſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, Ego N. fidei profeſſionem juxta ſupraſcriptam formam à R.P.D.N.in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demùm Notarius, qui præſens fuit publico inſtrumento,in calce ejuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis per extenſum fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione,ac receptione præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, ut exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mendis, ne levibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modò notarii ſcribentis, ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando in eo fit relatio proceſſus, & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre; ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum provenientium ex incuria ſcribentis, ut ubique imprimantur exemplaria juxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur, cùm verò tranſmittenda ſiunt inſtrumenta profeſſionis fidei,hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

PRimò inquiretur, in qua Provincia ſita ſit Civitas N. cujus ſitus, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot conſtetur domibus,& a quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cujus dominio in temporalibus ſubjaceat,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

2. An ſciat in illa Civitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua invocatione, cujus ſtructuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint; ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates,Canonicatus,& alia beneficia Eccleſiaſtica,quis ſit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum ibi in divinis inſervientium, quæ ſit dignitas major poſt Pontificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis,& quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficienter inſtructum ſacra ſupellectili, cæteriſque rebus ad divinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda neceſſariis, chorum, organum, campanile cum campanis,& cœmeterium,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſerventur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, ubi & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat verum valorem redditutum menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummam annuatim aſcendant,in quibus conſiſtant,an ſint aliqua penſione onerati,ad cujus,vel quorum favorem dicta penſio ſit reſervata, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. Quot exiſtant in illa civitate Eccleſiæ Parochiales, & an unaquæque habeat fontem Baptiſmalem, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12. An in ea erectum ſit Seminarium,quot in eo pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Provinciali non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegii non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicujus Monaſterii.

PRimò, in qua Provincia, & Diœceſi ſit monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

2 Cujus Ordinis ſit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3 Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere conſueverit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4 Sub qua invocatione ſit Eccleſia ipſius Monaſterii, cujus ſtructuræ & qualitatis, an indigeat reparatione, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5 Qui ſint redditus menſæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus menſæ Conventualis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

6 An Monaſterium habeat aliquam juriſdictionem temporalem, aut ſpiritualem, quam, & in quos, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7 An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8 An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

Quid agendum perfecta Inquiſitione?

CUm totum examen, ſeu inquiſitio de perſona promovenda, & informatio de ſtatu Eccleſiæ, ſeu monaſterii perfecta fuerint,Notarius eas,unà cum ſcripturis,& documentis publicis,& authenticis,ac Profeſſione Fidei in inſtrumentum publicum rediget.

Si proceſſus Inquiſitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prælatus qui eam confecerit,ad Pontificem clauſum, & obſignatum tranſmittet, ſi Eccleſia, vel Monaſteria non ſint ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris,vel alicujus Regis; ſi verò de hujuſmodi nominatione,vel præſentione,tranſmittet proceſſum ad Cardinalem illius Regni,vel Provinciæ protectorem, in qua eſt Eccleſia, vel Monaſterium providendum.

Ipſe autem Prælatus,vel per litteras ſeparatas, ſimul tamen cum proceſſu mittendas,vel per ſubſcriptionem hujuſmodi proceſſus ſignificabit, quanta fides teſtibus examinatis, eorumque dictis, & ſcripturis productis ſuo judicio habenda ſit; ſimul etiam quid de promovendo ipſe ſentiat.

Proceſſus ſic formatus, & tranſmiſſus primùm à Cardinale, cui illum in Conſiſtorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus

Ordinum ſubſcribetur, & poſtea fiet relatio in Conſiſtorio.

Cardinalis relator monere debet promovendum, ſi præſens in Curia ſit, ut juxta Concilium Lateranenſe noviſſimè celebratum, omnes Cardinales, vel majorem partem Collegii adeat, antequam Eccleſia, vel Monaſterium proponatur, ut quæ à referente Collega ſunt audituri, oculata fide quantum ad perſonam ipſius promovendi attinet, cognoſcere poſſint.

Poſtquam prædictis expeditis de commiſſione conſecrandi conſtiterit conſecratori, ſive per litteras Apoſtolicas, ſi ſit extra Curiam, ſive per mandatum à Camera Apoſtolica emanatum in ipſa Curia, ſive per commiſſionem vivæ vocis oraculo à Summo Pontifice conſecratori datam, ſi conſecrator ipſe ſit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, ut dixi *d. alleg.* 1. *à n.* 42. vel feſtiva, ſi Summus Pontifex hoc ſpecialiter indulſerit, ut habetur in Pontificali, Epiſcopalis fiet conſecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, ſolent de ejuſdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio conſecrari, ut habetur in Cæremoniali: attento verò Jure communi conſecratio Epiſcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cujus futurus eſt ſuffraganeus, *cap. Epiſcopi*, 24. *diſt. ind.* Petr. Gregor. *ſyntagm. juris part.* 2. *lib.* 17. *cap.* 14. *n.* 7. Sed ſi fuerit ipſe Metropolitanus impeditus, id alteri Epiſcopo committere poteſt, *cap. quod ſedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus provinciæ Epiſcopis congregatis in Sede Metropoleos eſt ordinandus, ut Anicetus Papa decrevit *in cap.* 1. 66. *diſt. & in cap. ſi Archiepiſcopus, cum ſeqq. de tempor. ordinat.* Petr. Gregor. *d. cap.* 14. *num.* 8.

In ipſa quoque Eccleſia, ad quam fuit electus, eſt conſecrandus Epiſcopus, ſi id commodè fieri poterit, aut ſaltem in provincia ipſa, ſecundùm Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 2. Leſſ. *de juſtit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 103. Ugolin. *de officio Epiſc. cap.* 1. *in princ. n.* 4. niſi in Curia Romana moretur electus, ut probari videtur *in cap. quod ſicut, de elect.*

Fieri autem debet cujuſlibet Epiſcopi conſecratio à tribus Epiſcopis, & non paucioribus, ut habetur *in cap.* 1. *& in cap. Comprovinciales*, 54. *diſt. & in cap. porrò*, 66. *diſt. & in d. cap. ſi Archiepiſcopus, & in c. nec Epiſcopi, de tempor. ordinat.* aliàs nulla eſt conſecratio, etiamſi à duobus fieret, *c. Chorepiſcopi*, *in fine* 68. *diſt.* Sylveſt. *in ſum. verb. conſecratio* 2. *in princ.* Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 30. *quæſt.* 3. *verſ. quæret item*, Ægid. de Coninch *diſp.* 20. *dub.* 9. *concl.* 5. Layman. *in ſum. Theolog. moralis, lib.* 5. *tract.* 9. *c.* 5. *num.* 1. *verſ. nota*, Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarchia, part.* 1. *diſp.* 6. §. 2. *num.* 8. Trium enim Epiſcoporum præſentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtivè præſtitum, & ut pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Jacobus frater Domini à Petro, Jacobo, & Joanne Apoſtolis ordinatus fuit, *cap. porrò*, 66. *diſt.* ubi ſic dicitur: *Porrò Hieroſolymitanus primus Archiepiſcopus Jacobus, qui Juſtus dicebatur, & ſecundum carnem frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus eſt, ſucceſſoribus ſuis formam dantibus, videlicet ut minus, quàm à tribus Epiſcopis Epiſcopus non ordinetur.* Referunt Durant. *in rationali divinor. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 7. *&* 9. Ant. Auguſt. *in Epitome juris Pontificii veteris, lib.* 4. *tit.* 17. aliud verò eſt in terris noviter ad Fidem converſis, aut aliis, in quibus penuria eſſet Epiſcoporum, tunc diſpenſat ſummus Pont. ſicut diſpenſavit Gregor. Papa cum Auguſtino Anglorum Epiſcopo, cujus diſpenſationis pars habetur *in c. ult.* 80. *diſtinct.* Authoritate enim Summi Pont. concedi poteſt ut unus Epiſcopus juſtis de cauſis Epiſcopum conſecret, eo quòd non Chriſtus Dominus, ſed Apoſtoli conſtituerunt, ut Epiſcopus à tribus Epiſcopis conſecraretur, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *q.* 3. Ægid. de Coninch *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 9. *concl.* 5. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 9. *c.* 1. *n.* 1. *verſ. nota*, Sebaſt. Cæſar *d. diſp.* 1. §. 2. *n.* 8. Sed non poteſt Papa concedere ſimplici Sacerdoti conſecrare Epiſcopum. Coninch *de Sacram. diſp.* 20. *dub.* 9. *n.* 86. Alzedo *de præminentia Epiſc. dignit. p.* 2. §. 5. *n.* 8. *in princ.* Circa proceſſum verò in ordinatione Epiſcopali primitivæ Eccleſiæ eleganter Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontificii, c.* 1. *col.* 8. *verſ. quod authoritatibus*, in hæc verba: *Petrus fuit ſolus Epiſcopus à Chriſto factus ante Aſcenſionem, poſt Spiritus ſancti autem miſſionem, ſive ipſa prima die Dominica, ſive alia, ſolus Petrus fecit Ioannem Epiſcopum, deinde Petrus conſecrato Ioanne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis, tunc ordinavit Petrus quod deinceps ordinaretur Epiſcopus à tribus Epiſcopis*, ut in d. c. porrò, *licèt tunc propter paucitatem Epiſcoporum, quando Apoſtoli fuerunt, non potuerit hæc forma ſemper ſervari: ideò Paulus ſolus Timotheum, & Titum ordinavit Epiſcopos, qui ſeparatus à Barnaba non habebat in ſocietate ſua Epiſcopos, niſi quos poſtea fecit. Ratio autem quare filii Zebedæi fuerunt priùs à Petro in Epiſcopos ordinati, eſt quia illi poſt Petrum fuerunt majores, & honorabiliores, & hos cum Petro Chriſtus præ cæteris præferebat, ut patuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filiæ Archiſynagogi, in oratione in Horto.* Matth. 9. 16. 17. Chryſoſt. ſuper illud, *Aſſumpſit* Jeſus *Petrum, Iacobum, & Ioannem*, dixit: *Hos aſſumpſit, quia aliis potiores erant.* Hæc Alphonſ. Alvarez Guerrero *dicto loco.*

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæva Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. Auguſt. *in epitome juris Pontificii veteris, lib.* 4. *tit.* 2. Unde Cyprianus Cornelium ſic laudat. *Non iſte*, inquit, *ad Epiſcopatum ſubitò pervenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in divinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotii ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, ut quidam, vim fecit ut Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, ut Epiſcopatum coactus acciperet. Quis autem ille eſt* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antiſtitem, & propugnatorem unius diecula ſpatio, veluti ſimulacrum ex argilla fingat? illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrabit, qui ad ſupremum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet, & ſuperno mundo opificem aget: & quod majus eſt, dicam: Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidem obſervandum maximè eſt, ne ad Epiſcopalem dignitatem promoveatur niſi qui Eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eveniat quod idem Gregor. Nazianz. *in laudibus Athanaſii*, dicit: *Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios ante purgant, quàm ipſi purgati fuerint: heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum arbitri, & Antiſtites:* veteres vitio, pietate rudes: & (quod gratiæ ac favoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cùm cætera omnia violenter perſuaſerint, ad externam ipſam quoque pietatem tyrannide premunt; quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtruit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quàm pro populi ignorantiis ſacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I. *epiſt.* 1. *ad Michaëlem Imper.* damnat plurimùm Photium, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem*, inquit, *auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere priùs elegit, & deinde cœpit doceri; priùs ſanctificare curavit, ac deinde ſanctificari; priùs illuminare voluit, & poſtea illuminari.*

6 Cùm, ut inquit Cyprian. *lib.4.epiſt.1.* de clericorum omnium teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideò ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit: *Reverendiſſime Pater, poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, ut hunc præſentem Presbyterum ad onus Epiſcopatus ſublevetis.* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Civitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcopum conſtituere, illorum teſtimonium tantùm hujus auctoritatem eſſe.

7 Deinde cùm, ut inquit Gregor. *in laudibus Athanaſii, abſurdum ſit, & inſolitum Doctorem, & Antiſtitem ſalutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & baſis totius ædificii eſt, promovendus ſeſe confert, ſitque inquiſitio an doctrinam Veteris, & Novi teſtamenti, cujus Magiſter, & interpres eſſe debet, rectè norit? Et num prudentiam ſuam, quantum illius capax eſt natura, divinæ Scripturæ ſenſibus accommodare velit?* Hæc dum ſanctè profeſſus fuerit, proponitur illi univerſæ Fidei ſumma, eorum præſertim capitum, quibus univerſa Religio Chriſtiana continetur, Summæ ſcilicet, ac diviniſſimæ Trinitatis confeſſio, Incarnationis, ſalutiſque noſtræ œconomia, ſpes vitæ, & reſurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac unius ſanctæ, Catholicæ, & Apoſtolicæ auctoritatis. Interrogatur num ea, quæ ex divinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus eſt, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apoſtolicæ Sedis conſtitutiones veneranter ſuſcipere, docere, ac ſervare? Num B. Petro Apoſtolo, cui à Deo data eſt poteſtas ligandi ac ſolvendi, ejuſque Vicario Domino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus fidem, ſubjectionem, & obedientiam ſecundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adjuvante, ad omne bonum commutare, caſtitatem, & ſobrietatem cum Dei auxilio cuſtodire, & docere, Divinis inſuper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus eſſe, ne ſcilicet oculos, qui moderandis greſſibus præſunt, cura pulveris obſcuret? Num humilitatem, & patientiam in ſeipſo cuſtodire, & alios ſimiliter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibuſque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & miſericors eſſe? Quæ omnia ubi ille ſanctè, & bona fide ſervaturum ſe quantum humana fert conditio, promiſerit, ſumma ejus oneris, quod ſubeundum eſt, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Epiſcopum oportere judicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac conſecratione Epiſcopos nullum votum emittere, neque ſe ad aliquid obligare, niſi ad ea, ad quæ tenentur ratione Sacerdotii: jurant tamen fidelitatem Sedi Apoſt. & ſe honoraturos Legatos de latere, & Eccleſiam ſuam indemnem habere, *cap. ego N. de jurejur.* Ugolin. *de offic. Epiſcopi part.1.c.1.§.1. in princ.* Alzed. *d. par.1.c.4.n.18.*

8 Fidei abſoluto examine, auguſtiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annunciandum Evangelium pacis, ut eat, non ſtet, laboret, non otioſus deliteſcat. Induitur interioribus quibuſdam tunicis, interioris, & occultæ devotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus, cujus ſolus Deus purarum animarum unicus ſponſus inſpector eſt, & cujus ſuavitatem illi ſolùm norunt, qui experiuntur; intus enim eſt qui judicat, intus quod judicatur; internorum cura in externorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Epiſcopum, ut inquit Apoſt. *ad Titum.1.* ſicut Dei diſpenſatorem hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, diſperſit, dedit pauperibus: diſpenſationis autem hujus, inquit Chryſoſtomus, modus eſt, ſi Eccleſiaſticæ facultates neque redundent, neque temporibus neceſſariis deſint.

9 Poſtquam ordinandus ſic veſtitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè ſanctæ ſunt, Sanctoſque efficiunt; quæ ex antiquiſſima, & Apoſtolica traditione, ſacris primùm ſignis, & actionibus, deinde myſticis unctionibus continentur. Actiones, & ſigna ſacra à Dionyſio tantorum myſteriorum Divino interprete, hæc numerantur; genuflexio ad Altare, manuum impoſitio, Crucis obſignatio, benedictio, & precatio: unguntur poſtea caput ejus, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò fruſtrà, aut ſine cauſa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus hic ipſe, qui conſecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. *Plus enim,* inquit Chryſoſt. *in cap.1. ad Titum, ſerm.1 ejuſdem precibus indiget, quàm cæteri omnes; nam quanto eſt celſior dignitas, tanto Sacerdotis majora ſunt pericula.*

Ungitur in capite primùm is qui conſecratur, ut 10
auctoritas, & dignitas ejus declaretur, cum ſcilicet eſſe
caput, & principem Eccleſiæ ſuæ, quomodo vir uxoris
ſuæ caput dictus eſt: & ut oſtendatur eum eſſe Vicariũ
Chriſti, ejuſque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui
eſt ſuper omnia, & quem conſtituit Deus caput ſuper
omnem Eccleſiam, Ideò † Reges non jam in capite, ſed 11
in humero unguntur: primùm ut is proprius honor ſit
illius, quem Deus conſtituit excelſum ſuper omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & auguſtiùs unxit præ conſortibus ſuis. Deinde ut oſtendatur quod primò ante omnes Reges, & Principes perſona capitis Pontificali officio repræſentetur. Ungitur tamen & Rex in humero, ut neque ipſe planè excludatur à repræſentatione ejuſdem capitis; nam & hujus principatus, ut dicit Iſai. 6. fuit ſuper humerum ejus, & ut ſciat ſe eſſe miniſtrum ad portandam Crucem JESU CHRISTI, ad laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apoſt. *ad Rom.13.*

12 Deinde in manibus ungitur, primùm propter officium, & miniſterium ejus, ut ſe ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere, ut ſciat ex illo ſe numero operariorum eſſe debere, qui ſuſtinent pondus diei, & æſtus: deinde ut illius manibus adſit virtus Spiritus ſancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, ut quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid ſanctificaverit, ſanctificetur. Demùm unguntur manus ejus, ut operentur bonum, ad omnes quidem, ſed maximè domeſticos Fidei, ut manus ſuas mittat ad fortiora, ut panem otioſus non comedat, ut manus ejus diſtillent myrrham, ut ſit beatus ſervus ille, quem cùm venerit Dominus, invenerit vigilantem, & operantem. Materia autem & forma conſtat hoc Sacramentum; nam impoſitio manuum trium Epiſcoporum eſt materia qua Epiſcopus conſecratur: at verba illa, *Accipe Spiritum ſanctum,* forma ſunt hujus Sacramenti. Ita Henriq. *in ſum. lib.10.c.6. §.3.* Vaſq. *in 3.part.tom.3. diſputat.240.cap.5.num.58.* Layman. *lib.5.tract.9.c.5.n.1.* Sebaſt. Cæſar *dict.part.1. diſp.6.§.2.n.1.& 3. ubi n.4.* ſubdit quod cæteræ ſolemnitates ſubſtantiales non ſunt, ſed tantùm quædam ceremoniæ ad majorem reverentiam, prout de Miſſa dicunt Henriq. *d.lib.10.c.34.§.3.* Sebaſt. Cæſar *d.§.2. num.13.*

13 Peracto conſecrationis Sacramento, conſecratus jam ad ſpiritualem œconomiam, ſanctæque prolis gubernationem ſe confert. Armatur igitur, & inſtruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ inſtrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus novi Antiſtitis conſecratus baculus, auctoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbe-

cillitatis humanæ, ut ſit in coërcendis vitiis piè ſæviens, judicium ſine ira tenens, in fovendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeveritatis cenſuram non deſerens, ut revocet errantes, regat juſtos, pungat & ſtimulet ignavos & inertes, repellat nocentes, ac juxta Ezechiel, *c.* 34. attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum, portet in humeris ſuis exemplo principis Paſtorum ægrum, & debilem, *ut increduli*, inquit Bernard. *lib.* 3. *de conſider. convertantur ad Fidem, converſi non avertantur, averſi revertantur, perverſi ordinentur ad rectitudinem, ſubverſi ad veritatem revocentur, ſubverſores convincantur, ut vel emendentur ipſi, ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant auctoritatem facultatemque alios ſubvertendi. Negligenter paſcens toties commendatum Dominicum gregem*, inquit Magnus Leo, *convincitur Summum non amare Paſtorem.* Quod verò Baculus eſt acutus in fine, rectus in medio, & retortus in ſummo, deſignat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles ſui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmius *de Epiſcopis titularibus p.* 2. *fol.* 13. Moſcon. *in tract. de majeſt. militantis Eccleſ. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *verſ. item baculus*, Barthol. Gavant. *in comment. rubric. Miſſal. & Brev. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 1. *n.* 7. *& part.* 5. *tit.* 3. §. 5. Tamburin. *de jure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 10. *q.* 1. *n.* 4. *& c.* 2. *in fine*, Durant. *in rationali divinorum, lib.* 3. *c.* 15. *num.* 4. ubi *numer.* 5.
14 dicit, quod † Romanus Pontifex Baculo non utitur, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem, *c. unic. in fin. de ſacra Unctione.* Hiſtoria eſt, quoniam Beatus Petrus Apoſtolus Martialem diſcipulum ſuum, quem Dominus inter Diſcipulos conſtituit, cùm dixit, *niſi efficiamini ſicut parvulus iſte, non intrabitis*, &c. miſit cum quibuſdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad viginti diætas defuncto Fronto collega ejus, rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica*; ille verò in quadrageſimo die à tempore mortis illius tetigit eum, & ſurrexit, & prædicavit: & ita Petrus Baculum à ſe removit, & ſubditis dedit, nec recuperavit. Innocentius verò Papa III. ſcripſit in Eccleſiæ ſpeculo, quod Beatus Petrus miſit Baculum ſuum Eucherio primo Trevirorum Epiſcopo, quem unà cum Valerio, & Materno ad prædicandum Evangelium genti Teutonicæ deſtinavit, cui ſucceſſit in Epiſcopatu Maternus, qui per Baculum Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem Baculum uſque hodie cum magna veneratione Eccleſia Treverenſis ſervat, & ideo Papa in illa Diœceſi utitur Baculo, & non alibi. Hæc Durant. *ubi proximè*, & me citato *in hoc loco*, refert Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.* 1. *cap.* 13. *num.* 70. Hieronym. Ventro *de exam. Epiſcop. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 21.

15 Verùm cùm hoc regimen non tam timoris, quàm amoris ſit, non tam ſeveritatis, quàm charitatis; nam & Chriſtus Dominus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea, Joan. *ult.* & eum quem Vicarium loco ſui relicturus erat, priuſquam illi deſpondiſſet, ter interrogavit, num ſe diligeret, & propter ſe ſponſam ſuam? quod cùm ille ſumma aſſeveratione ter profeſſus fuiſſet, tunc demùm illud audivit: *Paſce oves meas, paſce agnos meos*: ejus igitur amoris, & charitatis ſymbolum ſacer Conſecrator novo ſponſo tribuit conſecratum annulum, Fidei ſcilicet ſignaculum, quatenus ſponſam Dei, ſanctam videlicet Eccleſiam, intemerata fide ornatus illibatè cuſtodiat, Durant. *d. lib.* 3. *c.* 14.

16 Hinc Conſecrator novo Præſuli Evangeliorum librum tradit. *Accipe*, inquit, *Evangelium, & vade, prædica populo tibi commiſſo. Potens eſt enim Deus ut augeat tibi gratiam ſuam.* Quaſi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chryſoſtomo, & Auguſtino munus, & functionem Apoſtolicam defiiſſe: ne putes cœleſtem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris ſublatum eſſe, quo illi ſubnixi, profecti annunciaverunt Evangelium univerſo mundo: potens eſt Deus etiam tibi dare gratiam ſuam, ac per te ſimilia operari. *Etſi enim illi plus omnibus*, inquit Bernardus *lib.* 2. *de conſiderat. laboraverunt, non tamen totum elaboraverunt, & tibi adhuc locus relictus eſt. Neque te illud tantopere terreat, quod ſublimibus humanæ ſapientiæ verbis careas, quod ſerius ad ſacrarum litterarum lectionem acceſſiſti, quod nunquam Cathedram Doctoris conſcenderis. Aude, & fac aliquid. Potens eſt enim Deus tibi augere gratiam ſuam. Nihil agentem impoſſibile eſt bene operari. Melius ſerò, quàm nunquam: nam & undecima operarii diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20.

Poſtea accipiens novus Pontifex à ſuo Conſecratore, ac reliquis aſſiſtentibus oſculum pacis, recedit ab altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Chriſtianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eoque laudatiſſimo, offerre ſolet, ipſe quoque ſuo Conſecratori, tanquam ſpirituali Patri munera offert: ſunt autem ea, ex antiquiſſima Melchiadis Pontificis inſtitutione, panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum, vel ut oſtendat ſe in ejus Sacerdotis functionem, & munus ſuccedere, cui ſine omni in futurum pœnitentia juravit Dominus eum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech: vel, ut quidem ego judico, ad deſignandam paupertatem Epiſcoporum primitivæ illius Eccleſiæ, in qua ſummæ opes, ſummæ divitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accenſis, ne quid inter hæc levia munera ſpecioſius colore, pondere pretioſius (ſcitis quid intelligam) ſubrepat ac ſubjiciatur. Malè enim agitur, cùm ea quæ virtuti, & pietati debentur, aſino onuſto auro conferuntur. Aſſumitur demùm ſacer Antiſtes à ſuis collegis in communionem, & participationem orationis, ac myſticæ menſæ. 17

Cœleſti myſterio refectus, Mitra armatur deinde novus Præſul, ejuſque capiti imponitur ſacra Cydaris, bicorniſque galea cum Patris Omnipotentis invocatione, cujus præclara eſt bonitas, & virtus immenſa, totiúſque decoris ornamentum. Mitra hæc ſcientiam utriuſque Teſtamenti deſignat. Duo namque illius cornua duo ſunt Teſtamenta, anterius novum, poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *c. Epiſcopus*, 23. *quæſt.* 1. & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmius *de Epiſcopis titularibus part.* 2. *fol.* 13. His cornibus armatus Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio, Leo Genſerico, atque Attilæ, aliique quamplurimi reſtiterunt, terribileſque apparuerunt. 18
19 Illud quoque notandum eſt, quod † Romanus Pontifex in ſignum imperii utitur regno, id eſt Corona Imperiali; & in ſignum Pontificii utitur Mitra: ſed Mitra ſemper utitur, & ubique; regno verò non ſemper, neque ubique, quia Pontificis auctoritas prior eſt, & dignior, & diffuſior imperiali poteſtate, Durant. *in rationali divinorum, lib.* 3. *c.* 13. *num.* 8. In ſignum ergo Ordinis Epiſcopus habet Mitram, & Baculum, quæ ejus commiſſionis arma ſunt, ut dixit *gloſſ. ultim. ad fin. in c. diſciplina* 45. *diſt.* & in ſignum adminiſtrationis ſubjectus curæ habet cathedram, Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 19. *à num.* 97. Hinc quando prædicat Epiſcopus, cùm cauſam Dei agat, & alleget, minis id facit, & ideò Baculum, & Mitram aſſumit; quando verò offert in Altari, quia tunc cauſam populi apud Deum precibus agit, & allegat, ideò ut humilitatem oſtendat, in conſpectu Dei omnipotentis deponit indicia, & inſignia altitudinis, & terroris, Baculum ſcilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict. c. diſciplina*, de Moyſe, qui quando Dei cauſam apud populum allegavit, gladiis uſus eſt; quando verò apud Deum cauſam populi, precibus,

& humilitate rem totam conficit, vide Turrec. *num. 2.* Præpoſ. *n. 11.* & Acuña *in d. diſciplina, num. 12.*

20 Quia nihil tam ingloriùm, dicebat Bernard. *epiſt. 126.* quàm Epiſcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideò novus Prælatus manus operit chirothecis, ut neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat ejus dextera, & quandoque eas velat chirothecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandam vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, Durant. *d. lib. 3. c. 12.*

21 Deinde collocatur Epiſcopus, id eſt inſpector omnium, in editiori ſupra omnes loco, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali cap.* 6. ut ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant. Cujus loci conſideratio, inquit Bernard. *lib. 2. de conſiderat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo. In alto poſitum, non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum; ſed quantò inuſitatius, tantò glorioſius: timor de adepta jam altitudine tædere magis facit, quàm placere ipſam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis ipſa humilitate; quo enim celſior cæteris, eo humilitate apparet illuſtrior, & ſeipſo. Blanditur Cathedra, ſpecula eſt, non domus: qui elevavit, dejicere poteſt, Conſideras gradum, & caſum metue: conſideras faſtigium dignitatis, & vide faciem abyſſi deorſum: occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec perſonæ.

22 Poſtquam in ſua ſede ſic collocatus fuerit Paſtor, prorumpit univerſa Eccleſia in laudes, & confeſſionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & inſtitutum meritò deſinere debet. Ducitur per templum novus Antiſtes, ut omnibus innoteſcat; commendatur Summo Paſtori, & Rectori omnium Deo, ut quem Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, propitius reſpiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præeſt, proficere, & ad vitam unà cum grege ſibi credito, ſempiternam pervenire. *Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi*, inquit Chryſoſt. *ſerm. 1. ad Tit. niſi inter hujuſcemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo eſt, & naviculam ſimul, & navigantes procella involvet, mergetque profundo.*

23 Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuam, proficiſci quamprimum tenetur ad ſuam diœceſim, & officium ſibi commiſſum ſuſcipere, & ſi in Romana Curia fuerit electus, non debet proficiſci ſine litteris Apoſt. *extravag. injunctum, de elect.* inter communes, ſicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò civitatem ſuam ingreditur, eſt à Clero, & populo honorificè ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam deducendus. Specul. *in titul. de legat. arg. cap. omnes qui, & cap. Epiſcopi 7. q. 1.* Epiſcopi enim pro Chriſto legatione funguntur in terris, ut ait Apoſtol. & habetur *in d. cap. omnes qui, & in cap. accuſatio quoque 2. q. 7. & in c. novo, 21. diſt.* cum ſimilibus: quare ſicut eodem Chriſto Hieroſolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus, *Matth. 21.* & Chriſti legatus honorificè eſt ſuſcipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, ſecundùm Bald. *l. fin. C. de bon. quæ lib.* de qua ſolemnitate & forma ſuſcipiendi novum Epiſcopum, vide in Pontificali Epiſcoporum.

Alia circa tempus, & locum in quo ſit hujuſmodi conſecratio celebranda, dicam infrà *alleg. 1. n. 38. cum ſeqq.* Poſt plures hujus tractatus impreſſiones noviſſimè ad manus noſtras pervenit Panoplia Epiſcopalis, continens de ſacro Epiſcoporum ornatu libros ſeptem, Auctore Andrea du Sauſay, in quorum primo de Mitræ Epiſcopalis antiquitate, in ſecundo de virga Epiſcopali, vel Paſtorali Baculo, in tertio de annulo Epiſcopali, in quarto de Epiſcopali Cruce paſtorali, in quinto de chirothecis Epiſcoporum, in ſexto de Dalmatica, & Tunicella, in ſeptimo de compagis & ſandaliis Pontificum.

Voluit Dominus JESUS pro ſua ſumma pietate me indignum Presbyterum ad hanc ſupremam evehere dignitatem, nam die 23. Februarii 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquageſimæ, in qua Ego ut Præfectus Congregationis Sacerdotum exiſtentis in Collegio Imperiali Societatis Jesu Matritenſis, decantabam Miſſam majorem in Eccleſia dicti Collegii in ſolita feſtivitate Jubilæi quadraginta horarum, Dominus noſter Rex Philippus IV. conſultationem à ſupremo Conſilio Italiæ tranſmiſſam de Epiſcopatu Ugentino tunc vacante, informante Reverendiſſimo & doctiſſimo, ac Religioſiſſimo P.M. Fr. Joanne Martinez ejus Confeſſario, in mei favorem expedivit, & ſubſcripſit. Deinde Feria quinta Cinerum, die 26. ejuſdem menſis excellentiſſimus D. Emmanuel de Fonſeca & Zuniga, Comes Montis Regalis, Præſes dicti ſupremi Conſilii, nominationem hujuſmodi notam fecit, & ut pro impetranda illius proviſione à Sede Apoſt. Romam venirem. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctiſſimo D. Papæ directarum talis eſt.

Muy ſanto Padre. En mi Reyno de Napoles ha vacado la Igleſia y Obiſpado de Ugento por muerte del Obiſpo Don Geronimo de Martino ſu ultimo poſſeedor, y tocandome la preſentacion y nominacion por ſer de mi patronazgo Real, e eligido y nombrado al Dotor Don Aguſtin Barboſa, por la buena relacion que tengo de ſu virtud, grandes letras, y vida exemplar, y eſperar que mediante eſto ſera por el la dicha Igleſia bien regida y adminiſtrada, como lo entendera V. Santidad del Cardenal Albornoz; muy humilmente ſupplico à V. Beatitud, que dandole entera fé y credito en lo que de mi parte dixere cerca deſto, tenga por bien de proveer à mi preſentacion al dicho Dotor Don Aguſtin Barboſa à la dicha Igleſia de Ugento, y mandarle deſpachar la Bulas, y demas recaudos neceſſarios en la forma que convenga en la gratificacion que hubiere lugar, que yo recibiere en ello ſingular favor y gracia de V. B. cuya muy ſanta perſona nueſtro Señor guarde de al proſpero y felice regimiento de ſu univerſal Igleſia. De Madrid à 4. de Julio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, &c.

EL REY.

Zirate Secret.

Die 14. menſis Octobris à Matritenſi Curia cum Regiis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam petivi, & die prima Januarii incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiam ſalvus & incolumis perveni: die verò ſabbati decima ejuſdem menſis Januarii Eminentiſſimus D. meus Card. Albornotius me cum prædictis Regiis litteris Sanctiſſimo D. N. Innocentio X. præſentavit, & poſtmodùm die 9. Februarii tremendum, ſed optatiſſimum examen ſubivi coràm eodem Sanctiſſimo D. N. præſentibus Eminentiſſimis, & Reverendiſſ. DD. Cardinalibus Barberino Roche, Carrafa, Eſpeda, Ginette, Lugo, Cornaro, Carpegna, Veroſpio, Juſtiniano, examinantibus, & interrogantibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reverendiſſimis Patribus: quod examen, Deo gratias quotidie referre non ceſſo, feliciter peregi. Poſtmodùm die 12. ejuſdem menſis fuit factus proceſſus coràm Eminentiſſimo D. Card. Matthæo Regni Neapolitani Protectore. Et die prima Martii ſequentis fuit facta præconizatio in Conſiſtorio per Eminentiſſimum D. meum Card. de la Cueva, loco dicti Eminentiſſimi D. Car. Matthæi infirmi. Et in alio Conſiſtorio ſequenti, quod factum fuit die Lunæ 12. ejuſdem Martii facta propoſitio per eundem D. meum Card. de la Cueva, & eodem die accepi habitum Prælatitium, & Rochettum de manu Sanctiſſimi D. N. Innocentii X. & Eminentiſſimos DD. Cardinales, ac nonnullos Curiæ Prælatos de more ſolito inviſere cœpi: & demum die quinta menſis Aprilis, ſecunda feria infra octavam Paſchæ, in Eccleſia Beatiſſimæ Virginis de Populo monaſterii Ordinis S. Auguſtini Congregationis Lombardiæ, Epiſcopalis conſecrationis munus accepi à dicto Eminentiſſimo D. meo Card. de la Cueva, magno hominum concurſu, & ſumma literatorum jubilatione & gaudio; & die 17. ejuſdem menſis iter ad Epiſcopatum proſequutus, ſpero intra quindecim dierum ſpatium, faxit Deus, illuc appellere, & quia Paſtoralem literam ad populum, & Clerum meæ diœceſis ſcripſi, eam hic inſerere operæ pretium duxi, tenoris ſequentis, videlicet:

AUGUSTINUS BARBOSA,
DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
Epiſcopus Ugentinus, à Conſiliis D. PHILIPPI IV.
Hiſpaniarum Regis Catholici:

Clero, & Populo Diœceſis ſalutem.

GRATIÆ ſuæ addidit Dominus novam gratiam, cùm dignatus eſt me de ſubdito Prælatum, de ove facere Paſtorem.[a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet, ſtatui excubitorem ſuper gregem Chriſti, & præfici animabus pretioſo Agni immaculati ſanguine, tanquam litro pro eis appenſo redemptis, ut de captivitate, qua miſerè genus humanum tenebatur eductæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem aſſererentur. Nihil eo munere ſublimius reperiri inter homines poteſt, cùm ſit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Chriſtus aſſertor generis noſtri in ſalutis humanæ concreditam ſibi curam incubuit. Quia enim ut optatus ex pretii annumeratione per illum facta ſequatur effectus, ſubjungenda eſt ejus, quod contribuendum per nos eſt, applicatio; ad hanc autem impellendi, & urgendi ſunt fideles ſenſibilibus monitis, quæ à Chriſto poſt ejus in Cœlos digreſſum non ſunt expectanda, ſuffecit ſibi, ſubrogavitque Subpræfectos, & Rectores ipſi magno Paſtori, & Epiſcopo animarum noſtrarum ſuccentivos, per quos pro Chriſto, ac ejus intra cujuſque modulum vicaria poteſtate dirigerentur fideles, & ad finem ſuum, ac fructuum Chriſti meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla poteſt cogitari inter homines occupatio, aut cura ſublimior, eamque Chryſoſtomus,[b] Gregorius Theologus,[c] ac Gregorius Magnus[d] juſtis de Sacerdotio tractationibus, non dubitarunt divinam, ideſt ſupra ſortis humanæ conditionem dicere. Iſidori Peluſiotæ[e] viri & ſanctiſſimi, & doctiſſimi vox eſt: *Epiſcopus, & nomen, & res ipſa, cum divinum quiddam ſit, atque omni alio munere, ac dignitate præſtantius, paucis quibuſdam convenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curtæ ſuppellectilis, ac tenuitatis conſcius, meritò agnoſco (ut præmittebam) collatam mihi eſſe gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro ſua benignitate præinditam, nullis eam prolicientibus meritis meis, dives in miſericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis, muneris ſublimitati admenſis obnoxium deprehendo, cùm non de una ſolùm anima ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgentinæ Eccleſiæ gubernaculo præpoſitus, ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum.[f] Ad vigilias ſuper gregem Domini vocor, ad excubias admoveor inter lupos imminentes ovili Dominico, illud rapere, ac diſpergere tentantes: cui ſi per dormitantis incuriam aliquid decedat, oſcitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei ſuæ, & quodcunque in grege diſpendium ei uni adſcripturo Domino, cui totius curæ molem commiſit. Dormiebant Apoſtoli, inſtante Domini paſſione: unum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?*[g] Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippe qui in tanto fidei rerumque omnium diſcrimine, non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.[h] Haud ſecus igitur præpoſiti cuique particulari gregi Paſtores, quorum eſt ex munere omnibus, quos rectioni ſuæ obnoxios habent, invigilare, ſi vel altè ſtertant, vel ſemiſopiti damna ovibus rationalibus ſemper impendentia non advertant, repoſcetur ab eis diſpendii ratio ſeveriſſimè: ita ut bono oneri, hoc eſt, de graviſſimorum Patrum ſententia duro, prægravi, ac humanis humeris propè importabili ſe ſuppoſuiſſe videri debeant. Agnoſco pondus impoſiti muneris, nec diffiteor imbecillitatem meam. Quare per Chriſti charitatem periclitanti mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis.[i] Accingar ego ſanè pro viribus è Cœlo communicatis, nec partem ullam ſollicitudinis deſiderari à me patiar, cum bono Deo. Subjungimini & vos ſtudio meo, & curæ curam ſubnectite. In hoc operis enim genere caſſi ſunt niſus præpoſiti, niſi eos ſubditorum docilitas dictis audiens prompta voluntate ſecundet. Cooperamini igitur mihi chariſſimi, & deſideratiſſimi, ut ego indignus, & infirmus non deplorem cum Gregorio[k] quòd ſuſceperim navem vetuſtam, & vehementer confractam, in qua undique fluctus intrant, in eaque valida tempeſtate quaſſatæ putridæ tabulæ naufragium ſonant. Operabor & ego

---

[a] Petr. Cellenſ. ad Albanum Moliſmenſem novè electum epiſt. 14. apud R. P. Theophil. Raynaud. in diſſert. de bono regimine, ſect. 3. puncto 4. pag. 360.

[b] libris ſuis de Sacerdotio, ſive Epiſcop.

[c] Apologia de fuga ſua.

[d] In paſtorali.

[e] lib. 2. epiſt. 125.

[f] Greg. epiſt. 24. lib. 1. ad Epiſcop. Conſtantin. apud me de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 1. gloſſ. 2. n. 12.

[g] Marc. 14.

[h] Chryſoſt. lib. 3. & 6. de Sacerd. apud me d. gl. 2. n. 16.

[i] Gregor. epiſt. [illegible] ad Anaſt. Epiſcop. Ant. apud me d. gl. 2. n. 11.

[k] Epiſt. 4. ad Joan. Epiſc. Conſt.

ego in Domino, ut divina ope, & auxilio efficiamini firmiſſimum Eccleſiaſticæ ſoliditatis ovile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inveniatur devorandus. Nomen enim & munus Paſtoris magnam ſolicitudinem pro commiſſis ovibus depoſcit.[l] Quam ſicut in meo Paſtorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioſo ſtudio pro veſtra ſalute adhibendam ſpero, ut his freti animi, corporiſque ſubſidiis, uno ore, & voto unico honorificemus Deum & Sponſum Eccleſiæ noſtræ JESUM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curæ ſit, ut humilem ſimul & utilem in injuncto me faciat miniſterio perſeverare; humilem vera de me ſentiendo, utilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad noſtram utilitatem illud inſpiret cordi, hoc miniſtret ori.[m]

apud me d.gl.2.n.9.

[l] Bernard, ad Eugen. lib.3. apud me d.rit.2. gl.6.n.15.

[m] Gueric. in ſer. de Rogat. apud R.P. T. Rayn. ubi ſuprà, ſect.4. puncto 7. prop. fin. p.517.

CAPUT VI.

De Epiſcopalium graduum diviſione.

SUMMARIUM.

1 *Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum.*

2 *Honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtincti reperiuntur, per quos alii aliis Superiores efficiuntur.*

3 *Papa univerſalis, ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur.*

4 *Ordo nullus Epiſcopali major, vel æqualis reperitur.*

5 Cap. primæ Sedis, in fine, & c. ecce, in princ. 99. diſt. *declaratur.*

6 *Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licèt diverſa ſint nomina, ſecundùm unam ſententiam.*

7 *Primates, ut verior tenet ſententia, licèt Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem.*

8 *Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus; quia repræſentant quatuor Evangeliſtas in Eccleſia Dei.*

9 *Patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum.*

10 *Archiepiſcopi dicuntur quaſi Principes Epiſcoporum.*

11 *Provincia, cui præeſt Archiepiſcopus, quas ſub ſe debeat habere civitates, & Epiſcopos, oſtenditur.*

12 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt.*

13 *Suffraganei lege Metropolitana Archiepiſcopis ſunt ſubjecti; non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus jure ſpeciatim expreſſis.*

14 *Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter invigilare.*

15 *Titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus.*

16 *Titulares Epiſcopatus quare hodie conferantur, ratio aſſignatur.*

17 *Titulares Epiſcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadjutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis.*

18 *Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui renunciarunt ſine expreſſa proprii Epiſcopi licentia, nullum ad Ordines poſſunt promovere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem eligant.*

19 *Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis protervià inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo & Clero, cum juriſdictionem teneant, ea in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos uti poſſunt, ac eis Ordines conferre.*

20 *Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint, & admittendi, oſtenditur.*

21 *Chorepiſcopi dicuntur à χῶρα, Græcè pagus, ſeu villa, quaſi in pagis, & in villis ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi.*

22 *Chorepiſcopi poteſtas qualis fuerit, oſtenditur.*

23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo jure humano proceſſerunt.*

24 *Prælationes Primatum, & Archiepiſcoporum ad jus divinum eſſe referendas qui teneant, oſtenditur.*

25 Cap. 1. 99. diſt. *declaratur.*

26 *Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Divinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem.*

1 ADMINISTRATIONIS genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ eſſe inductum oſtendunt ſacri Doctores, quæ cùm variis Ordinibus diſtincta ſit, Archangelorum ſcilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœleſtium ſpirituum, ſimilis Ordinum diſtinctio in militanti Eccleſia conveniebat, ut hæc Eccleſiaſtica Hierarchia, quatenus poſſet, illius cœleſtis imaginem referret. Quemadmodum enim in ſæculari ordine ſunt multæ Univerſitates, ac Collegia, quorum alia in aliis inſunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, conſtat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur civitas; ex pluribus civitatibus conſtituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Ariſt. *Polit. lib. 1. c. 1. & 2.* adeò quod unaquæque Univerſitas ſuos habeat præfectos ſeu poteſtates, quibus obtemperat: ita olim ad ſpiritualem fidelium gubernationem Parochiæ inſtitutæ ſunt; ex multis Parochiis pleriſque in locis Plebanatus, ſive Archipreſbyteratus; multis verò Archipreſbyteris, plebiumque Rectoribus Epiſcopi præfecti fuerunt, Epiſcopis Archiepiſcopi, Archiepiſcopis Patriarchæ, Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentiſſima præpoſita fuit, atque in graduum omniũ poſita faſtigio, ut ſuprema illius in omnẽ gregẽ Chriſtianũ, cunctoſque ejus gradus ac Ordines poteſtas haberetur.

2 Unde à tempore Apoſtolorum quamvis omnes Epiſcopi in iis, quæ ſunt Ordinis, parem receperint poteſtatem, & in hunc ſenſum vera ſit ſententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, verſ. ſi auctoritas, 93. diſt.* nonnulli tamen honoris, ſeu poteſtatis gradus inter ipſos Epiſcopos diſtincti reperiuntur, per quos alii aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princ. & per totam 21. diſt.* Nam S. Iſid. *lib. 7. etymolog. c. 12.* hæc ſcripſit verba, videlicet: *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, id eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis*, ut refert Gratian. *in c. cleros, verb. Ordo, 21. diſt.* intelligendo de gradu Epiſcopali, non autem de Ordine, quia Epiſcopalis Ordo unus tantùm eſt, ut conſtat ex Anacleto Papa *in epiſt. 3. in c. 3. in verſ. Epiſcoporum verò*, explicant Turrec. *in d. c. cleros, num. 14. in parvo libello de dignitate Epiſcoporum cap. 4.* tetigit Cuch. *in inſtit. major. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante num. 1.* Præterea gradus quatuor conſtituit Epiſcopalis dignitas, quorum primus eſt in Patriarchis, ſecundus in Archiepiſcopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Epiſcopis, vel potiùs ſecundùm alios, Primus eſt Romani Pontificis. Secundus Primatum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiſcoporum. Quartus eorum, qui ſimpliciter Epiſcopi dicuntur; & ex his alii titulares, alii item Chorepiſcopi. Petr. Gregor. *ſyntag. juris lib. 15. c. 2. num. 8.* Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontificii, c. 8. pag. 25.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 8. n. 1. cum ſeqq.*

3 De primo, ſcilicet Summo Pontifice, quod Epiſcopus
ſit, conſtat ex iis, quæ notat gloſ. *in verb. Epiſcopus,*
in proœm. Sexti: tum quia licet aliæ dignitates in Eccleſia
ſint quoad juriſdictionem Epiſcopali majores,
4 † nullus tamen Ordo Epiſcopali major, vel æqualis
reperitur: notat gloſſa *in verb. pari*, text. *ibi in c. in*
novo, 21. diſt. & docent Sot. *in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art. 4.*
concl. 2. Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 7. §. 2.* & *c. 25. §. 1.* me
citato *in hoc loco*, noviſſimè poſt hæc impreſſa viſus
Mich. Ferrus *de præced. Eccl. q. 13. n. 6.* Unde jure optimo
Summus Pontifex Univerſalis, ſeu Oecumenicus
Epiſcopus dicitur, ut antiquiſſimam Chalcedonenſem
Synodum Beato Leoni acclamaſſe teſtatur D. Thom.
quem refert *addit. ad c. ecce, 99. diſt.* & explicant Turrecr.
de poteſtate Eccleſiæ lib. 2. c. 17. ad 5. Bellarmin. *in*
controverſ. Cathol. lib. 1. cap. 31. verſ. 15. Mich. Ferrus
d. tract. de præced. Eccleſiaſt. quæſt. 32. n. 31. & alii, ex
quibus confirmant Alphonſ. Mendoſa *in quodlib. quæſt.*
9. 4. Scholaſt. §. 3. Petr. Gregor. *d. cap. 2. à n. 9. & c. 9. &*
cap. 3. in princ. cum quo notabis rectè in hunc ſenſum
Panepiſcopum dici poſſe Romanum Pontificem, id eſt,
Summum & omnium præcipuum inſpectorem; licèt
enim Dionyſius Areopagita hoc referat ad CHRISTUM
Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro
omnium ſalute ſe Patri obtulit in ſacrificium, huicque
de omnibus cura eſt: non tamen immeritò Romano
Pontifici Summo ejus Vicario, ut tali poteſt applicari
ſecundùm tantæ dignitatis menſuram.

5 Non obſtat text. *in c. primæ Sedis, in fine, 99. diſt.* ubi prohibetur ne quiſquam, etiam Romanus Pontifex, ſe univerſalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, juncto *c. ecce, in princ. ead. diſt.* ubi Beatus Gregorius ait ſuperbam eſſe appellationem, qua Romanus Pontifex dicitur univerſalis Papa, ideóque petit, & jubet ne ſic amplius appelletur. Quia ad primum ex *d. c. primæ Sedis*, facile reſponderi poteſt ultra illius verba non eſſe Concilii Africani, ſed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, ſed de Primatibus, ſeu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorii reſpondetur, humilitatis cauſa recuſaſſe illud nomen, ad convincendam contumaciam Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui ſuperbo illo titulo ſe cognominabat: ſed generaliùs reſpondebis cum D. Thom. Turrecr. Cardin. Bellarm. & aliis, quos refert Mendoſa *dicto loco*, intelligi poſſe univerſalis Epiſcopi appellationem, vel quòd ſolus ſit omnium Chriſtianarum urbium ſpecialis, & immediatus Epiſcopus, ita ut reliqui excludantur, & ſint ipſius Vicarii; aut quod ſit generalis Epiſcopus omnium, & ſupra omnes, neque particulares ſingularium urbium Epiſcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorii, & conſtat tum ex originali *lib. 7. indict. 1. epiſt. 30.* tum ex *d. c. ecce*, ibi: quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat univerſalem Epiſcopum ſe appellari, niſi quatenus particularium Epiſcoporum poteſtatem ſubtrahit; in poſteriori verò ſenſu antiquiſſima eſt, & veriſſima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. c. cuncta per mundum, 9. q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ, ſeu Primates,
utroſque enim eoſdem eſſe, & nullam inter eos dari
differentiam, licèt diverſa ſint nomina, probat text.
in cap. 1. & 2. 69. diſt. & in c. duo ſimul, de officio Ordin.
unde gloſ. *in c. coram, de in integ. reſtit.* auctoritate
d. c. 1. notavit inter Primates, & Patriarchas non
dari realem differentiam, ſed vocalem, ut etiam comprobant
Chaſſan. *in catalogo, p. 4. conſid. 9. in princ.* Lancel.
7 *de inſtit. canon. lib. 1. tit. 5. in princ.* Verùm † licèt
Primates quodammodo Patriarchæ poſſint appellari,
non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ, nec
idem habent officium, eandemve auctoritatem: ſed
8 propriè Patriarchas eſſe quatuor, videlicet † Antiochenum,
Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum,
relatos *in c. antiqua, de privileg.* aſſerit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 41. num. 12.* quia repræſentant quatuor Evangeliſtas in Eccleſia Dei, *cap. ſcriptum 40. de elect.* quibus poſtea ſuperadditi, & creati fuerunt alii à Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. *d. gloſſ. 41. num. 14.* Alii autem Patriarchæ ſunt minùs principales, qui cum Primates propriè appellentur, minùs propriè Patriarchæ nominantur, quales ſunt in *Italia* Aquilejenſis, in *Anglia* Cantuarienſis, & Bituricenſis, in *Gallia* Gradenſis, & Lugdunenſis, in *Hiſpania* Toletanus, & Bracharenſis, de quibus ſuo loco agemus. Et in his Patriarchis minùs principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam eſſe differentiam, ſed verbalem tantùm, ut per Gig. *de reſidentia Epiſc. c. 18. num. 5.* Gonzal. *d. gloſſ. 41. n. 13.* Azor. *d. c. 35. q. 2.* Bover. *cenſura peranet. p. 1. c. 16. p. 493. verſ. quæro,* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia, diſp. 4. §. 1. n. 2. ad fin.* Illuſtriſſ. D. Acuña *de primatu Eccleſiæ Brachar. c. 3. à princ.*

Patriarchæ ideò poſt Summum Pontificem ſecundum locum obtinent, quia dicti ſunt quaſi patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum, juxta text. *in c. Cleros, verſ. Patriarcha, 21. diſt.* notant Anton. Auguſt. *in epit. veteris Juris Pontif. tom. 1. lib. 2. de Patriarchis, & Primat.* Zachar. Bover. *in cenſura parænetica, p. 2. lib. 3. cap. 10.* Jacob. Hermond. *adverſus Salmaſ. hæreticum, lib. 2. cap. 6. & 7.* Illuſtriſſ. D. Acuña *in catal. Portugalenſ. Præſulum, part. 1. cap. 6. & de primatu Eccleſiæ Brachar. cap. 1. num. 1.* Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib. 15. c. 2. num. 11.* Fuſch. *de viſit. lib. 1. cap. 2. à num. 9.* Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit. de ſtatu Reverendiſſ. Patriarcharum, num. 1.* Gambar. *tract. de Legat. lib. 2. num. 11.* Sigiſm. Scacc. *de appell. q. 8. à num. 99.* Gonzal. *d. gloſſ. 41. n. 11.* Modern. *de ſacra Epiſcoporum auctoritate, c. 9. §. 6.* & alii citati infrà *tit. 3. c. 1. num. 28.* 9

Tertio loco ponuntur Archiepiſcopi, qui ſic dicuntur, 10
quaſi principes Epiſcoporum, docente Iſid. *in d.*
c. Cleros, verſ. Archiepiſcopus, 21. diſt. Homobon. de
Bonis *de humanæ vitæ ſtatibus part. 1. cap. 6. verſic. hi dicuntur,*
Galgan. *de Jure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Azor.
inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 35. quæſt. 1. in princip. Sebaſt.
Cæſar *in relect. de Eccleſ. hierarch. part. 1. diſp. 5.*
§. 1. Paul. Layman. *de Prælator. Eccleſ. elect. cap. 14.*
quæſt. 151. noviſſimè Mich. Ferrus *de præcedent. Prælat.*
Eccleſ. quæſt. 4. num. 1. quia ſcilicet quemadmodum
Primates pluribus præſunt provinciis, ſeu Archiepiſcopis,
ita Archiepiſcopi pluribus præſunt Diœceſibus,
ſeu Epiſcopis, qui Suffraganei dicuntur. Unde
Summus Pontifex Pelagius II. *epiſt. 1.* omnibus Epiſcopis,
relatos *in cap. ſcitote, 6. q. 3.* aſſerit Provinciam 11
eſſe, cui præeſt Archiepiſcopus, quæ habet ſub ſe decem,
aut undecim civitates, & totidem Epiſcopos, notavit
Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. 1. verb. Metropolitana.*
Sed meliùs Petr. Gregor. *ſyntagm. lib. 15.*
c. 11. num. 3. tenet ex aliis hanc Conſtitutionem perpetuam
non fuiſſe, ſed nutu Principum annorumque curriculo
numerum Epiſcoporum fuiſſe conſtitutum in
unaquaque Provincia, prout ſingulis magis expedire
videtur. Unde † Metropolitanum non à numero civitatum, 12
ut Iſidor. dicebat *in d. c. Cleros*, ſed à matrice
civitate appellari obſervant Covar. *pract. c. 19. num. 2.*
& Porcarul. *dial. 61. num. 4.* quos refert, & ſequitur Dionyſ.
Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect.*
cap. 1. num. 25. Gambar. *de offic. Legati de latere, lib. 2.*
tit. de variis Ordinariorum nomin. num. 54. & ſeq. Hinc
colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem
ſunt, ut deduci poteſt ex text. *in c. paſtoralis, in princ. de*
offic. Ordin. & in Extravag. Salvator, de præb. inter
comm. ubi etiam habetur, quod Metropolitana Eccleſia
eſt grandioris honoris, & tituli ſuffraganea, quæ eſt
ſub juriſdictione, poteſtate, & ſubjectione Archiepiſcopi,
& Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ, Imol. Zabarel.
& Vital. *in Clem. Archiepiſcopi, de privileg.* &

in terminis quod Metropolitanus , & Archiepiſcopus idem ſint , expreſsè docent Bart. *in l. unica , num.2. de Metropoli Beryto, num.2. lib.11.* Gomez *in repet. cap.1. num.10. de Conſtit. in 6.* Panorm. *de officio , & poteſt. Capituli ſede vacante , prælud.6. num.14.* Raban. Maur. *de inſtit. Cleric. lib.1. cap.5. de ordine tripartito Epiſcoporum* , Petr. Gregor. *ſyntag. part.2. lib.15. cap.11. à num.2.* Monet. *de conſervator. cap.5. à num.43.* Mich. Ferrus *d.q.4. num.2.* bene Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c.1. n.23. cum ſeqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiſcopi , qui non ſunt Metropolitani , Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.33. quæſt.1.* Homobon. *d. cap.6. verſ. ſi dicuntur* ; inter alios Roſanen. & Lucianen. nullum habent Suffraganeum.

13 Ex quibus jam apparet , quoad poteſtatem juriſdictionis Archiepiſcopos Primatibus eſſe inferiores, Epiſcopis verò ſuperiores ; nam præcedunt veteres Epiſcopos honore , Gemin. *in c. ſingula , il 2.9. quæſt.3.* & ſunt perſonæ magis privilegiatæ, *cap. ſervatis, & c. igitur , 25. quæſt.2.* quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas , *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana , *c. fin. 51. diſt. cap. ſollicitudinem , de appellat.* probat etiam text. *in cap.1. 80. diſt. c.1. 99. diſt. de offic. Legati , c. ad reprimendam, c. duo ſimul, c. paſtoralis, de officio Ordin.* cum aliis , quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiſcopis eſſe ſubjectos , non ita eorum ſubditos , exceptis caſibus ſpeciatim jure expreſſis , de quibus , hujuſque dignitatis privilegiis agunt ſcribentes *in d. c. paſtoralis,* plenè Ruſæus *in tract. de præeminentia Archiepiſcop. dignitatis* , Stephan. Quaranta *in tract. de præſtantia Archiepiſcopi , & ejus auctoritate in ſuffraganeos , ejuſque ſubditos , & in tota provincia , & in ſum. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas,* Læl. Zech. *tit. de ſtatu Reverendiſſ. Archiepiſcoporum* , Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali Neapolitana, cap.70. per totum, in noviſſ. edit.* Petr. Greg. *d. cap.11.* Henriq. *in ſum. lib.11. c.30. cum ſeq.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.4. conſid.10. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.3. c.34. quæſt.9. cum ſeqq.* qui omnes , præcipuè Læl. Zech. benè notant Archiepiſcopos in propria Diœceſi Epiſcopalem juriſdictionem exercere , in aliis verò ſuffraganeorum Metropolitanicam , neutram tamen poſſe exercere antequam pallium recipiant , de quo *in c. ſignificaſti, de elect. & in c. niſi ſpecialis, de auctor. & uſu pallii, & in c. antiqua, de privileg.* & latiùs dicemus *infrà, tit.4.* Et quod Archiepiſcopus ſit judex Ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ provinciæ , tradunt Anaſtaſ. Germon. *de ſacr. immun. lib.3. c.3. num.33. & 44.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. c.71. num.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gl.42. num.16.* & plures , quos citat Monet. *de commutat. ultim. volunt. cap.5. num.180.*

14 Quarto deinde loco Epiſcopi ponuntur , quos Preſbyteris divina ordinatione ſuperiores , ſuprà *c.2. n.26.* diximus , ubi etiam oſtendimus eorum nomen deduci à verbo Græco *Σκοπεῖν* , quod attendere , invigilare, ſeu ſpeculari ſignificat ; & meritò Eccleſiarum Prælati Epiſcoporum nomine nuncupantur , quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter invigilare , juxta illud Actor. 20. *Attendite vobis , & univerſo gregi , in quo vos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei.* Ut ſcilicet exceſſus corrigant, moréſque in melius reforment , ne ſubditorum ſanguis de manibus Prælatorum requiratur , ut ait text. *in c. irrefragabili , in princ.* juncto *c. inter cætera , de officio Ordin.* Unde *primò* habet officium ducis, *c. poſt tranſlationem , de renunc.* ut rectum iter ſubdito oſtendat , ne ambo in foveam cadant , *c. quæ ipſis, 38. diſt. c. cùm ſit , de ætate, & qualit.* *Secundò* habet officium magiſtri , cùm regimen animarum ſit ars artium, *c. pen. de ætate, & qual.* *Tertiò* habet officium præfecti vigilum, ut ſic caveat à negligentia, cùm pretioſiſſimæ omnium animæ ſint ei commiſſæ , & culpæ ejus ſit ſi oves auferantur , & ipſe neſciat , *c. pen. de reg. jur. l.2. ff. de offic. præf. vig.* *Quartò* , habet officium militis armati , cujus tamen arma ſunt lacrymæ , & orationes, *c.1. & 2. 23. quæſt.8.* *Quintò* habet officium gladiatoris, cujus mucro eſt excommunicatio, *c. viſis, 16. q.2.* *Sextò* agricolæ, ut evellat, diſſipet, & plantet , *c. ſolitæ, verſ. potuiſſes, de major.* *Septimò* correctoris, *c. tranſmiſſam, de elect. c. qualiter 1. de accuſat.* ut ſic corrigat peccantes : ſunt etiam Epiſcopi Legati CHRISTI , & ejus Locumtenentes. Unde Petrus Apoſtolus dixit , *Zacchæum vobis ordinavi Epiſcopum , quem quaſi Chriſti locum ſervantem , honorare debetis , obedientes ei ad ſalutem veſtram :* quod S. Clemens retulit *lib.3. recognitionum.* Idem Clem. *epiſt.3. Omnis Pontifex Sacro Chriſmate perunctus , & in civitate conſtitutus, charus , & pretioſus hominibus oppidò eſſe debet, quem quaſi Chriſti locum tenentem honorare omnes debent.* S. Anacletus *epiſt.2. & 3. Epiſcopi à Chriſto miſſi ſunt , & ejus funguntur legatione ; & Apoſtolis decedentibus, in eorum locum ſucceſſere Epiſcopi.* Evariſtus Papa *epiſt.2. Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia : & ſic ut ei ſua eſt conjuncta ſponſa , hoc eſt Eccleſia , ſic Epiſcopi junguntur Eccleſiæ unicuique pro portione ſua.* Euſebius Papa *epiſt.3. Caput Eccleſiæ Chriſtus eſt, Chriſti autem Vicarii Sacerdotes* (id eſt Epiſcopi) *ſunt, qui vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia : ſunt item Angeli , & oculi Domini , claves Eccleſiæ , atque columnæ.* Unde S. Dionyſ. *lib.2. de Eccleſiaſt. hierarchia , cap.7. pag.3. Divinus Antiſtes , ut ſcripta divina teſtantur, interpres eſt Divinorum judiciorum, Angelus enim eſt Domini Dei rerum omnium præpotentis.* Sanctus Clemens *epiſt.1. Petrus Apoſtolus Epiſcopos claves Eccleſiæ , & oculos Domini eſſe dicebat.* Pius Papa , *Epiſcopi à Deo ſunt judicandi, qui eos ſibi oculos elegit.* Clemens V. *in Clem.1. §. nec ſuper, de pœnis , Epiſcopi ſpirituales ſunt patres, noſtrique fratres , & Coëpiſcopi, columnæ comprobantur Eccleſiæ.* Et S. Gregor. *ad Mauric. Auguſt. lib.4. epiſt.75. Quid ergo mirum ſi illos veſtra pietas dignatur honorare, id eſt, Epiſcopos, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos , aut Deos ipſos etiam appellat Deus.* Idem Clemens *lib.2. Conſtit. Apoſtolicarum , cap.30. Epiſcopus eſt poſt Deum Pater veſter , is Princeps , & Dux, & Rex veſter, deinde is terrenus Deus, poſt Deum, cui à vobis honor debetur.* S. Ignat. *epiſtol.7. Ego dico, honorate Deum auctorem omnium , & Dominum Epiſcopum tanquam Principem Sacerdotum , imaginem Dei ferentem , principatum quidem ſecundùm Deum , Sacerdotium verò ſecundùm Chriſtum.* Proſper Aquitan. *lib.2. de vita activa , & contemplativa , c.2.* ſic ait : *Epiſcopi per Dei gratiam ſunt Divinæ voluntatis judices , Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores , fideles populi duces, veritatis aſſertores, pravæ doctrinæ hoſtes , omnibus bonis amabiles , & malè ſibi conſciis etiam ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœleſtium præmiorum, exempla bonorum operum , documenta virtutum , & forma fidelium. Ipſi ſunt Eccleſiæ Deus, in quibus amplius fulget Eccleſia : ipſi columnæ firmiſſimæ , quibus in Chriſto fundatis innititur omnis multitudo credentium : ipſi portæ civitatis æternæ, per quas omnes, qui credunt , ingrediuntur ad Chriſtum : ipſi janitores , quibus datæ ſunt claves regni cœlorum : ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni dividuntur gradus, & officia ſingulorum.* Hæc lubenter ex Proſper. deſcripſerunt Concil. Pariſ. *lib.1. c.4. & lib.3. c.9.* & Concil. Aquiſgran. II. ſub Lud. Pio *p.4. c.5.*

15 Ut igitur commodiùs Epiſcopi pro ſubditorum ſalute invigilare poſſent , ſingulis ſingulæ Diœceſes diſtinctæ fuerunt , quæ ſub ſe plures Parochos continent ; ita ut quemadmodum omnes Orbis Eccleſiæ uni ſubſunt Romano Pontifici , & plures Provinciæ , & Archiepiſcopi ſuo Primati , & plures Epiſcopi ſuo

Metropoli

Metropolitano: ita ſuo Epiſcopo plures ſubeſſent Parochi, ut omnia cum ordine, & ſine confuſione ad laudem Dei, & Eccleſiæ ædificationem fierent, & ne Clerici, cæteriſque fideles acephali, id eſt, ſine capite eſſent, ut bene explicat Concil. Trident. *ſeſſ.14. de reform.c.9.& ſeſſ.14.etiam de reform. c.13. in fine.* Proſequitur Petr. Gregor. *d.lib.15.c.12.n.32.* & alii quos refert Henriq. *d.lib.10.c.32.*

15 Ex his autem Epiſcopis aliquos diximus titulares eſſe, quia ſcilicet ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus, & ideo nullatenentes dicuntur, ſecundùm Jacobat. *de Conciliis lib.1.pag.70. & 84.* & Mandoſ. *lib.1. reg.26. Cancel. de beneficiis vacantibus per promotionem,q.4.num.5.* quales ſunt illi, qui aſſumuntur ad titulum Eccleſiarum, & Provinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. *in Clem. in pleriſque, de elect.* commemorans incommoda quæ proveniunt ex iſtorum proviſionibus. Et quod Papa poſſit conſtituere Epiſcopatus in terris infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli *in l. id quod, ff. de legatis 1.* reſolvunt Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpecul. juris Pontificii, cap.32. pag.77. cum ſeqq.* Valenzuel. *conſ.16.n.32.tom.1.* Maurit. de Alzed. *de præcellent.Epiſc.dignit.p.1.cap.3 num.43.* & latè Ego ipſe *infrà hac parte 1. tit.3. cap.2. num.47.* & quamvis hos Epiſcopos ſine cauſa eſſe in Eccleſia liberè ſcripſerit Can. *de locis theologicis lib.5.c.2.pag.193.* illoſque aliquibus minus honorificis epithetis ſoleant alii afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, ſeu commodatitii, ut refert Joan. Quintin. *in rep. c. de multa, n.50. de præbend.* nonnunquam appellentur ambulatorii, portativi, & mobiles, ut refert Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib.15.c.12. de Epiſcopis, num.44.* nec defuerint qui aſſererent illos propriè non eſſe Epiſcopos, ſed abuſivè, ut conſtat ex addictis à Mandoſ. *d.num.5.* & Ludov. Gomez *in reg. de annali poſſeſſore, q.57. accedit etiam; & ex libro*, qui inſcribitur, *Piorum clypeus, q.34.art.3.* Attamen verè Epiſcopi ſunt, & ut tales ab omnibus Catholicis honorandi, ut tetigit Joan. Quintin. *in repet. c. de multa, num.44. de præb.* ita ut contrarium cum pertinacia aſſerere, eſſe hæreticum advertat Paul. Gryſald. *in decif. Catholicæ Fidei, verb. Epiſcopus, num.10.* & ſic meliùs eorum neceſſitatem contra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat Pet. Bollus *in Oeconomia Canonica, claſſe 3.c.2.§ 4.* 16 † Finis autem principalis, quo ejuſmodi titulares Epiſcopatus conferri & acceptari debent, ille eſſe debet, ut benè monet Petr. Greg. *d. c.12. num.45.* ut eò ubi ſunt proviſi, proficiſcantur, & experiantur, ſi ex grege Dominico oves aliquas, vel unam priſtinæ ſaluti reſtituant, exemplo boni paſtoris: vel qui ibi ſunt fideles, in fide, & religione ſollicitè conſervent, aut nutriant, ut ſanctè, nec ſine fructu feciſſe Bartholomæum Bononienſem declaratum Armeniæ Archiepiſcopum, ex Turriano refert Bollus *ubi proximè*: qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Epiſcopatus Bononienſis relatus eſt, ut apparet *in fine* Archiepiſcopalis Bononienſis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Gabrielis Paleotti S. R. E. Cardinalis, ubi refert dictum Beatum Bartholomæum floruiſſe anno Domini MCCCXXXV.

17 † Nec minus juſta cauſa eſt inſtitutionis horum titularium Epiſcoporum, quam probat ipſe Bollus, & apud nos frequentior eſt, ut ſcilicet dentur à Romano Pontifice velut coadjutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis, ut deducitur ex text. *in c. paſtoralis, & in c. petiiſti, & in c. non autem 7. q.1. & in c.1.2. parte, de cleric. ægrotante.*

18 Unde quamvis propriam Diœceſim non habeant ubi nomine proprio functiones Epiſcopales exerceant, non tamen debent debito Epiſcopali honore fraudari: indignum namque eſt quod accidens pecuniæ magis, quàm ſubſtantia Ordinis Epiſcopalis habeatur, arg. text. *in c. acceſſorium, de regulis juris in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epiſt. ad Evagrium Epiſcopum*, quod potentia divitiarum, aut paupertatis humilitas ſubliniorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, ut habetur *in c. legimus in Iſaia, verſ. ubicumque, 93. diſt.* ubi notabiliter gloſſ. *in verb. ejuſdem meriti*, dicebat quod viri ſapientes, periti, ac diſcreti ita ſentiant; idiotæ verò, ac vulgares homines ſolent contemnere Epiſcopos abſque magnis redditibus: vide Petr. Anch. *in Clem. in pleriſque, num.5. de elect.* Alvar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.2.c.17.* Mandoſ. *d.quæſt.4. num.2.* De his titularibus Epiſcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradit Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontificii, cap.31.* His proximi ſunt Epiſcopi, qui loco Epiſcopatus renuntiarunt, de quibus *in c.1. de ordinatis ab Epiſcopo qui Epiſcopatui renunciavit*, de quibus *infr. alleg.48. num.1.* Conveniunt autem omnes, quod nullus poteſt alienos ſubditos ſine expreſſa proprii Epiſcopi licentia ad Ordines promovere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem ſibi eligant, ut obvians fraudibus decidit Conc. Trid. *ſeſſ.14.de reform.c.2.* & dixi *infr.p.2. alleg.6.*

19 Hujuſmodi titulares, qui à ſedibus ſuis protervia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo, & Clero, ad quam tamen propter perſequentium metum accedere non poſſunt, de quibus text. *in Clement.1. de foro competenti*, ab illis, de quibus egimus *ſupr. ex num.15.* differunt, quia juriſdictionem retinent, eaque in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos uti poſſunt, eiſque Ordines conferre, petita, quamvis non obtenta, licentia Diœceſani, juxta differentiam ejuſdem Clem. notat Jacobat. *de Conciliis lib.7.p.70.* hinc reſolvens quæſtionem difficilem, 20 † an omnes Epiſcopi ad Concilium vocandi ſint, & admittendi etiam titulares? Quamvis enim partem negativam in aliis, quos nullatenentes appellat, ſequantur Doctores communiter, ut per Can. *d. loco*, Ban. *2.2.q.1.art.10. notab.2.pag. mihi* 102. quem refert Cened. *ad Decretal. collect.* 108 *num.3.* & controvertant alii, de quibus Jacobat. *d. tract. lib.2. pag.85.* ea ratione, quia ſecundùm multos hoc magis Ordinis poteſtatem reſpicit, quàm juriſdictionis, quod falſum puto ex modò relatis, ceſſat tamen difficultas in expulſis à ſuis ſedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & juriſdictionem retinent Epiſcopalem, ſubindeque nulla eſt ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *infr. alleg.63. ſub n.1.*

21 Ultimo tandem loco diximus ab aliquibus inter Epiſcopos poni Choreſpiſcopos, qui moventur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferebant, aliaque exercebant munera ſolis Epiſcopis propria, ut probat text. *in c. quamvis, 68. diſt.* & apud Antiochenum Concilium *can.10.* relatum *tom.1. Concil. pag. mihi* 312. ubi etiam legitur Chorepiſcopos manuum impoſitionem Epiſcoporum percepiſſe, & ut Epiſcopos conſecrari ſolitos, ſcribuntque ſic dictos à χῶρα, quod Græcè pagum, ſeu villam, aut locum ſignificat, quaſi in pagis, & in villis, & loco Epiſcoporum, atque eorum Vicarii ſint conſtituti ad Epiſcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie eſſe Epiſcopos titulares, de quibus proximè. Ita Petr. Gregor. *d.c.12. à num.46.* Illeſc. *in hiſtor. Pontific. lib.2. cap.6.* Alzed. *d.p.1.c.3. num.48.* Pet. Sot. *lect.1. de ſingularum ordin. officiis, verſ. illud etiam.* 22 † Verùm non de omnibus hoc verum eſſe, ſed de aliquibus, qui conſecrationem Epiſcopalem accipiebant, verùm agnoſcit Cardin. Bellarm. *in controverſ. Catholic. tom.1. controverſ.5. de clericis, lib.1.c.27.* Sed obſtat, quod ſi Epiſcopi ſunt, cur non Diaconatum, & reliqua Epiſcopalia munia exercere poſſunt, vel in locis ſibi deputatis, vel ſaltem conſentiente Epiſcopo Diœceſano, exequuntur; quod tamen prohibet *d. c. quamvis*? Deinde ſi epiſcopi ſunt, quomodo in pagis, & villis conſtituuntur, contra regulam

text. *in c.1. de privileg. & in c. illud, & in c.Epiſcopi, 80.diſt.* quibus probatur ſolùm majoribus Civitatibus eſſe præficiendos. Obſtat tandem *c.Chorepiſcopi, ead. diſt.68.* ubi Damaſus Papa Chorepiſcoporum inſtitutionem improbat ut pravam, & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habet fundamentum, ſed potiùs conſtat ſolos duos gradus majorum, & minorum Sacerdotum Chriſtum Dominum inſtituiſſe: unde cum Synodo Neocæſareenſi ſic liceat colligere. CHRISTUS Dominus ſolos duos gradus, Epiſcoporum ſcilicet,& Presbyterorum inſtituit: Chorepiſcopi non ſunt Epiſcopi, ut ipſa nominis etymologia ſonat, quia loco ſunt Epiſcoporum: ergo ut Presbyteri ſint oportet; quod ſi deſpiciunt eſſe Presbyteri, nihil ſunt: nam tertius Ordo nec Sacris Litteris, nec Pontificiis Canonibus reperitur. Quare concludendum eſt, Chorepiſcopos ex Eccleſiæ inſtitutione nihil aliud fuiſſe, quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, veluti ut conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *cap. erubeſcant, 31.diſt. c.miramur, de ſervis non ordinandis,* & dixi *p.2. allegat.14.in princ.* & ſic poſtea eorum ambitione creſcente gerebant ſe pro Epiſcopis, ſuoque officio non contenti audebant majores Ordines, & omnia Epiſcopalia exercere,& aliquando conſecrationem, quæ Epiſcoporum eſt propria, extorquebant; & ideò meritò eorum Ordo ab Eccleſia damnatus eſt *in d.c.Chorepiſcopi*, ut poſt antiquiores explicat Conrad.Brun. *de Cæremoniis lib.*1.*c.*4. Carranz. *in ſumma Conc. in Damaſi epiſt.4.pag.mihi* 77. Bollus *ubi ſuprà*, & latè poſt multos, quos refert, Henriq. *in ſum.lib.*10.c.23.§.2.

23 Prædictos omnes Epiſcoporum gradus, quamvis quoad Ordinis poteſtatem ipſo jure Divino inſtituti differant, ut ſuprà *cap.1.* probavimus, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo jure humano proceſſiſſe probant text. *in c.in illis, & in c.nulli, 99.diſt.* ubi Primatum inſtitutio refertur ad Apoſtolos, & eorum ſucceſſores. Nam certum eſt omnem poteſtatum regiminis, ſeu juriſdictionis immediatè provenire ab ipſa Eccleſia, & ſaltem quoad modum, & inter ſingulos inferiores diſtributionem à Romano Pontifice pendere, & conſequenter ab humano jure, *c.ita Dominus, 19.diſt. c.quoties, 24.q.1.* explicat Suar. *tom.4. diſp.25. ſect.1. à n.4. & præcipuè n.10.* Igitur quamvis fateri oporteat iſtos Prælatos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui apud omnes unus eſt, juris Divini eſſe, quoad poteſtatem tamen juriſdictionis, ſeu regiminis, per quam diſtinguuntur, juris eſſe humani, ut benè explicant Franciſc. Burſat. *conſ.125.n.45.vol.1.* Onuphr. Panuin. *de Primatu Petri, p.3.diſſuaſ.6.pag.243.*

24 Verùm hujuſmodi majores prælationes Primatum, & Archiepiſcoporum ad Jus Divinum eſſe referendas contendunt Ruſæus *d.tract.in præfat. in princ.* Pigh. *de Eccleſiaſt.hierarch.lib.3.c.1.* Henriq. *d.lib.10. c.30. in princ.* Duen. *reg.72. limit.2.* Pro quibus facit auctoritas 25 text. † *in c.1. 99.diſt.* ibi, *divinæ, & Eccleſiaſticæ leges poni, & eſſe juſſerunt,* cum aliis quæ ex D. Paul. *ad Epheſ.4.* tradit Pigh. *de diverſitate miniſtrorum in Eccleſia Dei*, refertur *in c.cum ex injuncto, de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione, uti veriori retenta, Burſat. *d.conſ.125. à num.16.* reſpondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum inſtitutionem ad legem divinam eſſe referendam, ut ſcilicet loquantur de lege Divina latiſſimè ſumpta, juxta quatuor modos, quos ibi explicat, ſecundùm primum, prout dicitur de lege Canonica, ut *in c.nimis, de jurejurando, & c. in ſcripturis, 19. diſt.* Verùm meliùs conſiderabis in Patriarchis, ſeu Primatibus duo diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet Ordinem omnibus communem, ex ipſius CHRISTI inſtitutione, & regimen Prælationis ex Apoſtolorum ordinatione: non impropriè igitur Patriarchas leges Divinæ poni juſſerunt, ſi Ordinis poteſtatem reſpicias, atque ſolicitudinem Epiſcopalem, quæ omnibus Epiſcopis communis eſt; atque etiam Eccleſiaſticæ, quatenus ad prælationem ſpectat. Neque novum eſt quod idem nomen Primatis ex eadem ratione juxta diverſos reſpectus diverſimodè accipiatur; ſcilicet reſpectu legis Divinæ quoad Epiſcopatus Ordinem, reſpectu Eccleſiaſticæ quoad prælationem, ſicut videmus *in c. in aliquibus, §. ille quippe, de decimis*, quia decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Divinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, ut poſt Covarr. *lib.1. var. cap.17. num.1.* teſtatur tenere Theologos omnes Gutier. *Canon. lib. 1. cap.21. num.9.* & ſub prædicta diſtinctione docent Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verb. decimæ, in princ.* Antonius Fernandez Luſitan. *in examine Theologiæ moralis, part.1. ad 7. præceptum Decalogi, cap.13. §.3.* Malderus *de juſtitia, & religione tractat.10. tit. de decimis, dub.2. §. contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c.1. quæſt.2. num.27.*

Poſt Summum Pontificem, triplicem ordinem Epiſcoporum ſuprà conſtituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter ſe infrà egimus hac *p.2. tit.3. c.1. à princ.* & ex profeſſo Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccleſ. q.35. per tot. Secundò* Archiepiſcoporum, tertiò Epiſcoporum; illi enim præferuntur qui fuerint Primates, ſeu Patriarchæ; Ferrus *d.tract.quæſt.4. num.7.* ſed ſi fuerint ſimpliciter Archiepiſcopi, clarior & dignior ille erit, qui majori Patriarchæ ſubditus fuerit; & inter Archiepiſcopos Primates, ſeu ejuſdem Patriarchæ ſubditos, præcedet ille qui aliquod privilegium, exemptionem, dignitatem, ſeu officium præter Archiepiſcopatum habuerit: tandem data iterum paritate recurrendum erit *primò* ad antiquitatem promotionis: *ſecundò*, ad gradum: *tertiò*, ad virtutem: *quartò*, ad nobilitatem: ita Mich. Ferrus *d.tract. q.4.num.18.& 19.* 27

Inter ipſos autem Epiſcopos ordo prioritatis, & ordinationis, ſeu conſecrationis erit obſervandus, Cærem.Roman. *lib.1. cap.31. §. in ſeſſione verò*, citati *hac ead. p.1. tit.3. cap.8. num.66.* & noviſſimè Ferrus *d.tract.quæſt.27.num.6.* ubi ſubdit, quod etſi alter Epiſcopus ſit prior in data, & in conſecratione poſterior, alter verò in conſecratione prior, & in data poſterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quod unus majorem habeat diœceſim, & majorem juriſdictionem, ſeu uberiores fructus, *c.legimus, 93.diſt.* ibi, *potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, &c. c. ſicut, 96.diſt.* ubi quod parva civitas prærogativam Regni non minuit, Decian. *Reſp.19.num.107.cum ſeqq. vol.3.* Ferrus *d. tract. quæſt.9. num.21. & q.27. num.9.* Minuſque de præcedentia habenda ratio in Concilio, ſi Epiſcopus ſimul ſit alicujus Regis conſiliarius; nam ſedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent. de Franchis *deciſ.158.n.3.* Campan. *in diverſ. Juris Canon. rubr.12. cap.12.num.11.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.103. num.3.in fine*, D. Contelor. *de præcedentia num.20. cum ſeqq.* Ferrus *d.quæſt.27.num.10.* 28

Limita *primò* in Epiſcopo exiſtente intra ſuam diœceſim; quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Epiſcopos conſecratione priores, & etiam Archiepiſcopos, ut colligitur ex Cærem. Romano *lib.1.c.23. fol.40.* ubi Epiſcopus proprius thurificatur ante Archiepiſcopum & Epiſcopum hoſpites, quando omnes præſentes ſunt in Veſperis, & Miſſa ſolemni; nam quiſque in ſuo territorio major eſt altero, gloſſ. *verb.poteſt, in l.apud. ff. de manumiſſ.* Boër. *tract. de auctorit.magni Concil.num.54.* Beſold. *diſſert.de præced.c.3.n.3.* Ferrus *d.tract.q.4.num.6.* 29

Limita

30 Limita *ſecundò* eo caſu, quo concurrant duo Epiſcopi, quorum unus ſit titularis tantùm, Cleroque carens, & ſit prior in conſecratione, alter autem habeat populum & clerum, & ſit junior; nam tunc hic poſterior erit præponendus, quia licèt antiquitati deferatur in præcedentiis, hoc inter pares intelligitur, non autem ubi modernior eſt dignior; ita illuſtriſſ. D. Acuña *in cap.7.num.*1.*diſt.*18. Ferrus *d. tract. quæſt.* 17. *num.*7. ubi *num.*8. ſubdit inter Epiſcopos titulares tantùm pro prærogativa danda inſpiciendum, an quis ſit exemptus, vel an habeat illud officium, ſeu dignitatem præter Epiſcopatum, vel ſit ſubditus majori Archiepiſcopo, & Patriarchæ, vel ſit Doctor, virtute clarus, aut nobilis: quamvis Menoch. *conſ.*52. *num.*69. exiſtimet Epiſcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Epiſcopum aliàs ditiſſimum.

Limita *tertiò* in Epiſcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Epiſcopis præfertur, ut conſuluit Menoch. *conſil.*126. *num.*14.

CAPUT VII.

De Epiſcopatuum, & Diœceſum diviſione.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopatuum diviſio qualiter à Divo Petro ſancita fuerat? oſtenditur.*
2 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Divum Petrum ordinaſſe, qui teneant, oſtenditur.*
3 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe, verior eſt ſententia.*
4 Cap. in illis, 80. diſt. & cap. 1. 99. diſt. *declarantur.*
5 *Roma dejecto ſummo idololatriæ Pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris Sanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti? remiſſivè.*
7 *Diœceſes, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præſertim à Dionyſio I. diſtinctæ fuerunt.*
8 *Diœceſis quid ſit? oſtenditur.*
9 *Diœceſis una non eſt in duas dividenda.*
10 *Diœceſum fines, de quibus cōſtat, præſcribi non poſſunt.*
11 *Diœceſum fines qualiter probentur, oſtenditur.*
12 *Epiſcopi in majoribus populis, & frequentioribus civitatibus ſunt præficiendi.*
13 *Parochi, ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis Civitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*
14 *Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantùm, qui majus habent beneficium.*
15 *Parochiarum diviſio à Dionyſio Pont. incœpit.*
16 *Civitati ad ſubſtantiam requiritur, quod habeat Epiſcopum, ſecundum unam ſententiam, cujus contrarium ponitur* num. 17. *& ſub diſtinctione reſolvitur* num. 18.

1 Ut in illis quæ univerſo Chriſtiano populo opus ſunt, providerentur, & ut perturbatio omnis, & confuſio tolleretur, utque cum ex fidelibus aliquis crearetur Epiſcopus, illicò ſciret quatenus facultas ſua, juriſdictioque extenderetur, rectè Divus Petrus urbes, & loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradibus conſtituit, ita ut in iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima judiciaria poteſtas, ſcilicet Rectores Provinciarum, Proconſules, eorumque Legati, præeſſent Patriarchæ, ſeu Primates: in iis verò in quibus erant Archiflamines, eſſent Archiepiſcopi: in ſingulis verò reliquis civitatibus præeſſent Epiſcopi, ut referant Clemens Papa *in cap. in illis*, 80. *diſt.* & Anacletus *in cap.*1. 99. *diſt.* 2 † Unde ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum, Divum Petrum ordinaſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus exiſtimant Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib.*15. *c.*11. *n.*1. Henriq. *in ſum. lib.*10. *n.*30. *in princ.* noviſſimè me citato *in hoc loco*, Mich. Ferrus *de præcedent. Eccleſ. q.*17. *num.*1. & ſic hujuſmodi diviſionem uſque ab exordio naſcentis Eccleſiæ inductam fuiſſe per conſtitutionem locorum, & aſſignationem Diœceſum, juxta antiquam partitionem factam ab iſtis ethnicis Principibus, tenent Petr. Gregor. *de benefic. c.*4. *ſub n.*5. Lotter. *de re benef. lib.*1. *quæſt.*10. *num* 7. & agnovit Rota in *Conchenſi decimarum del Infantado*, 7. *Febr.* 1618. coram *Martino Andrea.*

3 Verùm hujuſmodi Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe, magis pium, & Chriſtianæ Religioni conſentaneum eſt ut dicamus: quemadmodum enim in triumphante Eccleſia ſunt Angeli, Throni, Principatus: ita congruentiſſimo ordine in militante miniſtrorum Eccleſiaſticorum officia diſtinguuntur per Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & cæteros gradus, de quibus *in c. Cleros*, 21. *diſt.* comprobant Ruiz. *in tract. de præeminentia Archiep. dignitatis*, *in præfat. à princ.* Pigh. *de Eccleſ. hierarchia lib.*3. *cap.*1. 4 † Auctoritatem verò Clementis, & Anacleti in præcitatis Juribus meliùs explicabis, ſi dicas Divum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinaſſe, ut in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines ſacra faciebant, eiſdem nominibus, diverſo tamen, ſanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes veri Dei conſtituerentur: ſicut 5 † Romæ dejecto ſummo idololatriæ Pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex, ut eleganter ait D. Ambroſ. relatus *in c. Beati*, 2. *q.*7. & Leo Pontifex *in ſermone* 1. *de Natali Petri.* 6 † Quid autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid inſtituti? Vide apud Alexand. ab Alexandro *dierum genialium lib.*6. *c.*12. & Polydor. Virgil. *de inventor. rerum, lib.*4. *cap.*14.

7 Eſt igitur *primò* ſciendum, olim à Summis Pontificibus, præſertim verò Dionyſio I. ut habetur *in c.*1. 13. *q.*1. & *in ejus vita* Platina exiſtimavit, fuiſſe Diœceſes, & Parochias diſtinctas; & unicuique gregi proprios aſſignatos paſtores, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, ut dicitur *in c. paſtoralis, de iis quæ fiunt à Prælatis*, qui ſuarum ovium ſinguli curam haberent, ut inquit Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *de reform. cap.*9. & cum Dionyſio videtur tranſire Rota *in Toletana juriſdictionis*, 4. *Maii* 1612. coram *R. D. meo Coccino Decano.* Unde malè ſentiunt, qui participationem, & aſſignationem Diœceſum attribuunt Magno Conſtantino, quos reprobat poſt Baron. Spondan. *in an.*675. *num.*1. Quare cùm Epiſcopus non habeat Diœceſim et ſe, aut ab alio inferiori ſe, ſed ab ipſo Summo Pont. non poterit auctoritate ſua illam minuere, aut diſmembrare conſtituendo territorium diſtinctum à proprio territorio: nam id ſolùm pertinet ad Papam ex ſpeciali ejus privilegio, Hoſt. *in c. cùm contingat*, *num.*1. *de foro comp.* ubi Joan. Andr. *ſub num.*4. *verſ. alii dicunt*, Butr. *ſub num.*11. *verſ. ſi quæritur*, quos refert, & ſequitur *d. lib.*1. *q.*10. *num.*17. ab arbitrio enim Summi Pont. pendet mutatio Diœceſum; qui multorum annorum evolutione docti non ſemel novas Eccleſias Cathedrales conſtituerunt, mutarunt, & alterarunt. Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib.*15. *cap.*12. *num.*4. Lotter. *d. quæſt.*10. *num.*17. & 18. ubi à *num.*19. diſſerit ex quibus cauſis Summi Pont. diſmembrationes iſtas, novaſque erectiones Cathedralium facere poſſint: & *quæſt.*11. *num.*50. ait cavendum eſſe à gloſ. *in verb. diviſiones*, *in c. lege Imperatorum*, 10. *diſt.* quæ pronuntiavit Papam invito Epiſcopo non poſſe dividere Epiſcopatum, prætetquam ex cauſa.

NACIONAL DE ESTUDIOS BIBLIOTECA

8 Diœceſis autem eſt civitas, & territorium ubi Epiſcopus juriſdictionem habet in ſpiritualibus, *Clem. unic. de ſuppl. neglig. Prælat.* Diœceſis enim dicitur ubi eſt Epiſcopus, & Epiſcopatus, *c. cum pro utilitate 16. quæſt. 1.* gloſſ. *verb. Presbyteri, in Clem. 1. de privileg.* dicta à verbo Græco latinè quaſi adminiſtratio, vel ſecundum aliquos, diviſio, quia fines Epiſcopatuum dividuntur, ut *in c. unico, 10. q. 3. & in c. in provincia, & ibi gloſſ. 99. diſt.*

9 *Secundo* eſt ſciendum, quod una Diœceſis non eſt in duas dividenda, *c. unic. ult. diſt. c. 1. 10. diſt. c. quoniam, de offic. Ordin.* facilius enim duæ invicem uniuntur, quàm una in duas dividatur: quomodo autem dividantur Diœceſes inter Epiſcopum hæreticum converſum, & eum qui ei fuerat ſubſtitutus, docet Concil. Africanum, de quo *in c. 1. de paroch.*

10 *Tertiò*, quod fines Diœceſum, vel Parochiarum, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt, *c. licet, cum ſeq. 11. q. 3. c. ſuper eo, de paroch.* gloſſ. *in c. præterea 2. de tranſ.* Parlad. *lib. 1. rerum quotid. c. 1. §. 17. n. 3.* Hieron. de Monte *de finibus regundis, c. 107. num. 2.* Menoch. *conſil. 147. num. 44.* Marta *de juriſdict. p. 1. cap. 16. num. 1.* ubi *num. 2.* poſt Abb. *in c. ſuper eo, num. 6. de paroch.* dicit quod unus Epiſcopus cum titulo, vel ſi tantum effluxerit quod non ſit memoria hominum, poterit Epiſcopale jus præſcribere in Eccleſiis alterius Diœceſis, etiam in alieno territorio, & exemplificat in Epiſcopo Feſulano, qui in civitate Florentiæ habet Eccleſiam ſibi ſubjectam cum toto illius Parochiæ populo. Si verò non ſint certi hujuſmodi limites, præſcribuntur ſpatio triginta annorum, *cap. 1. cum ſeqq. 12. q. 3.* quod intra limites tantùm ejuſdem provinciæ locum habet: ſed ſi Epiſcopus locum alterius Diœceſis convertat ad Fidei Catholicæ unionem, tum præſcribit ſpatio trium annorum, niſi intra hunc terminum repetatur, *cap. 1. de præſcript.* Balb. *de præſcript. 1. p. quartæ, q. 1. in fine*, Cov. *in reg. poſſeſſor, p. 2. §. 11. n. 8.* Mench. *illuſtr. c. 72. num. 6.*

11 *Quartò*, quod probentur fines Diœceſum per libros antiquos, *c. cùm cauſam, de probat.* Duen. *reg. 157.* Valaſc. *de jure emphyt. quæſt. 5. num. 16.* Maſcard. *concluſ. 396.* & alii citati per me *in collect. ad d. c. cùm cauſam, n. 3. cum ſeqq.* & per teſtes, *d. c. cùm cauſam*, etiamſi ſint de auditu, Maſcard. *concl. 395.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. quæſt. 69. num. 130.* Cald. Pereira *de empt. c. 21. num. 15.* & etiamſi ſint regulares, dummodò rationem dicti ſui afferant. Maſcard. *d. concl. 395. num. 5. & concl. 369. num. 14.* Farin. *d. p. 2. q. 70. num. 186.* & per famam, *d. c. cùm cauſa*, Hieron. de Monte *cap. 55. n. 10. & c. 66. n. 1.* Alvar. *alleg. 6. num. 9. & 10.* Maſcard. *concl. 396.* & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cùm cauſam.*

Quintò, quod Diœceſum fines, & diviſiones, ſi contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non ſint immutandæ: neque enim Eccleſias Dei per diſcordias Regum diviſionis aliqua pati damna neceſſe eſt, ut dicit Nicol. Papa *in c. hæc quippe, in fine, 3. q. 6. & in c. 1. 9. diſt.*

Sextò, quod præcepit Carthagin. Concil. *in c. placuit 2. q. 1.* ut nullus Epiſcopus alienas plebes uſurpet, nec aliquis Epiſcoporum ſupergrediatur in Diœceſi collegam ſuum.

12 *Septimò*, quod ſtatuit Anacletus Papa *in c. Epiſcopi, cum ſeqq. 80. diſt.* & habetur *in cap. 1. de privileg.* ne Epiſcopi in caſtellis, nec in modicis civitatibus conſtituerentur; ad honorabilem verò locum Epiſcopus eſt titulandus, & nominandus, ne vileſcat nomen Epiſcopi, ut inquit præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap. illud 3. quæſt. 2. Epiſcopalia*, inquit, *gubernacula non niſi in majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oportet*
13 *præſidere*: nam † in caſtellis, & modicis civitatibus ab Epiſcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, ſeu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt Lælius Zecch. *de Republ. Eccleſiaſt. cap. 27. cum ſeqq.* Lotter. *de quæſt. 11. à num. 24.* Boll. *in Oeconomia Canonica, claſſe 2. cap. 1. §. 1.* Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 14.* bene advertens *à num. 12.* † Plebanos 14
Parochos eſſe, non tamen omnes, ſed illos, qui majus habent beneficium, in quo ſunt capellæ, & deducitur ex text. *in cap. 1. ne clerici, vel monachi in 6.* licèt Abb. & alii *in c. cùm ab Eccleſiarum, de officio Ordin.* utrumque id eſſe, & non differre exiſtiment. Tituli verò, ſeu Eccleſiæ, in quibus Parochi ponuntur,
dicuntur parochiæ, † quarum diviſionem tam in Ur- 15
be, quàm in Orbe actu ſe feciſſe, auctor eſt Dionyſius Pontifex *in cap. 1. 13. quæſt. 1.* de quo meminit text. *in c. paſtoralis, in princ. de his quæ ſunt à Prælat.* & latè explicant Polydor. Virgil. *de inventor. rerum, lib. 4. cap. 9.* Navar. *in c. placuit, à num. 3. de pœnit. diſt. 6.* & multi apud Cened. *ad Decretal. & collect. 104. num. 5.* quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom. 1. tract. de decimis, lib. 1. c. 11. à num. 4.*

Octavò, quod Diœceſes Epiſcopatuum non diſtinguuntur juxta terminos dominii temporalis, ſed plerumque una diœceſis ſeſe extendit intra fines alterius dominii, gloſſ. *verb. Diœceſis, in Clem. Romani, de elect.* Hieron. de Monte *de finibus regund. q. 75. n. 9.* Seraphin. *deciſ. 1341. num. 10.*

Hinc opportunè quæres, an ad ſubſtantiam, & eſſe 16 civitatis requiratur, quod habeat Epiſcopum. Et prima facie videbatur affirmativè reſpondendum, per text. *in d. c. in illis*, ubi præcipitur, ut in maximis, & majoribus Civitatibus Primates, & Archiepiſcopi ponantur, per ſingulas verò alias Epiſcopi: conſonat *cap. 1. de officio Ordin.* ibi, *ſingularum Urbium*; ex quibus in terris Chriſtianorum ſolas illas dici civitates, quæ habent Epiſcopum, dicit Bald. *in l. ex hoc jure, num. 12. ff. de juſtit.* & de jure Canonico verum eſſe profitetur Alciat. *in d. cap. 1. de officio Ordin. num. 1. verſ. aut loquimur de jure Canonico*, & de uſu Italiæ teſtatur Bart. *in l. ultim. num. 3. verſ. nam in uſu, ff. de collegiis illicitis, & in extravag. qui ſunt rebelles, verb. Lombardiæ*, ſequuntur Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. volumus, verb. in Civitatibus*, Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. C, concluſ. 280. num. 15.* & alii, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 1.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *p. 1. c. 6. n. 2.*

Verùm contrarium, imò non requiri ad ſubſtan- 17 tiam, & eſſe civitatis, quod habeat Epiſcopum, probatur à Doctoribus communiter *in d. cap. 1. de privileg.* ut poſt Abb. concludit ibi Dec. *num. 8.* qui pro ſua opinione illum text. dupliciter inducunt. *Primò* dum de majoribus Civitatibus loquitur; ac ſubinde in modicis, ſeu parvis contrarium ſupponit: *Secundò*, dum decidit in Civitatibus ponendos eſſe, videtur ſupponere jam antea fuiſſe Civitates, in quibus ponuntur: *Tertiò*, & fortiùs probatur ex *d. c. Epiſcopi, 80. diſt.* dum prohibet ne in caſtellis, & modicis civitatibus Epiſcopi conſtituantur, ſicque apertè probat dari modicas Civitates, quæ Epiſcopum non habent: *Quartò* oſtenditur, quia ſi ad eſſe, & ſubſtantiam Civitatis requireretur Epiſcopus, ſequeretur, quod ſi ob delictum, vel aëris intemperiem, vel aliam cauſam civitas privaretur Epiſcopo, deſineret eſſe Civitas, juxta generalem regulam text. *in l. Julianus, §. ſi rem, ff. ad exhibendum*, cum ſimilibus; & tamen ſine Epiſcopo privata adhuc Civitas remanet, ut in caſu notabili Civitatis, quæ proprium occidit Epiſcopum, probat text. *in c. ita nos, 12. q. 2.*

In hac Doctorum contrarietate, ut certa ab in- 18 certis ſeparentur, advertendum eſt, quod vel quæritur de jure gentium, & certum eſt eo attento Urbes ſine Epiſcopis fuiſſe, quos deinde in lege Evangelica ordinatos eſſe conſtat ex *c. Urbes, 80. diſt.* Aut quæritur de jure civili, & dicendum eſt quod privilegia, Principis ſecularis requiri ac ſufficere auctoritatem, ut ſub diſtinctione reſolvunt Rebuff. *in concord. tit. de collat. § ſtatuimus 2. verb. in Civitatibus*, Caſtr. *in d. c. 1. de privileg. n. 7.* Abb. *n. 1.* Dec. *à num. 18.* Duenh. *reg. 31.* Aut quæritur de Jure Canonico, & verior eſt contra Bald. & Alciat. ac alios poſt illos adductos.

19 Qua opinione retenta non obſtat text. *in d. c. in illis*; tripliciter enim reſpondet Dec. *in d. c. 1. à n. 13.* Duo intellectus ſunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertineat, quod Civitas habeat Epiſcopum, idque ſolùm revera concludere ibi teſtatur. Alter verò, quod ſenſus eorum ſit negativus, quod Epiſcopi non ponantur in illis, ſed in ſolis Civitatibus, atque ita quod ſine Civitate Epiſcopus eſſe non poteſt: unde quando novus erigitur Epiſcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus eſt, prius Civitatis honore decoratur, ut optimè probat text. *in d. Extrav. Salvator, verſ. volentes, de præbendis, inter commun.* & poſt Bart. notat Petr. Gregor. *rei beneſic. cap. 17. num. 2.* non tamen è converſo ſequitur, quod Civitas non poſſit eſſe ſine Epiſcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de conſuetudine quæritur, & fatemur ex teſtimonio Bart. & aliorum in locis ſupra relatis, Civitates dici omnes, & ſolas illas, quæ habent Epiſcopum, vel habuerunt, & ſic intelliguntur qui docent manifeſtum ſignum demonſtrationis quod ſit Civitas, eſſe illud, quod habeat Epiſcopum, ſecundùm Dec. *in d. c. 1. num. 12.*

20 Hucuſque egimus de diviſione Diœceſium, & erectione novorum Epiſcopatuum, nunc verò ſupereſt ut aliquid dicamus de tranſlatione Cathedralium Eccleſiarum ex uno loco in alium, quæ plures extant, & domeſtica noſtri Portugaliæ Regni exempla comprobant; in eo enim ex antiqua Egitanienſi civitate ad Guardiam, & ex Sylvenſi ad Faraonenſem tranſlatæ Epiſcopales Sedes fuerunt: quæ quidem tranſlationes ſine Papæ auctoritate fieri non poſſunt, *cap. 1. de tranſlat. Epiſc.* ibi, *& ſedium commutationes*, &c. *c. unic. de exceſſ. Prælat. lib. 6.* Lotter. *d. lib. 1. quæſt. 12. num. 38.* nec aliter fit quàm ex cauſis à Jure approbatis, de quibus latè agit Lap. *alleg. 68.* & Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, §. tranſlationes, in 2. col. verſ. tranſlatio Eccleſiæ*, Rebuff. *in praxi, tit. de tranſlat. Epiſcop. num. 4. cum ſeqq.* per quam ſanè tranſlationem remanet deſtructus prior ſtatus reſpectu loci, Lap. *d. alleg. 68.* ubi Add. *in verb. chorus, verſ. ultimus ſtatus Eccleſiæ*, in tantum ut non ſit neceſſaria aliqua ejus exſecratio, ſeu profanatio ædificii: nam illa conſecratio, quæ priùs adjacebat, ceu ſimplex accidens, ſimul deficit, ut bene conſiderat Ugolin. *de officio Epiſcopi, c. 16. ſub n. 4. in 2. argument. verſ. poſtremò conſecratio*; niſi fortè prima Eccleſia verius dimiſſa, quàm tranſlata videri poſſet, Lap. *ibidem ſub eod. num. 3.* quod fieri intelligitur cùm non transfertur titulus, ſed prior Eccleſia dumtaxat ſecundæ pro commodiori ſervitio circa divina ſubjicitur, quo caſu retinetur in prima Presbyter, in quo repræſentatur ſemper imago quædam antiqui ſtatus. Lap. *ſub eod. n. 3.* Lotter. *d. q. 12. à n. 41.*

Huic capiti ſubſequenter annectendam duximus novam Epiſcopatuum omnium totius Orbis Chriſtiani notitiam, quam variarum Nationum in Urbe exiſtentium Collegio conſulentes, multis additis Epiſcopatibus, aliiſque noviter in Archiepiſcopalem dignitatem evectis, non ſine magno labore in moderniorem redegimus ſtatum, paternaque eorum vocabula ſumma diligentia inveſtigavimus. Illud maximè in præſentiarum advertendum duximus, noſtræ intentionis non eſſe in Archiepiſcopatuum uniuſcujuſque Regni, ac Suffraganeorum ordine diſponendo antiquioribus aliquod præjudicium inferre, cùm horum aliqua inveſtigandi veri gratiâ ex alieno judicio ſcripſerimus.

EPISCOPATUUM OMNIUM TOTIUS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Epiſcopatus, qui à ſex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Oſtienſis.	*Oſtia.*	

Decano Sacri Collegii Illuſtr. D. Card. pertinens, cui de novo unitus eſt Velliter. vulgò *Velletri*.

Portuenſis.	*Porto.*	uniti.
S. Rufinæ.	*S. Rufina.*	
Tuſculan.	*Fraſcati.*	
Sabinenſis.	*Sabina.*	
Præneſtinus.	*Peleſtrina.*	
Albanenſis.	*Albano.*	

Epiſcopatus, qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non ſunt in alterius Provincia conſtituti.

IN SABINIA.

Tiburtinus.	*Tivoli.*
Farſenſis.	*Farſa.*

eſt Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus.	*Agnani.*
Segninus.	*Segni.*
Tarentinus.	*Tarento.*
Alatrinus.	*Alatri.*
Verulanus.	*Veruli.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaieta.*
Terracinenſis.	*Terracina.*
Sublacenſis.	*Subiaco.*

IN THUSCIA.

Hortanus.	*Orti.*	uniti.
Civitatis Caſtellanæ.	*Civita Caſtellana.*	
Nepeſinus.	*Nepi.*	uniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbienſis.	*Viterbo.*	uniti æquè.
Toſcanenſis.	*Toſcanella.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Caſtrenſis.	*Caſtro.*	
Civitatis Plebis.	*Civita de la Plebe.*	
Montis Faliſci.	*Monte Fiaſcone.*	uniti.
Cornetanus.	*Corneto.*	
Lucanus.	*Luca.*	
Lunen. Sarzanen.	*Luna & Sarzana.*	
Politianenſis.	*Montepulciano.*	
Balneoregienſis.	*Bagnarea.*	
Urbevetanus.	*Orvieto.*	
Peruſinus.	*Perugia.*	
Civitatis Caſtelli.	*Civita di Caſtello.*	

IN UMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	*Spoleto.*
Aſſiſienſis.	*Aſſiſi.*
Fulginatenſis.	*Foligno.*

Nucerinus.	*Nocere.*	
Reatinus.	*Rieti.*	
Tuderditus.	*Todi.*	
Amerinus.	*Ameria.*	
Narnienſis.	*Narni.*	
Interamnenſis.	*Terni.*	

IN UMBRIA SUPERIORI.

Camerinenſis.	*Camerino.*
Æſinus.	*Jeſi.*
Fanenſis.	*Fano.*

IN PISCENO, SIVE MARCHIA
Anconitana.

Auximanus.	*Oſimo.*	
Aſculanus.	*Aſcoli.*	
Anconitanus.	*Ancona.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	uniti.
Recanatenſis.	*Recanate.*	

Lauretanam Eccleſiam in Epiſcopalem erexit Sixtus V. *conſtit.* 24. incip. *Pro excellenti.*

Sunt & alii Epiſcopatus exempti in aliis Provinciis, qui ſub Archiepiſcopis, ad quorum Concilia Provincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiſcopatus cum ſuis ſuffraganeis.

IN TUSCIA, CORSICA, ET LIGURIA.

Archiepiſcopatus Piſanus.

PISA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Adiacenſis.	*Aiazzo.*	In Corſica.
Alterienſis.	*Alteria.*	
Sagonenſis.	*Sagona.*	

Archiepiſcopatus Florentinus.

FIORENZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Feſulanus.	*Fiſole.*
Piſtorienſis.	*Piſtoria.*
Cortonenſis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo.*
Collenſis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis.	*S. Miniato.*

Archiepiſcopatus Senenſis.

SIENA.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Pio II. *ſua Conſtit.* 3. incip. *Triumphans*, eſt in Bullar. novo *tom.* 1. *pag.* 315.

Epiſcopatus Suffraganei.

Suanenſis.	*Suana.*
Cluſinus.	*Chiuſi.*
Groſſetanus.	*Groſſeto.*
Maſſanus.	*Maſſa.*
Ilcinenſis.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiſcopatus Genuenſis.

GENOA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bobienſis.	*Bobio.*	
Albinganenſis.	*Albenga.*	
Naulenſis.	*Noli.*	
Nebienſis.	*Nebbia.*	In Corſica.
Maurianenſis.	*Mauriano.*	
Accienſis.	*Acci.*	

Archiepiſcopatus Taurinenſis.

TORINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis-Regalis.	*Mondevi.*
Caſſalenſis.	*Caſalo.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*
Foſſanenſis.	*Foſſano.*

Patriarchatus Mediolanenſis.

MILANO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Savona.*
Untimilienſis.	*Vintimilia.*
Aquenſis.	*Aichqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Novarienſis.	*Novara.*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ippoerigienſis.	*Jurea.*
Viglievanenſis.	*Viglevano.*
eſt ad Reg. præſentationem.	
Papienſis.	*Pavia.*
eſt exemptus.	

IN PROVINCIA MARCHIÆ
Anconitanæ.

Archiepiſcopatus Firmanus.

FERMO.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. *in ſua Conſtitut.* 95. incip. *Univerſi*, 9. *Kal. Junii* 1595. eſt in Bullar. novo *tom.* 2. *pag.* 363.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maceratenſis.	*Macerata.*	uniti.
Tolentinus.	*Tolentino.*	

Hæc ultima Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi unita à Sixto V. *in Conſtitut.* incip. *Super univerſas*, *Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. novo *tom.* 2. *pag.* 564.

Ripanus. *Ripatranſona.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtitut.* 2. incip. *Illius*, 5. *Kal. Auguſti* 1571. in Appendice.

Montis Alti. *Montalto.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtitut.* 48. incip. *ſuper univerſas*, 8. *Kal. Dec.* 1586.

S. Severini. *S. Severino.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtitut.* 49. incip. *Suprema*, 6. *Kal. Decemb.* 1586.

IN UMBRIA SUPERIORI.
Flaminea, ſive Romandiola.

Archiepiſcopatus Urbinatenſis.

URBINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Piſaurienſis.	*Peſaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Foroſempronien.	*Foſſimbrono.*
Senogallienſis.	*Senegaglia.*
Callienſis.	*Cagli.*
Feretranus.	*Montefeltro.*
Urbanienſis.	*Urbania.*

Primùm Caſteldurante. Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam juriſdictionem habente in Epiſcopalem erexit S.D.N. Urbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiſcopatus Ravennatenſis.

RAVENNA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*

Comaclen

Comaclenſis.	*Comachio.*
Forolivienſis.	*Forli.*
Foropopilienſis.	*Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis.	*Ceſena.*
Sarſinatenſis.	*Sarſina.*
Faventinus.	*Faenza.*
Britonorienſis.	*Bertinoro.*
Ferrarienſis.	*Ferrara.*
Ariminenſis.	*Rimini.*

Hos duos ultimos Epiſcopatus ab immediata ſubjectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Provinciæ Ravennatenſis, ſub *die* 18. *Kal. Januarii* 1605. liberavit, & Suffraganeos pronunciavit

Imolenſem,	*Imola.*
Cervienſem.	*Cervia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla hujuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Provinciæ Suffraganeos pronunciaverat, huic demùm reſtituit.

Galeacenſis.	*Galiatas.*

Abbas privilegio Sedis Apoſtolicæ Ordinarius; & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiſcopatus Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem evexit Greg. XIII. anno 1586. eamque Ravennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Placentinus.	*Placenza.*
Parmenſis.	*Parma.*
Rhegienſis.	*Reggio.*
Mutinenſis.	*Modena.*
Cremenſis.	*Crema.*
Burgi S. Domini,	*Burgo S. Domino.*

Inter Parmam & Placentiam ſita eſt hæc Civitas ad Ducem Parmenſem pertinens, quam Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla Suffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSULA.

Archiepiſcopatus Calaritanus.

CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiſcopatus Turritanus.

TORRE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Alguarenſis.	*Alguer.*
Boſſenenſis.	*Boſſa.*
Ampurienſis.	*Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.

ARBOREA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Uſſellenſis.	*Ales.*

IN DALMATIA, FORO-JULIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileienſis.

AQUILEIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantova.*
Comenſis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronenſis.	*Verona.*
Patavinus.	*Padoua.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Tarviſanus.	*Treviſo.*
Concordienſis.	*Concordia.*
Cenitenſis.	*Ceneda.*
Feltrenſis.	*Feltro.*
Bellunenſis.	*Cividà de Bellune.*
Polenſis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergeſtinus.	*Trieſte.*
Juſtinopolitanus.	*Capo de Iſtria.*
Guaſtalenſis.	*Guaſtala.*

Eſt Abbas privilegio Sedis Apoſt. Ordinarius; & exemptus.

Archiepiſcopatus Corcirienſis.

CORFU.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cephalonienſis.	*Cefalonia.*
Zacynthienſis.	*Zante.*

IN ISTRIA SUPER MARE.

Patriarchatus Gradenſis.

GRADO.

Gradum Urbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginharius & Rheginus, demùm propter cœli inclementiam Grado relicto, Eugenii IV. beneficio Venetorum urbs clariſſima Patriarchatum hunc adepta eſt anno 1450.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cledienſis.	*Chiozza.*
Civitatis novæ, ſive Æmonienſis.	*Citta nova.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulienſis.	*Caurli.*
Mauranus.	*Murano.*

IN CANDIA INSULA.

Archiepiſcopatus Cretenſis.

CANDIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caneeh, ſive Argienſis.	*La Canea.*	
Rettimenſis.	*Rettimo.*	
Sittienſis,	*Sittia.*	} uniti.
Hierapetrenſis,	*Hierapetra.*	}
Cheronenſis.	*Cheroneſo.*	
Mellipotenenſis.	*Molipotamo.*	
Archadienſis.	*Archadia.*	
Ciſſamonenſis, ſive Siechimenſis.	*Siechimo.*	

IN REGNO NEAPOLITANO, in Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	*Pozzulo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui eſt ad Regiam præſentationem.

Iſclanus.	*Iſchia.*
Averſanus,	*Averſa.*

eſt exemptus à juriſdictione Archiepiſcopali.

Archiepiſcopatus Capuanus.

CAPUA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Theanenſis.	*Theano.*
Calvenſis.	*Calvi.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacenſis.	*Cajazzo.*

Carinolenſis.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſſinenſis.	*Montecaſſino.*

Epiſcopus Caſſin. eſt Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, privilegio Joan. XXII. exemptus.

Archiepiſcopatus Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

SALERNO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Capitaquenſis.	*Capuccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcanus.	*Nuſco.*
Acernenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Cavenſis.	*la Cava.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capretanus,	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Ravellenſis.	*Ravello.*

eſt exemptus, & unitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopatus Surrentinus.

SURRENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vicanus.	*Vico Equenſe.*
Maſſalubenſis.	*Maſſa.*
Caſtelli maris.	*Caſtelli à mare.*

Archiepiſcopatus Beneventanus.

BENEVENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*	
Theleſinus.	*Teleſe.*	
SAgathæ Gothorum.	*S. Agatha.*	
Montis Viridis.	*Monte Verde.*	
Aliphanus.	*Aliſe.*	
Montis Marani.	*Monte Marano.*	
Avellinus.	*Avellino.*	antiq.
Friſentinus.	*Fricento.*	
Trivicanus.	*Trivico.*	
Arianenſis.	*Ariano.*	

eſt ad Regiam præſentationem.

Boianenſis.	*Boiano.*
Bovinenſis.	*Bovino.*
Leſinenſis.	*Leſina.*
Vulturarienſis.	*Voltorara.*
Larinenſis.	*Larino.*
Thermularum.	*Termoli.*
S. Severi.	*S. Severo.*
Guardienſis.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Lancianenſis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcop. erigitur à Clement. VII. an. 1526.

CIVITA DI CHIETI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ortonenſis.	*Ortona.*	uniti.
Camplenſis.	*Campli.*	

Hi verè ſunt Suffraganei, ſequentes verò prætendunt ſe exemptos.

Civitatis Pinnæ.	*Civita di Penna.*
cui unitus eſt Atrienſis.	*Atri.*
Aquilanus.	*Aquila.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Valvenſis.	*Valva.*	uniti.
Sulmonenſis.	*Sulmona.*	
Aprutinus.	*Terano.*	
Civitatis Ducalis.	*Civita Ducale.*	

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Campſanus.

CONZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Muranus.	*Muro.*	
Satrianenſis.	*Satriano.*	uniti.
Campanienſis.	*Campania.*	
Laquedonenſis.	*Lacedognia.*	
S. Angeli Lombardorum.	*S. Angeli di Lombardi.*	
Biſacienſis.	*Biſſacia.*	

Archiepiſcopatus Acherontinus, cui Matheranenſis eſt unitus, ſunt ad Regiam præſentationem.

ACERENZA, ET MATERA.

Venuſinus.	*Venoſa.*
Anglonenſis.	*Anglona.*

Nunc tranſlatus ad Turſim, unde dictus Turcenſis.

Potentinus.	*Potenza.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Gravinenſis.	*Gravina.*
Tricaricenſis.	*Tricarico.*

Archiepiſcopatus Tarentinus eſt ad Regiam præſentationem.

TARENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montulenſis.	*Montula.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Caſtellanetenſis.	*Caſtellaneto.*
Oritanus.	*Oria.*

eſt ad Regiam præſentationem, nunc unitus Brunduſino Archiepiſcopatui.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem.

BRINDISI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hoſtunenſis.	*Oſtuni.*
Neritonenſis.	*Nardo.*

eſt exemptus.

Monopolitanus.	*Monopoli.*

eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Hydruntinus.

OTRANTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caſtrenſis.	*Caſtro.*
Gallipolitanus.	*Gallipoli.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Ugentinus.

Ugentinus.	*Vgento.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Lycienſis.	*Lecce.*
Aleſſanenſis.	*Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

BARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bituntinus.	*Bitonto.*
Melphitenſis.	*Malfetta.*
exemptus, ut aſſeritur.	
Juvenacenſis.	*Giovenazzo.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Rubenſis.	*Ruvo.*
Polignanenſis.	*Polignano.*
Minerbienſis.	*Mondervino.*
Converſanus.	*Converſano.*
Bitettenſis.	*Bitetto.*
Andrienſis.	*Andri.*
Vigilienſis.	*Biſeglia.*

Archiepiſcopatus Tranenſis.

TRANI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis Piloſi.	*Montepiloſo.*
Rapollenſis.	*Rapollo.*
cui eſt unitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.	

Archiepiſcopatus Sypontinus.

MANFREDONIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Veſtanus.	*Veſte.*
Melphenſis.	*Melfi.*
Eſt exemptus, cui unitus eſt Rapollenſis ſub Archiepiſc. Tranenſi.	

Archiepiſcopatus Nazarenus.

NAZARETH.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Barol Tranenſis Diœceſis, ſub invocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, Dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet juriſdictionem, & utitur inſignibus Archiepiſcopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiſcopatus Rheginenſis.

eſt ad Regiam præſentationem.

REGGIO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Neocaſtrenſis.	*Nicaſtro.*
Cathacenſis.	*Catanzaro.*
Cotronenſis.	*Cotrona.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Tropienſis.	*Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Oppidenſis.	*Oppido.*
Bovenſis.	*Bove.*
Hieracenſis.	*Geraci.*
Squillacenſis.	*Squillace.*
Caſtri Maris.	*Caſtel' à mare.*
Nicoterenſis.	*Nicotera.*
eſt exemptus ab Archiepiſcopi juriſdictione.	

Archiepiſcopatus Cuſentinus.

COSENZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maturanenſis.	*Martorano.*
Caſſanenſis.	*Caſſano.*
eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.	
Melitenſis.	*Melito.*
eſt exemptus.	
S. Marci.	*S. Marco.*
eſt exemptus.	

Archiepiſcopatus Roſſanenſis.

ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Biſignanenſis.	*Beſignano.*
eſt exemptus.	

Archiepiſcopatus S. Severinæ.

SAN SEVERINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Umbriaticenſis.	*Umbriatico.*
Strongulenſis.	*Strongoli.*
Inſulanus.	*l'Iſola.*
Cariatenſis.	*Cariati.*
Bellicaſtrenſis.	*Belcaſtro.*

IN SICILIA.

Archiepiſcopatus Panormitanus.

PALERMO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus.	*Gorgente.*
Mazarenſis.	*Mazara.*
Melivitanus.	*Malta.*

Archiepiſcopatus Montiſrealis.

MONREALE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Syracuſanus.	*Syracuſa.*
Catanienſis.	*Catania.*

Archiepiſcopatus Meſſanenſis.

MESSINA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cephaludenſis.	*Ceſalu.*
Pactenſis.	*Patti.*
Liparenſis.	*Lipari.*
eſt in Regno Neapol. ad Regiam præſentationem.	

IN SCLAVONIA.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.

ANTIVARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Stephanenſis.	*Steſani.* } uniti.
Bondonenſis.	*Benda.* }
Albanenſis.	*Albano.*
Alexienſis.	*Aleſſio.*
Scutarenſis, vel Scodrenſis.	*Scutari.*
Sepatenſis, ſeu Sardanenſis.	*Sepata.*
qui omnes ſunt in Albania.	
Prozrinenſis.	*Priſcina.*
Sardicenſis.	*Soffia.*
qui duo ſunt in Servia.	
Buduanenſis.	*Buda.*
Dulcinenſis.	*Dulcigno.*
Drivaſtrenſis.	*Derivaſto.*
Suacinenſis.	*Suacino.*
Bullaſtrenſis.	*Bolaſtro.*
Serbienſis.	*Serbia.*
qui ſex ultimi hodie Paſtore carent.	

Archiepiſcopatus Raguſin.

RAGUSI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Stagnenſis.	*Stagno.*
Mercanenſis.	*Mercana.*
Trebinenſis.	*Trebigne.*
Roſonenſis.	*Riſano.*
Corzolenſis.	*Corzola.*
Cattarenſis.	*Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Barenſi in Apulia.	
Carzalenſis.	*Cazzola.*
hodie caret Paſtore.	

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.

SPALATRO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barenſis.	*Leſina.*
Traguirienſis.	*Trau.*
Sibenicenſis,	*Sibenico.*

ſunt in ditione Venetorum.

Segnienſis.	*Segna.*

in ditione Imperatoris.

Scardonenſis.	*Scardona.*
Poſnenſis.	*Boſna.*
Samadienſis.	*Semedervo.*
Modriſſienſis.	*Modruſſa.*
Corbavienſis.	*Corbava.*
Dannenſis.	*Dumnoet.*
Macorenſis.	*Macarſa.*

ſex ultimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſienſis ac Damnenſis ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.

YARA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Arbenſis.	*Arba.*
Veglianenſis,	*Veglia.*
Auxarenſis.	*Oſſero.*
Nonenſis.	*None.*

Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopatus Dinchienſis.

DURAZZO.

Epiſcopatus Suffraganei ſunt Bendenſis, Crotenſis, Liſienſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore, præter Metropolitanum. Extabant & alii Epiſcopatus in hâc Provinciâ, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopatus Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.

GENIEZNO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Uratiſlavienſis,	*in Sileſia.*	*Voroclavv.*
Uladiſlavienſis,	*in Cuiavia.*	*Volocavv.*
Lubuſſenſis,	*in Marchionatu Brandeburg.*	*Lubuſa.*
Vilnenſis,	*in Lithuania.*	*Vilna.*
Mednicenſis,	*in Smogilia.*	*Zmudz.*
Plocenſis,	*in Maſovia.*	*Plocko.*
Cracovienſis,	*in Polonia.*	*Krakovv.*
Poſnanienſis,	*in Podolia minori.*	*Poznan.*
Camenecenſis,	*in Podolia majori.*	*Kamienez.*
Vendenſis,	*in Livonia.*	*Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſſia.

LUVOVV.

Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis, *in Pomerania.*	
Culmenſis, *in Pruſſia.*	*Chelmno.*
Varmienſis, *ibid.*	*Vvarmia.*
Vvlodomicienſis,	*Volodzimirz.*
Luceocienſis.	*Lucko.*
Polocenſis.	*Polok.*
Præmiſtienſis, *in Ruſſia.*	*Prezemiſl.*
Kiovienſis, *ibid.*	*Kiovv.*
Chelmenſis, *ibid.*	*Chelm.*
Piſcenſis.	*Pinsko.*

Ex his Leopolienſis, Præmiſtienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Uladicas*, qui an. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clemente VIII. ſunt recepti, ut patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus conjunxere, atque in unum Reipubl. corpus coaluere, anno 1578. in Comitiis Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati: atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati: Primùm illi duo Archiepiſcopi, Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus ſuprà dictum eſt.

Cracovienſis.		Præmiſtienſis.
Uladiſlavienſis.	} altern.	Mednicenſis.
Vilnenſis.		Culmenſis.
Poſnanienſis.	} altern.	Chelmenſis.
Polocenſis.		Kiovienſis.
Varmienſis.		Camenecenſis.

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi celebres duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus. Primas.

SAINT ANDROVVES.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis.	*Dunkeld.*
Aberdonenſis.	*Aberdon.*
Moravienſis.	*Moray.*
Dumblanenſis.	*Dumblane.*
Brechinenſis.	*Brechin.*
Roſſenſis.	*Roſſe.*
Cathenenſis.	*Cathnes.*
Orcadenſis.	*Orknay.*

Archiepiſcopatus Glaſcoenſis.

GLASCO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ, ſive Gallovidiæ.	*Quiterh horn, vel Galloway.*
Liſmbrienſis, ſive Argadiæ.	*Argyle.*
Inſularum, ſive Sodorenſis.	*Of te Iſles.*

IN UNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonienſis ad Danubium fluvium, Ungaricè Eſtergam, *Germanicè* Gran.

Archiepiſcopus Strigonienſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Ungariæ Primas, ſummuſque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrienenſis.	Ungaricè.	*Egher.*
	Germanicè.	*Erla.*
Nitrienſis	Ung.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacienſis.	Ung.	*Vaez.*
	Germ.	*Uvatzen.*
Laurienſis.	Ung.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluvium.		
Quinqueeccleſienſis,	Ung.	*Pets.*
	Germ.	*Tunſkirchen.*
ad Dravum fluvium.		
Urſpemienſis,	Ung.	*Urſprin.*
	Germ.	*Uveiſbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam coronare ſolet.

Archiepiſc

Achiepiſcopatus Colocenſis, Ungaricè

Colotſa.

Epiſcopatus Suffraganei.

Zabragienſis. Ung. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Savum fluvium in Regno Sclavoniæ verſus Croatiam.
Varadenſis. Ung. *Varad.*
Germ. *Groſſvvardein.*
Chianadienſis, Ung. *Chianad.*
Sirmienſis. Ung. *Szerem.*
Boſnenſis. Ung. *Boſzna.*
[illegible] Regno Boſniæ.
Tranſſilvaniæ, ſive Albæ Juliæ, in Tranſſilvania, Ung. *Feiernar Erdelyen.* Germ. *Vveiſſemburg in Siebenburgen.*
Cibinienſis, ſive Hermanſtadenſis in Tranſſilvania, Ung. *Sbern.* Germ. *Hermanſtad.* Verùm neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſſilvaniæ unus, & alter.
Tinnienſis. Ung. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN BRITANNIA.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

CANTORBERY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Londinenſis.	*London.*	
Vvintonienſis.	*Vvincheſter.*	
Elienſis.	*Ely.*	
Lincolnienſis.	*Lincolne.*	
Linchfeldienſis.	*Linchfield.*	uniti.
Conventrienſis.	*Conventry.*	
Saliſburienſis,	*Saliſbury.*	
Bathonienſis.	*Bathe.*	antiq.
Vvellenſis.	*Vvelles.*	
Exonienſis.	*Exceſter.*	
Nordovicenſis.	*Norvvich.*	
Vigornienſis,	*Vvorceſter.*	
Herefordienſis,	*Hereford.*	
Chiceſtrenſis.	*Chicheſter.*	
Roffenſis.	*Rocheſter.*	
Oxonienſis,	*Oxford.*	
Gloceſtrenſis.	*Gloceſter.*	
Petriburgenſis.	*Peterborough.*	
Briſtolienſis,	*Briſtol.*	
S. Davidis.	*S. David.*	
Landaffenſis.	*Landaff.*	
Bangorienſis.	*Bangor.*	
Aſſaphenſis.	*S. Aſaph.*	

Archiepiſcopatus Eboracenſis.

YORCH.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunelmenſis.	*Durham.*
Carleolenſis,	*Carlila.*
Caſtrenſis,	*Cheſter.*

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopatus Moguntinus.

MAINTZ.

Epiſcopatus Suffraganei.

Eiſtatenſis,	*Aichſtet.*
Herbipolenſis,	*Virtzburg.*
Conſtantienſis.	*Conſtnitz.*
Curienſis.	*Cur.*
Argentinenſis.	*Straſbourg.*
Spirenſis,	*Speyer.*
Vvormatienſis.	*Vvorms.*
Verdenſis.	*Verden.*
Hildeshemenſis in Vveſtphalia,	*Hildesheim.*
Paderbornenſis, ibid.	*Paderborn.*
Halberſtadienſis.	*Halberſtat.*
Auguſtanus.	*Augſpurg.*
Ambergenſis.	*Bamberg.*
eſt exemptus.	
Miſnenſis.	*Meiſſen.*
eſt exemptus.	

Archiepiſcopatus Pragenſis in Boemia.

Urbs Regia.

PRAG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Olonenſis in Moravia.	*Olmutz.*
Uratiſlavienſis in Sileſia.	*Breſlau.*

Archiepiſcopatus Colonienſis.

COLN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Leodienſis.	*Luttigh.*
Monaſterienſis.	*Munſter.*
Mindenſis,	*Minden.*
Oſnaburgenſis.	*Oznaburg.*

Archiepiſcopatus Bremenſis.

BREMEN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baldicenſis, nunc ſuppreſſus.	*Barde Vviſſ.*
Selvicenſis.	*Slevvich.*
Raſeburgenſis.	*Razemburg.*
Lubicenſis.	*Lubeck.*
Rigenſis, ſive Livonienſis.	*Riche.*

Cui olim Metropoli Epiſcopatus ſequentes in Livonia fuerunt Suffraganei, Renalienſis, Curienſis, ſive Gerladenſis, Oiſelenſis, Deptenſis, ſive Topacenſis, Coromenſis, & alii in Pruſſia, qui nunc ſubſunt Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Archiepiſcopatus Magdeburgenſis.

MAGDEBURG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Havelburgenſis.	*Havelburg.*
Brandeburgenſis.	*Brandeburg.*
Merſeburgenſis.	*Mersburg.*
Ciczenſis, ſive Naumburgenſis in Miſnia.	*Cicz Naumburg.*

Archiepiſcopatus Salſeburgenſis.

SALSBURG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus.	*Regenſpurg.*
Paſſavienſis.	*Paſſau.*
Frizingenſis.	*Freiſingen.*
Brixinenſis.	*Brixen.*
Gurgenſis.	*Gurckh.*
Lavantinus.	*Lavant.*
Secovienſis.	*Seckauvv.*
Chiemenſis.	*Chiemſe.*
Novæ civitatis in Auſtria.	*Neiſtadt.*
Viennenſis, ibid.	*Vvien.*

Qui duo ultimi à Paulo II. circa ann. 1648. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiſcopatus Treverenſis.

TRIER.

Epiſcopatus Suffraganei.

Metenſis.	*Metz.*
Tullenſis.	*Toul.*
Verdunenſis.	*Verdun.*

IN BURGUNDIA.

Archiepiſcopatus Tarentaſienſis.

TARENTAISE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Sedunenſis.	*Sedun.*
Auguſtanus.	*Oſte.*

Archiepiſcopatus Biſuntinus.

BEZANÇON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baſileenſis.	*Baſle.*
Lauſanenſis.	*Loſanne.*
Bellicenſis.	*Belley en Breſſe.*

IN SUETIA.

Archiepiſcopatus Upſallenſis.

UPSHOLM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Scarenſis, ſeu Scaranenſis.	*Schar.*
Lincopenſis.	
Stirunienſis.	*Strengen.*
Aloënſis.	
Agarienſis.	
Abduenſis.	

Archiepiſcopatus Nidroſienſis in Norvegia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bergenſis.	*Bergen.*
Stravagienſis.	*Straffanger.*
Hamarienſis.	*Hamar.*
Anſloënſis.	*Anſlo.*
Holamenſis.	*Holam.*
Horcadenſis.	
Sodrenſis.	
Gronelandenſis, inſul.	*Groënlandt.*
Scalholtanus in Iſland.	*Scalholt.*
Hetnetenſis.	
Faënſis.	

IN BELGIO.

Poſtquam è Belgio in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de noviſque Epiſcopatibus per Belgium erigendis cogitari cœperat, ut hac ratione Fides Catholica & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur, Philippus Rex ejus filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Provinciarum in Diœceſes, lociſque pro Epiſcopatibus, & Eccleſiis Cathedralibus cum dote deſignatis, mittitur Romam anno 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Ultrajectenſem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinienſem planè novam, quam etiam primatialem eſſe voluit: refert Arnoldus Havenſius in tract. de erectione novorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopatus Cameracenſis.

CAMBRAY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Atrebatenſis, in Arteſia.	*Arras en Artois.*	antiq.
Tornacenſis apud Nervios, ad fluvium Scaldim.	*Tournay.*	
Namurcenſis ad Moſam fluv.	*Namur.*	novi.
Audomarenſis in Arteſia.	*S.Omer.*	

Archiepiſcopatus Ultrajectenſis ad oſtia Rheni.

UTRECHT.

Harlemenſis, apud Hollandos.	*Harlem.*
Daventrienſis, apud Tranſylv.	*Deventer.*
Leovardienſis, apud Friſios.	*Leeuwarden.*
Grœningenſis, apud eoſdem.	*Groningue.*
Middelburgenſis apud Zeland.	*Middelbourg.*

Hæ civitates unà cum Ultrajecto hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiſcopatus Melchlinienſis.

MECCHILEN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluvium.	*Auvers.*
Gandavenſis in Flandria, ad Scaldim fluvium.	*Gant.*
Brugenſis in Flandria.	*Bruges.*
Iprenſis, ibid.	*Ipres.*
Boſcoducenſis, in Brabantia.	*Balduc.*
Ruremundenſis, in Gueldria ad Moſam fluv.	*Ruremonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiſcopatus Ardmachanus.

ARDMACHA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Medenſis.	*Midhe.*	
Kylmorenſis.	*Cillmhor.*	
Cluanenſis.	*Cluaines.*	
Ardachadenſis.	*Ardach.*	
Clocharenſis.	*Clochar.*	
Rapotenſis.	*Rathbogh.*	
Derenſis.	*Doire.*	
Dunenſis.	*Dun.*	uniti.
Conorenſis.	*Conaire.*	
Dromorenſis.	*Drommor.*	

Archiepiſcopatus Dublinienſis.

Ita dictus à civitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, ſeu Ath Chlioth Diubhlinen dicebatur, nunc verò Baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale: hujus Archiepiſcopus ex privilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Epiſcopatus Suffraganei.

Kylldarenſis.	*Cilldara.*
Fearnenſis.	*Fearna.*
Lochlenſis.	*Lochdalachan.*
Oſorienſis.	*Oſrudhe.*

Archiepiſcopatus Caſſilenſis.

CASIL.

Epiſcopatus Suffraganei.

Limorenſis, dictus etiam Vvaterforienſis.	*Limor, & Port-Laigre.*	
Cluainenſis, dictus Corcagenſis.	*Cluaine, Corcach.*	
Roſſenſis.	*Roſſ.*	
Ardfeartenſis.	*Ardfearta.*	uniti.
Acadenenſis.	*Achade.*	
Limiricenſis.	*Luimneach.*	
Laonenſis.	*Cilldalvagh.*	
Imilicenſis.	*Imile.*	
Finibricenſis.	*Finibre.*	
Finuarenſis.	*Cill-Fionurach.*	

Fuit olim in hac Provincia Epiſcopatus celebris Iniſcatenſis: ſed jam diviſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcopatus Tuamenſis.

TUAIM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Duacenſis.	*Cill mich Duach.*
Cluanfeartenſis.	*Cluaim Feart.*
Mayonenſis.	*Maidhbeo.*
Elinenſis.	*Oil-Finn.*
Achaclonenſis.	*Achaidhbee.*
Aladenſis.	*Cill-Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiſcopatus Lugdunenſis.

LYON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Eduenſis, ſive Auguſtodunenſis.	*Autun.*
Matiſconenſis.	*Maſcon.*
Cabilonenſis.	*Chalon ſur Saône.*
Lingonenſis.	*Langres.*

Archiepiſcopatus Pariſienſis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepiſc. dignitatem evectus de anno 1622.

PARIS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carnotenſis.	*Chartres.*
Aurelianenſis.	*Orleans.*
Meldenſis.	*Meaux.*

Archiepiſcopatus Senonenſis.

SENS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Nivernenſis.	*Nevers.*
Antiſiodorenſis.	*Auxerre.*
Trecenſis.	*Trojes ex Champagne.*

Archiepiſcopatus Burdegalenſis.

BOURDEAUX.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pictavienſis,	*Poictiers.*
Santonenſis.	*Xaintes.*
Engoliſmenſis.	*Angoulesme.*
Petracorienſis.	*Perigueux.*
Condomenſis.	*Condon.*
Malleacenſis,	*Mallezed.*
Agennenſis.	*Agen.*
Lucionenſis,	*Luçon.*
Sarlatenſis,	*Sarlat.*

Archiep. Arelatenſis in Provincia Provincia.

ARLES.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maſſilienſis.	*Marſeille.*
Arauſicenſis.	*Orange.*
Tricaſtinenſis,	*Tricaſtin.*
Tolonenſis.	*Tolon.*

Archiepiſcopatus Aquenſis.

AIX.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aptenſis,	*Apt.*
Regienſis.	*Riez.*
Forojulienſis,	*Frejuls.*
Vapincenſis.	*Gap.*
Siſterienſis.	*Siſteron.*

Archiepiſcopatus Viennenſis.

VIENNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Vivarienſis.	*Vivarais.*

Nam Albenſi, Helviorum Urbe, à Croco Alemannorum Rege everſa; Sedes inde Vivarium eſt tranſlata.

Dianus,	*Die.*
Gratianopolitanus.	*Grenoble.*
Maurianenſis.	*Maurienne.*
Genevenſis.	*Geneve.*

Geneva à Novatoribus anno 1535. occupata, Sedes hodie Epiſcopi eſt Anneſſium Sabaudiæ oppidum.

Archiepiſcopatus Ebredunenſis.

EMBRUN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dignenſis.	*Digne.*
Nicienſis.	*Nice.*
Graſſienſis.	*Graſſe.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, ſed poſtea Graſſum Provinciæ Urbem tertio inde milliari tranſlatus eſt, unde Graſſienſis.

Glandevenſis.	*Glandeſve.*
Senetenſis.	*Senez.*
Vencienſis.	*Saint Paul de Vence.*

Archiepiſcopatus Avenionenſis.

AVIGNON.

Civitatem hanc Avenionenſem Joanna Caroli Calabriæ Ducis filia ceſſit Clementi VII. Summo Pont. ad compenſationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non ſoluti,

Epiſcopatus Suffraganei.

Carpentoractenſis.	*Carpentras.*
Vaſionenſis.	*Vaiſon.*
Caballicenſis, ſive Cabellionenſis.	*Cavaillon du Comtat.*

IN CAMPANIA.

Archiepiſcopatus Rhemenſis.

RHEIMS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Soeſſionenſis.	*Soiſſons.*
Cathalonenſis.	*Challons ſur Marne.*
Silvanectenſis.	*Senlis.*
Tornacenſis.	*Tournay.*
Ambianenſis.	*Amiens.*
Morinenſis.	*Terona.*
Novionenſis.	*Noyon.*
Belluacenſis.	*Beauvais.*
Laudunenſis.	*Laon.*
Atrebatenſis.	*Artois.*

Archiepiſcop. Rothomagenſis in Normandia.

ROUAN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baiocenſis.	*Bayeux.*
Abrincenſis.	*Avranches.*
Ebriacenſis.	*Evreux.*
Sagienſis.	*Sais.*
Lexovienſis.	*Liſieux.*
Conſtantienſis.	*Coutances.*

IN BRITANINA.

Archiepiſcopatus Turonenſis.

TOURS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cenomanenſis.	*Mans.*
Redonenſis.	*Rennes.*
Andegavenſis.	*Angers.*
Nannetenſis.	*Nantes.*
Coriſopitenſis.	*Cornoailles.*
Venetenſis.	*Vennes.*
Maclovienſis.	*S. Malo.*
Briocenſis.	*S. Brieu.*
Trecorenſis.	*Triguer.*
Leonenſis;	*S. Paul de Leon.*
Dolenſis.	*Doles.*

Archiepiſcopatus Bituricenſis, in Ducatu Aquitania.

BOURGES.

Epiſcopatus Suffraganei.

Claromontenſis.	*Clermont en Auvergne.*

Ruthenẽſ

Ruthenenſis.	*Rodez.*
Cadurcenſis.	*Cahors.*
Lemovicenſis.	*Limoges.*
Mimactenſis.	*Mende de Givaudan.*
Albienſis.	*Alby.*
Caſtrenſis.	*Caſtres.*
Vabrenſis.	*Vauvres.*
Tutellenſis,	*Tulles.*
S. Flori,	*Saint Flour.*
Anicienſis, eſt exemptus.	*le Puy en Auvergne.*

IN VASCONIA.

Archiepiſcopatus Auxitanus.

AUSCH.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aquenenſis.	*Aqs.*
Lectoratenſis,	*Letoure.*
Convenenſis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conſeranus,	*S. Leger de Conſerans.*
Bigorrenſis, vel Tarvienſis.	*Tarbe.*
Olorienſis.	*Oleron en Bearn.*
Laſcarenſis,	*Leſcar en Bearn.*
Vaſatenſis.	*Vaſat.*
Baionenſis.	*Baione.*
Adurenſis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiſcopatus Narbonenſis.

NARBONNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carcaſſonenſis.	*Carcaſſonne.*
Biterrenſis.	*Beſiers.*
Agathenſis.	*Agde.*
Lodovenſis.	*Lodeve.*
Nemauſenſis.	*Niſmes.*
Uticenſis.	*Uſez.*
S. Pontii Tomeriarum.	*S. Pont.*
Alectenſis.	*Alex.*
Montis Peſſulani.	*Monpelier.*

Ex inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Sedes Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Toloſanus.

TOLOSE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mirapiſcenſis,	*Mirepoix.*
Montalbanenſis.	*Montauban.*
Vaurenſis.	*Vaure.*
Rivenſis.	*Rieux.*
Lomberienſis.	*Lombet.*
S. Pauli,	*Saint Paul,*
Appamiarum.	*Appames.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiſcopatus Tarraconenſis.

TARRAGONA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barcinonenſis,	*Barcelona.*
Gerundenſis.	*Gerona.*
Illerdenſis.	*Lerida.*
Elnenſis.	*Elna.*
Vicenſis.	*Vich.*
Urgellenſis.	*Urgell.*
Dertuſenſis,	*Tortoſa.*
Solſonenſis.	*Solſona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiſcopatus Valentinus.

Inſtitutus ab Innocent. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segobricenſis.	*Segorbe.*
Oriolenſis. à Paulo III.	*Origuela.*
Majoricenſis. in Inſula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiſcopatus Cæſarauguſtanus.

inſtitutus à Joanne XXII.

SARAGOÇA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Oſcenſis.	*Hueſca.*
Jacenſis.	*Jaca.*
Terulenſis.	*Teruel.*
Tyraſonenſis.	*Tiraçona.*
Barbaſtrenſis.	*Barbaſtro.*
Albarracinenſis.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiſcopatus Granatenſis.

inſtitutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Malcitanus.	*Malaga.*
Almerienſis.	*Almeria.*

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis.

SEVILLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Gadicenſis.	*Cadix.*
Guadicenſis.	*Guadix.*
Canarienſis, Inſula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

TOLEDO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cordubenſis.	*Corduba.*	
Segobienſis.	*Segobia.*	
Carthaginenſis.	*Cartagena.*	uniti.
Murcenſis.	*Murcia.*	
Seguntinus,	*Siguença.*	
Oxomenſis.	*Oſma.*	
Conchenſis.	*Cuenca.*	
Giennenſis.	*Jaen.*	
Abulenſis.	*Avila.*	
Valliſoletanus.	*Valladolid.*	

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiſcopatus Burgenſis.

inſtitutus à Gregor. XIII.

BURGOS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pampilonenſis.	*Pamplona.*	
Calagurritanus:	*Calahorra.*	uniti.
Calceatenſis.	*Calcada.*	
Palentinus.	*Palencia.*	

IN GALLICIA.

Archiepiſcopatus Compoſtellanus.

inſtitutus à Caliſto II. an. 1124.

COMPOSTELLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placencia.*
Lucenſis.	*Lugo.*
Aſturicenſis.	*Aſtorga.*
Zamorenſis.	*Zamora.*
Aurienſis.	*Orenſe.*
Pacenſis.	*Tuy.*

Mondonien

Mondonienſis.	*Mondeñedo.*
Curienſis.	*Coria.*
Civitatenſis.	*Ciudad Rodrigo.*
Legionenſis.	*Leon.*
Ovetenſis.	*Oviedo.*

Hi duo ultimi ſunt exempti.

IN LUSITANIA.

Archiepiſcopatus Bracharenſis.

Hiſpaniarum Primas.

BRAGA.

Olim in diviſione Eccleſiarum Hiſpaniæ de tempore magni Conſtantini, Bracharenſis Eccleſia in Metropolitanam erecta fuit, ut habetur in hiſtoria generali Hiſpaniæ *p.1.c.143. verſ. à los treinta años*, Morenos de Vargas *in hiſtor. Emeritenſi, lib.2. cap.11.* Illuſtr. D.Rod. à Cunha *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiep. Bracharenſ. p.1.c.8.n.1.* ubi *n.3.* refert in illa diviſione aſſignatos fuiſſe in ſuffraganeos, Aſturicenſem, Tudenſem, Lucenſem, Conimbricenſem, & Iliriæ Flaviæ, Poritonienſem, alias Ovetenſem, Viſenſem, Lamecenſem, Egitanienſem, & Aurienſem Epiſcopos. Poſteà verò regnãte Theodomiro in Concilio Lucenſi *de an.569.* ſolùm ſex Eccleſiæ in Suffraganeas Bracharenſi aſſignatæ fuerunt, videlicet Conimbricenſis, Viſenſis, Lamecenſis, Egitanienſis, Portugalenſis, & Dumenſis. Deinde varietate temporum nonnunquam immutati fuerunt hujuſmodi Suffraganei, qui modò ſunt qui ſequuntur, ex eodem D.Acunha *in d.hiſt.p.1.c.57.n.2.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Portugalenſis.	*Porto.*
Viſenſis.	*Viſeu.*
Conimbricenſis.	*Coimbra.*
Mirandenſis.	*Miranda.*

à Paulo III. inſtitutus de anno 1545. regnante in Portugalia Joanne III. ut refert Illuſtriſſ. D.Acunha *d.p.2.c.79.n.5.*

Archiepiſcopatus Ulisbonenſis.

LISBONA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiſcopalem dignitatem evectus regnante Joanne Primo Portugaliæ Rege, *de an.*1390. ut refert Illuſt. & Reverend. D.meus Roderic. à Cunha *in hiſtoria Eccleſiaſt. Archiepiſc. Brachar. p.2.c.57.n.6.* aſſerens tunc in Suffraganeos ei fuiſſe aſſignatos Eborenſem, Egitanienſem, & Lamecenſem Epiſcopatus; nam prius Emeritenſi, deinde Barcharenſi Metropolitanis dum eſſet Epiſcopatus, ſuffraganeus extitit, ut per eundem D.Roder. à Cunha *in hiſtoria Eccleſ. Epiſcoporum Portugalenſium, c.25. pag.*218. modò ſuffraganei ſunt qui ſequuntur.

Epiſcopatus Suffraganei.

Egitanienſis.	*Guarda.*
Lamecenſis.	*Lamego.*
Lerienſis.	*Leiria.*
Portalegrenſis.	*Portalegre.*
Septenſis.	*Ceuta.*

in Berberia erectus ab Eugenio IV. ſed exemptus, & immediatè ſubjectus Sedi Apoſt. poſtmodùm per Sixtum IV. de anno 1475. fuit in ſuffraganeum Bracharenſi Eccleſiæ deſignatus, ut refert Illuſt. Dom. à Cunha *in hiſtor. Eccleſ. Archiepiſc. Brachar. cap.59.n.7. & 9.* Denique Ulisbonenſi Metropolitanæ deſignatus Suffraganeus reperitur.

Fonchalenſis. in inſula Materiæ.	*Funchal.*
Angrenſis. in inſula Tertia.	*Angra.*
Congenſis. in Æthiopia.	*Congo.*
Capitis viridis. in eadem, & civitate S. Jacobi.	*Caboverde.*
S. Thomæ. in Guinea.	*S. Thomas.*
Braſilienſis. in civitate, quæ dicitur *Baja de todos los Santos.*	*Brazil.*

Archiepiſcopatus Elborenſis.

EVORA.

Ex Epiſcopali ad Archiepiſcopalem dignitatem evectus à Paulo III. inſtante Henrico Cardinale, primo Archiepiſcopo, ut refert Illuſtr. D.Acunha *in hiſtor. Eccleſ. Archiep. Bachar. p.1. lib.1. c.6.n.75. in princ.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Sylvenſis, ſive Faraonenſis.	*Faro.*

Hic Epiſcopatus olim erat in civitate Sylvenſi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad civitatem Faraonenſem tranſlatus tempore Epiſcopi D.Alphonſi de Caſtelobianco, modò dicitur Faraonenſis, & aliquando Algarbienſis à Regno denominatur, ut refert Illuſtriſſ. D.Acunha *in hiſtoria Eccleſ. Archiepiſcop. Bracharenſ. p.1.c.61.n.6.*

Tingitanus.	*Tanger.*

Hic Epiſcopatus licèt ſit Alborenſi Archiepiſcopo ſuffraganeus, attamen Septenſi ſub Ulisbonenſi unitus eſt, & ſic Septenſis, & Tingitanus ab uno tantùm reguntur Epiſcopo.

Elvenſis.	*Elvas.*

in Epiſcopalem erexit Pius V. regnante Sebaſtiano Portugaliæ Rege, ut refert illuſtr. D.Rod. à Cunha *in hiſtor. Archiep. Bracharenſ. p.2. c.106.n.9.* Conſtit. incip. *Super cunctos, 5. Idus Junii 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopatus Goenſis.

Indiarum Primas inſtitutus à Paulo III.

GOA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Coccinenſis.	*Cochin.*
Malacenſis.	*Malaca.*
Sinenſis, Machienſis.	*China.*

ſic etiam dictus, quia habet Sedem in civitate Machao.

Japonenſis.	*Japon.*

inſtitutus à Sixto V. & habet Sedem in civitate Nangaſachi.

Malahamenſis. in Regno de Malaos.	*Malaham.*
Meliaporenſis.	*Meliapor.*
S. Thomæ.	*S. Thomas.*

Archiepiſcopatus Angamalenſis.

ANGAMALA.

Inſtitutus fuit à Paulo V. *de anno* 1607. & alio nomine Granganorenſis appellatur, vulgò *Granganor*; & aliquando ejus Archiepiſcopatus denominatur Archiepiſcopus Chriſtianorum S. Thomæ, cui in Suffraganeos deſignari debebunt Epiſcopi, qui in illis partibus ventura tempeſtate inſtituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopatus Mexicanus,

inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1547. & in hac civitate reſidet Prorex, & Cancellaria Regia.

MEXICO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Tlaxcalenſis, ſive Angelopolitanus.	*Tlaxcala.*

ſic dictus quia habet Eccleſiam Cathedralem in civitate Angelorum, vulgò *la puebla de los Angeles.*

Mechoacanenſis.	*Mechoacam.*

Antiquerenſis,	*Antequerre.*
Guadalaxarenſis,	*Guadalaxara.*
eſt in Provincia novæ Galleciæ.	
Guatimalenſis.	*Guatimala.*
eſt in civitate S. Jacobi Equitum, & in ea reſidet Audientia illius Provinciæ.	
Jucatanenſis.	*Jucatan.*
eſt in civitate Emeritenſi Provinciæ Jucatanenſis.	
Chiappenſis.	*Chiappa.*
Trixillenſis.	*Trixillo.*
eſt in Provincia de Honduras.	
Veræ pacis.	*Verapaz.*
Nicaraguenſis.	*Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S. Dominici.

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui unita fuit Eccleſia civitatis de la Vega, nunc ſuppreſſa, hic reſidet Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Epiſcopatus Suffraganei.

S. Joannis de Portu divite.	*S. Juan de Portorico.*
S. Jacobi in Cuba.	*Santiago de Cuba.*
eſt in inſula Cuba, in qua adeſt magnus portus S. Chriſtophori de Habana.	
Venenzolanus.	*Venenzuela.*
Jamaicenſis.	*Iamaica.*

IN REGNO PERUANO.

Archiepiſcopatus Limenſis, ſive civitatis Regum.

inſtitutus à Paulo III.

LIMA.

In hac civitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cuſcenſis,	*Cuzco.*
Quitenſis,	*Quito.*
à Paulo III.	
Panamanenſ.	*Panamà.*
in hac civitate reſidet Regia Audientia.	
Chilenſis,	*Chile.*
in hac civitate reſidet Regia Audientia.	
Imperialis.	*Imperial Ciudad.*
hac urbe deſtructa ceſſavit.	
Arequipenſis.	*Arequipa.*
à Paulo V.	
Guamanganenſis,	*Guamanga.*
Trugillenſis.	*Truxillo.*
ab eodem.	

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Platenſis, ſive Argentinus.

Inſtitutus à Paulo V. hic eſt Regia Audientia.

CHARCAS, ò PLATA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pacenſis.	*de la Paz.*
à Paulo V. dicebatur olim Chaquiago.	
Barracenſis.	*Barranza.*
ab eodem, eſt in Provincia S. Crucis de la Sierra.	
S. Jacobi Eſterenſis.	*Santiago del Eſtero.*
Eſt in Provincia de Tucuman.	
Bonorum aërum, ſive Fluminis argentei.	*Buenos ayres, ò Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiſcopatus S. Fidei.

In hac civitate reſidet Regia Audientia.

SANTA FE DE BOGOTA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Popayanenſis.	*Popayan.*
Carthaginenſis.	*Cartagena.*
S. Marthæ.	*Santa Maria.*

IN INSULIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

MANILA.

In hac civitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segoviæ novæ.	*Segovea nueva, in inſula Luzonis.*
Nominis Jeſu.	*El nombre de Ieſus.*
in Provincia de Zebu.	
Carcerenſis.	*Caceres.*
in Provincia de Gamarines.	

Poſt hæc ſcripta noviſſimè prodiit tractatus *de Iure Indiarum, tom. 2.* à doctiſſimo D. Joanne de Solorzano in lucem editus, ubi *de Indica gubernatione* pleniſſimè tractat, & *lib. 3. c. 4. num. 6.* agens de Eccleſiis Cathedralibus illarum partium, ita loquitur. *Atque in hunc planè modum, eo quo hæc ſcribimus, tempore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ, & triginta duæ eiſdem Suffraganeæ erectæ ſunt, videlicet in inſulis, quas vocant de Barlavento Archiepiſcopalis Inſulæ Hiſpaniolæ, aliàs ſancti Dominici, quæ Suffraganeas habet Cubienſem, Portus divitis, Caraquenſem, ſive de Venezuela, & Abbatialem de Iamaica. In novo Regno Granatenſi Archiepiſcopalis S. Fidei de Bogota, quæ ſuffraganeas habet Carthaginenſem, S. Marthæ, & Popaianenſem. In provinciis novæ Hiſpaniæ Archiepiſcopalis Mexicana, quæ ſuffraganeas habet Tlaxcalenſem, ſive de la Puebla de los Angeles, Guaiacenſem, ſive Antiquariæ, Mechoacanenſem, Tucatanan, Guauhemalenſem, Chiapenſem, Nicaraguenſem, novæ Galleciæ, ſive de Guadalajara, novæ Calabriæ, Hondurenſem, ſive Sancti Salvatoris. In latiſſimis Peruanis Provinciis Archiepiſcopalis Limana, aliàs de los Reyes, quæ Suffraganeas habet Panamenſem, Quitenſem, Truxillanam, Guamanguenſem, Arequipenſem, Cuzquenſem; & in provinciis de Chile duas alias, quæ appellantur Sancti Iacobi, & Conceptionis: nam alia quæ ibidem erecta fuit, & dicebatur Imperialis, Urbe deſtructa, ceſſavit. In eiſdem Provinciis Peruanis Superioribus, vulgò de Arriba, Archiepiſcopalis Argentina, aliàs de las Charcas, vel de la Plata, quæ Suffraganeas habet Pacenſem, ſive de la Paz, Tucumanenſem, Sanctæ Crucis de la Sierra, aliàs de la Barranca, Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata, ò Buenos ayres, & Paraguaria. In Inſulis Philippinis, quæ ultra undecim mille eſſe referuntur, Archiepiſcopalis de Manila, quæ Suffraganeas habet, Eccleſiam novæ Segoviæ Inſulæ Luzonis, Sancti nominis Ieſu in Inſula de Zebu, & Carcerenſem in Povincia de Camarines earundem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ ducentas dignitates, trecentum, & octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiuntur, ultra alios Capellanos, Parochos, Beneficiarios, Miniſtros, & quos vix cenſere poſſimus; & alias minores Eccleſias, quæ ſeptuaginta millium numerum excedere dicuntur.* Hactenus D. Joan. de Solorzano.

* RENTAS.

TITULUS SECUNDUS.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requiſitis.

QVALEM oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, quibuſve qualitatibus Epiſcopale munus rectè obire poſſit, inveſtigandum eſt Apoſtoli regulam ſequendo, qui in hujuſmodi re, *1. ad Timoth. 3.* ita ſcribit: *Fidelis ſermo: Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe; unius uxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, Doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum; ſed ſuæ domus benè præpoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum, ne in ſuperbiam elatus, in judicium incidat diaboli*, &c. Quæ quidem qualitates requiſitæ in Epiſcopo ſequentibus verſibus continentur, relatis per Hoſtienſ. *in ſum. de temporibus ordinat. §. & cui 7. in fine*, & per D. Acuña *in commentar. ad cap. omnes 6. num. 2. diſt. 38.*

Primùm præcipitur, quod ſit ſine crimine Præſul,
Monogamus, ſobrius, prudens, ornatus, & hoſpes,
Caſta docens, non percuſſor, non litigioſus,
Non cupidus, bene diſpoſitus, non neophytuſve.
Talis Apoſtolica quod præſit, regula juſſit.

GLOSSA PRIMA.

Si quis Epiſcopatum deſiderat.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium ſumma eſt omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt.*
6 *Epiſcopatus dignitatem qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contra temerè ſe ingerentes invehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Epiſcopatus appetentes ratione bonorum, & ſufficientia bonorum, illicitè faciunt.*
9 *Epiſcopatum optans non propter officii dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat.*
10 *Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus, eo fine, ut poſſint ſuis cognatis, & familiaribus providere, graviter peccant, quod intellige ut ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos æmulari fraternam ſalutem.*
12 *Epiſcopus nemo læto animo crearetur, ſi pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, & n. 13.*
14 *S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſavit.*
15 *Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.*
16 *S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultavit, ne fieret Epiſcopus.*
17 *S. Ephrem furorem ſimulavit, ne fieret Epiſcopus.*
18 *S. Goarus incurabilem morbum impetravit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur, auriculam ſibi amputavit, linguamque ſibi reſciſſurum eſſe adjurans, ſi adhuc inſtarent.*
21 *S. Franciſcus noluit fieri Sacerdos, qui tantam, ut decet, non putavit animæ ſuæ eſſe puritatem.*
22 *S. Auguſtinus Epiſcopatum invitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ ubertim lacrymatus eſt.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, ut potius eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari.*
24 *Joannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. ſibi oblatum lacrymis, ac omni denique conatu rejecit.*
25 *Ludovicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſcop. Bracharenſem nominaretur graviter obſtitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum juſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. invitus ſuſcepit; quo poſtea renunciato, in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, ubi vitam cum morte feliciter commutavit.*
27 *Conſolatione eget, qui Epiſcopale onus invitus ſuſcipit.*

NE quiſquam pronus ſit ad Epiſcopatum deſiderandum, declarat Apoſtolus in citatis verbis, qualem oporteat eſſe Epiſcopum, quatenus Epiſcopatum nemo affectet, niſi virtutibus ſupradictis ornetur. 1 *Honor enim*, ut aſſerit Sanctus Ambroſius *de dignitate Sacerdotum cap. 2. & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari: ſi Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quam ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares.* Et S. Chryſoſt. *lib. 3. de Sacerdot.* & Nazianz. *in orat. 17. ad cives Nazianz.* hoc ipſum affirmant his verbis: *Quantum cælum terra pretioſius eſt, quantumque anima corpori, ſpiritus carni, divina humanis præſtant; tantum Epiſcoporum principatus omnia civilia regna, & poteſtates antecellit, & quanta eſt differentia inter Solem, & Lunam,*

tanta inter Sacerdotium, & imperium, c. ſolitæ, de majorit.
& obed. Idem Chryſoſt. *in Iſai. homil. 4. & 5.* ad
hoc propoſitum ſic ait: *Alii ſunt termini Regni, alii*
Sacerdotii; ſed hoc idem eſt: nam Regi corpora commiſſa
ſunt, Sacerdoti animæ. Ac rurſum: *Expende modum*
poteſtatis utrique traditæ, & videbis Sacerdotem
multo ſublimius Rege ſedentem. Admirandus videtur
thronus Regius; ſed rerum terrenarum adminiſtrationem
ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cœlis collocatus, de cœleſtibus
negotiis habet pronuntiandi auctoritatem, cum Sacerdotium
à ſupernis deſcendat, ejuſque vinculum animam
conſtringat, atque ad cœlos uſque perducat. Et S.
2 Ignatius *in epiſtola ad Smirnenſes*, ſcripſit † Sacerdotium
ſummam eſſe honorum, qui in hominibus conſtant.
S. Ephrem *tom. 1. ſerm. de Sacerdotio*, exclamat Sacerdotium
eſſe miraculum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem,
venerandum miniſterium, cœlum attingere,
cum Angelis verſari. Et S. Gregor. Nazianz. *apolog. 1.*
ſic ait: *Mediatorem inter Deum, & hominem agere, ut*
opinor, Sacerdotis munus eſt. Et Gregorius Nyſſen *lib.*
de vita Moyſis, probat ex divina Scriptura Sacerdotium
non rem humanam eſſe, ſed divinam. Unde dicit
3 S. Thom. 3. *part. q. 22. art. 1. ad 1.* † Sacerdos in quantum
eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen
habet. Et S. Chryſoſt. *hom. 2. in 2. ad Timoth. An*
ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus utique Domini eſt.
Non ex ſeipſo loquitur: ſi deſpicis, non illum deſpicis,
ſed Deum, qui illum ordinavit. Et S. Hieronym. *in*
epiſt. ad Nepotianum, de vita clericorum, inter Regem
& Epiſcopum hoc ponit diſcriminis, quòd ille nolentibus
præeſt, hic volentibus: ille terrorem indit, hic
ſervitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem, hic
animas ſervat ad vitam.

4 Unde ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio Principes Catholici verbis, & factis ſemper oſtenderunt quantum Epiſcopis tribuendum eſſet, in omnibus ſe illis inferiores profitentes. Ac primùm Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi convenerant ad Concilium Nicænum celebrandum, in medio conventu erectus conſtitit, ac cùm parva quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita, non prius conſidit, quàm Epiſcopi ad id annuiſſent, ut eſt apud Euſeb. *lib. 3. de vita ejuſdem, cap. 10.* Nec ſolùm Epiſcopos ut Patres, imò verò ut Dei Prophetas omnino honorificè reverebatur, ut idem Euſeb. in eadem hiſtoria memoriæ prodidit, *lib. 5. cap. 11.* Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus geſtis ubique clarus, ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe, *lib. 9. tripartita hiſtoria, cap.* 8. In noſtris Hiſpaniarum Regnis, & ubicumque Religio Catholica viget, Epiſcopi reverenter, & honorificè ab omnibus coluntur, à Dynaſtis etiam, & Principibus, qui quo magis pii, & orthodoxi ſunt, eo magis Epiſcopos honorare ſolent.

5 Hinc S. Ambroſ. *lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3.* profitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe, & nihil eſſe Epiſcopo excellentius: & *in cap. 6.* ait Epiſcopum oculorum in corpore, id eſt in Eccleſia, officium voluntarium accepiſſe, ut reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. Dionyſ. Areopag. c. 7. *Eccleſiaſt. hierarchia, p. 3.* eum ex Scripturis divinis divinum Antiſtitem, & judiciorum divinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S. Gregor. Nazianz. *in apolog. 1. de fuga*, ita ait: *Quis ille eſt, qui virtutis Antiſtitem, ac propugnatorem unius dieculæ ſpatio, velut ſimulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, atque ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad ſupremum Altare ſacrificia tranſmittit, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungitur, qui figmentum inſtaurabit, imaginemque Creatori ſiſtet, & ſuperno mundo opificem aget, & ut quod majus eſt dicam, Deus erit, alioſque Deos efficiet.*

6 Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen aſcendere, ejuſque munus ſubire curat, cogitare debet, quæque tum facultates ſuppetant, tum difficultates officiant, ne fortè cùm exiguæ ſtaturæ ſit, gigantum induat arma, quæ tum in curſu, tum in prælio impedimento ſint, cùm in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ ſunt ſupra vires. Ideò S. Nazianz. *in orat. de moder. in diſp. adhib.* de his loquens dicebat: *Quid in cœlum provolas cùm pedes ſis? Quid turrim extruis, cùm iis rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris, & cœlum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & hujuſmodi, ut ea creator ſolus demetiri poſſit? Si enim tunc primum*, inquit Bernardus, *hæſitare incipias, id quidem ſerò: ante juxta conſilium Salvatoris*, Lucæ 15. *ſediſſe debueras, ante æſtimaſſe opus, metiri vires, ponderaſſe ſapientiam, merita comparaſſe, ſumptus computaſſe virtutum.* Quis enim ſanus, & ſobrius, cùm perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere, aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat? quis cùm vix reddendis domeſticis rationibus ſuis ſe parem agnoſcat, in publicis, vel alienis ſponte operam profiteatur? Quiſnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius eſt? quid majore pœna dignum, quàm in conſpectu Dei, & Angelorum ejus, in conſpectu Eccleæ univerſæ, id ſe ſcire profiteri quod ignores, id velle quod nolles, id poſſe quod nullo modo poſſis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt, dum jam divino adſtamus Altari, ſed tunc dum ambitioſè diſcurrimus, perſamus cœlum, & terram, modò optatis potiamur. Neque enim erit adeò deſperatus, & perditus animus, qui ſi majeſtatem, & amplitudinem earum rerum ſecum diligentiùs conſiderarit, & expenderit, non concidat, qui ſe dare præcipitem velit, qui ſententiam futuri judicis, quam veluti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat, ne illud exaudiat, Neſcitis quid petatis, *Matth.* 20. Tardè, cunctanterque eundum ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex Sponſæ modeſtia colligitur, cui non ſemel dictum: *Veni, in amoris Cantico cap. 5. Veni*, inquit Sponſus, *de Libano Sponſa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Vides ut idem verbum ingeminet, ut Sponſæ morem indicet, ægrè ituræ ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas *ſerm. 29. in Cantic. Vide*, inquit, *ſi non moroſè egreditur de Libano quæ toties vocatur: & forſitan ſponſæ mora feſtinationem noſtram ſugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum providi, vires noſtras minus penſantes feſtinamus ingredi in labores prælationis, in ſollicitudinum moleſtias, & materiam lapſus, nec expectantes vel ſemel vocari, ultrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem vel prævenientes, vel arte procurantes.*

7 Unde S. Bernardus *in ſerm. ſuper Cant.* contra eos, qui ſe ingerunt Prælaturis, ita dicit: *Miror audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas, & tribulos, vineis tamen Dominicis etiam ſe ingerere non vereri. Fures ſunt, & latrones, non cuſtodes, nec cultores.* Væ (inquit Gregor. in *epiſt.* 126. *lib. 7.*) *qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit, ſed ad appetitum gloriæ, & tranſitorii honoris. Væ qui dux Chriſtianæ militiæ fieri ſuſtinet, nondum veteranus miles, id eſt diu exercitatus in omnium victoria. Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de novo venit, non ut præſit, ſed ut proſit.*

8 Prædicti igitur Prælaturis temerè ſe ingerentes, illaſque ambientes, rudes tamen, & imperiti, aut corruptis, & depravatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur, magis oberunt, quàm proderunt. Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus appetentes illicitè faciunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem: unde contra Phariſæos Dominus dicit, Amantes primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celſi-

tuidnem gradus appetere Epiſcopatum, præſumptuoſum eſt. Unde Dominus arguit Diſcipulos *Matth.* 20. primatum quærentes, dicens: *Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum*, ubi Chryſoſtom. *hom.* 66. ait per hoc oſtendere, quod gentile eſt primatus cupere. Et idem hom. 35. in hæc verba, *Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt: Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.*

9 Verùm ſi quis Epiſcopatum optet, non propter officii dignitatem, ſed propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat; ſic enim hunc Apoſtoli locum interpretantur D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *quæſt.* 1. latè Claud. Jaius *in ſpeculo Præſulis, ſub rub. de eo qui Epiſcopatum appetit, & ad Prælaturam moveri procurat, an peccet, necne?* Alphonſ. Alvarez Guerrero *in ſpeculo juris Pontificii, cap.* 4. *poſt princip.* me citato *in hoc loco*, Maurit. Alzed. *de præcell. Epiſcop. dignitat. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 33. Ideò quivis Epiſcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, ſed propter adminiſtrationem, quia optat prodeſſe, & non præeſſe. Unde Apoſtol. non dicit, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderium habet, ſed *bonum opus*, ſcilicet utilitatem plebis.

10 Hinc etiam Navar. *de orat. miſcel.* 42. *num.* 2. aſſerit graviter peccare Epiſcopos ambientes alios Epiſcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, ut per ea poſſent ſuis cognatis, & familiaribus providere. Barthol. Medina *in ſum. lib.* 1. *cap.* 16. §. 2. idem ferè reſolvit. At Homobon. *de examine Eccleſ. part.* 3. *tract.* 15. *cap.* 7. *quæſt.* 24. *reſol.* 1. quem videtur ſequi Diana *reſol. mor. p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 100. tenet Epiſcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Epiſcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Navarr. *conſ.* 17. *num.* 7. *ſub tit. de ſentent. excom. in novis*, reſolvit abſque peccato, etiam veniali poſſe appeti Epiſcopatum ab illo qui eſt eo dignus, dummodo principaliter appetatur, ut proſit, licèt minùs principaliter appeteretur ob honorem, & fructus ejus, & ex Petro Navar. Jacob. de Graff. Tolet. & aliis comprobat Homobon. de Bonis *de humana vita ſtatibus*, *part.* 1. *c.* 6. *verſic. quando autem.* Quamvis Epiſcopatum ambire propter bona temporalia ſit delictum, tamen oblatus citra culpam poteſt ſuſcipi, Morla *in emporio juris part.* 1. *tit.* 2. *de juriſd. omn. judic. p.* 5. *num.* 29. *in princ.* Pro quorum majori luce optimè diſtinguit Lezana *in ſum. quæſt. Regul. part.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. his verbis: *Primò enim indignus Epiſcopatu, vel quia illiteratus, vel vitioſus eſt; Epiſcopatum deſiderans graviſſimè peccat mortaliter; quia appetit id quod non poteſt ſine peccato mortali adminiſtrare.* Tolet. *in ſum. lib.* 5. *c.* 3. §. *prima eſt. Secundò qui dignus eſt, & appetit Epiſcopatum propter redditus temporales, tanquam finem; etiam mortaliter peccat. Ratio eſt non ſolùm quia perverſè vult rem ſpiritualem, & ſuperioris ordinis, eſſe medium in ordine ad rem temporalem, & inferioris ordinis; ſed etiam quia ſic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus eſt, ſi neceſſe fuerit, dignitatem Epiſcopalem negligere, ſi bona temporalia non obtineantur.* Sot. *lib.* 10. *de Juſtit. q.* 2. *art.* 1. Sylveſt. *verb. Epiſcopatus*, §. 4. *Tertiò, qui appeteret Epiſcopatum, quamvis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipſius Epiſcopatus, ſed tanquam finem ipſius appetitionis; ſaltem ſecundarium, etſi non peccaret mortaliter, cùm non appeteret ſpiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale deſiderium ambitionis, avaritiæ, vel præſumptionis eſſet.* Valentia *tom.* 3. *diſp.* 10. *q.* 5. *punct.* 2. *concl.* 3. §. *nihilominus tamen. Quartò, qui etſi dignus efficaciter appeteret Epiſcopatum, non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, ſed propter ſalutem animarum procurandam, adhuc peccaret, eo quod magno periculo ſalutis, quale in adminiſtratione Epiſcopatus occurrit, ſe objicere, præſumptuoſum & temerarium eſt,* &c. Hactenus Lezana.

11 Utrùm autem Prælatus Religionis poſſit ſubditum obligare ad acceptandum Epiſcopatum, ſolet ab aliquibus dubitari? Ego tamen non poſſe, verius ſentio, quia Religioſus tenetur obedire Prælato in iis quæ ſunt ſecundùm regulam: at fieri Epiſcopum, non eſt ſecundùm regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immò ab illa eximit; & prorſus contra rationem eſt, poſſe Prælatum in ſubdito præcipere, per quod ille ab ejus obedientia eximitur. Tum quia poteſtas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per ſe ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare ſubditi: nec ex vi officii habet communi Eccleſiæ neceſſitati providere. Sed Epiſcopatus non ordinatur ex ſe ad bonum religionis, aut ſubditi, ſed ad bonum commune Eccleſiæ: ergo. Nec obſtat quod S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 2. docet Religioſum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Epiſcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem, reſpondet Sot. *de Juſt. lib.* 10. *q.* 2. *art.* 2.

12 *Acceptatio Prælaturæ* (ut inquit S. Bernard. *ſerm.* 58. *ſuper Cant.*) *procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos æmulari fraternam ſalutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum ejus, incrementa frugum juſtitiæ ejus, laudem, & gloriam ejus, ut evellat, & deſtruat, ædificet & plantet.* Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, Vicarium in terris conſtituere, & Petrum univerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere, dicit illi: *Simon Joannis, diligis me plus his? dixit ei: Etiam Domine, tu ſcis, quia amo te. Dixit ei: Paſce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, Etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Dixit ei iterum: Paſce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dicit ei tertiò, Amas me? & dixit ei: Domine tu omnia noſti, tu ſcis, quia amo te. Dixit ei: Paſce oves meas.* Quem locum Bernard. *ſuper Cant. ſer.* 76. ſic interpretatur: *Non otioſe toties repetitum eſt Petro, Amas me, in commiſſione ovium, & ego quidem id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Jeſus. Niſi teſtimonium tibi perhibente conſcientia quod me ames, & valdè perfectèque ames, hoc eſt pluſquàm tua, pluſquàm tuos, & pluſquam te, ut hujus repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ovibus meis pro quibus ſanguis utique meus fuſus eſt.* Hinc etiam Modernus quidam *in annot. ſuper Joan.* ibi, *Paſce agnos meos*, ſic ait: *Qui ex loto glorientur ſibi commiſſum gregem Domini, eos primùm oportet meminiſſe à Petro ter exactum amorem erga Chriſtum, neque quemlibet amorem, ſed ardentiorem cæteris. Deindè ter item commiſſam illi curam gregis, illud nimirum ſignificatum eſt, non eſſe idoneum Sacerdotio, niſi qui neglectis omnibus nihil amet, niſi Chriſtum, hoc eſt veritatem, innocentiam, pietatem. Nihil magis requirit in Paſtore, quàm amorem. Oves Chriſti docere poteſt & malus Paſtor, & qui eas odit, & rapit; paſcere autem non poteſt, niſi qui diligit. Doctos multos, & nobiles facile eſt reperire Paſtores, amatores Eccleſiæ paucos. Hos potiſſimum elegit ad Eccleſias Ieſus, quos potiſſimum diligunt; diligit Ioannem, elegit Petrum, diligit ſibi chariorem, elegit Eccleſiæ utiliorem: diligit innocentem, elegit lapſum, ut qui ipſe pœnituerit, faciliùs pœnitenti indulgeat, ac benigniùs noverit miſereri, qui ſecum miſericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an ſe diligat, ut ei declaret quanta ſolicitudine, deſiderioque expeteret quod toties interrogaret, ſimulque omnes admoneret ardentiſſimum ſui amorem in Paſtore requiri; maximè enim quæritur, quod maximè deſideratur. Ter exigit amorem à Petro Ieſus, nec quemlibet amorem, ſed ardentiorem, quàm aliorum Apoſtolorum ſit, priuſquam gregis ſui curam illi committat; cui namque plus com-*

mittitur , plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quòd amorem ſuum non crederet, quem ſciebat falli non poſſe, ſed quòd non tantum amorem in ſeipſo Chriſtus eſſe intelligeret , quantum habere ſe crederet , unde reſpondit , Domine tu omnia noſti, Tu ſcis quia amo te : *quaſi diceret , Ego falli poſſum, qui amare me dico : Tu qui omnia noſti, ſcis num verum ſit quod dico. Certè ut ſcis , te à me amari, ego verò neſcio an tantum à me ameris , quantum amari à me velis. Cui tandem dicit JESUS,* Paſce oves meas : *quaſi diceret, Interrogatio mea, Petre, non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, ut noverint omnes, me tibi paſcendas oves meas non fuiſſe daturum, niſi me à te mirificè amari certò ſcirem. Novi namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet. Rapere quidem poteſt mercenarius, fur, & latro, paſcere verò non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea qui dixi tibi, Paſce agnos meos, dico pariter, Paſce oves meas. Iidem enim ſunt agni, quæ & oves meæ : ſicut ego quoque & agnus ſum, & ovis. Agnus, qui verè Paſcha immolatus peccatum mundi tulit. Ovis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.*

12 Quamobrem rectè S. Gregor. Nazianz. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* ſcripſit : *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſiderat ; atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cùm viam ingredi poſſit complanatã, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S. Chryſoſt. *ad Hebr. homil. 34.* latè proſequitur, inter cætera dicens : *Miror ſi poteſt ſalvari aliquis Rectorum, poſt tantam enim comminationem, quam negligentiæ videmus illatã, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod Petrarcha dicit *de remedio utriuſque fortunæ, lib. 1. dialog. 170. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueverant, & debeverunt cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.*

13 Hoc idem etiam D. Bernardus *ad Epiſcopum London. epiſt. 24.* elegantibus , & horrendis proſequitur verbis , dum ait : *Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine curis jam quiſque victurus ſit , cùm ad curas pervenerit. Et qui nondum has curas experti ſunt, videntes alios , qui jam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolùm non gemere tanquam ſub onere , ſed inſuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis , quæ cupiditate cæcati non vident. Quæ inſania eſt ? Ubi timor Dei ? ubi mortis memoria ? ubi gehennæ metus , & terribilis expectatio illa judicii ? Quò aſcendis miſer ? ut ab altiori gradu ſit caſus gravior : neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Satanas) ſubitò dejicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent & onera, gravari profectò metuerent ; nec cum tanto labore , & periculo dignitates affectarent : affectant autem , quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope , quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi quantum deſudas, ut gemitibus, orationibus, pœnitentia , prædicatione , &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis ? Venies miſer ante tribunal Chriſti, & audietur gravis querela populorum, accuſatio dura eorum , quorum vixeris ſtipendiis , neque dilueris peccata , quibus factus es dux cæcus , & fraudulentus mediator. Quid tibi inſipiens deliciæ ſapiunt, quid divitiæ illæ oblectant oculos , quibus mercaris tam grave judicium , tam duræ temetipſum obligans rationi ? Univerſa quidem uſque ad quadrantem noviſſimum exigeris.* Unde idem Bernard *epiſt. 8.* cuidam Brunoni docto viro conſulenti , an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſis , omnino recuſavit dare ei conſilium , ſed ſolùm dixit ſe oraturum pro eo ; quia tamen ipſe nihilominus acceptaverat , ſequenti epiſtola terret eum electione Sauli , & Judæ : ſuper omnia commendat ei humilitatem, Et D. Gregor. dicebat quod nulla cura eum magis ſollicitabat , quàm cum ad conſecrandum Epiſcopum ejus expectabatur arbitrium.

14 Cùm profectò tot ac tanta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus , & muneris ejus, ac officii ratio tam multa poſtulet, quiſque ſibi meritò timere debet, ne dicam exhorreſcere , cùm tantum munus aſſumit ; quæ cauſa multis ſanè ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi.

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Urban. II. Pont. Max. cùm eum diu ante coluiſſet, & ejus opera in Conciliis celebrandis uſus fuiſſet uſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iteratò adiiſſe , ejuſdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtantur. Petr. Sutor *de vita Carth. tract. 5. c. 3.* Laurent. Sur. *de probatis Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 22.* Meleager Pentimalli *in vita S. Brunonis, tr. 1. c. 10. pag. 88.* Cardin. Cæſar Baron. *annal. Eccleſiæ tom. 11. ann. 1092. pag. 653.*

15 Nazianzenus etiam è patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur.

16 S. Ambroſius noctu ſeceſſit, & ſe occultavit.

17 S. Ephrem Syrus cùm intellexiſſet , ſe ad Epiſcopatum electum, tantiſper furorem ſimulavit, donec alius electus eſſet. Sozom. *lib. 3. hiſtoria Eccleſ. c. 15.*

18 S. Goarus Presbyter incurabilem morbum impetravit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Trevirenſem Epiſcopatum vocaretur. Surius *in ejus vita.*

19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus, infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit, & inter ſylvarum ſaltus , & cavernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex conſecratur. Joan. Diaconus *in ejus vita, lib. 1. cap. 44.* Card. Bellarm. *annal. Eccl. tom. 8. An. 590.*

20 S. Ammonius Eremita ad Epiſcopalem conſecrationem adducendus, cum diſſuadere non poſſet, dexteram ſibi auriculam amputavit, & cum adhuc inſtarent, linguam quoque ſibi reſciſſurum eſſe adjuravit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *lib. 11. Eccleſiaſt. hiſt. c. 37.* Pallad. *hiſtoria Lauſiaca c. 12.*

S. etiam Malachias cùm ad Archiepiſcopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit ; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros ſubmiſit, dicens : *Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrii.* Sur. *in ejus vita, tom. 6. die 3. Novembr.* Sbroz. *de officio vicarii , in proæm,* Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c. 1.*

21 S. Franciſcus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidiſſimo liquore plena ſibi miſſum dicentem: *Vide Franciſce, quicunque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta adminiſtrare, ita purus eſſe debet in anima, ſicut liquor iſte :* noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ ſuæ non putavit eſſe puritatem.

22 S. Auguſtinus notus ob virtutem, & doctrinam, cùm adhuc laicus eſſet, ab eis tantum Eccleſiis, quæ non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinebat præſentiam : manu injecta à populo Epiſcopus ordinandus infertur , qui ubertim lacrymatus eſt , conſiderans quàm magna ſuæ vitæ pericula de gubernatione Eccleſiæ impenderent, ita Poſſidonius *in ejus vita, cap. 4.* & teſtatur ipſe Auguſt. *epiſt. 147.*

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus eſſet, ut aſſenſum præberet electioni de ſe factæ in Epiſcopum , reſpondit, ut per diem expectarent, ut interea ſua componeret : tranſacto tempore adhuc requiſitus, ut tandem Epiſcopatum acceptaret , ait : Sinite me prius Deum paululùm alloqui : in oratione autem poſitus à Domino petiit , ut potiùs eum mori pateretur , quàm Epiſcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater ſurgeret , Deo ſpiritum reddidit , & mortuus eſt :

referunt Niceph. *lib.3. c.17.* noviſſimè Joan. Baptiſt. Fino *de regulis juris veſpertina homilia, homil.5. fine,* Sozom. *lib.8. Eccleſiaſt. hiſtor. c.19.*

S. Bernardus bis, aut ter Epiſcopatum ſibi ultrò oblatum reſpuit.

S. Bonaventura ſemel quantum potuit, refutavit; ſed poſtea tandem Romani Pontific. juſſu coactus recepit. S. Auguſtinus *epiſt.204.* aſſerit quod multi, quia nolebant accipere Epiſcopatum, perducebantur, includebantur, & cuſtodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Epiſcopale munus vel recuſarunt, vel inviti ſuſceperunt, quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.1.* extant exempla, & hac ætate multos non defuiſſe novit parens meus, ex quibus duos tantùm attingam, qui cùm Eccleſiarum omnium ferè aliarum opulentiſſimarum, ac nobiliſſimarum gubernacula conſtantiſſimè recuſaverint, multorum poterunt eſſe aliorum inſtar.

24 Quorum unus fuit Joannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiſcopatum Toletanum Carolus Quintus Imperator ſecretò deſignaſſet, eique tum precibus, tum lacrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulſiſſet, perſtitit vir egregius conſtantiſſimè in priori propoſito; cujus animi magnitudinem, ſtabilemque omnino ſententiam, ac minimè fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, juſſit illum tuto animo eſſe, quem jam libertate donabat: tunc ille ſumma perfuſus lætitia, novum munus à Cæſare poſtulavit, ut ſcilicet nemini, ſe vivente, quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fideliſſimè præſtitit, ſed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum eſſe putavit, referunt Hernandus del Caſtillo *in hiſtoria generali S. Dominici, p.1. lib.2.c.26. fol.202.* Ludov. Muñoz *en la vida del Padre Fray Luis de Granada, lib.1.c.11.fol.37.*

25 Alter fuit pius ille Ludovicus Granatenſis ejuſdem Dominicani Ordinis alumnus: is cùm à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice, ejuſdemque Caroli Imper. ſorore in Archiepiſcopum Bracharenſem, & Hiſpaniarum Primatem nominaretur, graviter obſtitit, ab eaque ſummis precibus impetravit, ut illum à tanto onere liberaret, facta promiſſione, quod ad illud rectè obeundum, inſignis, & probatæ vitæ viri
26 ejuſdem Ordinis ſibi notitiam daret: obtulit † Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui Superiorum juſſu coactus, poſtquam ſemel quantum potuit refutavit, Archiepiſcopatum ſuſcepit, ſtatimque totis viribus, & inſtanter Summum Pontif. ſupplicavit, ut ſibi reſignandi licentiam concederet, qua obtenta Epiſcopatui renunciavit, reſervata ſibi tenuiſſima penſione, qua in Monaſterium à ſe conſtructum ejuſdem Ordinis ſe recepit, ubi feliciter vitam cum morte commutavit, multis clarus miraculis; hiſtoriam narrat Ludovic. Muñoz *d.lib.1.c.11.& 12.*

27 Gregor. igitur *epiſt. 45. lib.4.* cogens quendam Marianum Monachum omninò renitentem ſuſcipere Epiſcopatum, ſcribit cuidam, quod conſoletur eum; quia, ait, cujuſlibet officii valde oneroſa eſt novitas, præſertim quia poſt longa quietis otia ejus proculdubio novitate perturbabitur. Ideo pero ut cum venerit, tempeſtatum ſæcularium procellas fugiens, ſemper apud veſtram mentem portum quietis inveniat. Confido in Domino quod ad interiora illum evacuabit, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epiſt.4. lib.6. ad Epiſcopum Conſtant.* qui dixerat ſe infirmum ad tantum onus, reſpondet: *Prima virtus eſt cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos bene poſſe ſuſceptum miniſterium implere, quia hoc cognoſcitis. Ille omnibus infirmior, qui ſuam non cognoſcit infirmitatem.* Et *epiſt.5.* eundem exhortatur ad tolerandum onus Paſtorale, aſſerens illud: *Si Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, reſtat ut qui vivunt, non ſibi vivant,* &c. Et quia ille ſcripſerat in epiſtolis ſuis, quod ſemper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, reſpondet, *quod Paſtor non poteſt funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia ſcriptum eſt, quod etiam gigantes gemunt ſub aquis,* ideſt populis: dicit tamen, *quod huic curæ modus ponendus eſt, ne nimis excreſcat, quia boni Paſtores aſſiſtente Spiritu ſancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis ſubmittunt: ambulant per ſiccum in medio mari, & impletur in eis illud* Iſa.45. *Cum tranſieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te.* Et quantum ad periculum officii Paſtoralis, & ſecuritatem ſolitudinis, reſpondet, *quod ubique eſt periculum, & ſola Dei gratia ſalvat. Nam Loth in perverſa civitate fuit juſtus, & in monte peccavit.* Quid enim paradiſo jucundius? Quid cœlo ſecurius? & tamen homo ex paradiſo, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur in *c. qualibet,* 40. *diſt.* *Nuſquam enim eſt ſecuritas*, inquit Bernard. *nec in cœlo, nec in paradiſo, multò minus in mundo: in cœlo enim Angelus ſub potentia dignitatis, in paradiſo Adam de loco voluptatis, in mundo Judas de ſchola Salvatoris. Tuti tandem erimus à malis omnibus, ſi Deo noſtra omnia committamus.* Hinc Caſſiodorus: *Nihil poteſt eſſe ſecurius, quàm illi omnia committere, qui novit ſuis cultoribus congrue profutura præſtare.* Et Regius Propheta Pſal.56. *Clamabo*, inquit, *ad Deum altiſſimum, Deum qui benefecit mihi.* Quod autem beneficium Davidi ſit collatum, Chaldaica docet tranſlatio dicens: *Clamabo ad Deum, qui præcepit araneæ, ut conficeret in ore ſpeluncæ telam ad defenſionem meam.* Sane cùm in ſpelunca moraretur David, Saul eum non vidit, quandoquidem araneæ tela Davidem texerat. O admiranda Dei protectio! In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui ſecum Deum habet, araneæ tela ſibi fortiſſimus eſt murus, & antemurale; ubi è contra illum, qui ſine Deo eſt, fortiſſima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

28 Verè ita eſt, locus ſanctitatem non conciliat, nec ſanctitatis neglector loci ſanctitate excuſatur: nemo ſibi de loco blandiatur. Samaritana Meſſiam cognovit ad fontem, quem Judæus in Templo cognoſcere noluit: hinc illud S. Hieronymi *epiſt.4.* quæ eſt de vivendi forma; *Quid*, inquit, *Samaritana vilius? non ſolùm ipſa credidit, & poſt ſex viros unum invenit Dominum, Meſſiamque cognovit ad fontem, quem in templo populus ignorabat, ſed & auctor fit ſalutis multorum.* Et S. Chryſoſt. *homil.4. ad populum Antiochenum,* hoc his verbis monitum offert. *Licet in Paradiſo ſis, ne confidas, etenim in Paradiſo erat Adam, & poſtquam Deum irritavit, nihil profuit Paradiſus: in fornace erant iſti tres pueri, & poſtquam bona egerunt, nihil officit fornax. In Paradiſo erat Adam, & quia ſegnis erat, ſupplantatus fuit: fimo inſidebat Job, & quia vigilabat, ſuperavit: atqui quanto paradiſus fimo melior? ſed nihil loci virtus inhabitanti profuit.*

GLOS. II.

Bonum opus deſiderat.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi munus non tam honor, quàm onus eſt.*
2 *Servus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem.*
4 *Epiſcopus miniſterio, & labori inſervire debet.*
Epiſcopatus munus quid. ibid.

5 *Sanctus Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus atque opus laudare voluit.*
6 *Epiſcopi non ad propria commoda, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus ſuum multis depingit lacrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus, ſibi magnum onus & intolerabile injunctum eſſe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem ſuam, cum Epiſcopus ſit, & n. 10. 11. & 12.*
13 *Sanctus Bernardus gravius, & periculoſius periculum cum ad Epiſcopatum promovetur, deplorat.*
14 *Epiſcopus nemo ſapiens læto creatur animo.*
15 *Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum.*
16 *Epiſcopalis officii onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum.*
17 *Paſtor circa oves debet aſſimilari galline circa pullos.*
18 *Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum, ſi perfunctoriè agatur, & ſi ut decet, nihil periculoſius.*
19 *Sanctus Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis ubertim lacrymatus eſt, & num. 20.*
21 *Homo natus ad labores, & dolores.*
22 *Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem.*
23 *Onus Chriſti leve eſt, quod portantem non gravat, ſed levat.*
24 *Fortis vir non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate.*
25 *Humilis an ſit ille, qui ſuperno motus arbitrio, ut debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit.*
26 *Prodeſſe qui poteſt non debet Epiſcopatum renuere.*
27 *Eccleſiæ gubernacula, periculum peccati timens, ſuſcipere refugiens, ſui tantummodo habet conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat.*

1 OPus dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamvis ſit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio, ut habet Hieron. *ad Ocean.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet, qui fertur ad culmina, & magis qui ſeſe obtrudit. Scitè Petrus Bleſenſis epiſt. 192. *Sciebam*, inquit, *omnem honorem hujus ſæculi eſſe impedimentum grave, & quoddam peremptorium ſalutis æternæ.* Et Senec. *c. 2. de brevitate vitæ. Eſt inter onus, & honorem non tam alluſio vocis, quàm rei ipſius expreſſa veritas:* & S. Iſidor. lib. 1. c. 16. *Honor ex onere venit, an potius ex honore onus.* Inter vocem *Honos, & onus*, alluſionem, ſive paranomaſiam notant Rutil. Lup. lib. 1. *de Paranomaſia*, Beda *in figura 9. de Paranomaſia*, & Joan. Andr. *in c. ad aures, de reb. Eccleſ. & in cap. ſi religioſus, de elect. lib. 6. ſuper gloſſ. verb. obtenta*, dicit quod *Honor* ſcribitur cum aſpiratione, quia omnes aſpirant ad honores; dictio autem Onus ſcribitur ſine aſpiratione, quia pauci aſpirant ad onera. Hinc Iſai. 9. verſ. 6. *Factus eſt principatus ſuper humerum ejus.* Appoſitè Oleaſter noſter hîc: *Dicitur principatus ſuper humerum ejus, quia illi fuit potius oneri, quàm honori; ſolent enim ſervi onera ſuper humeros geſtare.* Et *in annot. morali*, ita ſcribit: *Fuit principatus ſuper humerum ejus. Putant uſque hodie inſenſati filii Adam, Imperia, Regna, & Principatus hujus ſæculi honores eſſe, non onera; quos puer noſter arguit, qui ſuum principatum quaſi grave onus ſuper humerum gerit.* Unde rectè à Patribus definitum eſt, Epiſcopi munus non tam honorem eſſe, quàm onus, nec tam principatum, quàm miniſterium, nec tam dominium, quàm liberam, & ingenuam ſervitutem; ſic enim noſter Apoſtol. ait 1. ad Corinth. 9. *Cum liber eſſem ex omnibus, omnium me ſervum feci, ut omnes facerem ſalvos.* Et Origen. *in Pſalm. hom. 7. Qui vocatur ad Epiſcopatum, non ad principatum vocatur, ſed ad ſervitutem totius Eccleſiæ.*

Servus ideò ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus; 2 nam D. Bernard. *ſuper illa verba Hierem. Ut evellas & deſtruas, &c.* ſic ait: *Quid horum faſtum ſonat? Ruſticani magis ſudoris ſchemate quodam labor ſpiritualis expreſſus eſt.* Et ſequitur: *Diſce Prælate non tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe, non ſceptro, ut opus facias Prophetæ: & quidem non ille regnaturus aſcendit, ſed extirpaturus. Putaſne & tu invenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? Et plurimum, non planè totum quivere emundare Prophetæ: quando ergo liber gloriari, ubi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum, ut vacet obtinuiſſe, ſed ut in obſequium Dei, & proximi laboret.* Attributa eſt dignitas in opus miniſterii, ait Apoſtolus: in opus miniſterii, id eſt, in miniſterium operoſum. Propterea Paſtores appellantur Prælati, ut vigilent, & ita laborent, ac ſi Paſtores revera eſſent. Hanc ſervitutis conditionem Ethnici etiam Principes faſſi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, ut Plutarchus refert, ait: *Scito regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſervitutem.* Satis ſciunt Principes † imperium, & principatum 3 aliud eſſe nihil præter merum laborem. Hinc etiam ſervum ſe agnoſcebat Alexander, qui (ut Arianus Philoſophus *lib. 8. de rebus Alexandri* ſcribit) ſuis dixit, *Plus vigilare quàm vos me certò ſcio, ut ipſi quietos ſomnos capere poſſetis.* Servum etiam ſe novit Cæſar, de quo Seneca *lib. de brevitate vitæ*, ait: *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius induſtria, omnium vacationem illius occupatio.*

Labori ergo, ac miniſterio, & ſervituti inſervire 4 debet Epiſcopus, quod Bernard. *in epiſt. ad Roman. hom. 11.* admonet, dum dicit: *In omnibus exemplo Apoſtoli honorificabitis miniſterium veſtrum: miniſterium, inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis, non vos: nam qui quærit quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, non miniſterium.* Et S. Chryſoſt. ſic ait: *Differentia dignitatis facta eſt inter Sanctos, ut unus ſit Epiſcopus, alius miniſter: contumacia verò carnis coegit, & perverſitas mundi, & operatio inimici, ut honores videantur eſſe, ſed revera non ſunt niſi miniſteria.* Et D. Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit: *Clericus qui ſervit Eccleſiæ, interpretetur primò vocabulum ſuum, ut nominis definitione prolata, nitatur eſſe quod dicitur. Ita Epiſcopus ut reſpondeat nomini, quod gerit, totus in eo eſſe debet, ut vigilet, ut paſcat, ut exploret, ac quod vulgò dicitur, ſuperintendat gregi Chriſti.* Operarius dicitur, *Matth. 10.* Eſt opus bonorum Epiſcopatus, quia omnibus benè operari debet. *Bonum exiſtimandum eſt id ſolum*, inquit Gregor. Nyſſen. *in orat. de mortuis, quod omnibus ſemper & ubique prodeſt, nulli nullibi unquam obeſt, & non mutatur.* Epiſcopatus munus, opus Apoſtolus vocat, ne ludum eſſe quis exiſtimet, aut animi oblectationem: id quod expendebat S. Iſidorus Peluſiota *lib. 3. epiſt.* 216. *Opus eſt*, inquit, *hæc res, vir optime, non ludus, atque animi oblectatio; cura, non luxus; munus, non imperium.* Ivo Carnotenſis *epiſt. 17.* Epiſcopatum ita deſcribit: *Quid eſt Epiſcopatus, niſi cruciatus; quid aliud eſt hic honor, niſi onus? quid eſt hæc ſublimitas, niſi naufragoſa tempeſtas? unde ſi inventa honeſta occaſione huic honori te ſubtraheres, & tibi ſoli vacares, nullo impediente, ſtadium vitæ percurrens, ad bravium ſupernæ vocationis expeditius pervenires. Aſſume ergo tibi* *pennas columbæ, & avolabis à moleſtiis, & requieſces, & habitabis in ſolitudine mentis.*

5 Non igitur Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus, atque opus laudare noſter Apoſtolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix ullo modo poſſit, appellant non ſolùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipſam ſignificationem Sacris Litteris ita ſcriptum eſt: *Virum fidelem invenire opus eſt.* Opus negotium eſt, non otium; animi ſollicitudo, non delectatio; munus publicum, cujus ratio redditur; non magiſtratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium; principatus, qui prudentiâ; non poteſtas, quæ temerè, nulloque conſilio regatur. Ego ſanè verò Epiſcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam divinum eſt: eum autem, qui illius aſſequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum benè agere cenſeo, quia non intimis animi ſenſibus ali, ſed omninò ejici ejuſmodi cupiditas debet. Si quis Epiſcopatum deſiderat, ſecum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocetur: deinde videat diligenter, an eos ſuſtinere rectè ipſe poſſit: tum pericula animadvertat, quoniam adverſarii & apertè, & occultè eam oppugnant: neque mente ſola reputet, quanta ſit illa dignitas, verùm etiam quot ſe mortis periculis objiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio ſe fore putet, ſed diſpiciat, quæ inſidiæ, quæ curæ, & ſollicitudines ſibi parentur; ſciatque omnino ſi quis in illo dignitatis gradu ſit collocatus, eum ideo Epiſcopum creatum eſſe, ut legitimè ipſe certet, non ut otioſus voluptatem capiat; qui enim ſolum honorem adeptus eſt, cæteraque omnia, quæ ad Epiſcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehenſionem incidet.

6 Sciant denique Epiſcopi, ſe non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe. Paſtores ſunt non ſui, ſed gregis curam habentes. Epiſcopi ſunt ad regendam Eccleſiam Dei; in qua poſuit eos Spiritus ſanctus. Paſtores ſunt opus naturæ attendentes, non dignitatem; laborem, non delicias, non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, ut fiant ſervi, & miniſtri hominum propter Chriſtum, ut intermiſſa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de monte cum Moyſe deſcendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri, ô Epiſcope: fac opus Evangeliſtæ, & Paſtoris; non erubeſcas Evangelium; ſi erubeſcendum non credis Paſtoris Officium. Inſta importunè, opportunè, miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quàm honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: ſi onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, ut lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod ſi abhorreas onus, & inſufficientem te reputes, ſera querela eſt, priùs ſediſſe debueras, & æſtimaſſe opus; ſarcinulam ponderaſſe, & computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

Quàm verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo ſuo Chriſtus, qui cùm à Diſcipulis Joannis diligenter quæreretur, ut qui magna de eo à ſuo Magiſtro inaudierant, qui eo uti Magiſtro & Doctore poſſent, dixit illis humilis Salvator: *Quid quæritis?* Quæ loquendi formula acutè à gloſſa ordinaria premitur; quod nempe potiùs dixerit, quid quæritis, quàm Quem quæritis. *Quid, non quem, ne ſe videatur oſtendere.* Ne videretur ſeſe ſponte obtrudere ad honores: at contrà cùm proditoriè ad ſupplicia, ad Crucem, ad mortem, dixit, *Quem quæritis*, non quid, ut ſe videretur oſtendere, ut ſuo exemplo doceret honores defugiendos eſſe, Cruces, Paſſiones oblatas æquè ſuſcipiendas, animo & alacri, & libenti adeundas. Plerique contrà obtrudunt ſe ad honores: aſpera quæque, ac quæ aliqua humilitate adſperſa ſunt, omni conatu excutiunt, & fugiant.

Hos jure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens Sponſa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & moroſè egreditur, ad honores potiùs trahi, quàm ire ſe velle præ ſe fert; nam in amoris Cantico cap. 4. ſic eam Sponſus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba utiliter expendit Gillebertus *ſerm. 29.* dum ait: *Vide ſi non moroſè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non eſt contumacia, ſed cautela, & forſitan Sponſæ mora feſtinationem noſtram ſugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum providi vires noſtras minùs penſantes feſtinamus ingredi in labores Prælationis, in ſollicitudinum moleſtias, & materiam lapſus, nec expectantes vel ſemel vocari, ultrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem vel prævenientes, vel arte procurantes.* Hoc ipſo honore minùs digni, dum nimis ſollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, ſi fugerint. Quî ad Epiſcopale culmen traheretur Sanctus Anſelmus, ipſe ſuis verbis ſignificavit *lib. 3. epiſt. 1.* ait enim: *Quod ignorare nequiverant illi, qui eo die vultum meum inſpexerunt, quando me Epiſcopi, Abbates, aliique Primates ad Eccleſiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: ita ut dubium videri poſſet, utrùm ſanum inſani, an inſanum traherent ſani: niſi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viventi colore ſimilis, ſtupore & dolore pallebam: & illi, qui poſteà ipſa die me inuſitatè lugentem, dolore rationem ſuperante, cùm intentè mihi licuit cogitare, & veſtram dilectionem, & onus, quod meæ imbecillitati imponebatur, de longè audientes accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut ſenſum amiſſurum, timuerint, & hoc timore aqua benedicta me aſpergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Meliores Præſides haberemus, ſi eos hujus notæ haberemus, & hujus mentis. Verè ille, *Benè imperant, qui non libenter imperant.*

7 Unde Greg. *ex regiſt. lib. 1. epiſt. 5.* his verbis depingit onus ſuum: *Sub colore Epiſcopatus ad ſæculum ſum reductus, & in paſtorali cura tantis terræ curis inſervio; quantis me in vita Laica nequaquam deſerviiſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens aſcendiſſe videor exteriùs, unde me à conditoris mei facie expulſum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & non ſolùm vocibus, ſed medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans dicebam: Tibi dixit cor meum quæſivit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens. Videbar mihi in quodam rerum vertice ſtare, ita ut in me plenè impletum crederem quod per* Iſai. 54. *Dominus promittis, ſuſtollam te ſuper altitudines terræ (ſuper altitudines enim terræ ſuſtollitur; qui ipſa quæ alta, & glorioſa præſentis ſæculi videntur, per mentis deſpectum calcat.) A quo vertice corrui in timores; & pavores, impulſus turbine hujus tentationis; quia etſi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commiſſi ſunt, multùm formido. Undique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, ita ut rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus incluſus, redire non poſſum, ita ut obedire nequeam voci Prophetæ,* Iſai. 46. *Redite prævaricatores ad cor: ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodò exclamare compellor: Cor meum dereliquit me.* Et paucis interjectis: *Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cùm mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſæcularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt: Dejeciſti eos dum allevarentur; quia dum foris videntur ſurgere, intus cadunt; ſimiles fumo, qui aſcendendo deficit, & ſeſe dilatando evaneſcit.* Ideò ſcriptum eſt Pſalmo 36. *Deficientes*

quem

quemadmodum fumus deficient. Et illud Pſalm. 82. *Deus meus pone illos ut rotam: rota enim in anterioribus corruunt, in poſterioribus elevatur; quia quantò elevantur in bonis præſentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamvis aliqui ſint, qui ſic exteriores proventus regere ſciunt, ut per eos nequaquam interius corruant, ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valdè oneroſa: & quod mens ſponte non recipit, congruè non diſponit.*

S. Antonin. *in ſum. part. 3. tit. 20. cap. 2. §. 1.* & ante Joan. Monach. *in prato ſpirituali, in cap. 194.* ut refert Cardin. Cæſar Baron. *tom. 6. Annalium Eccleſ. an. 461. num 6.* narrat quod cùm deſcendiſſet Abbas Amos in Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorum Eremi Abbates, ut adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus: *Orate pro me Patres; nam magnum onus, & intolerabile mihi injunctum eſt, Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationem ſarcinam. Nam inveni ſcriptum, quod beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeveraverit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigiliis, & orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, ut pro ſe apud Deum intercederet, ut dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens: Oravi pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuum, hoc enim à te ſolùm requiritur, ſive bene, ſive fortaſſe aliter egeris.*

9 Idem Gregor. *epiſt. 4. ad Joan. Epiſcopum Conſtantinop.* deplorat, quod indignus, & infirmus ſuſcepit navem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam undique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, & putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem *epiſt. 6. ad Patr.* ſic ait: *Dum in contemplatione dulcedinis altè deſcribitis, ruina mea mihi gemitum renovaſtis: quoniam audivi quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tantò autem me perculſum mœrore agnoſcite, ut vix loqui ſufficiam, oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, ibi dejectus ſum, & pro culpis meis in occupationis exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtituta vidua vocibus cum Propheta* Pſalm. 68. *dico, qui conſolabatur me, longè receſſit à me.*

11 Idem *epiſt. 7. ad Anaſtaſ. Epiſcopum Antiochenum. Depreſſus ſum uſque ad terram ſuperpoſito onere, ita ut mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta,* Pſalm. 118. *Incurvatus ſum, & humiliatus ſum uſquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, ut ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſa vitæ tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis. Quod verò me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, ut cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.*

12 Idem *epiſt. 24. lib. 1. ad Epiſcopum Conſtantinop. Conſideranti mihi, quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrit, & triſte cor nihil aliud niſi ea, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum, niſi pro delictis populi interceſſor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum?* &c.

13 Exclamat etiam D. Bernardus graviori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis: *Quid ego infelix? quò me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius judicavit, contigerit negligentius cuſtodire: ſi ſtillantem in Cruce Domini ſanguinem collegiſſem, & eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret, quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſervandum accepi, pro quo mercator non inſipiens, ipſa utique Sapientia, ſanguinem illum dedit; ſed & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit ſanè ad ſollicitudinis cumulum pondus timoris, quòd cum & meam, & proximi conſcientiam ſervare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Utraque abyſſus eſt imperſcrutabilis. Utraque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me utriuſque cuſtodia, & clamatur: Cuſtos quid de nocte, Cuſtos quid de nocte? Non eſt mihi dicere cum Cain: Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? Sed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Civitatem, fruſtrà vigilat qui cuſtodit eam.*

Unde Sanctus Gregorius Nazianz. *in Apologia* ſcripſit: *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S. Chryſoſtom. *ad Hebr. homil. 34.* latè proſequitur, inter cætera dicens: *Miror ſi poteſt ſalvari aliquis Rectorum; poſt tantam enim comminationem, quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod dicit Petrarcha *de remedio utriuſque fortunæ, lib. 1. dialog. 107. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueverant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.* 14

Et S. Bernard. *ad Renaldum Abbatem epiſtol. 73. Onus animarum eſt infirmarum; nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent; ac per hoc nec onus ſunt: igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis verò ità ſanus eſt, ut magis juvet te, quàm juvetur à te, hujus te parem, non patrem cognoſcat; tamen in ſanis minùs lucraris, quia tua tibi præmia minuet: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis gravaris.* 15

Et ipſe Chryſoſtom. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus Epiſcopalis officii vocat pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum; quia ſicut aliis præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de una ſolùm anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt? Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri, inſtante Domini Paſſione; unum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidei, rerumque omnium diſcrimine non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet. 16

Paſtor circa oves debet aſſimilari gallinæ circa pullos: quia, ut dicit Auguſt. ſuper *Pſalm. 58. Gallina ſuper omnes aves materna charitate circa pullos ſollicitatur, ita ut tota ægrotet ex labore, rauceſcit vox, fit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Epiſcopus eſſe illa Evangelica gallina, ſollicita, & anxia, ut ſub alas colligat, foveatque pullos ſuos.* Ejus eſt ſatagere, moliri, in omnia ſe vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittendo ſe ad vocem cum Paulo convertendum, undequaquè occaſiones arripiendo excitandæ, propagandæque pietatis. 17

Item S. Auguſtinus, Doctorum Eccleſiæ anteſignanus 18 gnanus in *c. ante omnia, 40. diſt.* dicit nihil eſſe miſerius, triſtius, & damnabilius apud Deum Epiſcopatus officio, ſi perfunctoriè agatur: & ſi ut decet, nihil periculoſius. Et Sanctus Vincentius *in ſerm.7. Dominica 1. poſt Octavam Paſchæ*, miratur quomodo Epiſcopi poſſint cum gaudio vivere, cogitando tantum onus, quod ſupra ſe portant: nam à circulo Lunæ uſque ad centrum terræ non eſt perfecta ſecuritas, ait Fulgentius: in aëre non, quia ibi dæmones inſidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi venti, & tempeſtates; in inferno non, quia ibi ſunt tortores animas cruciantes. Ergo ſupra Lunam quære ſecuritatem, quia circa Lunam minimè reperies.

19 Hinc S. Gregorius *lib.1. epiſt.24. ad Conſtantinop.* onus Epiſcopale timens, ſic eos alloquitur: *Quod me ad Epiſcopatus Ordinem cognoſcitis perveniſſe, ſi me diligitis, plangite: quia hic hujus mundi tantæ ſunt occupationes, ut per Epiſcopatus Ordinem penè ab amore Dei me videam eſſe ſeparatum, quod inceſſanter defleo, atque ut pro me Dominum exoretis, rogo.*

20 Idem *in epiſt.30. ad Joan. Patric.* ſic ait: *Gemo quotidie occupationibus preſſus, & reſpirare non valeo. Ecce quò me patrocinia veſtra perduxerunt; ſed vos, qui adhuc valetis, hujus mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quiſque profecerit, tantò, ut video, ab amore Dei amplius decreſcit.*

21 Verùm homo natus eſt ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem conſideras) labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Ad utrumque ſe paratum dicebat David, ad labores actionum, cum dicebat Pſalm.118. *paratus ſum, & non ſum conturbatus, ut cuſtodiam mandata tua: ad dolores verò paſſionum, dicens: Ego in flagella paratus ſum.* Pſalm.27. *Nemo ex filiis Adæ vivit ſine labore, & ſine dolore,* neque illi de quibus Propheta dicit: *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur:* nam ſequitur, *Tenuit eos ſuperbia* (gravis enim labor eſt ſuperbia) *operti ſunt iniquitate, & impietate ſua*; & hæc gravia flagella ſunt, quia non eſt gaudere impiis, dicit Dominus. Quod ſi neque laboris anxietatem, neque flagelli ſentiunt læſionem, ipſa jam inſenſibilitas vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, anxiùs laborat dives in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard. *tom.1. fol.164. teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus: ſciant gentes quoniam homines ſunt, id eſt nati ad labores actionum, & dolores paſſionum.* Utilis nobis labor eſt, quo virtutes nutriuntur, ut B. Iſaias Abbas *orat.16. Labor*, inquit, *ſecundum Deum ad virtutem auxilio eſt, deſidia vitiorum eſt mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus proſunt, & inertia pullulant vitia.* Nulli ſe libentiùs virtutes credunt, quàm labori, nulli ſe vitia faciliùs committunt, quàm deſidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem,* verba ſunt Sancti Petri Damiani *opuſc.13. cap.8. non niſi per labores, & certamina pervenitur, quomodo quis ad requiem pervenit, qui necdum ad certamina ipſa, quæ in medio ſunt conſtituta, deſcendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, ſi eam, quæ pro foribus eſt, nondum tranſivit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitum ſarmenta non ſervit, qui glebas ſarculo nunquam fregit, qui vomeribus novalia non ſulcavit, quomodo excuſſis paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis muſto canalibus poterit amovere.*

22 Bernardus *epiſt.32.* conſolans quendam Abbatem in tribulatione conſtitutum, dicit quod ſicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (ut dicit Apoſt. *ad Rom.5.*) ita è converſo in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. Igitur non vincaris à malo, ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Item *epiſt.72. ad Abb. Aſniacem. O verè leve onus Chriſti, quod portantem non gravat, ſed levat. Quid eo levius onere, quod non ſolum non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut pennæ avium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus,* ait idem *epiſt.126. ad Epiſcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ eventus uniformi mentis conſtantia militat præmunitus, ait Tullius: è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua jactatio, ait Seneca in *Proverbiis. Quid horres* (inquit Auguſtinus *Pſalm.61.*) *labores? An neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? Ardeat palea, purgatur arvum, palea vertitur in cineres, arvum purgatur à ſordibus: quod vult ergo (inquit) artifex facio, ubi me ponit tolero, jubeor tolerare, novit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum; ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo; ſubjecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.*

24 *Legi,* ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quemdam ſapientem, non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate; ego autem dico, quod fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamvis non ſuccedant ad votum, quæ ſecundum Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, etſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus provenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluvio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin ubi libertas filiorum Dei, ubi ſpiritus ille, de quo Apoſt.* ait ad Rom.8. *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, &c. Animus igitur, qui ſolum Deum præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitia eviſcerabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur?* in Pſalm.54. *ubi nos habemus, jacta ſuper Dominum curam tuam, juxta Hebræum habetur, projice onus tuum in Dominum, id eſt, fideli animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarum in Domino projice. Quod ſi ante paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Auguſtini ſic dicentis, Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis, cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inveniretis. Manebas forte in monte, levatis manibus orans cum Moyſe: juſſit Dominus, ut deſcendas in campum cum Joſue pugnaturus cum Amalecitis: non deponas animum, quia neque in monte abſque timore vivendum eſt, nec in medio Amalecitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens fuit inceſtuoſus.*

25 Humilis neſcio an ſit ille, qui ſuperni notus arbitrio, ut debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit; divinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cùm ſibi regiminis culmen imperatur, ſi jam donis præventus eſt, quibus & aliis proſit, & ex corde debet fugere, & invitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *Ah Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum!* Iſaias Domino quærenti, quem mitteret, ultrò ſe obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in utroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſavit, plenè non reſtitit; & is qui mitti voluit, ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quiſque myſteria ſacra audeat, aut quem ſuperna gratia eligit, ſub humilitatis ſpecie ſuperbè contradicat. Quia verò difficile admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium

tutius

totius declinatur, nec tamen declinari, ut diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes utrumque miro opere explevit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obedivit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſaverit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi ſancti Viri plebium ducatum ſuſcipere, Deo etiam jubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt; primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui invitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admovendus: ſic qui ultro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. *Dejeciſti eos, cùm elevarentur*, in Pſalm. Cùm elevatur dejicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubjectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ gravius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, ita ut poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt, & poſſunt, ſed nolunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire, poſſe, & velle, charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire, & poſſe, & nolle, humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & providentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt, & omninò deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur, quod volunt: ſtultitiæ, ſi velint. Qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

26 De hoc Gregor. *in Paſtorali part.1. cap.5.* pulchrè loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, ut poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerumque ipſa dona ſibi auferuntur; quia non pro ſe tantum, ſed etiam pro aliis acceperat. Unde Dominus dicens:* Si diligis me, paſce oves meas, *clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſua eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum convincitur non amare.* Unde idem Gregor. *lib.6. epiſt.5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum,* ita ſcribit: *Et Paſtori ſanctæ Eccleſiæ dicitur: Simon Joannes, amas me? Paſce oves meas. Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oves renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi utilitati præfert, non poteſt dicere, mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philip.1. *& ubi erit illud ejuſdem* ad Rom.14. *nemo ſibi vivit, & nemo ſibi moritur; & illud ejuſdem* 1. ad Corinth. 10. *non quærens quod mihi utile eſt, ſed quod multi ſalvi fiant? & illud denique* 2. ad Corinth.5. *ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt?*

27 Illud intuere, dicit Clem. *epiſt.1. ad Iacob. in princ.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula, certus eſto, quia amplius peccas, quàm ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cùm juvare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodò habens conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, providens. *Vir Eccleſiaſticus*, refert Iſidor. *lib.3. de ſummo bono, cap.17. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate provenerit, nolens quidem, ſed humiliter gubernandam ſuſcipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vitæ utilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, ut dum illos paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis qui eorum verbis, atque exemplis inſtrui poterant.

Unde ait Gregor. *lib.1. Paſtoralis, cap.9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi ſi omninò renititur, caveat ne acceptam pecuniam in ſudario ligans, de ejus occultatione judicetur*, &c. *Iſte cùm regimen appetit, attendat ne per exemplum bonum operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui juxta ſummi Magiſtri vocem*, Matth.23. *nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in ejus opere paſſiones vivunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat.* 28

GLOS. III.

Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe convenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina gravior.*
Præſules, Superioreſque majori reprehenſione digni futuri, ſi peccaverint, quo majoris fuerint dignitatis, ibid.
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene vivendo præire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet? oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, ut virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Evangelii, Matth.5.* Vos eſtis ſal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lavat.*
14 *Charitas ubi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum vivendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantùm de Epiſcopis & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contrà malorum longè potentiùs ad malum trahunt.*

22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*
23 *Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam convertimur.*
24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.*
25 *Paſtor cùm per abrupta graditur, ad præcipitia grex ſequitur.*
26 *Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt, niſi ut plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, unde protectionis debuit habere ſubſidium.*
27 *Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Epiſcopi ſunt aſtra cœli, quorum vita inter peccata & errores hominum, quaſi inter noctis tenebras lucet.*
29 *Dignum, an verò digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur? oſtenditur,* & n. 30. 31. & 32.
33 *Cardinales an peccato commaculentur, reſtitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur, oſtenditur.*

1 EPISCOPUS cùm omnes curæ ſuæ ſubjectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non ſolùm mortifero peccato, ſed illius etiam ſuſpicionē carere; *nam,* ut ait Gregor. Naz. *in apolog. 1. cujus vita deſpicitur, fieri vix poteſt, ut etiam prædicatio non contemnatur*, affirmatque non ſufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, ut ſe ab omni peccati labe purum conſervet, niſi alios longè antecellat virtute, & 2 ibi Elias Cretenſis, inquit, *quod † Antiſtitis eſt non ſolum turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſentia multitudinem erudire; qui,* ut ait D. Hieronym. ſcribens *Oceano epiſt. 83. futurus Paſtor Eccleſiæ, talis eligitur, ad cujus comparationem rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Iſidor. *lib. 3. de ſummo bono, c. 42. Qui præficitur ad regimen, aliter erga diſciplinam ſubditorum præſtare ſe debet, ut non ſolùm auctoritate, verùm etiam humilitate clareſcat, ſed tamen ita erit in eos virtus humilitatis, ne diſſolvatur vita ſubditorum in vitiis, atque ita auctoritas aderit poteſtatis, ne per tumorem cordis, ſeveritas exiſtat immoderationis.* Summa igitur Epiſcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam eſt 3 referenda: cùm † homines malint potiùs exempla, quàm verba, ut inquit Lactant. *lib. 3. divin. inſt.* quia, ut admonet Auguſt. *ad paſtores tom. 10. Epiſcopus honeſtè, & ut Chriſtianum Antiſtitem decet, vivat, caveatque ne ſuo exemplo ſubditis noceat.* Et Abimelech Rex cùm ligna cæderet, & portaret, dicebat ſuis, Judic. 9. *quod me vidiſtis facere, citò facite.* Quod & Salvator ipſe præcepit *Matth. 5.* dicens: *Luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Epiſcoporum enim vita norma atque exemplum eſt ſubditorum, *c. cùm paſtoris 2. quæſt. 7. c. miramur, 61. diſt.* Concil. Trident. *ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. in princ.* ibi, *integritas enim præſidum ſalus eſt ſubditorum.* Gamb. *de officio legati lib. 2. num. 50.* Sot. *de juſtit. lib. 3. q. 1. art. 1. fol. 4.* Joan. Fileſac. *de ſacra Epiſc. auctor. cap. 1. §. 1. in fine, fol. 2.* unde colligi poteſt quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum illos homines, & illos pluſquam homines, ideſt lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, ut hunc Apoſtoli locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur Nicol. de Lyra, ut illud poſſint dicere cum Chriſto, Matth. 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde:* & Joan. 13. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apoſt. 1. ad Corinth. 4. *Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nam ſi Paſtor,* inquit Gregor. *1. part. Paſtoralis, c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia ſequetur:* aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantùmque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare, ne ſubditi in exemplo ejus qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præſumus, ut ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nullique illicitum videtur*, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum pertractatur.*

Hinc in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & diffinita, cogitetis; quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarii Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe convenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, ut ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris, ex Anſelmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epiſt. ejus Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11.* Et S. Hieron. *ad cap. 3. Michææ*, ita dicit: *Reverà qui ad hoc eliguntur, ut cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate. Providendum igitur*, ait idem Ambroſ. *ubi proximè, c. 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio: ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus provectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus. quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellentius, ſic nihil eſt miſerabilius, ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina gravior: honor grandis grandiori debet ſolicitudine circumvallari. Ideò igitur prærogativa honoris monſtratur, ut merita congrua requirantur.* 4

Præſules igitur, Superioreſque majori reprehenſione 5 digni futuri, ſi peccaverint, quo majoris ipſi dignitatis fuerint. Eva peccavit, peccavit poſt ipſam & Adam, ſed priùs Deus ambos inſequens ad auram poſt meridiem ambulans, Adam vocavit, dicens: *Ubi es? Geneſ. 3. 9.* Cur prius non vocat quæ peccaverat prior? an ut innueret Superiores magis eſſe apud Deum reprehenſibiles, ſi peccent. Ita B. Dionyſ. Carthuſ. *in Geneſ. Vocavit*, inquit, *Deus magis Adam, quàm Evam, quoniam principaliter fuit ad inſinuandum, quod Superiores dum peccant, ſpecialiter fiant reprehenſibiles apud Deum.* Quàm ſit periculoſum cæteris præeſſe, in alios tenere imperium, ex Chriſti fuga, cùm eum vellent Regem conſtituere, ita colligebat B. Laurent. Juſtinianus *lib. de regimine Prælat. c. 1. Humilitatis magiſter, & forma, Dominus videlicet Jeſus, ſciens humanam infirmitatem ignorantiæ caligine obvolutam ſemper alta capere, & potius præeſſe, quàm ſubeſſe ambire, ſervis ſuis, ac fidelibus univerſis indicavit, quam periculoſum ſit Principum regimen, quamque Prælatorum onus grave; nam irruentibus turbis, & ut ipſum ſibi in Regem præficerent ad ſe venientibus, deliteſcendo fugit, ſeque ab eorum aſpectibus occultavit, non quidem ut honoris Magiſtratum formidaret, ſed ut in illo diſcerent cæteri quanta ſit in prælatione anxietas, quàm laborioſum pondus, quantumve periculum manifeſtum.*

Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit 6 homines benè vivendo præire, ne qui ad hoc eligitur, ut aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Imò locus regiminis cùm regendus offertur, in ſe priùs neceſſe eſt, ut quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne juſtus omnium rector, ejus pòſt in tribulatione preces non audiat, qui ipſa quoque ejus, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, jam ſpiritualiter vivit, qui proſpera mundi poſtponit, qui nulla adverſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cujus intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur: qui per pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam pluſquam decet ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur: qui nulla illicita perpetrat, ſed ab aliis perpetrata, ut propria deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur: qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, ut inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis mens erubeſcat: qui ſic ſtudet vivere, ut proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis uſu & experimento jam didicit, quod obtinere à Domino, quæ popoſcerit, poſſit.

7 Audi Prælate illud Beunonis in *Exod. ſuper verba illa, Superhumerale*, &c. ubi ait: *Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ. Vides ibi hyacinthum, intuere cælum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerva juſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguis martyrii. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera, & affige, ut & ſpiritui ſerviat, ſemperque candidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato, quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, facilius Epiſcopus intelligere valeat.*

8 *Heu me* (exclamabat quidam Sanctus Præſul) *quia nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cæleſti carbone purgatus cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Gregor. *in dialog. lib.4.cap.4.§.4.* quod ſenſit ſibi à Deo tentari linguam, ut ſe deinceps non poſſet continere) *cum nihil horum haberem, in magiſtrum populorum datus ſum. Pravi*, ait Gregor. *non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed pejores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.*

9 Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit Apoſtolus, ut hoc uno ſermone, teſte S.Hieronym. *epiſt.83. ad Oceanum, cap.4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum, etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt qui abſque peccato verſetur in hoc mundo? Unde S.Hieronym. *lib.1. adverſus Pelagium, cap. 8. Primum quod dixit, irreprehenſibilis, aut nullus, aut rarus; quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut nævum, aut verrucam habeat?* S. Chryſoſt. *homil.10. in 1. Timothei*, ibi, *irreprehenſibilem. Hoc unico verbo*, ait, *genus omne virtutis expreſſit.* Itaque qui ſibi vel levis culpæ conſcius eſt, malè profectò facit eam rem appetens, qua indignum ſe per opera fecit. Non enim decet ejuſmodi regere, ſed potiùs regi. Eum quippe qui regendos alios ſuſcipit, tanta decet gloria virtutis excellere, ut inſtar Solis cæteros veluti ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret. Debet hujuſmodi vitam habere immaculatam, atque compoſitam, ut in illum omnes, & in ejus vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò abſque ratione Apoſtolus hujuſmodi monitis utitur, quia par erat plurimos ejus rei deſiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, ut qui ſe ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi evadendum eſſet, agnoſcerent.

10 Unde Plutarchus *lib. de doctrina Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam ſacri, quam profani inſtar lucentium gemmarum; atque adeò ſi quis in illis nævus apparet, detractioni patet, & calumniæ.* Et Clemens *lib.1. Conſtit.c.11. O Epiſcope, ſtude munditia operum excellere, cognoſcens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magiſtris, atque ſubditis ſimul omnibus.*

11 Ideò virtutum omnium abſolutionem ab Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus jure ſuo poſtulat Salvator noſter Matth. 5. *Vos eſtis Sal terræ*, ut ſicut Sal inſipidis ſaporem rebus dat, eaſque ne corrumpantur, conſervat; ita & vos inſulſos homines ſapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibid. Vos eſtis lux mundi*, ut eum doctrina, & probitate veſtra illuſtretis. Deinde, *Non poteſt civitas abſcondi ſupra montem poſita*, cui ſcilicet vos ſimiles eſtis. Itaque neque latebras ſceleribus quærere poteſtis, neque ut veritatem non doceatis, vos abſcondere, & occultare. Poſtremò: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper Candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt.* Accendi vos oportet ut lucernas, non ut lateatis, ſed doctrina, & ſanctitate luceatis.

12 Conſtat ita eſſe naturâ comparatum, ut omne agens agat ſibi ſimile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non ſolùm in iis, quæ à natura, ſed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre eſt; pictor enim eſſe debet, qui alium pictorem faciat, & Philoſophus, qui Philoſophum, & muſicus, qui muſicum: quiſquis ergo alios ſanctos efficere debet, ſanctiſſimus ut ſit neceſſe eſt, cùm nemo aliis dare poſſit, quod ipſe non habeat. Neque vulgari aliqua, ſed eximia atque excellenti ſanctitate opus eſt, ut alios tui ſimiles efficias. Semper enim effectus in cauſa ſua eminentior, atque fortior eſt: ut fulgor ipſe ſyderum, qui à ſole dimanat, longè ſplendidior in ipſo ſole, quàm in aſtris eſt. Ergo maxima ſanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat ſanctitate, ut de ejus plenitudine omnes accipiant. Unde cùm in lege veteri *Num.19.* Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum deſignaſſet, manus tamen hoc mundis hominibus commiſit: ut ſic mundus luſtraret immundum, & ita demùm emundaretur. Vides ergo quomodò mundum eſſe oportet, qui aliorum ſordes debeat expiare. Rectè enim Eccleſiaſtic. c.24. ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui ſimile eſt illud Gre-
gor. *mor. lib.7.† Manus ſordida aliam non lavat, & ocu-* 13
lus plenus pulvere, maculam non conſiderat; ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere. Nihil enim eſt, vel ad perniciem Eccleſiæ nocentius, vel ad decorem monſtruoſius, vel ad publicam ſalutem infenſius, quàm ſi is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita ſubſit. Quam quidem indignitatem appoſitiſſimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* teſtatur hoc modo: *Monſtruoſa*, inquit, *res eſt gradus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus gravis, & actus levis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa: ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.*

14 Sanctitas Epiſcopi præſertim conſiſtit in charitate, quia ubi charitas eſt, ibi & ſanctitas omnis, ac vitæ puritas eſt, adeò ut quantum quiſque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *ſuper Cant. Quantitas uniuſcujuſque animæ æſtimatur ex menſura charitatis, quam habet, ut verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna ſit; quæ parum, parva; quæ verò nullam, nihil omnino ſit, dicente noſtro Apoſt.* 1. ad Cor.13. *Si charitatem non habuero, nihil ſum*: quod manifeſtè patet in Evangelio Joan.21. Volens enim Dominus conſtituere Petrum Vicarium, priùs interrogavit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Paſce oves meas, & Chryſoſt. *de Sacerdot. lib.1.* inquit, *Certè Chriſtus prodigiis, & miraculis poſthabitis, quæ ab Apoſtolis edenda eſſent, oſtendit his verbis: In hoc cognoſcent homines quod diſcipuli mei eritis, ſi charitatem inter vos mutuam habueritis.* Joan.13.

Ille,

15 *Ille,* inquit Gregor. *in paſtor.lib.1. c.10. & 11. modis omnibus debet ad exemplum vivendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus moriens, jam ſpiritualiter vivit, qui proſpera mundi poſtpoſuit, qui nulla adverſa pertimeſcit, qui ſola æterna concupiſcit, cujus intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec valde per contumaciam ſpiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem paſtoralis officii debet provehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur, qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur, ſed non plus, quàm decet, ignoſcens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab aliis, ut propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè pervenit, qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis quæ agit, inſinuat, ut inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic ſtudet vivere, ut proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis rigare. Qui orationis uſu experimento jam didicit, quod obtinere à Domino, quæ popoſcerit, poſſit, &c. Qua mente apud Dominum interceſſionis locum pro populo arripit, qui familiarem ſe ejus gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit? aut ab eo quomodo aliis veniam poſtulat, utrum ſibi ſit placatus ignorans? Quâ in re eſt adhuc aliud ſolicitius formidandum, ne quis placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereatur. Cunctis liquidò novimus, quia cùm is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Qui ergo adhuc deſideriis terrenis aſtringitur, caveat ne diſtricti iram judicis gravius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo quiſque metiatur, ne locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat; ne is quem crimen depravat proprium, interceſſor fieri audeat pro culpis aliorum.*

Prodat igitur ita ſe publicè Epiſcopus, ut quæcumque populo inciderint, ſive ſint res jucundæ, aut adverſæ, ſive lætæ, aut triſtes, ſeu morbi, lues publica, perſecutio, damna vel rei familiaris, vel honoris, ac ſtatus, aliique humanæ vitæ caſus, & denique quicquid grave contigerit, de quo dubitari poſſit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda ſit, tunc unuſquiſque poſſit in Præſulem ſuum oculos conjicere, ab eoque veram in omnibus petere diſciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noſter Apoſt. 1. *ad Timoth.4.* his verbis: *Eſto exemplum fidelium, in verbo, in converſatione, in charitate, in Fide, in caſtitate:* & S.Petrus 1 *cap.5. Forma facti gregis ex animo.* Jejunia aliis qui indicit, defungi illis ipſemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Miſſas, injurias condonari, vitari ignaviam, & murmurationem, leges vetantes luxum ſervari, ipſe præire debet, ipſe idem juris in ſe, familiamque ſuam ſtatuere, exemplo denique ſuo præcepta omnia ſancire, & confirmare. Ex his intelligi poteſt, oportere ipſummet, cujus eſt præcipere populis opera bona, atque à malis & pravis illos revocare, harum omnium actionum quaſi curriculo eſſe perfunctum, ut ordinis locique ſui muneri reſpondeat; quod admonet D. Hieron. *ad Nepotianum epiſt.2.* his verbis: *Non confundant opera tua ſermonem tuum, ne cùm in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet intra ſe dicere poſſit, Cur ergo hæc, quæ dicis, ipſe non facis? delicatus magiſter eſt, qui pleno ventre diſputat de jejuniis.* Et idem *ad Secundum: Ignominia, & confuſio eſt Jeſum crucifixum, pauperem, & eſurientem fartis prædicare corporibus, & jejuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis ſuæ (ut ſuprà dicebam) Epiſcopus præbere debet, quia homines, ut inquit Lactantius *loco ſuprà relato*, malunt potius exempla, quàm verba; quia loqui facile eſt, præſtare verò difficile; quantoque alterum altero difficilius eſt, tantò utilius, atque præſtantius. Unde graviſſimè, & prudentiſſimè Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quem magis admireris cùm videris, quàm cùm audieris.* Talis ergo debet eſſe Epiſcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: *Ea debet eſſe converſatio, & eruditio Pontificis, ut omnes motus, & greſſus, & univerſa ejus opera notabilia ſint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, & ornatu: ut quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina ſit populorum.* Virtutis enim ſpecies pulcherrima eſt, & quæ ipſa per ſe homines non ſolùm ad amorem, ſed etiam ad imitationem ſui trahat. Finis igitur Epiſcopalis adminiſtrationis alius non eſt, quàm commiſſos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, atque Moyſis exemplo è tenebris Ægypti, id eſt hujus ſæculi caligine eripere, ut ad cœleſtem promiſſionis terram traducantur. Unde benè D. Ephr. *tom.1. tract. de vita ſpirituali cap.37. Nihil,* inquit, *æquè animum hominis ducit ad ſalutem, ſanioreſque ad laborandum incendit, quàm ſi doctorem re ipſa, & exemplo ad virtutem cohortatorem invenerint.*

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quòd exemplo ſuo populum ſibi ſubjectum ad Fidei confeſſionem incitaverit. *Cùm procedis,* inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confeſſorem populum ſuaſeris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.*

18 Hinc etiam dicitur in *cap.1. Concil. Trident. de reform. ſeſſ.22. Nihil eſt quod magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm ſuperiorum vita, & exemplum,* &c. adeò ut non alia brevior, non efficacior via ad populi mores corrigendos ſit, quàm probi Principis vita, ſicut nullius peſtilentiæ neque citiùs corripiat, neque latiùs ſerpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Iſidor. relatus *in cap.1. 21. diſt.* ait, quod *Epiſcopi dicantur Pontifices, & viam ſequantur, eo quod viatoribus Chriſtianis verbo & exemplo partem faciunt, viamque ſternunt ſalutis.* Germon. *de ſacror. immun.lib.3.cap.8.* & quæ Epiſcopus aliis præcipit, debet priùs in ſe ipſo exequi; nam vulgatum eſt illud, *patere legem, quam ipſe tuleris, c. cùm omnes, de conſtitut.* Et de S. Ludovico Epiſcopo Tholoſano ſcribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat ſuos ille caſtos, ipſe erat; legem tulit, ipſe paruit. Recta facere Princeps ſuos faciendo docet. Henric. Sedul. *in ejus vita cap.14.* Et rectè Claudianus:

In commune jubes, ſi quid, cenſeſve tenendum,
Primus juſſa ſubi, tunc obſervantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipſum
Auctorem parere ſibi.

19 Epiſcopus ſicut vitæ ſuæ integritate alios ad virtutis ſtudium provocare debet, ita etiam Sacerdotes, ut dicit S.Gregor. *lib.7. regiſtri, epiſtol.107.* his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus eminere, ita ut quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debeat oſtendere, ut exemplo ſui nulli nocere, ſed vitam potiùs valeat componere ſubditorum.* Nam ſatis noxium, atque pernicioſum eſt, ut imitatione ipſius, quæ ædificari debuerant, deſtruantur. Sacerdotis eſt, ait Venerab. Beda *cap.8. ſuper Eſdram,* ſua opera ſanctificatione ſpeciali præ cæteris digna facere, atque inſigniter agere, ut quicunque ſibi junguntur, nomen Domini in ſeipſis bene vivendo ſanctificent. Quod & eximiè docet S. Joan. Chryſoſt. *lib.3. de Sacerdotio. Sacerdotis animi pulchritudinem ſplendeſcere oportet, ut oblectare pariter, & illuminare poſſit illorum animos, qui ſuos in illum oculos conjiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commiſſa auctores ſuos ſolùm perdunt; cæterùm hominis illuſtris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parva ejus peccata aliis magna videntur: neque enim peccati magnitudine, ſed peccantis potiùs dignitate peccatum plerique omnes metiuntur.* Eleganter id docet S. Ambroſ. *lib.1. Offic. cap.50.*

Decet actuum, operumque noſtrorum teſtem eſſe publicam exiſtimationem, & atteſtationem, ne derogetur muneri: ut qui videt miniſtrum Altaris congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, Dominum veneretur, qui tales ſervulos habeat: laus enim Domini ubi munda poſſeſſio, & innocens familiæ diſciplina. Et S. Chryſoſt. *homil.10. operis imperfecti in Matth. Propter bonam,* inquit, *converſationem ſuam Sacerdotes ſunt ſal, quoniam bona converſatio Sacerdotum, conditura populi eſt. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen eſt. Priùs autem vocavit eos ſal, poſtea autem lux, aut quia prioris loci eſt ſervare quos habes, ſecundi autem vocare quos non habes; aut quia prius eſt bene vivere, ſecundò autem bene docere.*

20 Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apoſtolus de Epiſcopo tractans nullam in præſenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen uno Epiſcopi nomine utrumque Sacerdotem, majorem, & minorem, Antiſtitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & ſanctimoniæ documenta conſtituit; hoc ipſum ſuper hunc Apoſtoli locum 1. *ad Timoth. cap.3.* docet Divus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, ſed eos in Epiſcoporum nomine comprehenderit? quia ſecundus, imò penè unus eſt gradus.* Et S. Joan. Chryſoſtom. *homil.11. in priorem Timothei:* Poſtquam, ait, de Epiſcopis dixit, eoſque formavit, quidnam illos habere conveniat, à quo item abſtinere neceſſe ſit dictans, omiſſo interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos tranſit. *Cur id quæſo? quia ſcilicet inter Epiſcopum, atque Presbyterum intereſt fermè nihil. Quippe & Presbyteris Eccleſiæ cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt; ſola quippe ordinatione ſuperiores illi ſunt, atque hoc habent plus, quàm Presbyteri habere videntur.* Conſentit & Ambroſio adſcriptus in eundem locum commentarius. Poſt Epiſcopum, ait, Diaconi Ordinem ſubjicit. Quare? niſi quia Epiſcopi, & Presbyteri una ordinatio eſt. Uterque enim Sacerdos eſt; ſed Epiſcopus primus eſt, ut omnis Epiſcopus Presbyter ſit, non tamen omnis Presbyter Epiſcopus. Hæc Apoſtoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Epiſcopis, & Presbyteris communia eſſe non diffiteamur, Epiſcopatum tamen Ordinis, poteſtatis, juriſdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere, verum agnoſcimus, ut de Fide definit Concil. Trid. *ſeſſ.23. can.7.* & docent S. Dionyſ. *cap.4. Eccleſ. Hierarch.* Anaclet. *epiſt.2.* Auguſt. *in Pſal.14.* Leo *epiſt.88.* Beda *in cap.10. Lucæ,* Iſidor. *lib.2. de divinis Offic.* quatenus docent, Epiſcopos tenere locum Apoſtolorum, Presbyteros verò ſeptuaginta diſcipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos paſtorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contrà malorum longè potentiùs ad malum trahunt: natura enim noſtra (ubi per peccatum lapſa eſt) plus ad vitia, quàm ad virtutes proclivior exiſtit. Nihil enim, ait quidam, tam facilè diſcimus, quàm turpitudinem, & nihil tam difficilè dediſcimus. Ideoque, ut Gregor. *in Paſtorali* ait, nemo in Eccleſia magis nocet, quàm qui perversè vivens, nomen, aut gradum ſanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita ſæpe hæreſes ortas eſſe tradit Alphonſ. de Caſtro *de juſta hæreticorum punit. lib.3. c.5.* ſicut è contra ex eorum ſanctitate & probitate fit ut Princeps & populus Deum colant, & in chriſtianis virtutibus proficiant. Hinc Auguſtin. *lib. de Paſtor. Omnis qui malè vivit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt, occidit: & fortè qui imitatur, vivit: tamen quantum ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib.3. de legibus,* eadem de Principe ſæculari dicit, quæ ad Eccleſiæ Principes non minùs pertinent: nec ſolùm, inquit, vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in civitatem: neque obſunt ſolum, quòd ipſi corrumpuntur; ſed etiam quòd corrumpunt: † plus exemplo, quàm peccato nocent. Fa- 22
cit illud Claudiani,

Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

Et illud Platonis, *Quales in Rep. Principes, tales reliquos ſolere eſſe cives.* Qui ſuperior dignitate aliis eſt, debet eſſe & vitâ, ne infra illos manibus ſit, ſupra quos eſt officio. Rex comparatione privati hominis eſt velut exemplar & regula, ad cujus vitæ, & operum normam ſe ſubditi componant, & conforment; & velut umbra corpus, ſequuntur, ab ipſo corpore motum, figuramque habentes: itaque ſi probus ſit Rex, multos habebit imitatores; habebit quoque, ſi malus: *nam facilè facit inferior,* inquit Ambroſ. *in cap.1. epiſt. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Altè inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum. B. Thomæ à Villanova hæc ſunt verba *in concione in Dom.18. poſt Pentecoſt. O magnus Prædicator Rex, plus proficis verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores.* Vuldramnus *ad Salomonem Epiſcopum* ſcribens, ait: *Talis erit populus, qualem te viderit eſſe.* Labitur cum labente Principe populus, qui cum ſtante ſtare ſolet. Præclarè Egeſippus *lib.2. excid. Hieroſol. c.5. Sicuti boni Principis vita probitatis quædam præſcriptio, & per univerſos vivendi forma eſt: ita Imperatoris colluvio, lex flagitiorum eſt.* Egregiè Baſilius Imp. *ad Leonem filium cap.62. Principis,* inquit, *innocentia & boni mores in multas ætates pretenduntur, & memoriam nominis æternam tranſmittunt ad poſteros.* Scitè B. Laurentius Juſtinianus *de caſto connubio cap.2. Eſt qui præeſt quaſi ſpeculum quoddam, in quo incipientes vivendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Trajani*) *cenſura eſt, ad quam dirigimur, ad quam convertimur:* 23
quia, ut idem inquit, *non tam imperio opus eſt, quàm exemplo. Unde neceſſe eſt,* dicit D. Gregor. *lib.24. moral. c.30. ut is qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat vivere, quantis præeſt. Oportet Principem,* dicit Pittacus, *moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt,* dicit Quintil. *decl.9. præcipere videntur. Vitæ ſplendor, & claritas,* ait S. Baſil. *in Pſalm.1. pleroſque eorum, qui proni & lubrici ſunt ad peccandum, ad conſimilem æmulationem invitat.* Sicut enim bona Principis vita, ſcripſit Egeſip. *lib.2. de excid. Hieroſolym. cap.5.* probitatis quædam præſcriptio, & per univerſos forma vivendi eſt, ita Imperatoris colluvio lex flagitiorum eſt. *Studiosè plerique,* ait Cicero *lib.1. de offic. facta Principum imitantur. A capite,* ait Seneca *lib.2. de clem. cap.2. bona valetudo.* Nam, ut dicit S. Gregor. *lib.24. moral. c.10. Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines bene vivendo prævenire. Nihil enim magis eſt, quod ad pietatem, & Dei cultum alios aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt.* Conc. *ſeſſ.22. de reform. c.1.* Unde Jeſus Dominus noſter cœpit primùm facere, & poſtea docere, *Act.1.* & Apoſt. *ad Hebr. c.9.* Si ipſi filii ejus ſumus, quæ ipſe facit, imitari debemus, *c. Dominus, in fine, 56. diſt.* ut cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere poſſint, nihil permittendo, quod à ſancto inſtituto ſit alienum. Concil. Trid. *ſeſſ.25. de reform. c.1.* reſpiciendo etiam ad exempla, ut à nobis ſequantur, ex illo Ezech. *cap.47.* abſtinendo in factis & dictis non ſolùm ab omni malo, ſed ab omni, quod ſpeciem habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, ut dicit text. in *Clem. exivit è Paradiſo, §. cum annuis, de verb. ſignific.* Cùm ipſorum ſit proprium facere, exemplisque monſtrare: non more Phariſæorum, qui alligant onera gravia, imponentes ea humeris hominum,

num, ſed digito ſuo nolunt ea movere, *Matth.*23. & S. Bernard. *in feſto omnium Sanctorum, ſerm.*1. *Memento voci tuæ dare vocem virtutis, ut opera verbis concinant, & verba operibus: & ut cures primum facere, quàm docere: namque pulcherrimus eſt ordo, & ſaluberrimus, ut onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat alios moderari, ut ſic oves commiſſas arguere poſſis*, *c.*2. 25. *diſt.* quia (ut dicit Gregor. *lib.*23. *moral.* §.36. relatus *in c. hoc habet proprium*, 46. *diſt.*) *doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum jaculis magiſtram ſequitur elationis. Prælatus* igitur, ut dicit Gregor. *in ſuo Paſtorali, plus occidit exemplo, quàm gladio.* Panorm. *de viſitat. part.*1. *quæſt.*9. *num.*29. *verſ. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quàm culpa. Joan. Lecirier in *tract. de primogen. lib.*1. *quæſt.*9. quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis, *c. magnæ, de voto*, juxta illud *Eccleſiaſt.*10. ſecundùm judicem populi, ſic & miniſtri ejus, & qualis rector civitatis eſt, tales inhabitantes in ea, *c. præcipue*, 11. *quæſt.*3. & ideo ſubditorum errata Prælatis imputantur, *c. quicquid*, 2. *quæſt.*1, *c. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malum de medio ejus, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt cùm tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe, quæ corripit, *c. ult.* 25. *diſt.* Nullum, inquit B. Gregor. *homil.*17. *in Evangel. puto Fratres chariſſimi ab aliis majus præjudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla pravitatis cernit, quando ipſi peccavimus, qui compeſcere peccata debuimus.*

14 *Prælatus peccans*, ut dicit Gregor. *part.*3. *adm. tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.* Unde tanto cautius debet ſe à peccato cuſtodire, quanto peccando non ſolus tantùm moritur, ſed omnium animarum, quas pravis exemplis deſtruit, reus eſt: & S. Chryſoſt. *lib.*6. *poſt med. de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus eſt, peſtilentiſſimum eſſe ſcribit, & quidam modernus ait, non ita atramento inſici pannum, aut lanam, ſicuti illius culpa in alios pervadit, qui illius fidei crediti ſunt.

15 Sunt nonnulli, ut ait Greg. *lib.*1. *Paſtor. cap.*2. qui ſolerti cura ſpiritualia præcepta perſcrutantur, ſed quæ intelligendo penetrant, vivendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, ſed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Unde fit ut cùm Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. *c.*34. Dominus contra contemptibilem Paſtorum ſcientiam queritur, dicens: Cùm ipſi limpidiſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbabatis, & oves, quæ conculcata pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbaverant, hæc bibebant. Aquam limpidiſſimam Paſtores bibunt, cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: ſed eandem aquam pedibus perturbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia malè vivendo corrumpere. Aquam ſcilicet Paſtorum turbatam pedibus oves bibunt, cùm ſubjecti quique non ſectantur verba quæ audiunt, ſed ſola quæ conſpiciunt exempla pravitatis imitantur. Qui cùm dicta ſitiunt, & per opera pervertuntur, quaſi corruptis fontibus in potibus lutum ſumunt. Nemo amplius nocet in Eccleſia, quàm qui perversè agens, nomen, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum culpa tanto vehementer extenditur, quanto pro reverentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, ut hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quàm ſacra officia in culpis cæteris imitabilem demonſtrarent, &c.

Idem Gregor. apud Gregor. VII. *lib. regiſt. epiſt.*34. *ante finem*, ſic ait: *Malis ſubeſſe Paſtoribus quid aliud eſt, niſi ut plebs poſtulanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, unde protectionis debuit habere ſubſidium? Sacerdotes enim mali cauſa ſunt ruinæ populi.* Contra quos Iſid. *de ſummo bono c.*36. in hæc verba: *Plerique Sacerdotes, & Clerici pravè viventes, forma cæteris in malum exiſtunt, qui in bonis exemplum eſſe debuerant. Hi enim quoſcumque exemplo malæ converſationis ſuæ perdunt, de illis rationem ſine dubio reddituri ſunt. Ex carnalium præpoſitorum exemplo plerumque fit vita deterior ſubditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum deſtruunt, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Epiſcopi depravantur, quatenus proclivius corruant qui ſequuntur, capite langueſcente, cætera corporis membra inficiantur.* Unde & ſcriptum eſt Eſai.1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis uſque ad verticem, non eſt in eo ſanitas.* Caput enim languidum, doctor eſt agens peccatum, cujus malum ad corpus pervenit, dum eo vel peccante, vel pravè docente, peſtifer languor ad plebes ſubditas tranſit. Deteriores ſunt, qui ſive doctrinis, ſive exemplis vitam moreſque bonorum corrumpunt, quàm qui ſubſtâtias aliorum, prædiaque diripiunt. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c.*44. *Ezech. dignitas Sacerdotis, ſed grandis ruina ſi peccet: lætamur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudii excelſa tenuiſſe, quàm mœroris de ſublimibus corruiſſe. Nec enim ſolùm pro delictis noſtris reddemus rationem, ſed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſoliciti.* 16

17 Porrò cùm Princeps id ſit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ, Hect. Pin. *in Ezech.*38. Chryſoſt. *in Matth. homil.*21. cum ſicuti ſi nitidus fuerit, ſubditorum corpus illuſtrare, ſic & ſi ſordidus, obumbrare totum eſt neceſſe; fermenti inſtar, quod quamvis modicum, totam inficit maſſam, Apoſt. 1. *ad Corinth.*5. *& ad Galat.*5. Sicut igitur oculo cæco, ſicut intellectu obfuſcato, neque corpus videt, neque anima intelligit: ſic & Principe corrupto, Reip. nulla ſalus. Nam ſi lumen, quo clarificatur, tenebræ ſunt, tenebræ ipſæ quantæ erunt? Certum eſt enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delicto tamen longè graviore ſolius ipſius, quàm populi univerſi exiſtimando.

18 Quid ſunt Epiſcopi, quærit Gregor. *ad Epiſcopum Conſtantinopol.* niſi aſtra cœli, quorum vita ſimul & lingua inter peccata, erroréſque hominum, quaſi inter noctis tenebras lucent. Hinc Bernardus *epiſt.*127. *ad Guillelmum Comitem*, ita dicit: *Si quis de populo deviat, ſolus perit, error Prælati multos involvit, & tantis obeſt, quantis præeſt. Quocirca tot mortibus dignus eſt judicandus improbus Princeps, quot ſubditos ad perditionis exempla tranſmittit, ſicuti & tot gloria coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. in *Paſtor.* p.3. c.1. *admon.*5. relatus *in c. præcipue*, 11. *quæſt.*3. *Quod autem quot ſubditos habet, tot interemit; tot enim ſpirituum ſingulis exemplis eſt homicida, quot præeſt: quot interitibus interimendus, cogita.*

19 Ex dictis opportunè quæri poteſt, an ad officium paſtorale dignus eligi poſſit, an digniorem eligere teneamur? Ad cujus quæſtionis deciſionem præmittendum eſt cum Rebello *de obligat. juſtit. part.*1. *lib.*3. *quæſt.*2. *num.*1. quem refert Campan. *in diverſorio Juris Canonici rubr.*7. *cap.*6. *num.*73. quod dignus vocatur quicumque habens ſufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, miniſtranda, licèt comparatione alterius majorem ſufficientiam habentis (qui hoc caſu diceretur dignior) utiliuſque adminiſtraturi, minus dignus exiſtat. Quo ſuppoſito, relictis multis, quæ ad hoc propoſitum adducunt ex fonte ſacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Raudenſ. *Piſana deciſ.*34. *in princ. & à num.*179. Rebell.

dict. lib. 3. quæſt. 4. videtur dicendum, quod quamvis alicui negotio præfectum eligere debens ſatis officio ſuo functus eſſe videatur, ſi dignum hominem pro negotii conditione præfecerit, ad Epiſcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longè ſuperet, non modò dignum, ſed etiam digniſſimum eſſe deſtinandum, & maximis rationibus comprobari, & ſacrarum literarum apertiſſimis teſtimoniis demonſtrari ſatis poteſt. Sed lectorem remitto ad Homobon. *de ſtatib. humanæ vitæ, p. 1. c. 5.* Campan. *diverſ. Juris Canon. rubr. 6. cap. 3. à n. 31.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 211. n. 10. 20. & 31. cum ſeqq.* Velaſq. *de privileg. pauperum p. 1. c. 7. num. 2.* noviſſimè Mich. Ferr. *de præcedent. Eccleſ. q. 25. à n. 4.*

30 Trina illa Domini Salvatoris interrogatio, *Joan. 21.* abundè ſanè noſtrum probat inſtitutum, qua non quidem ſimpliciter, ſed per comparationem cautè; & vigilanter interrogat: Simon Joannis, diligis me plus his? hac enim prima Paſtoris Eccleſiaſtici electione formam cæteris præſcribere volens, non ſimpliciter interrogat, Diligis me? ſed, Diligis me plus his? ut videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, ſed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum eſſe declaret. Natura enim ipſa dictare videtur, ut qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ ſplendore anteeat, quemadmodum Paſtor grege ſuo præſtantior, & dux milite ſuo fortior, & Rex ſubditis ſuis debet eſſe ſublimior. Qui ergo majorem in Paſtore, quàm in ovibus charitatem ante electionem requiſivit, apertè docuit digniorem ſanctioremque ſubditis eſſe debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, ut D. Ambroſius ait, credam eum conſilio ſuperiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet eſſe, cui me committere paro; cujus rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci poſſint, nullum tamen aut majus, aut illuſtrius eſt, quàm ipſius Dei Opt. Max. qui cum Eccleſiæ ſuæ providere Pontificem, & Paſtorem voluiſſet, eum elegit, quo neque in cœlos, neque in terra ullus erat dignior: nempe unicum filium ſuum, quem non modò auctorem ſalutis noſtræ, ſed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum deſtinavit, cùm tamen alios ad hoc ipſum delegare potuiſſet. Quod idem ipſe Filius per Eſaiam *cap. 25.* ſignificavit, dicens: *Ego ſum, Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me*: ubi alius interpres evidentiùs vertit: *Ego, Ego, ille ipſe ſum, qui deleo,* &c. ut apertè intelligas, nulli alii medendi peccatis noſtris curam creditam fuiſſe, quàm ipſi unigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum noſtrarum ſalutem fecit, ut cùm Angelos, aut Archangelos, aut Sanctiſſimos Patres ad hoc deſtinare potuiſſet, omnibus his prætermiſſis, eum elegit, quo dignior eſſe, aut cogitari nemo poteſt; qua, quæſo, fronte tu in Vicarium, & ſucceſſorem Superni hujus Pontificis indigniorem eligas, cùm poſſis eligere digniorem? Cur minoris facias, minùſque charam ipſe habeas ſalutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil ſalus tua pertinebat? Super Apoſtol. veritatem eſt quemquam inconſideratè, ſubitò, temerè, ſine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari, *1. ad Timoth. 5.* ibi: *Manus citò nemini impoſueris.* S. Chryſoſt. *homil. 16. in 1. ad Timoth.* ita dicit: *Quid ſibi vult citò? Non ex prima ſtatim probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed ubi conſideratio diuturna præceſſit, exactiſſimaque diſcuſſio, huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare aſſerit, qui digniores, & Eccleſiæ magis utiles Paſtores præficere non curaverint, his verbis: *Si in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus providenter, ſcienterque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum, multo magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite.* Unde etſi aliàs Sancta Synodus de promovendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla utiliter decrevit, hoc tamen munus hujuſmodi eſſe cenſet, ut ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, ut cum primum Eccleſia vacaverit, ſupplicationes, ac preces publicè, privatimque habeantur, atque à Capitulo per civitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populuſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes verò, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque jus quacumque ratione à Sede Apoſtol. habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis præſenti temporum ratione innovando, hortatur & monet, ut in primis meminerint nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem utilius poſſe facere, quàm ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant: eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint. Hactenus Concilium. Et ad hoc propoſitum S. Hieron. *in commentar. ad c. 1. epiſt. ad Tit.* ſic ait: *Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus eſt, potuit utique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & potuit propriam relinquere dignitatem; ſed extraneus de alia Tribu eligitur Jeſus, ut ſciremus principatum in populos, non ſanguini, aut humano affectui deferendum eſſe, ſed vitæ.*

32 Optimè S. Thom. *2. 2. quæſt. 185. art. 3.* circa aſſumptionem alicujus ad Epiſcopatum, aliquid conſiderat ex parte ejus, qui aſſumitur, & aliquid ex parte illius, qui aſſumit. Ex parte enim ejus qui aſſumit vel eligendo, vel providendo, requirit quod digniorem eligat, & meliorem aſſumat, quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eam & inſtruere, & defendere, & pacificè gubernare. Unde contra quoſdam S. Hieronym. dicit, quod quidem non quærunt eos in Eccleſias columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus majorum quiſpiam rogaverit, ut deteriora taceam, qui ut clerici fierent, muneribus impetrarunt. Ex parte verò ejus, qui aſſumitur, requiritur ut nulla vitiorum nota ſit maculatus: gravius enim condemnabitur, qui indignus ſuſcepit quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in ſe diſcutiat ſi vita honori ſit congrua: plerique Sacerdotes ſuæ magis utilitatis cauſâ, quàm gregis præeſſe deſiderant. Quomodo autem vires ſuas periclitari, & expendere debeant, docet S. Gregor. *in præfatione ſui Paſtoralis*, dicens: *Cùm rerum neceſſitas expoſcit, penſandum valde eſt ad culmen quiſque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perveniens, qualiter vivat; & bene vivens, qualiter doceat; & rectè docens infirmitatem ſuam quotidie quanta valet conſideratione cognoſcat: ne humilitas acceſſum fugiat, aut perventioni vita contradicat, aut vitam doctrina deſtituat, aut vitam præſumptio extollat.* Nunc verò ut proſint, Præſules fieri non cupiunt, ſed magis ut divites fiant, & honorentur; ſuſcipiunt enim ſublimitatis culmen non pro Paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis, vel honoris ambitione, atque abjecto opere dignitatis, ſolam nominis ſuperbè appetunt dignitatem. Hi ubi primùm cognoſcuntur, rejiciendi; illi verò, qui antequam altiſſimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, &

poſtea

poſteà in regimine alii apparent, non eligentis culpæ imputari debet; quemadmodum enim agnoſcere non potes ſit, necne integrum vas, niſi illud liquore impleatur; ſic nec hominem, niſi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re poteſt, an Cardinales peccato commaculentur, reſtitutioneque vinclantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem reſpondet Paleot. *in tract. de Sacr. Conſiſt. conſult. p. 4. q. 1. verſ. quo loco*, & ait ad Cardinaliciam authoritatem & officium non propriè pertinere aliquem ad Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ conſiliarios non ulterius obligari, quàm ut ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur, fidele præſtent reſponſum, per text. in *cap. fund. ma(c)hita, §. decet, de elect. 6.* itaque cùm Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm judicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant: imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragii ſui rationem colligere poſſe addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promovendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Unius uxoris virum.

SUMMARIUM.

1 *Rationes expenduntur quare bigamos ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non conveniat.*
2 *Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non eſt per ſe de jure divino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Conjugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiamſi ejus uxor ætate provecta, nec ſuſpecta de incontinentia, caſtitatem in ſeculo voveat, ſed requiritur ut ea ſimpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi, quæſtio eſt dubia; pro parte affirmativa rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus uxorem habuit; & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes privatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem ſententiam ſequimur; & contrariis fundamentis reſpondetur.*

1 CUi ſi bis conjugatus non poſſit aptè ſignificare unionem Chriſti cum Eccleſia unica ſua ſponſa, quia non eſſet unicus, ex quo diviſit carnem ſuam in plures, *cap. acutius, 26. diſtinct. cap. debitum, & ibi gloſſa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noſter Apoſtolus dicit ut is Epiſcopus ordinetur, quem unius uxoris virum fuiſſe, aut eſſe conſtiterit: tam ſacra ſemper habita eſt illa præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur ſervanda conditio, ne fortè illa prius, quàm in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuiſſet uxorem, alterius viri eſſet experta conjugium. Si etenim in veteri Teſtamento *Levit. 21.* hæc Sacerdotalium conjugiorum forma ſervata eſt, quanto magis ſub revelata jam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſervire præceptis, ut quantumvis quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inveniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuiſſe conſtiterit, ut ex Leone *epiſt. 85. vel 87. c. 1. ad Epiſcopos Africanos*, refert Anton. Auguſt. *in epitom. Iuris Pontificii veteris, lib. 4. tit. 7. cap. 7.* Et ideò Iſidor. *lib. 2. cap. 6. de Eccleſ. offic.* aſſerit quod ut unius virginalis matrimonii ſint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Eccleſia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate ſanctum. *Nullo pacto*, ait D. Hieronym. *ad Oceanum, bigamus, vel concubinarios catenis inſertos decet ſubire Sacerdotii miniſterium.* In Levitico 21. ſcriptum ac præfinitum eſt, quales eligi debeant Sacerdotes; *ſi ergo clericus monogamus fuerit, & uxor ejus bigama, noli eum ad miniſterium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ, teſtari videtur Servius in illud Virgil.

Huic uni forſan potui ſuccumbere culpæ.

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio ſecundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod nefas erat attingi niſi ab ea, quæ ſemel nupſiſſet.

Quomodo poterit eſſe hortator vidualis caſtitatis, & continentiæ, qui conjugia frequentaverit? *c. una, cap. fin. 26. diſt.* cùm dicamus, quod habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. ſicut, verſ. unde cùm Paulus, 47. diſt.* Habebit igitur Epiſcopus, ut inquit Iſidor. *de Eccleſiaſt. offic. lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamenta & caſtitatis eminentiam, ita ut mens Chriſti corpus confectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus, meritò in membris ejus intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioris celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubjectas multitudines plebium: unde quanto ipſi ſequentium ſunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam, plenè tractavi *alleg. 49.* 2 3

4 Continentiam, & cœlibatum ſcio non eſſe per ſe annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Divino, & naturali jure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in uſu quantum ad Epiſcopos, qui ſi uxorati aſſumpti ſunt, uxores poſteà ſolùm ut ſorores retinuerunt; ſuadent & perſuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia; ita ut Græcorum Eccleſia, licèt inferiores Sacerdotes uxoratos retineat, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quos propterea Monachos ſemper habet. Quocirca laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſimè, & conformiter ad Jus divinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi notam, ut omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propoſitum annecteretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, ut in reliquis non appareat. † Et adeò verum eſt nullo modo in Epiſcopum eligi conjugatum, ut non ſufficiat ejus uxorem ætate provectam, nec ſuſpectam de incontinentia, caſtitatem in ſæculo vovere, ſed requiri ut ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & ut auferatur occaſio, ut Epiſcopus viſitetur à fœminis. Ita Hoſt. Calder. Anton. Abb. per text. ibi in *cap. ſanè, de converſ. conjug.* Covar. *de ſponſal. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. verſ. in Epiſcopi*, Majol. *de irregul. lib. 1. cap. 34. n. 2.* Petr. de Ledeſm. *de matrim. quæſt. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor.

inſtit. moral. p.1. lib.13. cap.13. quæſt.7. prope fin. plures alios refert, & ſequitur Sanch, *de matrimon. lib. 7. diſp.41. num.1.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.1. cap.3. num.74.*

6 Unde, quia poſſibile fuit Epiſcopis nedum uxorem, ſed etiam filios habere ante Epiſcopatum, quæſtio hinc oritur non contemnenda, utrum filios habens poſſit in Epiſcopum promoveri? Pro parte affirmativâ eſt text. *in cap.1. de teſtam.* ibi, *mirum, cap. ſi ſit manifeſte, verſ. fortaſſis, 12. quæſt.2.* ubi gloſſ. *verbum filios, cap. Epiſcopus qui filios, 12. quæſt.1.* noſter Apoſtolus in prædictis verbis, & in ſequentibus, ibi, *filios habentem*: & refertur *in cap.1. in princip. 26. diſt.*

7 † Idque pleriſque conſtat exemplis, patet in Divo Petro, qui uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.

8 † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex uxore legitima, ut videre licet apud Platinam *in ipſius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipſum legitur: & cùm hac ſententia tranſire Doctores communiter poſt Hoſt. fatetur Abb. *in dict. c.1. n.1.* affirmat communem eſſe & uſu receptam Navar. *de ſpoliis clericorum §.19. n.2.* ubi teſtatur ſe plures vidiſſe Epiſcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apoſtolica, nulla facta de filiis mentione, neque aliqua ſuper eo habita diſpenſatione.

9 Obſtant tamen text. *in cap. prim. 28. diſt.* ubi cavetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit, ad Epiſcopatum eligatur: melior text. *in cap. de Syracuſanæ, 28. diſt.* qui habentem filios & uxorem ad Epiſcopatus Ordinem promoveri prohibet, *cap. Catinenſis, 61. diſt.* ibi, *qui nec uxorem habeat, neque filios* & ibi, *neque crimen aliquod*, *Auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis, in princip. collat. 9.* ad quem ſe refert *dict. cap. de Syracuſanæ*, ibi, *principalis conſtitutio.* Deinde obſtat, quod etſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine ſatis inordinatum videtur, illos ad Epiſcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, utplurimùm & cupiditate, & avaritia miſerè detinentur: hi ſunt Clerici, & Epiſcopi erga filios, & nepotes, *gloſ. ult. in cap. pervenit, 1. quæſt.3.* Peret. *ad Extravag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis**, *verb. ac de rebus, & bonis,*
10 *num.64.* expendit Nav. *dict. n.2.* † nam paternus amor omnem alium vincit, *l. ult. C. de curatore furioſi, l. iſti quidem, §. fin. ff. quod metus cauſa*, notatur *in cap. afferte, de præſumpt.* Mex. *in tract. taxæ pan. concluſ. 1. n.58. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ. 590. n. 3.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis convent. tom.2. lib.21. tit.10. num.21.* Flamin. *de confident. q.20. n.44.* Gutier. *de tutel. p.1. c.8. n.9.*

11 Unde multa mala parentibus obveniunt propter filiorum peccata, & laxatam vivendi normam; prout Eli ob ſuos filios in viis Domini non ambulantes privatus fuit Sacerdotio, *1. Reg. cap.2.* Inde etiam probabile reſultat periculum, quod bona per uxorem, filios, nepotes, & cæteros temerè diſſipabuntur, ut ſatis inſinuat *dict. cap. de Syracuſanæ*, ibi, *per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia.* Ulterius offenditur finis prætenſus à Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reform. c.1 in princip. & in Extravag.* Pii V. adverſus illegitimos, *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala ſequantur, omnino affirmandum eſt, nequaquam fore eligendos, eo maximè cùm omninò oporteat, non ſolùm ad inferiora beneficia, ſed multò magis ad Epiſcopatus, juxta *reg. cap. cum in cunctis 7. de elect. cap. grave 29. de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem ſequuntur Innocent. *in dict. cap.1. de teſtam.* & *ibi* Abb. *n.2.* Nav. *d. loco*, ubi affirmat hanc partem eſſe magis conſonam Juri; & ideò hodie attento Jure communi, tales non eſſe promovendos affirmat gloſ. *verb. parvulam, in dict. cap. priuſquam.*

12 Verùm licet hæc ultima ſententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hoſtienſis opinionem etiam attento Jure communi, uti veriorem ſequimur. Ad primam enim ex *dict. cap. prius*, facilè reſpondetur text. non agere de habente uxorem, ſed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diverſum eſt à caſtitate conjugali. Ad ſecundum ex *dict. cap. de Syracuſanæ*, reſpondetur text. illum quoad intentum nihil de novo ſtatuiſſe, ſed retuliſſe ſe ad Imperialem Conſtitutionem, de qua in *dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Epiſcopatum, juxta *reg. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10. de conſtit. cap. ult. de rebus Eccleſiæ*, cum ſimilibus; deinde, ſi rectè advertas, Juſtinianus ibi abſolutè non prohibuit talium promotionem, ſed ſolummodò quando promovendus uxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò ſi unicam, & primam, ut patet *ibidem in verſ. Sed etſi prius.* Ad tertium ex *dict. cap. Catinenſis, cum gloſ. pen. ibidem*, text. procedere propter præſumptionem, quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & ut ceſſet labor faciendi inventarium, de quo *in dict. cap. de Syracuſana*; & tandem, quia datis paribus terminis, ad bene eſſe, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus eſt ad munus injunctum exequendum. Ad ultimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quod etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Epiſcopos promoveri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento Jure communi; fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos: affirmamus tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

GLOS. V.

Sobrium.

SUMMARIUM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcopatûs ornamenta.*
2 *Ventris ingluvies facilè provocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam juvat ſobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione diſtentus.*
6 *Podagræ ob ſatietatem, ac aucta edulia hoc tempore naſcuntur.*
7 *Convivia potatorum, & comeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.*
8 *Jejunii utilitates referuntur.*
9 *Jejunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Salvator noſter convivia adiit, ut exemplo ſuo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illa eſca ſint adducenda? oſtenditur.*
13 *Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Auguſtinus quanti temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini uſum admiſit.*
16 *Sanctus Amandus cum pane hordeaco, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.*
17 *Sanctus Joannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere.*
18 *Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu uſi fuere.*

INTER

1 INTER Epiſcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia, ut ait S.Thom. 2.2. *quæſt.*189. *art.*4. Epiſcopis, & aliis Eccleſiæ miniſtris, qui mente devota debent ſpiritualibus officiis inſiſtere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpiritualiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſervari pudicitia, *c. Eccleſiæ*, 35. 2 *diſt.* † ventris enim ingluvies facilè provocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſolvit, ut dicit D. Hieronym. *in epiſt. ad Amandum. Epiſcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr, *& Dei miniſtri non debent comeſſationibus, & vinolentiis incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnem cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, ut juxta Apoſt. *ſobrii ſitis, & parati ad ſervitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccleſ.*37. *Noli avidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcam.* Et Apoſtol. 1. *ad Corinth.*6. *Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem & hunc, & hos deſtruet.* Et *ad Roman.* 14. *Regnum Dei non eſt eſca, & potus.* Et 1. *ad Corinth.* 8. *Eſca nos non commendat Deo.* Et *ad Hebr.*13. *Optimum eſt gratia ſtabilire cor, non eſcis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula pernicioſius*, ait S.Chryſoſtom. *homil.*44. *in Joan. nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit ut quicquam perſpiciat.* Et *homil.*58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores.* Hinc S. Hieron. *epiſt.* 10. quæ eſt ad Furiam, *de viduitate ſervanda. Non Æthnei ignes, non Vulcania tellus, non Veſuvius, & Olympus tantis ardoribus æſtuant, ut juveniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S.Ambroſ. *lib.*1. *de pœnit. cap.*14. *Paſcitur*, inquit, *libido conviviis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate inflammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit, B.Alcuin. *Noë quippe prius bibiſſe refertur, deinde femora ſua nudaſſe.* Geneſ.9.21. *Bibenſque vinum inebriatus eſt, & nudatus in tabernaculo ſuo.* Ab hoc ordine colligit hic author ſatietatem ad libidinem viam eſſe; ſic ille ſcribit *interrogat.* 137. *Cur nudatio femorum poſt ebrietatem ſecuta eſt?* Reſpondet, *quia ſæpius ſatietatem libido ſubſequitur*: & S.Nilus *orat.*2. *de luxuria*, ait: *Pudicitia parit temperantiam, quia ipſa mater eſt pudicitiæ.* Nam, ut ait Cicero *lib.*1. *offic. Victus, cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam ſi conſiderare volumus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligimus quàm ſit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter vivere, quamque honeſtum parcè, continenter, ſeverè. Philo *lib. de Sacerdotum honoribus*, ita ait: *Venter porrò nil aliud eſt, quàm præſepe brutæ concupiſcentiæ, quæ potationibus rigatur, & ingluvie.* Ne belluis, brutiſque pares ſimus, ore uti debemus Dei laudibus celebrandis potiùs, quàm cibis glutiendis: ſcitè Tertullian. *de reſurrectione carnis cap.*6. ſic dicit: *Accepiſti homo os ad vorandum, atque potandum, cur non potius ad eloquendum, ut à cæteris animalibus diſtes? cur non potius ad prædicandum Deo? ut etiam hominibus antiſtes.*

3 *Venter pinguis*, ut Hieron. ait *epiſt.*2. *ad Nepotian. cap.* 14. *craſſum ſenſum generat, & non gignit mentem tenuem; cùm Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat, & tenuis*: atque ideò edacitatis vitio obnoxii Sacerdotes ungi non debent, *c. non liceat*, 44. *diſt. Anima ſicca*, dicebat Heraclitus, *ſapientiſſima.* Et Clemens Alexand. *lib.*2. *Pædag. Jubar eſt*, inquit, *anima ſicca ſapientiſſimum, & perſpicax.* Unde S.Hieron. *lib.*2. *adverſus Jovinian. c.*7. ſic dicit: *Quod ſi quis exiſtimat, & abundantia ciborum, potionumque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientiæ, hoc eſt, & verſari in deliciis, & deliciarum vitiis non teneri, ſe ipſum decipit.* Et c.7. *Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi de menſæ abundantia cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cibo expletur naturæ neceſſitas. Nihil enim*, ait S. Joan. Chryſoſt. *homil.*29. *in epiſtol. ad Hebræos*, & habetur *can.* 28. *de conſecr. diſt.*5. *ſic jucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus; nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat*, † *ſicut moderata refectio:* 4 *ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat.* Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali; exceſſus verò ciborum conſumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & demùm morte crudeli conſumit. Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſum, & inutile faciamus, neque ei vitia inferamus, &c.

5 Quare Galenus 1. *Aphoriſm.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita, & ars ſagina eſt, nec vivere poſſe dicit, nec ſanos eſſe, animaſque eorum ita nimio ſanguine, & dapibus quaſi luto involutas, nihil tenue, nihil cœleſte, ſed ſemper de carnibus, & victu, & ventris ingluvie cogitare, *cap. ne tales, de conſecr. diſt.*5. Et Cicero *in* 5. *Tuſcul.* ſcribit fieri non poſſe, ut mente quis, & ratione rectè utatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo, ac potione diſtentus. Qui ægrotat, ait S.Hieronym. non aliter recipit ſanitatem, niſi tenui cibo, & caſtigato victu, quæ λεπτοδιαιτία dicitur: quibus ergo cibis recipitur ſanitas, his & ſervari poteſt, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Joan. Chryſoſt. *hom.*49. *in* 1. *Corinth. Non menti*, inquit, *ſed ipſi corpori inimica, & infenſa eſt voluptas, ex forti debile reddit, è ſolido enervatum, morbidum è ſano, tenue ex compacto, ex florente, & formoſo deforme, olidum ex fragranti, ex utili inutile, ex mundo, & puro impurum, ex abſoluto doloribus undique differtum, ex recenti vetus, ex robuſto flaccidum, ex celeri tardum, & ex ſano languens, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata menſa, & victus ſimplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimùm juvant. Quæ quum videmus, fratres, quid non voluptates, pernicioſaque convivia vitamus, & ſimplicem potius proſequimur victum? ut corpore ſimul, & animo rectè comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur. A ventris ingluvie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S.Nilus *orat.*6. *de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationemque obrui aſſerit ſanctus Auguſtinus *epiſtol.*86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem eſſe, qui ventri indulget, affirmat B.Ambroſ. *lib.*6. *hexaem. cap.*3. & Petrus Bleſenſis *epiſt.*85.

6 Quotidiano experimento probatur potus ſatietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, ita ut dilectio edendi etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati. S.Leo Papa *ſerm.*8. *de jejunio decimi menſis.* Frequentes igitur podagræ hanc ob cauſam hac noſtra tempeſtate maximè vigent, ut Galeni etiam tempore accidiſſe legitur *Aphor.*6. *comm.*18. ubi ſic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagrâ laborabant propter vitæ moderantiam, noſtris verò temporibus uſque adeò auctis edulis, ut nihil eis addi poſſe videatur, infinita eſt podagrarum multitudo, cùm nonnulli ſint, qui nec exercentur quidem, ſed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis utantur immoderatè. Legimus quoſdam*, ait S. Hieronym. *lib.*2. *in Jovin. cap.*8. *morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos convaluiſſe; caruerunt enim ſo-*

ſolicitudine

licitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occaſio amittendæ ſobrietatis fugienda, ut ſunt convivia, & cætera, ubi ſolùm comeſſationibus, & potationibus inſervitur. Nam, ut ait Sapiens 23. *Proverb.* 7 † *Noli eſſe in conviviis potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt.* Et S. Hieron. *epiſtol. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum cap. 15.* *Convivia*, inquit ille, *tibi vitanda ſunt.* Et S. Ambroſ. *lib. 1. offic. cap. 20. Convenire Eccleſiaſticis*, ait, *& maximè miniſtrorum officiis arbitror declinare extraneorum convivia, vel ut ipſi hoſpitales ſint peregrinantibus, vel ne ea cautione nullus ſit opprobriis locus.* Convivia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Subrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbiæ: ſubrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius eſt domus tuæ ſemel excuſeris neceſſitati ſatisfaciendo, quàm alienæ frequenter, & ut ipſe ſobrius ſurgas: tamen ex aliena inſolentia condemnari non debet præſentia tua. Et refert Poſſid. *in vita S. Auguſtini*, cum in patria ſua petitum ad convivium nunquam ire voluiſſe, ne per frequentiam in patriæ conviviis conſtitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon. lib. 2. cap. 4. num. 48. & 49.* quod clerici in conviviis debent ſe oſtendere honeſtos, ſobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & ſobrietatem Sancti Patres jejunium corpori pariter atque animo ſalutare pronuntiarunt. Audi S. Athanaſ. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat jejunium: morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, dæmones fugat, malaſque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit.* Et S. Ambroſ. *lib. de Helia & jejunio, cap. 8. Quid eſt jejunium, niſi ſubſtantia & imago cæleſtis, continentiæ magiſterium, pudicitiæ diſciplina, humilitas mentis, caſtigatio carnis, forma ſobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miſerationis expenſa, lenitatis inſtitutio, charitatis illecebra, ſenectutis gratia, cuſtodia juventutis? Jejunium denique eſt infirmitatis alleviamentum, alimentum ſalutis.* Hæc Ambroſ. Principalis ergo jejunii fructus eſt, quod temperantia corporis ſanitatem vel conſervet, vel recuperet, illudque ſanius efficiat, ut probant Medici, qui ægris ſtatim jejunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutiſſimè vixerunt, qui ſeveriſſimè etiam jejunarunt, ut SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romualdus, & alii. Unde à veritate alienum eſt dicere 9 † hominem per jejunium debilem reddi, quia ut ait S. Leo, Samſon ita fortis à Deo eſt factus, quandoquidem multis jejuniis ejus mater macerabat corpus: è contra argutè Diogenes ventrem vitæ Carybdim appellat, cujus nimia ingurgitatione nihil eſt animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magiſque pudorem confundat, nihil quod ſtoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem*, inquit, *diſtentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium ſequitur: pro membrorum ordine ordo vitiorum eſt.* Caſtra jejunia eſſe, in quibus contra hoſtium inſidias ſtamus, & contra Satanam pugnamus, aſſerit S. Ambroſ. *ſerm. 25. Caſtra nobis ſunt noſtra jejunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique ſtationes vocantur, quòd ſtantes, & commorantes in eis inimicos inſidiantes repellamus. Caſtra planè ſunt jejunia Chriſtianis, à quibus ſi quis aberraverit, à ſpirituali Pharaone inſidiatur, aut peccatorum ſollicitudine devoratur.* Chriſti caſtra jejunium appellat S. Petrus Chryſologus *ſerm. 12.* Deique arcem. *Jejunium, Fratres, ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra, murum ſpiritus, vexillum Fidei, caſtitatis ſignum, ſanctitatis trophæum. Hoc Adam ſervavit in Paradiſo, quem inde detraxit gula: hoc in arca cuſtodivit mundum, quem ebrietas Noë demerſit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatem inceſti eſt adustus incendio.* Scitè Hiperitius *lib. 4. Apoph. Anachor. Siccatum jejunio corpus Monachi animam de profundo elevat, & ſiccat fiſtulas delectationum jejunium Monachi.*

10 Oportet igitur moderatis epulis contentos eſſe Sacerdotes, ut admonet Eutych. Papa *Concilii Carthaginenſ. cap. 15.* ut aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S. Clemente *in Apoſtol. conſtit. lib. 8. c. 50. Cum ſitis Presbyteri, & Diaconi Chriſti, ſobrii eſſe debetis, & privatim, & cum aliis, ut poſſitis intemperantes coercere.* Liberator enim noſter Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, idcirco convivia adiit, ut verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non ut ſeipſum paſceret; qui ut modeſtiam victus præſcriberet, & ipſe continuis quadraginta diebus nihil guſtavit, *Matt. 4. Sumite cibum, aut potum*, ut ait Apoſtol. *1. ad Cor. 10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S. Baſil. *interrog. 196. in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, & ſimul reſpondet: Nimirum 11 † quando divinorum beneficiorum erga ſe memoriam conſervat, ejuſmodi animi affectionem retinet, quæ ex compoſitione etiam corporis declaretur, ut ne tanquam ſecurus omnino manducet, ſed ut qui inſpectorem habeat Deum. Et quando in ſumendo cibo illud ſibi propoſitum habet, ut non tanquam ventris mancipium propter voluptatem manducet, ſed tanquam operarius Dei, ut in operibus quæ ſunt ex mandato Chriſti, exequendis eſſe firmior poſſit. Unde Proſp. *lib. 2. de vita contemplativa, cap. 17. de abſtinentia*, ita dicit: *Quiſquis ſine cibo potus vini percipitur, non ſuſtentanda natura, ſed luxuriæ cauſa ſumitur.* Verum abſtinentiam inſtar cytharæ temperandam docet Gregor. *lib. 20. moral. cap. 31. Penſandum*, inquit, *eſt quod chorda in cythara ſi minus tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat; ſic virtus abſtinentiæ, aut omnino nulla eſt, ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet: aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit pluſquam valet.*

12 Vos, ô Præſules, ſi ſanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilii Carthagin. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 1.* his verbis: *Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, &c. Menſa Epiſcopi*, ait quidam modernus, *frugalis ſit & temperata, quam illi accedens de more pii benedicat, & in qua nihil præter primam eſcam, & unum cibum jurulentum, & duo fructuum genera, vel ad ſummum alterum obſonii ſimplicis ferculum apponatur; placenta, eſcæ nimis lautè conditæ, & varia vinorum genera amoveantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus jocis, & hujuſmodi longè inde remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium Largitori Deo gratiæ ſupplices reddantur.* Quæ tamen Conciliaris diſpoſitio non tollit, quin Epiſcopus poſſit aliis & diverſis uti ferculis, ſi Epiſcopatus redditus ſufficientes ſint, ut advertit Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 5. à num. 29.* & præcipuè *num. 31.* & decidit Anchar. *Clem. ad noſtram, num. 11. de cenſib.* quod Epiſcopi non debent cogi veſci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, ut Religioſi, ſed in hoc caſu præcipuè quantitas redituum, & Epiſcopi qualitas debet conſiderari, ut dicit Selv. *de benef. p. 1. quæſt. 5. num. 176.*

Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes

cam

tam ſimplici cibo pellebant inediam, *Matth.12.Marci 2. Lucæ 6.* Cùm numero duodecim eſſent, nihil aliud quàm quinque panes hordeaceos, duoſque piſces habuere in deſerto, *Joan.16.Matt.14.* quibus Dominus quinque millium turbam pavit. Iterum nihil omnino præterquam ſeptem panes, & pauculos piſciculos, quando quatuor millia virorum ſatiata ſunt, *Matth. 15. Marc.8.* Rurſum transfretantes obliti ſunt panes ſecum ferre, *Matth.16.* adeò non erat ipſorum animus in patinis, ſed in doctrina, & exemplo Chriſti, ut cibariorum curam non haberent, quin & ſæpe ita obruebantur, ut nec reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.16.* ait Apoſtolis Jeſus: *Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillùm*; erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ ſtudium in Beato Auguſtino fuerit, locuples ipſe teſtis eſt *lib. 10. confeſſ. cap.31. Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo, & bibendo, & ſuavis eſt mihi iſta neceſſitas, & adverſus iſtam ſuavitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero in jejuniis, ſæpius in ſervitutem redigens corpus meũ. Hoc me docuiſti, ut quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam, ſed in ipſo tranſitu inſidiatur mihi laqueus concupiſcentiæ, ipſe enim tranſitus voluptas eſt. Et cum ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi, adjungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa jucunditas, & plerumque præire conatur, ut ejus cauſa fiat quod ſalutis cauſa me facere vel dico, vel volo. Nec idem modus utriuſque eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpe incertum fit, utrũ adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat. Ad hoc incertum hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere, quid ſatis ſit moderationi valetudinis, ut obtentu ſalutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie reſiſtere, & invoco dexteram tuam ad ſalutem meam; conforta me ut poſſim: da quod jubes, & jube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, ut eſt in ejus vita apud Surium *tom.1.* nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini uſum admiſit, veritus ne infirmitati blandiens ſemel intermiſſum vitæ rigorem ſanus poſtea repetere nollet ſuperatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini ſepulchrum quindecim annos manſit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui poſtea Trajectenſis Epiſcopus creatus abſtinentiam non minuit, ſed auxit. Surius *tom.1. in ejus vita.*

17 S. Joannes Chryſoſtom. uno tantum ferculo hordei quotidie veſcebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Baſil. contentus erat pane, & aqua. Ambroſius ſingulis diebus jejunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuarienſis, quamvis primùm delicatis cibis uteretur, poſtea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidie ſecretò diſcumbere faciebat.

18 Tenuiſſimo item victu uſi ſunt antiqui Eremitæ, & teſtatur D. Hieron. ſe in ea eremi parte, quæ juxta Syriam Saracenis jungitur, vidiſſe Monachos, de quibus unus per triginta annos clauſus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in ciſterna veteri, quam gentili ſermone Syri *cubam* vocant, quinque caricis, id eſt aridis ficubus, per ſingulos dies ſuſtentabatur. Et idem Hieron. *in vita D. Pauli Eremitæ*, aſſerit illum in orationibus, & ſolitudine duxiſſe vitam, cibum, & veſtimentum ei palma præbente. Et in vita S. Hilarionis ejus miram abſtinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum hiſtoria, cap.51: Vidimus*, inquit, *alium quoque ſenem in ſolitudine Antinoy, quæ eſt Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos: multa ſigna quotidie peragebat, nec ceſſabat mederi ægrotantibus. Comedebat in ſenectute tres uncias panis, tres oleas veſpere. In juventute autem ſemel comedebat in hebdomada.* Et c.68. *Evagrius Diaconus Angeli monitu in ſolitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in ſolitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non uvam, non lavacrum, non carnem, non panem, non vinum, neque omninò aliquid ex iis, quæ per ignem tranſeunt, præter quædam olera cruda, & modicum aquæ. Poſt autem ſextumdecimum hujus inſtituti annum, propter corporis & ſtomachi imbecillitatem, ad biennium, quo migravit ad Chriſtum, non niſi ptiſanam, id eſt coctum hordeum, vel legumina ſumpſit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ auſteritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym. *lib. 2. adverſus Jovinianum, cap.9.* Et multa de temperantia tradunt Guilielm. Alotus *in ſuo theſauro, verb. temperãtia*, Joan. Suarez Epiſc. Conimbricenſis *in Matthæ.14.tract.1.* Didac. Stella *enarrat. in c.6. Lucæ.* Ludov. de la Puente *in lib. inſcripto Hiſpanico idiomate, Guia ſpiritual, tract. 4. c.15.§.3.* Leſſ. *de juſtit. lib.4. c.1.n.1. cum ſequent.* Joan. Gagnæ. *in epiſt. ad Galat.c.5. & ad Rom.c.14.* Bernardin. Roſignol. *de diſciplina Chriſtianæ perfectionis, lib.5. c.33. per totum.*

13 Vocem illam, *ſobrium*, de qua in textu, monet Hieronym. ambiguam eſſe, & ſignificare non ſolùm ſobriũ, quo ſenſu eam ſuprà explicavimus, ſed etiam vigilantem. Sic Chryſoſt. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit, hoc eſt, clariſſima mentis acie præditum, innumeroſque habentem omni ex parte oculos, quibus acutiſſimè cuncta proſpiciat; ſunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, puta concupiſcentiæ, quotidiana cura, rerumque perturbatio, & plurima id genus undique imminent. Vigilantem igitur eſſe neceſſe eſt illum qui non tantùm ſui curam habet, verùm etiam aliorum. Decet eſſe pervigilem eum, qui ejuſmodi eſt, ac ſpiritu vivere, & affectus ſui flammam operibus ipſis oſtendere, ducemque omnes ſolicitudine, atque induſtria ſuperare, ut die, noctuque exercitum, & caſtra perluſtret, laboret, & ſui officii munus diligentiſſimè impleat, atque omnium curam, & ſolicitudinem gerat.* Cum Chryſoſtomo ſentiunt Theodoretus, reliquique Græci, ille enim vigilantem explicat, qui poſſit conſiderare quid agendum ſit, Theophylactus perſpicacem, quique ſuis rebus attentus ſit, nulliſque hujus ſæculi curis addictus.

GLOS. VI.

Prudentem.

SUMMARIUM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatiſſam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non exiſtente, nulla eſt virtus.*
3 *Epiſcopus debet eſſe tantæ eruditionis, ut omnes motus, & greſſus, & univerſa opera ejus ſint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
5 *Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens verò, qui alterius judicio rem percipit.*
6 *Prudentes ſicut ſerpentes, quare Prælati requirantur, oſtenditur.*
7 *Propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur quis ab Epiſcopatu.*
8 *Ad Sacerdotium Summum Eccleſiæ aſpirare nullus præſumat, qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non ſit imbutus.*
9 *Prudentia eſt in Epiſcopo, ut non ſit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Epiſcopo eſt, ut in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum.*
10 *Conſilio, & alieno judicio in arduis ſemper procedendum.*

12 *Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Epiſcopi eſt in malignorum calumniis patiens eſſe.*
14 *Epiſcopus adverſitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum & ſpiritualium.*
16 *Vigilantia & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficiis, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus requiritur.*
17 *Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat.*

1 PRUDENTIA, quam Divus Bernardus virtutum Abbatiſſam non incommodè nuncupavit, adeò curam publicam gerentibus neceſſaria eſt, ut hanc unam Salomon (optione ſibi à Deo data petendi quod vellet) popoſcerit, qua populum ſibi commiſſum regere, & in officio continere poſſet. Quæ ſanè ejus petitio ita Deo placuit, ut non ſolùm quam petivit prudentiam, ſed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatiſſimè fuerit impertitus. Eſt enim hæc virtus adeò Principibus neceſſaria, ut eadem in libris Sapientiæ, *Proverb.* 8. de ſe ipſa teſtetur, *Reges omnes per ſe unam regium principatum tenere, & legum conditores juſta decernere.* Ipſius numinè Principes imperare, & qui authoritate plurimùm valent, juſtitiæ moderationem tenere. Et haud multò poſt virtutis hujus vim idem Salomon per ejuſdem prudentiæ perſonam ita exaggerat Proverb. 1. *Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit.* Et rurſùs Proverb. 17. *Servus ſapiens dominabitur filiis ſtultis, & inter fratres hæreditatem dividet.* Cumque filius natura ſuperior ſit, & ſervus inferior, adeò tamen potens eſt ſapientia, ut ex ſervo non modò liberum, ſed etiam liberis ſuperiorem faciat. Hinc Ariſtot. *lib. 3. Politicor. c. 3.* ait prudentiam eſſe virtutem propriam ejus, qui cæteris præeſt.

2 *Nulla eſt virtus*, inquit Modernus quidam, *prudentia non exiſtente.* Et Cicero *lib. 1. Tuſcul quæſt. Nihil eſt hominis prudentiâ dulcius.* Et Caſſiodor. *epiſtol. lib. 6. epiſt. 10. Sola eſt prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter invenitur.* Hinc Salom. *Proverb.* 16. aſſerit: *Acquire prudentiam, quia pretioſior eſt argento:* & *cap. 7. Prudentiam voca ad animam tuam:* & *cap. 9. Ambulate per vias prudentiæ.* Quamobrem meritò D. Gregorius *in paſtorali*, adverſùs eos, qui tantæ hujus virtutis præſidio deſtituti Paſtoris officium invadunt, clamat dicens: *Nulla res doceri præſumitur, niſi intenta priùs meditatione diſcatur.* Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium qua temeritate ſuſcipitur, quando ars artium eſt regimen animarum? Quid ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi quod à Domino dictum eſt, *Matth. 16. Cæci ſunt, & duces cæcorum; cæcus autem ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foveam cadunt?* Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Eſai. 29.* comminatur, dicens: *Ecce ego addam, ut admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & ſtupendo:* peribit enim ſapientia à ſapientibus, & intellectus prudentum abſcondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclarè poteris adminiſtrare, etiamſi omnibus aliis virtutibus inſtructus ſis? Hæc enim virtus ubique in litteris ſanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior eſt ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quàm quæcunque ſive potentia, ſive fortitudo hujuſmodi conſilio deſtituta. Unde ſcriptum eſt *Proverb. 21. Civitatem fortium aſcendit ſapiens, deſtruxitque robur fiduciæ ejus.*

3 Sit igitur Epiſcopus tantæ eruditionis, ut omnes motus, & greſſus, & univerſa opera ejus notabilia ſint: veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, atque ornatu, ut quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina ſit populorũ. Paſtor ſit in tranquillitate omnia diſponens, in omnibus viis ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epiſcopus ſit temperans, & non ſuperbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, regentis quoque authoritate dignus, & plenus. Prudens exiſtat † Prælatus (inquit Modernus quidam) 4 *ita ut arte quadam omnibus omnia fiat, ut loquacioribus frequentiores turbas, & conventibus hominum taciturnis ſollicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus triſtem vultum, triſtioribus alacriorem oſtendat? Levibus & vagabundis ne quid pro arbitrio aliquid concedat, ſolidis & conſtantibus ne deneget, induſtriis & laborioſis ut remiſſionem ſæpiùs det, & relaxationem; ſegnes, & ignavos ut ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluvioſos ut lautioribus menſis nunquam admoveat, frugales & ſobrios ne repellat: officioſis, quietis, manſuetis, ut multa quæ vel ad veſcendum, vel amiciendum, vel conſervandum pertinent, largiore manu permittat. Ita prudens debet eſſe Prælatus, ut ſit auſterus ſine triſtitia, comis ſine ſcurrilitate, ſeverus cum jucunditate, jucundus cum ſeveritate: iraſcatur, ſed modicè: objurget, ſed non contumelioſè: corrigat, ſed non acerbè: diſſimulet interdum, ſed cautus: laudet etiam, ſed non profuſius: blandiatur quoque, ſed gravius: remittat, ſed non licentiùs.*

5 Vnde *in cap. qui Epiſcopus, 23. diſt.* ſic legitur: *Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi pervigil, ſi ſemper ſuis negotiis cautus.* Item *in princip. diſt. 36.* ibi: *Oportet ordinandum eſſe prudentem*, ubi D. Acunha, & citat Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 426.* Nav. *in cap. ſi quando, de reſcript. except. 11. n. 3.* Nam ultra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe, cùm ſcientia & ſapientia inter ſe differant ſecundùm Ariſtot. *de Anima. Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens verò, qui alterius judicio rem percepit.* Terent. *in Eunuch. Et prudens, & ſciens vivus vivenſque pereo:* cum adductis per Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 5. à princ. & c. 9.* † Prudens ideo debet eſſet Prælatus, quia ars 6 eſt artium regimen animarum. Unde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*, volens ut ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, ut nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent, atque vigilantiſſimi ſemper, ac circumſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit, circumſpiciens undequaque, ut à repentino, quo caſu offendi poſſet, malo ſalvus conſiſtat. 7 Nam † propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, ut habetur *in cap. Petrus, 39. diſt.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quem à vobis electum aſſeritis, omnino, ut dicitur, ſimplex eſt, & inutilis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca utilitate, & cautela ſciat eſſe ſollicitus: ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus Scripturarum cautus, & acutus.* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.*

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non eſt imbutus, & temporum approbatione divinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, ut ait Zozimus Papa *in epiſt. ad Eſichium Epiſcopum*, relatus *in c. 2. 35. diſt.* Unde David 2. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſequutus eſt, Hinc etiam Salomon *Eccleſ. 3. Priùs*, ait, *tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi;* quia veritas priùs tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus 2. *Paralip. 1.* priùs ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit

eum ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper Regna.* Et Salvator noſter ipſe Dominus Jeſus *Lucæ* 2. priùs in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit; quia priùs quiſque diſcere, & poſteà prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sic etiam poſt Reſurrectionem priùs illis ſenſum aperuit, & Scripturas explanavit, & poſteà dixit eis: *Euntes in univerſum mundum*, &c. Unde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demùm turbis appoſuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſavit.

9 *Primò* ex prudentia promanat, ut Epiſcopus non ſit facilis ad credendum; nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria eſt unum, quod primo loco cavendum eſt, ut ait Divus Bernardus *ad Eugenium lib. de conſiderat. c.* 13. his verbis: *Eſt, ò Eugeni, unum vitium, cujus ſi te ſenſeris immunem, inter omnes, quos novi, ex his qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me judice, ſolitarius! hoc eſt, facilitas credulitatis; cujus callidiſſimæ vulpeculæ magnorum neminem comperi ſatis caviſſe verſutias, ex qua ipſiſmet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentium frequens addictio, inde præjudicia in abſentes*, &c. Joannes *in Extravag. Divinis, de pœnis*, ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

10 *Secundò* ex eadem prudentia fluit, quod Epiſcopus in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandum ſpatio, diu multumque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare, juxta Sapientis dictum, *Prov.* 4. *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos*: & *Proverb.* 93. *Qui feſtinus eſt pedibus, offendit*, & docet noſter Apoſtolus *ad Timoth.* 1 *c.* 5. *Nemini citò manum imponas, ne communices peccatis alienis.*

11 *Tertiò* ex eadem prudentia provenit, ut Epiſcopus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat, juxta illud *Proverb.* 22. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui. Eccleſ.* 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis, & ibidem: Ante omnem actum conſilium præcedat te*, & Tobias conſuluit filio ſuo, ut ſemper conſilium à ſapiente requirat, *Tob. cap.* 2. *Qui agunt*, dicit Sapiens *Prov.* 3. *cum conſilio, reguntur ſapientia.* Et Horat. *lib.* 3. *carm. od.* 4.

Vis conſilii expers mole ruit ſua.

Et S. Bernardus, *non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & judicio. Qui de ſua unius ſententia omnia gerit*, ait Livius, *ſuperbum hunc judicabo magis, quàm ſapientem.* Et alibi: *Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, extremi eſt ingenii.* Nemo adeò ſapiens, qui aliorum conſiliis non indigeat, nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam monita demittere ſe non debeat; incipit eſſe minimus, qui inferiorum conſilia minimè quærit, ut ſcitè Symmachus *lib.* 4. *epiſt.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4. *omnem actionem conſilium anteeat, inconſulta enim rerum tractatio haud ſatis tuta eſt.* Attende tamen à falſis Prophetis, id eſt conſultoribus, quorum conſilia, ut ait idem Bernardus, Deo non ſunt odorifera: cautè igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxii ſunt.

12 *Quartò* ex eadem prudentia enaſcitur, ut Epiſcopus in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus; nam Chriſtus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, ut dicat, Joan. 21. *Si diligis me, paſce oves meas*, hoc eſt in quo mihi ſummè placere potes, ſi eos qui me offenderunt, mihi reconcilies; ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere, quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Nam unicus finis, unicus ſcopus, unica conſolatio, unicum refrigerium paſtoralis officii eſt adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apoſt. *ad Philipp.* 5. vocabat converſos à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium levamen. Mens mea ſolida eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò contorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccant, nobis demonſtrat Chryſoſt. *homil.* 3. *in Acta*, his verbis: *Quando aliquos veſtrùm peccare contingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore exanimatis, niſi attonitus, ita ut etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum; nam quæ ſpes mihi, ſi vos non profeciatis.*

13 *Quintò* ex eadem prudentia manat, ut in calumniis malignantium ſit patiens: non enim arbitretur Prælatus, quantacumque polleat ſanctitate, poſſe ſe omnino evadere invidias, detractiones, & calumnias malignantium, ſed contemnat ſe à talibus contemni, nec extimeſcat eorum ſcandalum, quia in tali caſu Dominus dicit, Matth. 16. *Cæci ſunt, & duces cæcorum.* Quid mirum ſi omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Simeon, Lucæ 2. *Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur?* Et David, *Aſtiterunt Reges terræ*, &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi*: & Actuum ult. *De ſecta hac notum eſt nobis, quod ubique ei contradicitur.* Si igitur citra culpam tuam Apoſtolicos montes ſectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo dic cum David Pſalm. 118. *Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, tamen juſtificationes tuas non ſum oblitus.* Et Pſalm. 68. *Domine propter te ſuſtinui opprobrium, operuit confuſio faciem meam, extraneus factus ſum fratribus meis, &c.* Quare, *Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me*; id eſt, zelus acquirendi animas tibi me coëgit ad humilitatem Apoſtolicam ſectandam: Scio, Domine, quod non ex ore potentium, ſapientium, ac pompaticè incedentium, ſed ex ore infantium, & lactentium, id eſt ſimplicium, & contemptorum Apoſtolorum voluiſti ſapientiam tuam, ac gloriam perfectè manifeſtari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas doloſas tenderit, & non potius intentioni ſuæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inſerviet, neque hominibus utilis erit.

14 Nam † adverſitates, & tribulationes perpeti debet Epiſcopus. Unde Bernard. *ad Eugen. lib.* 2. *cap.* 5. *Agnoſce*, inquit, *hæreditatem tuam Chriſti Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. *ad Corinth.* 2. *cap.* 5. *Omnem tribulationem paſſi ſumus, foris pugnæ, intus timores.* Et ipſe Chriſtus Apoſtolis ſuis, quorum vices repræſentant Epiſcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, ſicut oves in medio luporum.* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter & quando* 2. *de accuſationibus*, dicit Prælatos non poſſe omnibus complacere, cùm ex officio ſuo non ſolùm arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nõnunquam verò ligare debeant; & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur, in quibus diffidendum non eſt, imò in labore, & ærumna, in fame, & ſiti laborandum, impendentes ſua, & ſeipſos pro animabus, quamvis dura fronte ſint, quia noſter Apoſt. 1. *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificavi, ſed *plus omnibus laboravi*, &c. Et nihil tam durum, quod duriori non cedat. Unde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. *Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes ſuas explet cum Propheta, *Mich.* 6. dicere poterit: *Popule meus quid tibi debui facere, & non*

feci? *Eget*, inquit Bernard. *ſerm. 10. ſuper Cant. paſtor eruditione, ſed multò magis unctione, quæ ſola docet de omnibus: eget vigore, & fervore; vigore quidem, ut cedat tribulationi, ſed pro juſtitia perſecutionem viriliter ſuſtineat; fervore autem, ut nullis rapiatur voluptatibus, nullis illecebris enervetur, jam non ſibi vivere ſtudens, ſed ei qui pro eo mortuus eſt. Cum infirmantibus infirmetur, uratur cum ſcandalizatis, fiat etiam (ſi oportet) Judæis Judæus, cum Job ſit frater draconum, & ſocius ſtruthionum: non timeat pro fratribus cum Moyſe deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema eſſe à Chriſto.*

15 *Sextò*, ex eadem prudentia fluit, ut Epiſcopus circa collationem beneficiorum, præcipuè curatorum, & ſpiritualium officiorum debitam adhibeat ſolicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum ſit tantùm diſpenſator, juxta illud noſtri Apoſt. 1. *ad Corinth. 4. Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei.* Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Thimoth. 5. Teſtificor coram Deo, & Chriſto* Jeſu, *& electis Angelis, ut hæc cuſtodias ſine præjudicio* (id eſt, ſine præcipitatione judicii) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id eſt, nihil agens præcipitanter) *manus citò nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum eſt. *Oſtende, Domine, quem elegeris*, &c. *Act. 1. Tu Domine noſti, quod in hac diſtributione ego prorſus nolo attendere ad carnem, & ſanguinem, ſed eligere miniſtrum tibi fidelem, & Medicum utilem animabus tuo ſanguine redemptis.* Animadverte Paſtor vigilantiſſime, quomodo *Lucæ* 6. pernoctavit Dominus in oratione, & manè elegit Apoſtolos. *Elige*, ut commendat Bernard. *ad Eugenium lib. 3. viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Aſſume potius cunctantes, & renuentes, quàm volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, non ſperent niſi à Domino: in cunctis bene morati, qui ſint in conſilio providi, in jubendo diſcreti, in diſponendo induſtrii, in agendo ſtrenui, in loquendo modeſti, in adverſitate ſecuri, in proſperitate devoti, in zelo ſobrii, in miſericordia non remiſſi, in otio non otioſi, in convivio non effuſi, in cura rei familiaris non anxii: qui quod verecundè excuſant, obſtinatiùs non recuſent: qui vulgus non ſpernant, ſed doceant: divites non palpent, ſed terreant: pauperes non gravent, ſed foveant: qui orandi officium revereantur, & in omni re plus fidant orationi, quàm ſuæ induſtriæ, vel labori: qui ſe amabiles præbeant, non verbo, ſed opere: ſe reverendos exhibeant, ſed actu, non faſtu; qui humiles cum humilibus, duros durè arguant, malignantes coërceant, reddant retributionem ſuperbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi ſe, vel ſuos ditare feſtinent.* 16 † Vigilantia, & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolùm in diſtribuendis beneficiis, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur, ut ex variis ſacrarum literarum locis clarè dignoſcimus. Nam in *Actibus Apoſtolorum* dicitur *cap. 20. Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Et paulò poſt: *Propter quod vigilate*, &c. Et Apoſt. noſter 2. *ad Timoth. 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, miniſterium tuum imple.* Et *ad Rom. 12.* poſtquam officia ſingulis Eccleſiæ gradibus convenientia enumeravit, Epiſcopo tribuit præ omnibus nominatim ſollicitudinem, dicens: *Qui præeſt ſolicitudine.* Et *ad Philipp. 2.* ait, quod Timotheus ſincera affectione ſolicitus erat pro illis. Et *ad Hebr. 13. Obedite præpoſitis veſtris, ipſi enim pervigilant pro animabus veſtris.*

Advertendum denique duxi, etiam ſæcularium negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm ſubditis ſuis non ſolùm ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare debeant, exemplo Chriſti qui turbas ſequentes non ſolùm verbo docebat, ſed etiam virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Ut autem Prælati hæc omnia plenè poſſint perficere, ſæcularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam, ut eorum cautelâ Eccleſiæ ſerventur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo miniſtrentur. Unde Gregor. ſcribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. epiſt. 40.* relatus *in c. Petrum, 29. diſt.* ſic ait: *Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino (ut dicitur) ſimplex eſt & nobis; quia talis hoc tempore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolùm de ſalute animarum, verùm etiam de extrinſeca ſubjectorum utilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus*, &c.

GLOS. VII.

Ornatum.

SUMMARIUM.

1 *Gravitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi, ut ſcilicet raro, & moderato greſſu incedat.*
2 *Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, ut non ſint veſtes inciſæ, aut diverſo colore.*
3 *Munditia adhibenda eſt, non odioſa, nec exquiſita nimis.*
4 *Veſtitus non debet eſſe affectatus, ſed naturalis, & ſimplex.*
5 *Religio non eſt in habitu, ſed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiam indicant.*
7 *Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter utrumque medium quoddam eſt capiendum.*
8 *Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere vel infelicium eſt, vel injuſtorum.*
9 *Epiſcopi ſupellex qualis eſſe debeat? oſtenditur.*
10 *Honor non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed gravitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur.*
11 *In veſtibus non eſt gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſervitorum, expedientius, & efficacius.*
13 *Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſæculi quàm ædificat.*
14 *Eccleſiæ auctoritas non conſiſtit in faſtu Prælati.*
15 *Honori reverentia debetur, non divitiis, & veſtibus.*
16 *Moyſes Iſraëlitici populi Princeps in veſtitu, veſtibuſque quotidianis nihil faſtus, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque privati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes ſine faſtu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe priùs fuerat.*
19 *Sanctus Auguſtinus uſus fuit frugali, & parca menſa.*
20 *Sanctus Baſilius victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus.*
21 *Sanctus Exuperius veſtitu moderato uſus fuit.*
22 *Temporum diverſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 1.

NON ſolùm Epiſcopus debet eſſe ornatus 1 in interioribus, quæ conſiſtunt in virtutibus, & vitæ ſanctimonia; unde inquit Hieronym. *ad Nepotianum*: Vis ſcire quales Deus quærat ornatus? habeto juſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius; hæc enim ornamenta tibi ſunt, & ſcuta. Sed etiam in exterioribus, quæ conſiſtunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus *alleg. 5.* & in inceſſu, & habitu, de quibus agemus in

1 præſenti. † In inceſſu debet eſſe gravitas, ut ſcilicet
raro & moderato greſſu incedat, ut ſic gravitate itineris
2 oſtendat gravitatem mentis. † In habitu debet eſſe
honeſtas, ut non ſint veſtes inciſæ, ut joculatorum, aut
diverſo colore, vel non aptæ religioni clericali, aut
fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus
3 ornet. Nam, ut ait Cicero *lib. 1. offic.* † *Adhibenda eſt
munditia non odioſa, neque exquiſita nimis, tantumque
fugiat agreſtem, & inurbanam negligentiam.* Eadem ratio
habenda eſt veſtitus, in quo, ſicut in pleriſque rebus,
mediocritas optima eſt: quæ mediocritas ſecundùm
4 S. Ambroſ. *lib. 1. offic. c. 19.* in eo poſita eſt, ut † veſtitus
non ſit affectatus, ſed naturalis, & ſimplex, neglectus
magis, quàm expetitus, ut honeſtati, vel neceſſitati
nihil accedat nitoris. Homines igitur Eccleſiaſtici
parum æſtimentur pudici, qui ſibi probro ſunt & ignominiæ.
Parem, ait S. Cyprian. *lib. de habitu Virginum,
ſe integritas in omnibus præſtet, nec bonum corporis cultus
infamet. Mundi pompis & deliciis jam tunc renunciavimus,
cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus. Ornamentorum,
ac veſtium inſignia, & lenocinia formarum
non niſi proſtitutis & impudicis fœminis congruunt. Et
nullarum ferè pretioſior cultus, quàm quarum pudor vilis
eſt. Nitens cutis,* ait S. Hier. *epiſt. 47. c. 3. ſordidam
oſtendit animam.* Et S. Bernardus *in apologia ad Guillelm.
Abbatem: Apoſtolus* (ait) *ita loquitur 1. ad Timoth. 9.
habentes victum & veſtitum, his contenti ſumus. Nobis
autem eſt pro victu ſatietas, nec veſtitum appetimus, ſed
ornatum. Quæritur ad induendum non quod vilius, ſed
quod ſubtilius invenitur: non quod repellat frigus, ſed
quod ſuperbire compellat: non denique, juxta regulam,
quod vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtius, imò
vanius oſtentari. Quivis de ſeculo, quantumlibet honoratus,
etiamſi Rex, etiamſi Imperator ille fuerit, non tamen
noſtra horrebit indumenta, ſi ſuo ſibi modo præparata
5 fuerint & aptata. Cæterùm † in habitu,* inquit, *non eſt
religio, ſed in corde: bene ex cordis theſauro ſine dubio
procedit quicquid foris apparet vitioſum. Vanum cor vanitatis
notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas interioris
6 vanitatis indicium eſt. † Mollia indumenta animi
mollitiem indicant. Non tanta curaretur corporis cultus,
niſi priùs neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus.*
Quod verò non ſolùm vanitatis, ſed etiam ſuperbiæ
ſit pretioſis indui veſtibus, collegit S. Greg. *tom. 4. in
Evangel.* dum ait: *Quod pro ſola inani gloria veſtimentum
pretioſius quæritur, res ipſa teſtatur; quia nemo vult
ibi pretioſis veſtibus indui, ubi ab aliis non poſſit videri.
Quò pertinet illud Socratis ad Xanthippem conjugem ſingulari
ſe veſte induentem, ut ad pompam ſpectandam prodiret,
dictum. Hanc,* inquit, *non ſpectandi cauſa, ſed
potius ut ſpecteris, habes,* ſicut habet Ælian. *in lib. de
varia hiſt.*

7 Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter utrumque medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit S. Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepot. cap. 11. Veſtes pullas æquè devita ut candidas. Ornatus & ſordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Non abſque amictu lineo incedere, ſed pretium veſtium linearum non habere laudabile eſt. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris eſt, referto marſupio, quòd ſudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod monet & Euſtoch. *epiſt. 22. cap. 12. Veſtis,* ait, *nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diverſitate notabilis: ne ad te obviam prætereuntium turba conſiſtat, & digito monſtreris.* Unde de S. Auguſtino Poſſidius Calamenſis Antiſtes ita ſcribit *in ejus vita, c. 22. Veſtis ejus, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum: quia his plerumque vel jactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abjicere: ex utroque, non quæ Jeſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt iidem quærentes. At iſte beatus, ut dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in ſiniſtram declinans.*

Id ſapienter docet S. Baſil. *homil. 24.* quæ eſt de legendis 8
libris Gentilium: *Comarum,* inquit, *aut veſtium
extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, ut ait
Diogenes, vel injuſtorum. Nam cincinnatum & comptum
eſſe, atque appellari, æquè turpe cenſendum aſſero,
atque impudicum eſſe, aut alienis nuptiis inſidiari.*
Quid enim apud eum, qui ſapit, differre poteſt tenuem,
ſumptuoſamque veſtem induere, an vilem terre,
modò ſatis hæc ad frigus, caloremque arcendum
fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid
neceſſitatis uſum excedit, vitandum, neque corpori
plus ornatus dandum eſt, quàm quantum animæ profit.
Nam viro generoſo, & verè hac digno appellatione,
non minus fuerit probrum laſcivè ornari, aut corporis
curam ſupervacuam gerere, quàm alia aliqua
nota, ſeu affectu pravo per ignaviam affici. Omne
namque ſtudium adhibere, ut corpus quàm optimè ſe
habeat, ſeſe cognoſcentis non eſt. Neque ſapiens illud
præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum
non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti
enim quadam opus eſt ſapientia, per quam noſtrûm
quilibet (quicunque ſit) ſeſe cognoſcat: quæ profectò
mente minimè purgatis non magis evenire poteſt,
quàm lippienti ſolem aſpicere. Hanc verò animæ
purgationem, ut ſemel, & quod vobis ſatis ſit dicam,
voluptates per ſenſus eripiunt. Hæc † ſupellex Epiſcopi 9
nihil aureum, aut argenteum contineat; nil in ea
auro, vel argenteo ornatum exiſtat, vel ſericum, vel
ſerico diſtinctum; abſit colorum varietas: aulæa vel
tapetia, nil acu ſit pictum, vel variè contextum, nec
ſtudioſè elaboratum, ut pluris ſit artificium, quàm res
ipſa; menſæ ſimplici corio, vel panno ſternantur; ſigna,
& tabulæ profanæ rejiciantur, nec thalami ad
uſum hoſpitum pretioſiùs ornati, quàm reliqua domus
exiſtant: equi tantum neceſſarii alantur; in ædificiis
omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta,
ac delicias evitet; nil demum in ejus domo ſit, niſi
purum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum ſæculi
contemptum præ ſe ferat. Conſuetudinis tamen loci
ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſtica vileſcat,
cap. Epiſcopi, 80. diſt. maximè ubi Epiſcopi etiam Principes
temporales ſunt, vel Cardinales, me citato *in hoc
loco*, Maurit. Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1.
cap. 5. num. 33.*

10 Inde S. Bernard. *ad Epiſcopum Londonien. epiſt. 24.* ſic ait: *Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere, ſed ſolùm vivere; non licet ditari, non licet conſanguineos extollere, non licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Et Chryſoſt. *homil. 15. ad Timoth. 1.* ſic ait: *Ego audacter dixerim, Eccleſiæ Præſules nihil præter victum, & veſtitum habere oportere, ne ad iſta trahantur deſideria. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epiſt. 28.*) *non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed gravitate morum, maturitate conſiliorum, actuum honeſtate, ſtudiis ſpiritualibus, & operibus bonis. Paſtores enim pomparum ſæculi ſectatores deſtruunt illud Eccleſiæ encomium,* Cantic. 1. *Nigra ſum, ſed formoſa, nolite me conſiderare quòd fuſca ſim, quia decoloravit me Sol, id eſt Chriſtus: quod ad litteram ſignificat Eccleſiam eſſe exteriùs quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interiùs tamen formoſam, propter donorum cæleſtium pulchritudinem.*

11 Vos, ô Præſules, de veſtibus ne gloriemini, tineæ hujus vos gloriæ voluptate privabunt. Videte quàm incerta, quamque inſtabilis ſit præſentis vitæ gloria: gloriantur gentes in re, quam vermes & gignunt, & perdunt, ut ponderat religioſiſſimus P. Fr. Dominicus de Jeſu MARIA *in ſententiario ſpirituali, p. 1. cap. 8. punct. 5. n. 7.* Igitur ſi ſanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilii Car-